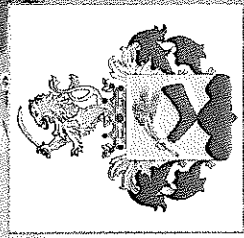
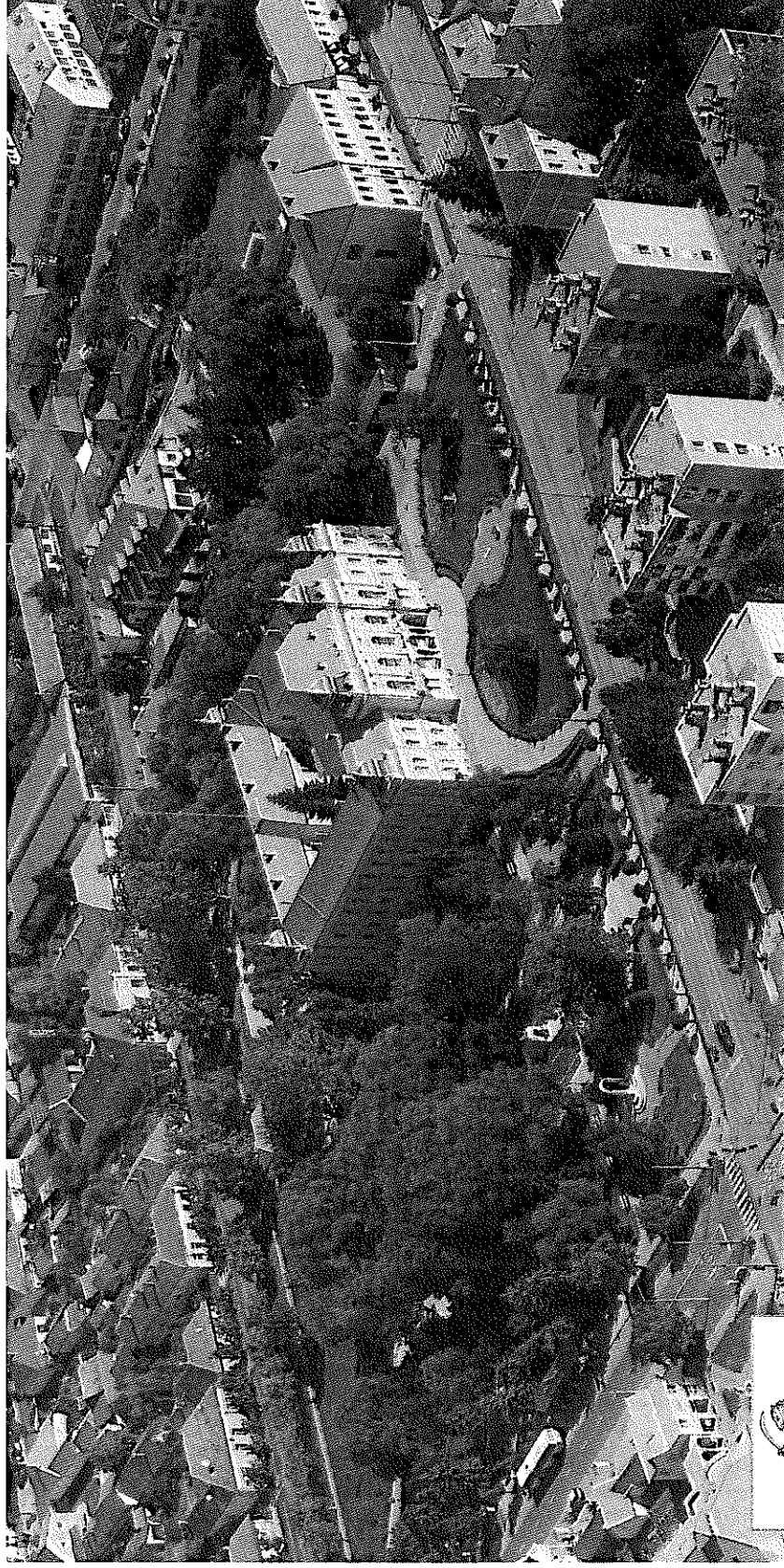

Egyeztetési dokumentáció: 2018. február

KISÚJSZÁLLÁS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	6
2. Kisújszállás bemutatása	8
3. Örökségünk	22
4. Eltérő karakterű településrészek Kisújszálláson	32
4.1a Történeti városrész - városközpont	
4.1a Történeti városrész - lakóterületek	
4.1c Történeti városrész - rekreációs terület	
4.2 Általános lakóterület	
4.3 Sajátos beépítésű lakóterületek	
3a Bittner falu	
3b Pacséri lakónegyed	
3c Sóhaj- Dühöngő városrész	
4.4 Beépítésre nem szánt területek	
/beékelődő üzemi területekkel, tanyákkal, zártkertekkel/	
4.5 Gazdasági területek	
5. Építészeti útmutató	73
/A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások/	
Magasság	
Tetőhajlásszög	
Tetőforma	
Telepítés	
Színek	
Kerítések	
Kertek	
Erkélyek, tornácok	
Ajtók, ablakok	
Homlokzatképzés	
Részletek	
6. Jó példák- Épületek	123
7. Jó példák - Utcák, terek	131
8. Jó példák - Sajátos építményfajták	138
/reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések/	

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

„Múltból, jelenből és jövőből van összegyűrva az emberiség. Akik ma élnek, csupán egy nagy folyamatnak részei... amit ma építesz, alkotasz magadnak, abban apád és nagyapád vére-veřejtéke is benne van. Minden, ami a múltat idézi, otthonosabbá teszi a jelent is.”

(Rónaszegi Miklós)

TISZTELT KISÚJSZÁLLÁSI LAKOSOK,
KISÚJSZÁLLASON VALLALKOZÓK ÉS BEFEKTETŐK!

Kisújszállás településképi arculati kézikönyvét tartják a kezükben. E kézikönyv azokat a normákat fogalmazza meg, amelyek mentén elképzeljük és formáljuk városunk arculatát, különös tekintettel a természeti és épített környezetünk alakítására. Úgy van ez, mint a házainkban, az otthonainkban: az évek során lépésről lépésre olvanná alakítjuk őket, amelyben a legjobban érezzük magunkat. Olyan változtatásokat valósítunk meg, amelyek illenek a lakásunkhoz, a bútorzathoz, harmóniában vannak egymással és a saját, mindennapi életünkkel. Amikor egy család, a ház lakói megbeszéli egymással lakóterük változtatandó vagy éppen elvetendő megoldásait, tulajdonképpen otthonuk arculatát és annak alakítását beszéljük meg egymással. Amikor mindezt egy városra vetítjük, már meg is értettük a „településképi arculati kézikönyv” lényegét.

Városunkban tudatos tevékenység mindaz, ami elősegíti az élhető és fenntartható környezet kialakítását, valamint a bennünket körülvevő épített és természeti környezetünk harmóniáját. A településképi arculati kézikönyv sajátos értelemben véve ennek a folyamatnak egy nagyon fontos eszköze: normáink foglalta.

E kézikönyv bemutat, segít, javaslatokat ad, irányt mutat. Bemutatja városunk településképi jellemzőit, az egymástól jól elkülönülő településrészeket azok arculati jellemzőivel és értékeivel, áttekinti védett területeinket, épített és táji örökségünket, az önkormányzat és az intézmények beruházásait. Segít megismerni városunk építészeti értékeit, hagyományait, éghajlati, földrajzi sajátosságait, házainak igazi szépségét. Javaslatokat tesz a településképi minőségi formálására, rögzíti a jövőre vonatkozó elképzeléseinket, útmutatót ad az építetőknek. Aki telket vagy házat szeretne vásárolni Kisújszálláson, vagy új házat építené, esetleg csak érdeklődik tájegységünk építészeti öröksége és jövője iránt, akkor ezt a kézikönyvet feltétlenül vegye kezébe. A könyv ugyanis mintát ad azok kezébe, akiknek lehetőségük van építeni, felújítani, újragondolni egy házat, egy telket – hozzáértéssel, igényességgel.

Arculati kézikönyvünk a jelenben a jövőre vonatkozó gondolatainkat rögzíti. Olyan hasznos összeállítás, amelyről talán nem is hisszük el, hogy jogszabály írja elő az elkészítését. Hogy ez miért jó? Azért, mert környezetünk tudatos védelme és fejlesztése az üzenet, aminek megvalósításához a jogalkotók eszközöket is biztosítanak a települési önkormányzatok számára. Jogszabályok formájában. Bizzunk benne, hogy városunk településképi arculati kézikönyve jól fogja szolgálni városunk és lakóinak jövőjét. Forgassák haszonnal.

Kisújszállás, 2018. február

Kecze István polgármester

BEVEZETÉS

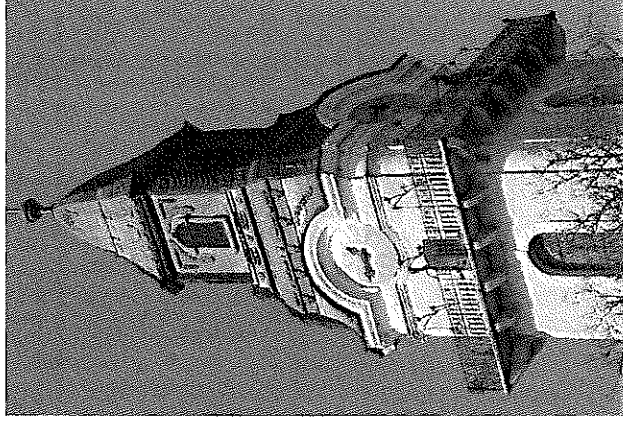
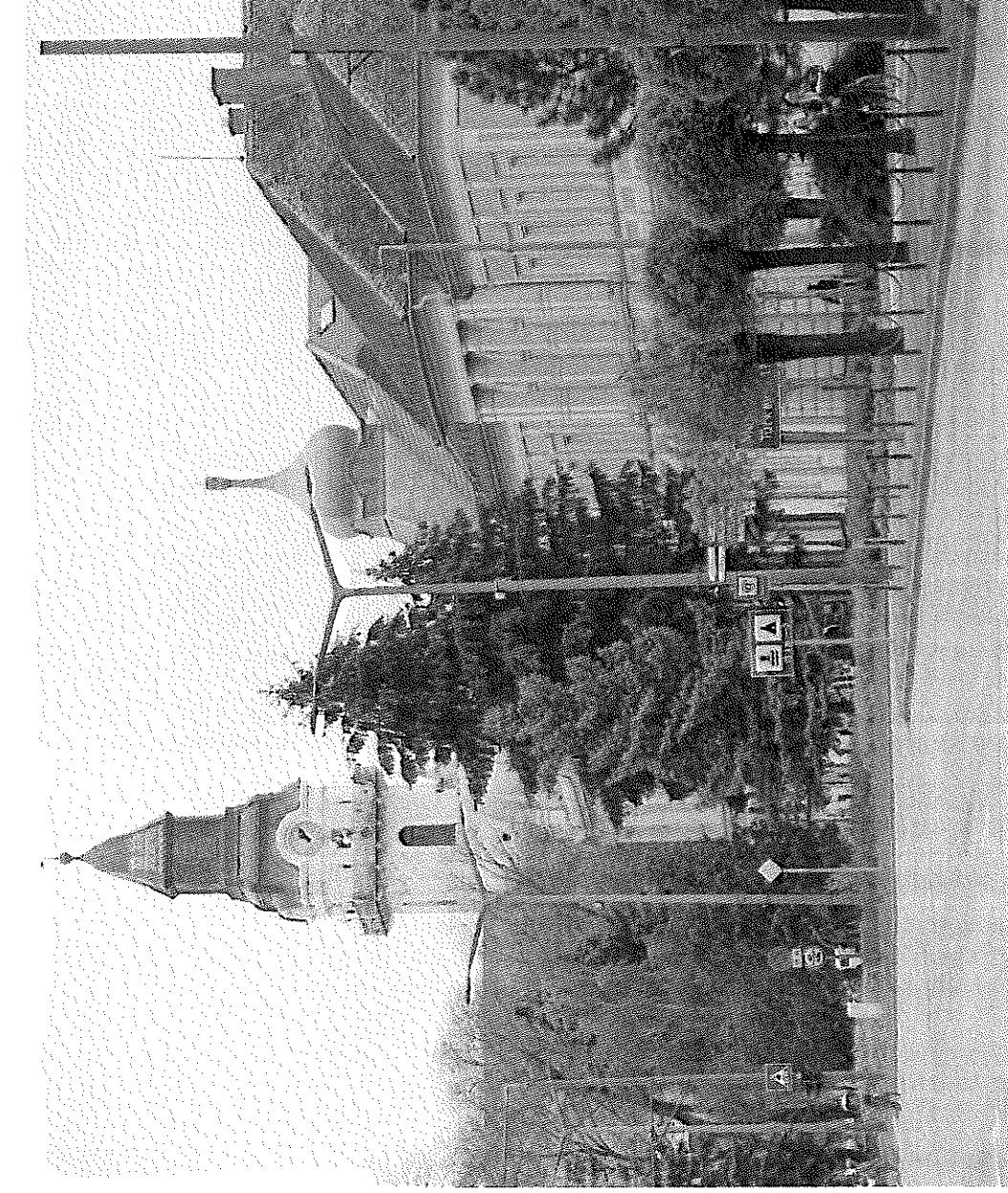
A településkép védelméről szóló, 2016. évi LXXIV. törvény egyik legfontosabb, gyakorlati megvalósulást segítő eszköze a Településképi Arculati Kézikönyv.

A kézikönyv nem kizárólag szakembereknek készült. Elsősorban a települési döntéshozók és a lakosság tájékoztatását segítő, szemléletformáló kiadvány. A jogszabályok útvesztője helyett röviden, lényegre törően, és mindenki számára érthető módon mutatja be egy közösség környezetalkítással kapcsolatos elvárásait. A kézikönyv meghatározza a település településképi jellemzőit, a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket arculati jellemzőikkel és értékekkel, a településképi minőségi formálására vonatkozó javaslatokat, valamint a településképhez illeszkedő építészeti elemeket, beépítési vázlatokat, egyúttal irányt mutat az építetőknek.

A Hild-János díjat a középvárosi kategóriában 2016. évben Kisújszállás Város Önkormányzata kapta, a tudatos és eredményes középvárosi fejlesztésért. Kisújszállás tudatos, hosszú távú városfejlesztő munkájában a közterületek és a köztérzmények összehangolt fejlesztése a kisebb városok esetében is képes tartós és eredményes javulást elérni a helyi életkörülmények tekintetében.

Az arculati kézikönyv egy ezidáig nem létező, újonnan bevezetett szabályozási műfaj. A Kézikönyv hosszú távon jelentősen befolyásolja a település életét, ezért készítésébe bevonásra kerültek a helyi civil szervezetek, lokálpatrióták, a helyi lakosság, hogy érdemi módon szólhassanak bele a közhelyük arculatának alakításába. Egy település arculata, sajátos értékeinek megőrzése, egységes képné megővése vagy megerősítése, az otthonosság érzésén túl a helyi közösségek összetartó erejét is növeli.

KISÚJSZÁLLÁS BEMUTATÁSA

Általános településkép, településkarakter

Kisújszállás az Alföld közepén, annak leg-
alacsonyabb pontján, a 4-es számú főút
mellet található. A város négy másik tele-
püléssel együtt tagja a Karcagi kistérség-
nek. Tájegység és kultúrkör szempontjából
a Nagykunsághoz tartozik, és a nagykun
azonossági tudat és a népi hagyományok
megőrzése érdekében részt vesz a Nagy-
kunsági Együttműködési társulásban,
melynek 7 további tagja van. Kisújszállás
vonattal a 100-as és 102-es számú vona-
lain érhető el.

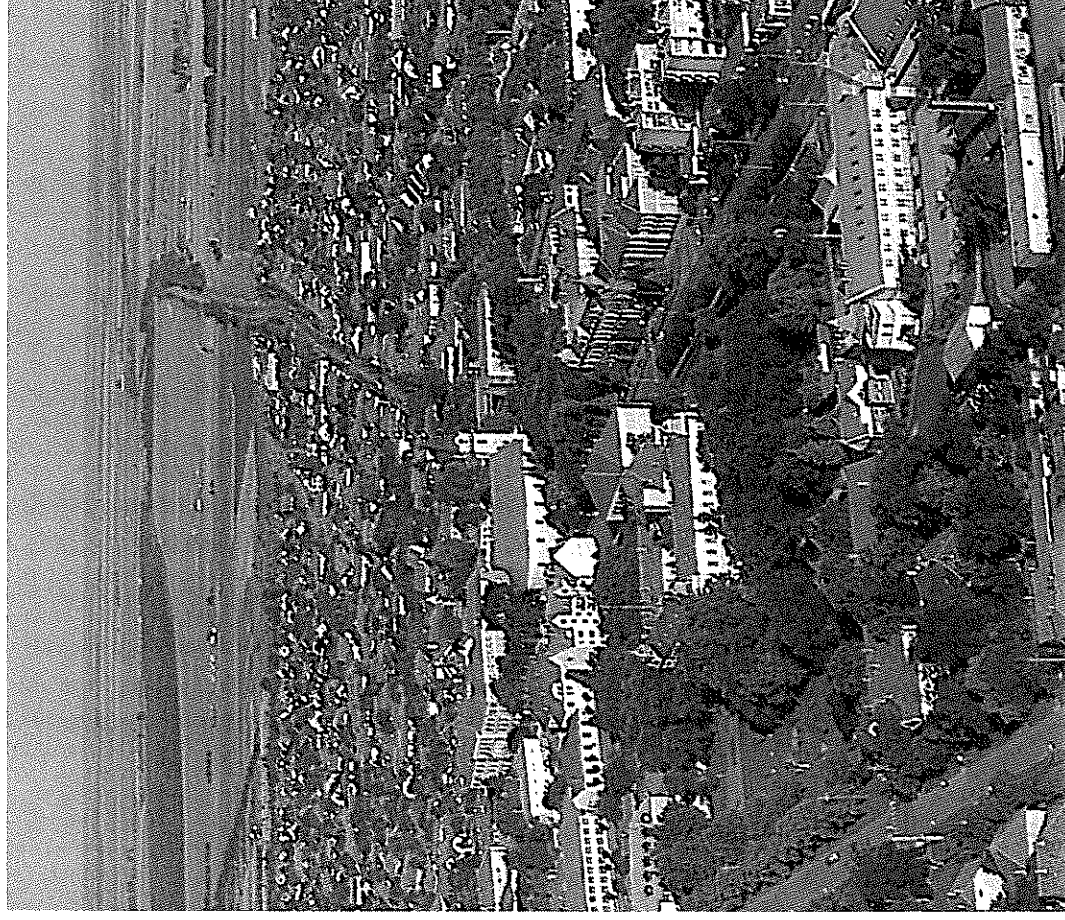
9 | A település bemutatása

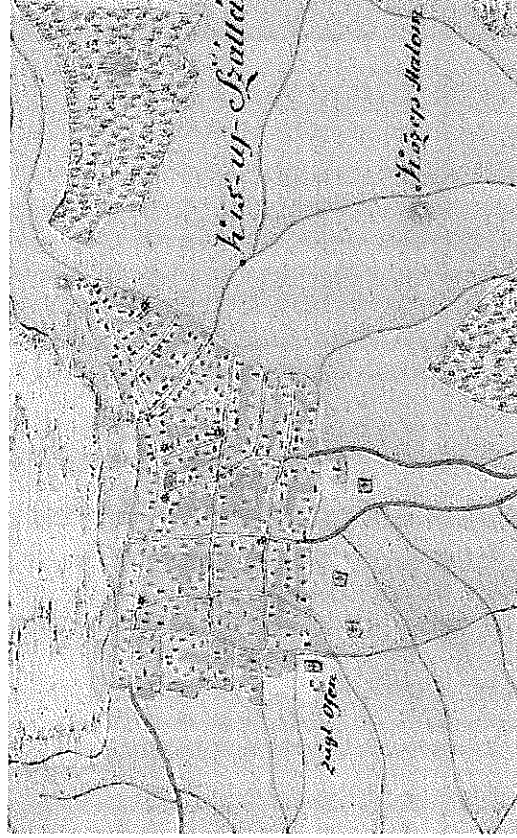
A város három középtáj (Nagykunság, Hortobágy, Nagy-Sárrét) peremén fekszik. A területét átszelő természetes és mesterséges vízfolyások árvíz és belvíz szempontjából súlyosan kitétté teszik, különösen termőföldjeinek hasznosíthatósága vonatkozásában. E tekintetben az Alföld egyik legsajátosabb területén fekszik. A térségben mindig is a víz volt és maradt a táj legfontosabb formáló, lényegét adó jellemzője, mely jövőbeni sorsát is alapvetően meghatározza. Lényegében a víz talajalkotó szerepe „áldás és átok” egyidejűleg, hiszen a rendkívül kis szintkülönbség (alig 1–3 méter), de sokszor még a néhány 10 cm-es terepszintkülönbség is eldönti, hogy az időszakosan megjelenő vízborítás mely területeket önti el, illetve melyek maradnak vízborítás mentes hátnak.

A „három földnek” is nevezett kistájat a víz tájformáló szerepe mellett szélsőséges klimatikus- és ökológiai adottságok is jellemzik. Összes területének több mint egyharmada mezőgazdasági hasznosítás szempontjából kedvezőtlen, gyenge termőképességű, gazdaságossági szempontból még extenzív szántóföldi művelésre is alkalmatlan.

Az ökológiai adottságban rejlő lehetőségek történeti távlatban a rideg állattartást, a kalászos gabonatermesztést, az apróvad gazdálkodást, haltenyésztést, majd később a rizstermesztést állították a középpontba.

A Karcagi Statisztikai Kistérségre készített Vidékfejlesztési Stratégiai Terv, a területek adottságait (földminőségét, hasznosíthatóságát, és ennek gazdasági-termeszeti vonzatait) alapul véve, jelentős változtatásokat, művelési ág váltásokat irányzott elő az egész kistérségben, így Kísújszállás külterületén is. A gyenge minőségű, gazdaságosan nem művelhető szántóterületeket, a lehetőségeket és adottságokat mérlegelve legelő-, erdő-, gyümölcsös területként, illetve a meglévő területeket bővívte rizs ültetvényként irányozza elő.

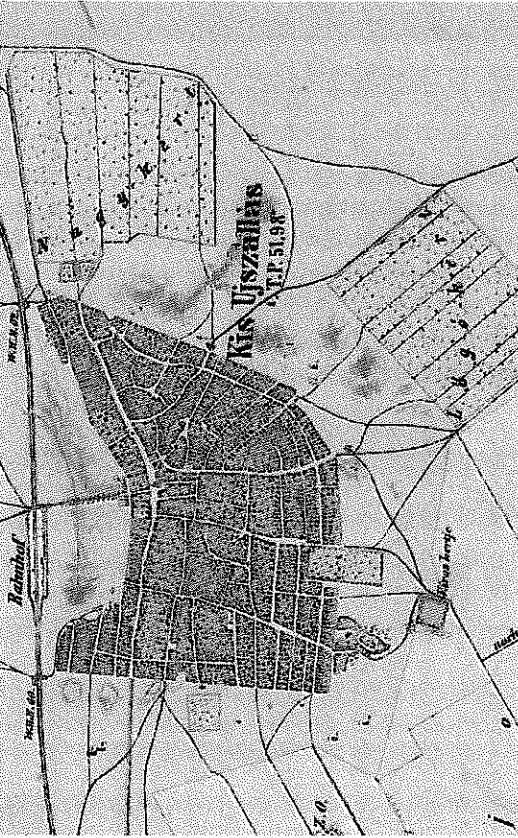

Kisújszállás a történelem során többször elpusztult. Legkorábbi ábrázolása az 1783-as I. katonai felmérés. Népszámlálásokból tudjuk, hogy ekkorra már jelentős lélekszámú település. A táji adottságok olyanok, hogy az jelentős mértékben nem befolyásolta a település szerkezetét. Egyetlen jelentősebb meghatározó elem a várost északra határoló vízenyős terület. Ennek szélén húzódik a mai 4-es számú út. A város viszonylag szabályos szerkezetének kialakulásában az egy időpontban történő visszatelepülés, visszatelepítés is fontos szerepet játszott. Jellemző, hogy a későbbi katonai felmérések szinte változatlan formában ugyanazt a település szerkezetet ábrázolják, némiképp kibővített formában. Kisújszállás település szerkezetének értékét is ez a viszonylagos szabályossága adja.

A szabályosság ellenére van néhány nagyon jellemző városszerkezeti elem és jellegzetesség.

Az első talán leginkább szembeötlő a 4-es út gimnáziumnál történő elágazása. Ezt a pontot a teresedés sarkán álló üzlet műemlékileg is értékes épülete fogja meg, bizonyos fókig lezárva a városközpontot. Jól megfigyelhető az első katonai felmérésen, hogy akkor még a mai Vásár utca volt a fontosabb útvonal, valószínűleg a környező mocsárvilág miatt.

Jellegzetes a tömbbelsőket feltáró zsákutcák rendszere. Tulajdonképpen egyik ilyen zsákutca sem túl hosszú, és nem is síkator jellegűek. Említsre méltó jellegzetessége Kisújszállásnak a második katonai felmérésen már jól látható Mórincz körút, a valamikori Mária Terézia körút.

A város viszonylag szabályos utcahálózatú, halmaz szerkezetű. A táji adottságok olyanok, hogy az komolyan nem befolyásolta a település szerkezetét. A legjelentősebb befolyásoló elem, a város szélén húzódó vízenyős terület volt. Ennek szélén húzódik a mai 4-es számú főút. Kisújszállás a történelem folyamán többször elpusztult. A város viszonylag szabályos szerkezetének kialakulásában az egy időpontban történő visszatelepülés, visszatelepítés is fontos szerepet játszott. Kisújszállás szerkezetének értékét is ez a viszonylagos szabályosság adja. Jellegzetes a tömbbelsőket feltáró zsákutcák rendszere, mely hangulatát, megjelenési formáját tekintve, helyi értéket is képvisel.

A város szerkezetét alapjában az utcák rendszere, a terület-felhasználás határozza meg. A város terület-felhasználását alapjában a különböző intenzitású lakóterületek elhelyezkedése, a zöldterületek lehetőség szerint egybefüggő rendszere, a meghatározó jelentőségű intézmények és ipari-gazdasági területek, elhelyezkedése határozza meg.

1.1 | A település bemutatása

Kisújszállás jellegzetes és értékes adottsága, a vasútállomás déli oldalán létesült Erzsébet-liget, a mellette lévő városi sportcentrum, a strandfürdő területe, a széles gesztenyefasorral övezett Rákóczi utca, a Szabadság tér és Kávin tér által alkotott impozáns együttes.

Településtörténet

A Közép – Tisza vidéken a régészeti adatok szerint az újkőkor elején feltűnő Körös kultúra népe létesítette az állandó településeket. 4-5 ezer éve lakott hely. Területén hat Árpád-kori települést tártak fel az elmúlt harminc évben. A XIII. században betelepülő kunok itt hozták létre szállásaikat. 1395-ben említik először királyi oklevélben.

Kisújszállás területe az Árpád-korban Heves Újvár megyéhez, annak tiszántúli kemenei esperességéhez tartozott. Kisújszállás 1470-től szerepel az írott forrásokban. Az ekkor Kolbáz-székhez tartozó faluban, valamint Kisturkonyon és Csorbán a kun Lőrinczi családnak voltak birtokrészei, amelyek beházasodás révén a Marjalaki családra szálltak.

A török hódoltság első évtizedeiben Kisújszállás volt a legkisebb nagykunsági falu. A török közigazgatás a szolnoki szandzsák kerületéhez csatolta. Fejádó összeírásuk 1571-ben 13 házat és a templomot említi.

A tizenötéves háború idején pusztul el először a falu. A XVII. sz. folyamán a lakosság többször elfut és visszatér. A végső pusztulás 1683-ban és 1691-ben, a török tiszántúli hadjáratai nyomán következik be.

A XV-XVII. századi Kisújszállás helyére vonatkozólag mindeztől kezdve bizonyos adatokkal nem rendelkezőnk. A város történeti helynév anyagának és terepviszonyainak ismeretében mindössze annyi látszott valószínűnek, hogy a mai belterületen kereshető.

A szatmári békét követően gyors ütemű a nagykunság benépesülése. A Rákóczi szabadságharc után megindult a település benépesülése. 1720-ban 47 család él Kisújszálláson. A református vallás felvételére az 1550-es évek elején került sor. A helység legelső templomát 1728-ban építették.

1745-ben Mária Teréziától megkapják a jobbágyságból történő felszabadulást. A betelepülések és a kiharcolt gazdasági előnyök hatására Kisújszállás lakossága jelentősen megnövekedett.

1806-ban I. Ferentől kapott mezővárosi rangot. 1872-ben vált rendezett tanácsú várossá. Az 1870-es népszámlálás alapján lakosainak száma 10376 fő. Kisújszállás városias fejlődésére jellemző, hogy 1874-ben már összesen 432 iparigazolványt adtak ki. A kereskedelem sokkal később bontakozott ki, mint az ipar. Jelentős fejlődést eredményezett a debreceni vasútvonal 1857-ben befejezett kiépítése.

A századforduló időszakában jelentős fejlődésen ment át a város. A millennium idején alakult ki mai rendezett arculata, mezővárosi jellege. Ekkor épült a járásbíróság, a város-háza, szálloda és vendéglő.

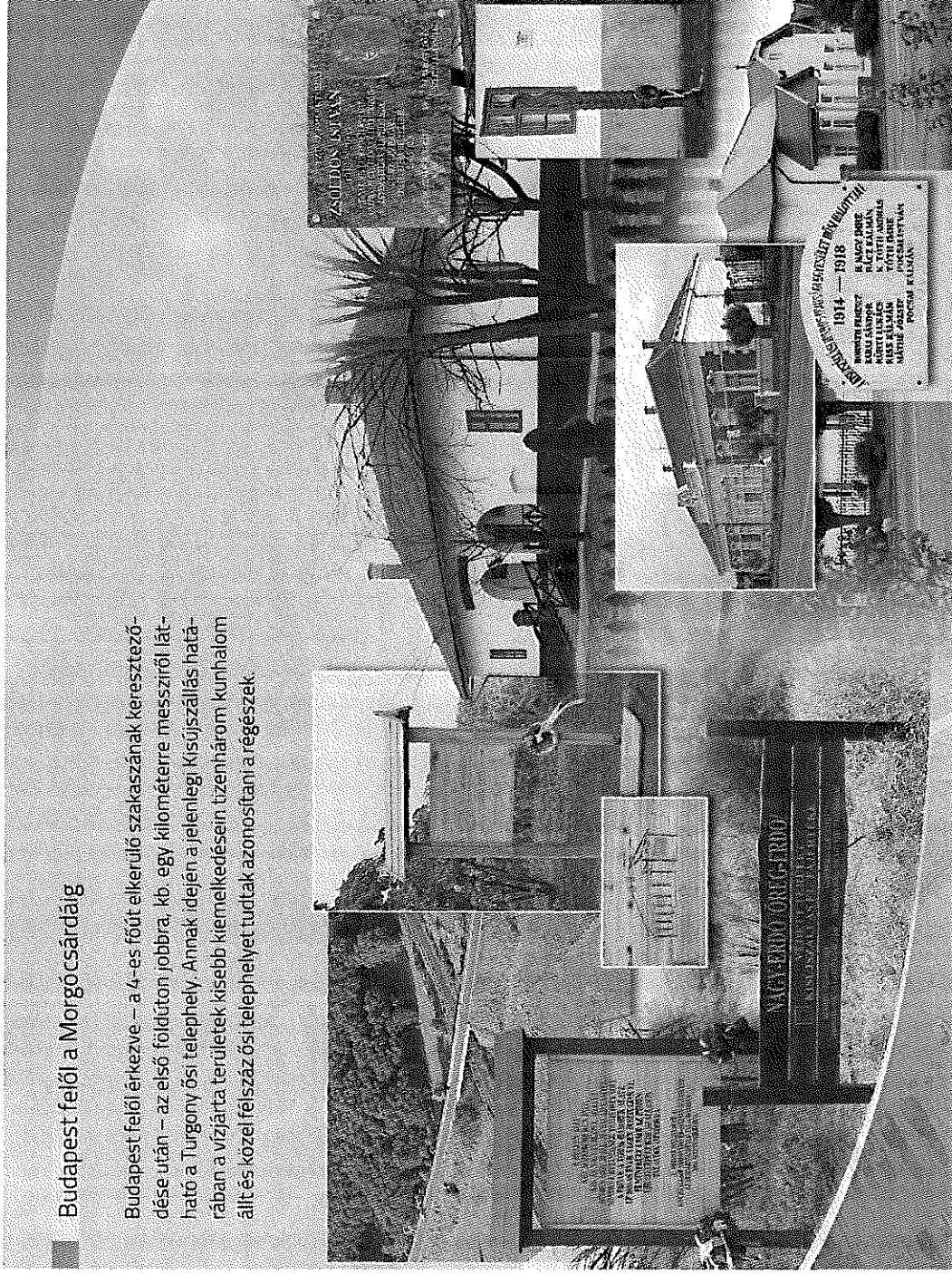
Az I. világháború, az azt követő Tanácsköztársaság, és a közel egy évig tartó román megszállás jelentős véráldozatokat és anyagi romlást hozott a városra.

A két világháború közötti időszak 25 esztendeje a város gazdasági életében meglehetősen szerény eredményt tudott felmutatni. A 30-as években viszonylag sok iskola létesült, és a város vízellátása is jórészt megoldódott.

Kisújszállás ma a megye 8 városa közül területét tekintve a negyedik, lakóinak száma alapján pedig a hatodik. A hat nagykun település közül, Karcag után következik.

Budapest felől a Morgócsárdáig

Budapest felől érkezve – a 4-es főút elkerülő szakaszának kereszteződése után – az első földúton jobbra, kb. egy kilométerre messziről látható a Turgony-ősi telephely. Annak idején a jelenlegi Kisújszállás határában a vízjárta területek kisebb kiemelkedésen tizenhárom kunhalom állt és közel félszáz ősi telephelyet tudtak azonosítani a régészek.

A 11. oldaltól – 20. oldalig bemutatott anyag forrása:

Séták Kisújszálláson – emlékhelyek, szobrok, látnivalók” c. kiadvány fotomontázsai és szöveges leírásainak rövidített változata.

(Kiadta: Kisújszállási Városvédelő és- Szépítő Egyesület. Fotók: Balogh Beáta, Boda János, Dr. Tóth Albert, Kocsisné Monoki Julianna, Losonczy József, Szabó Erika, Tatár-Balla Ágnes, Szepesi Jenő, Tóth Tünde. Az eredeti kiadványt szerkesztette: Nagy Lajos.

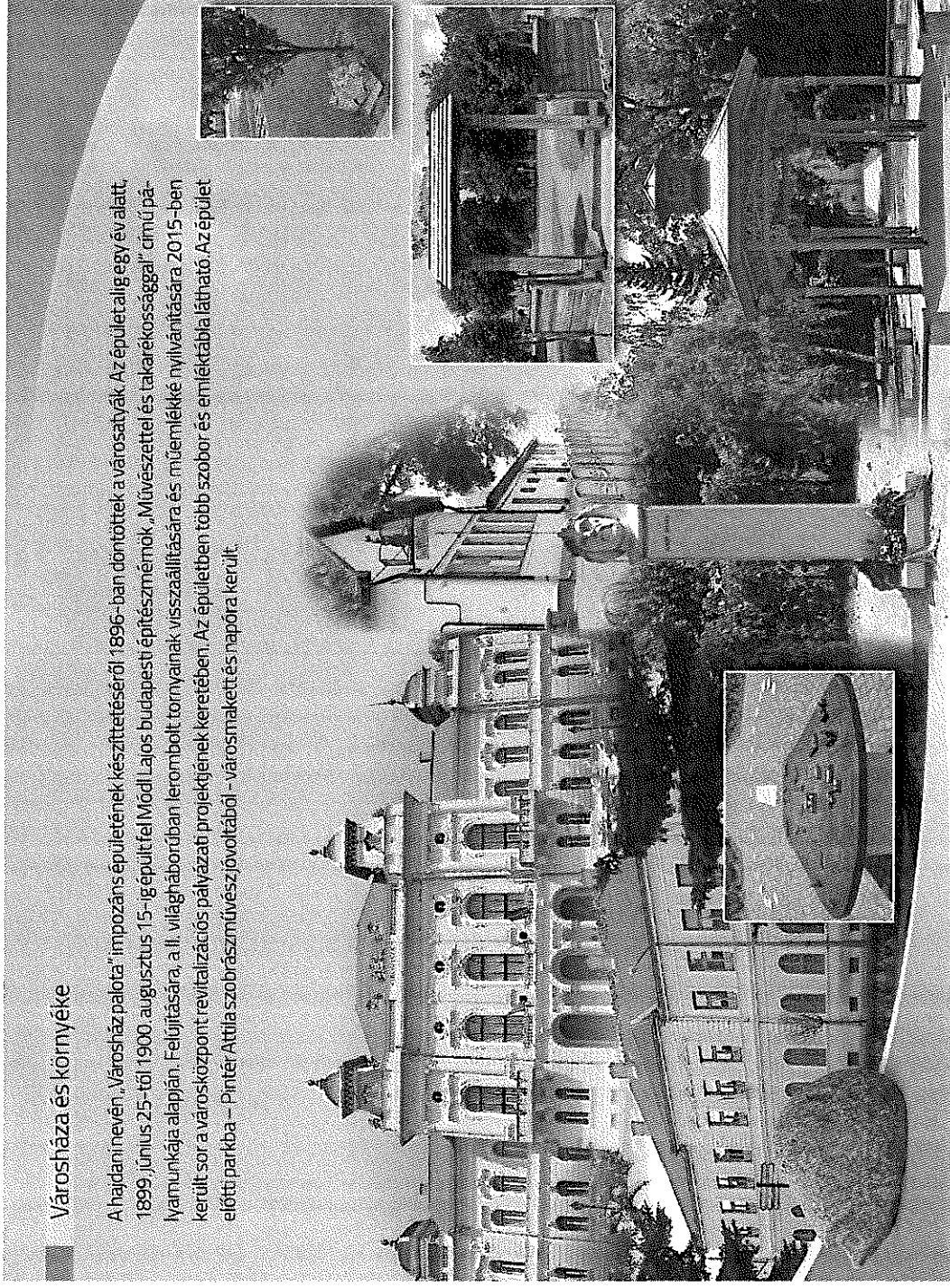
A vasúti felüljáró két oldalán év-százados tölgyeket, az egykori lösztölgyesek emlékeként számon tartott Nagyverdőt (Öregerdőt) láthatjuk. Továbbhaladva a városközpont felé elérjük az 1899-ben elkészült Katolikus templomot, vele szemben az 1902 óta álló egykori katolikus plébánia épületén – madárkötőn – láthatók az eredeti homlokzati díszek a szabad nagyknok oroszlános címerével.

A Petőfi utcán elérjük az 1782-ben épült Morgó csárdát, – a város egyik műemlék épületét – amely a Néprajzi Kiállító teremnek ad otthont. A csárdától indult útnak mintegy ezer kisújszállási

1786-ban a Bácskába, hogy új életet kezdjenek. A kitelepülés emléket a falon emléktábla, valamint az udvaron állított „Beszélő fa” őrzi. Párja Pacséron, a Református templom kertjében található, alkotói Rózsa Imre és Csomortán Melinda pacséri fagaragók. Visszatérve a főutára a következő épület az Ipartestület egykori székháza, ma művelődési ház. Az utcai homlokzatán elhelyezett kőtábla őrzi az I. világháborúban hősi halált halt iparos ifjak emlékét.

Városháza és környéke

A hajdani nevén „Városház palota” impozáns épületének készíttetéséről 1896-ban döntöttek a városatyák. Az épület alig egy év alatt, 1899. június 25-től 1900. augusztus 15-ig épült fel Mól Lajos budapesti építésmérnök „Művészettel és takarékos-sággal” című pályamunkája alapján. Felújítására, a II. világháborúban lerombolt tornyainak visszaállítására és műemlékké nyilvánítására 2015-ben került sor a városközpont revitalizációs pályázati projektjének keretében. Az épületben több szobor és emléktábla látható. Az épület előtti parkba – Pintér Attila szobrászművész jóvoltából – városmakett és napóra került.

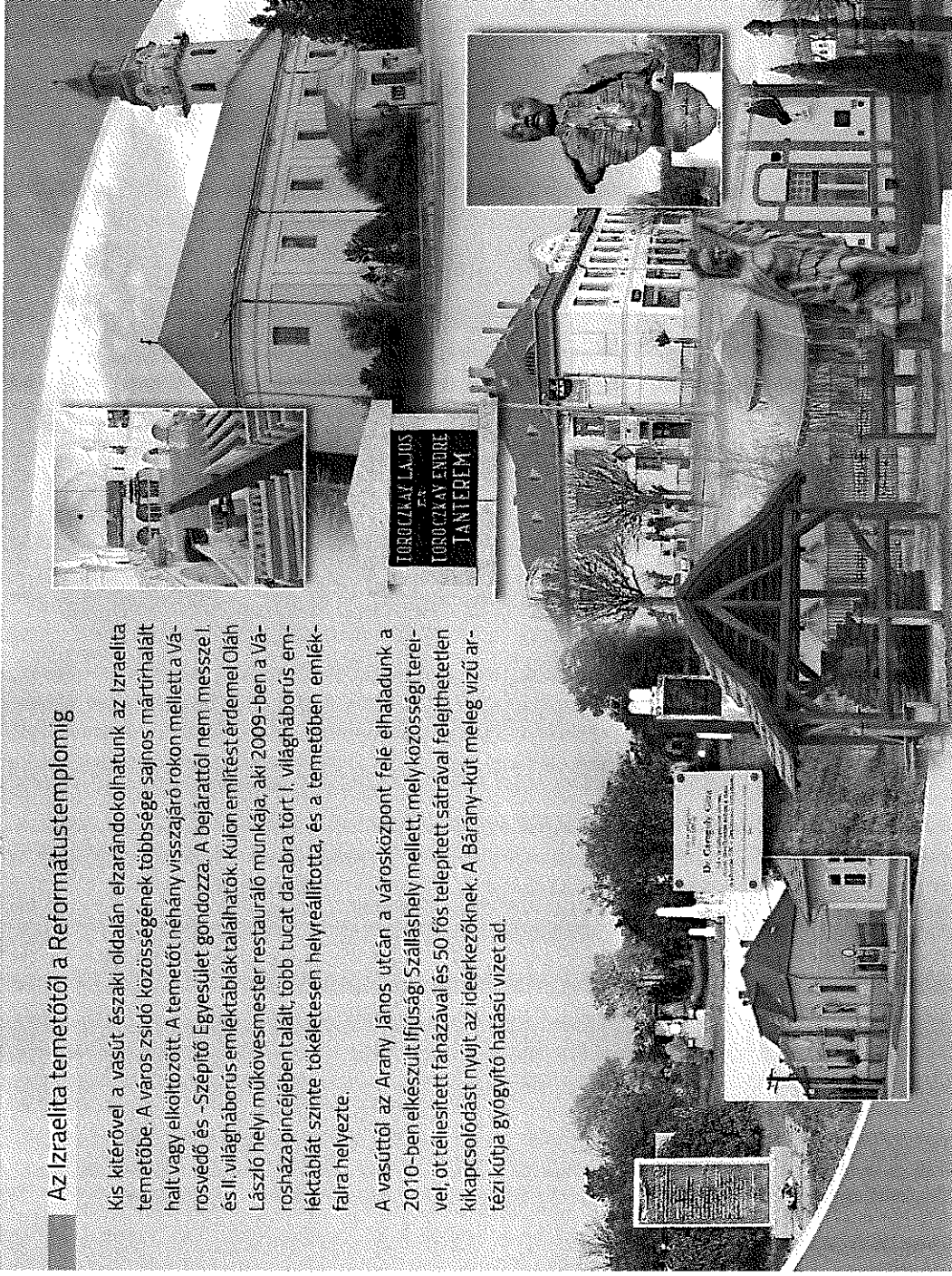
Figyelemre méltó az emeleti Gaál Kálmán Teremben elhelyezett gyűjtemény, mely az összes kun település szalmából művészen elkészített címerét mutatja be. A Városháza mellett áll az 1878-ban elkészült járásbíróház eredetileg földszintes épülete, melyre 1901-ben húztak emeletet, hogy a Telekkönyvi Hivatalnak is helyet adhasson. Az épület helyileg védett, jelenleg iskola, udvarán Papi Lajos „Kajla kecske” és „Süni” című alkotásai láthatók.

Az iskola mögött található az Arany János Városi Könyvtár, melynek épülete régen városi börtönként szolgált. A mai könyvtár funkciójára céger is felhívja a figyelmet, mely Czobor Sándor alkotása. A Városházát északi és nyugati irányból park övezi. A Kunkapitányok farsora és emlékkövei a kun önmegújulásnak állítanak emléket 2007 óta. Szent István királyunk emléket őriz Czobor Sándor szobrászművész kőszobra, melyet 2000. augusztus 20-án avattunk fel. A városközpont felújítása során megépült parkba 2015-ben új növényzet került, pihenőszigetek, rendezvényteret és Zenepavilont építettek. A Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával, pacseri, alsócsenátói és helyi fafaragók összefogásával készült az a Kun kapu 2008-ban, melyen keresztül északnyugati irányban elhagyhatjuk a Városháza parkját. Motívumai a ma már alig megtalálható helyi faragási mintákat őrzik. A Kun kaputól a Városházáig vezető „Csányi sétány” dr. Csányi Józsefnek, az 1934-ben alakult Városszerelő Egyesület hajdani 19 elnökeinek emléket őriz.

Az Izraelita temetőtől a Református templomig

Kis kitérővel a vasút északi oldalán elzárandozhatunk az Izraelita temetőbe. A város zsidó közösségének többsége sajnos mártírhalt vagy elköltözött. A temetőt néhány visszajáró rokon mellett a Városvédő és -Szépítő Egyesület gondozza. A bejáratnál nem messze I. és II. világháborús emléktáblák találhatók. Külön említést érdemel Oláh László helyi műkoveszmester restauráló munkája, aki 2009-ben a Városháza pincéjében talált, több tucat darabra tört I. világháborús emléktáblát szinte tökéletesen helyreállította, és a temetőben emlékfalra helyezte.

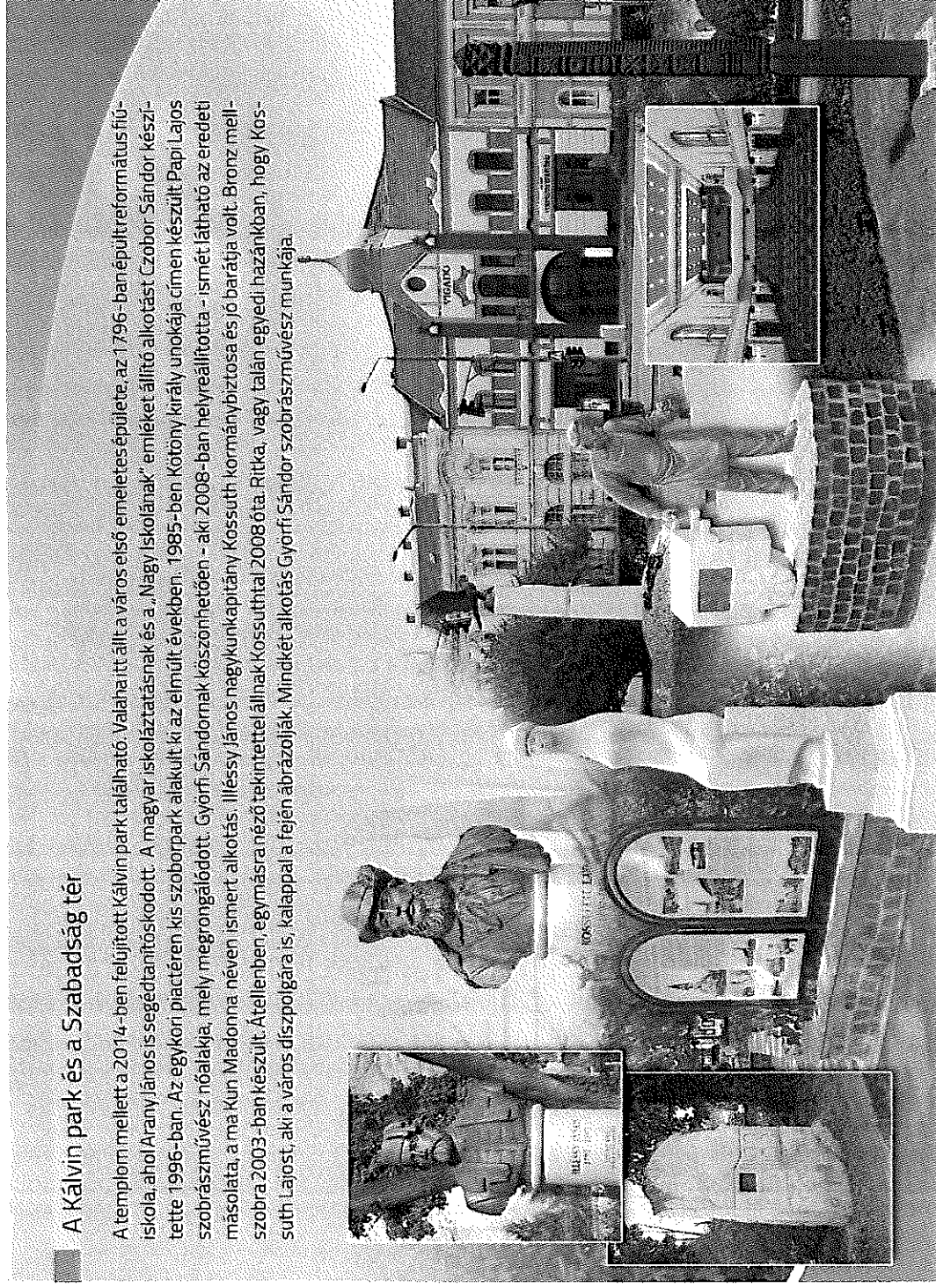
A vasúttól az Arany János utcán a városközpont felé elhaladunk a 2010-ben elkészült Ifjúsági Szálláshely mellett, mely közösségi tereivel, öt téli és nyári fanázzal és 50 fős telepített sátrával felajánlatlan kikapcsolódást nyújt az ideérkezőknek. A Bárány-kút meleg vizű artézi kútja gyógyító hatású vizet ad.

Az Arany János utcáról jobbra tekintve, a Nyár utcán láthatjuk az egykori parancsnokáról elnevezett Por-teki László Tűzoltóaktanyát, előtte Szent Flórián szobrát, az épületen cégért (33b), valamint a szentegyházi testvéregyesület ajándék kopjafáját. A gyermekorvosi rendelő, egyben orvosi ügyelet igényesen felújított épületét is érdemes megtekinteni az errefeljárónak. A mellette álló lakóházon látható dr. Garaguly Géza tudógyógyász főorvos emléktáblája. Ezután elérjük az Illéssy Sándor Baptista Gimnázium, Szakközépiskola és Szakiskola lát. Udvarán névadójának bronz mellszobra látható, Győrfi Sándor munkája. A főutcán áll az 1926-27-ben épült Református Elemi Fiúiskola, a mostani Arany János nevét viselő általános iskola egyik épülete. Folyosóján egykori tanítók, igazgatók és a régi fiúiskola emlékét márványtáblák őrzik. Az épülettel azonos stílusú, a szemközti sarkon álló leányiskola 1944-ben kiégett, lebontották. Az iskolával átellenben láthatjuk a város másik műemlék épületét, az 1785-88 között épült Református templomot. Falán több emléktábla is található, közülük az első, a nyugati portikus homlokzatán található, a templom építéséről emlékeztet meg.

A Kálvin park és a Szabadság tér

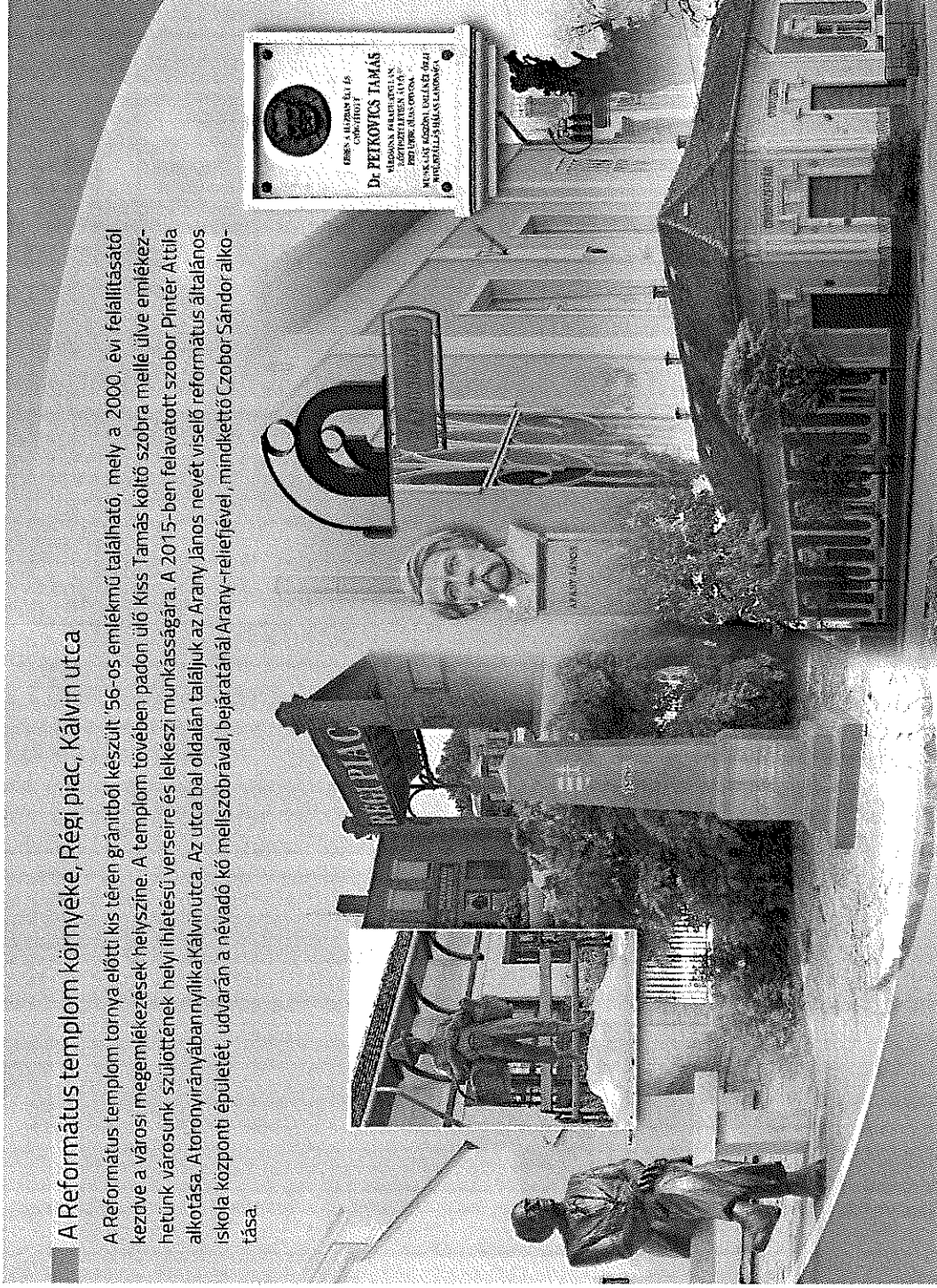
A templom mellett a 2014-ben felújított Kálvin park található. Valahánnt állt a város első emeletes épülete, az 1796-ban épült református fiúiskola, ahol Arany János is segédtanítószkodott. A magyar iskoláztatásnak és a „Nagy Iskolának” emléket állító alkotást Czobor Sándor készítette 1996-ban. Az egykori piactéren kis szoborpark alakult ki az elmúlt években. 1985-ben Kötöny király unokája címen készült Papi Lajos szobrászművész nőalakja, mely megrongálódott. Györfi Sándornak köszönhetően – aki 2008-ban helyreállította – ismét látható az eredeti másolata, a má Kun Madonna néven ismert alkotás. Illéssy János nagykapitány Kossuth kormánybiztosa és jó barátja volt. Bronz mellszobra 2003-ban készült. Átellenben, egymásra néző tekintettel állnak Kossuthral 2008 óta Ritka, vagy talán egyedi hazánkban, hogy Kossuth Lajost, aki a város díszpolgára is, kalappal a fején ábrázolják. Mindkét alkotás Györfi Sándor szobrászművész munkája.

A 19. és 20. század fordulóján Gaál Kálmán összesen 32 évig volt városunk polgármestere. A városközpont mostani arculatának kialakítása leginkább az ő nevéhez kötődik. A tér Református templommal átellenes oldálán szép századfordulós épület-együttest találunk. 1897-ben épült a Városi Takarékpénztár (ma is bank), mellette található egy szép céggel a postahivatal, majd az 1911-ben épült – remélhetően a közeljövőben műemléki védettség alá kerülő – hajdani Színház és Vigadó, mely teljes külső és belső felújítása után impozáns, modern Kulturális Köz- ponttá vált 2015-ben, mozzival, bowling pályával, cukrászda-kávézóval. Előtte a Csukás István által a magyar gyermekirodalom halhatatlan figurájává vált Bagaméri fagyaltos szobra áll. Az egykor Kisújszálláson élt személy, valamint a városunkban született író, költő emléket őrizi Pinter Attila közteri alkotása. Végül az 1873-ban elkészült Korona Szálló és vendéglő épülete látható. Ez utóbbi ma a Kossuth Lajos Baptista Általános Iskola épülete, udvar felőli falán Kossuthreliefet találunk. Előtte áll Nagy István Zoltán alkotása, a kunok betelepülésének 750. évfordulójára készült kopjafa.

A Református templom környéke, Régi piac, Kálvin utca

A Református templom tornya előtti kis téren gránitból készült '56-os emlékmű található, mely a 2000. évi felállításától kezdve a városi megemlékezések helyszíne. A templom tövében padon ülő Kiss Tamás költő szobra mellé úlve emlékeztetőnk városunk szülőttének helyi írói verseire és lelkész munkásságára. A 2015-ben felavatott szobor Pintér Attila alkotása. A toronyirányában nyílik a Kálvin utca. Az utca bal oldalán találjuk az Arany János nevét viselő református általános iskola központi épületét, udvarán a névadó kő mellszobrával, bejáratánál Arany-reliefjével, mindkettő Csobor Sándor alkotása.

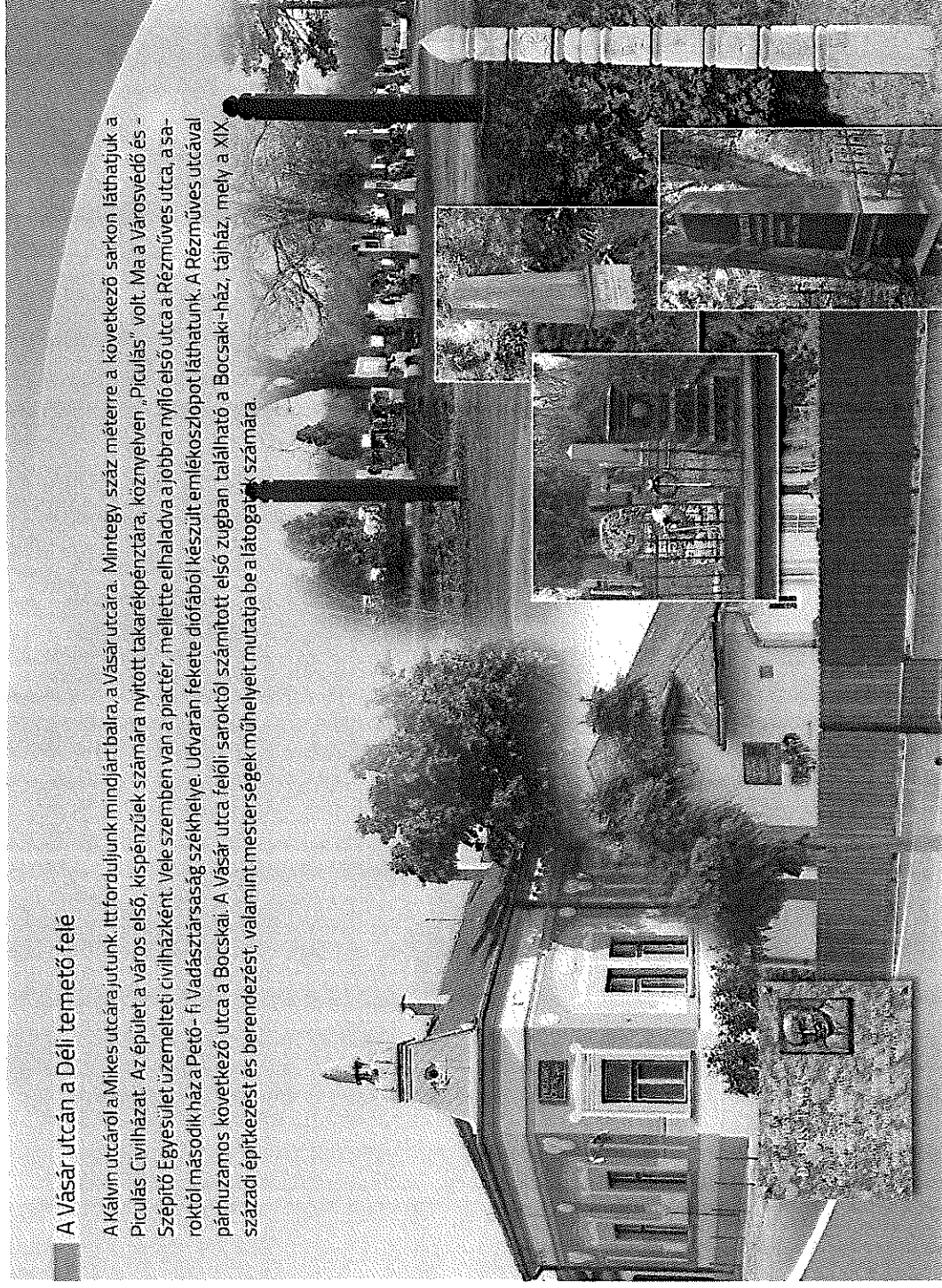

Az utca jobb oldalán - a városközpontot megújító munkálatoknak köszönhetően - az 1911-ben épült régi piacsort idézi meg a felújított boltosor. Egy régi képeslapról Pintér Attila szobrászművész keze nyomán szinte megelevenedik a Piacos fiú bronzszobra.

A Kálvin utcán kicsit továbbhaladva egykori lakása falán dr. Petkovics Tamás köztisztviselő álló körzeti orvosnak állított emléket Pintér Attila és Oláh László 2002-ben készült közös alkotása. Most Családsegítő és Házigazdász Szolgálat működik az épületben, melyre cégér is felhívja figyelmünket. Az utca végéig eljutva a sarki épületen - ma Idősek Klubja - tábla emlékeztet arra, hogy itt 1938-tól Magdolna Szülőotthon működött. Az Idősek Klubjától jobbra fordulva a Mikes utca végén látható a szépen felújított, helyi védettséget élvező Zöldy Gyógyszertár épülete.

A Vásár utcán a Déli temető felé

A Kálvin utcáról a Mikes utcára jutunk. Itt forduljunk mindjárt balra, a Vásár utcára. Mintegy száz méterre a következő sarkon láthatjuk a Piculás Civilházat. Az épület a város első, kispénzüiek számára nyitott takarékpénztára, köznyelven „Piculás” volt. Ma a Városvédő és Szépítő Egyesület üzemelteti civilházként. Vele szemben van a piactér, mellette elhaladva a jobbra nyíló első utca a Rézműves utca, a sarktól második ház a Pető- fi Vadásztársaság székhelye. Udvarán fekete díbfából készült emlékoszlopot láthatunk. A Rézműves utcával párhuzamos következő utca a Borsikai. A Vásár utca felőli saroktól számított első zugban található a Bocskai-ház, tájház, mely a XIX. századi építkezést és berendezést, valamint mesterségek műhelyeit mutatja be a látogatók számára.

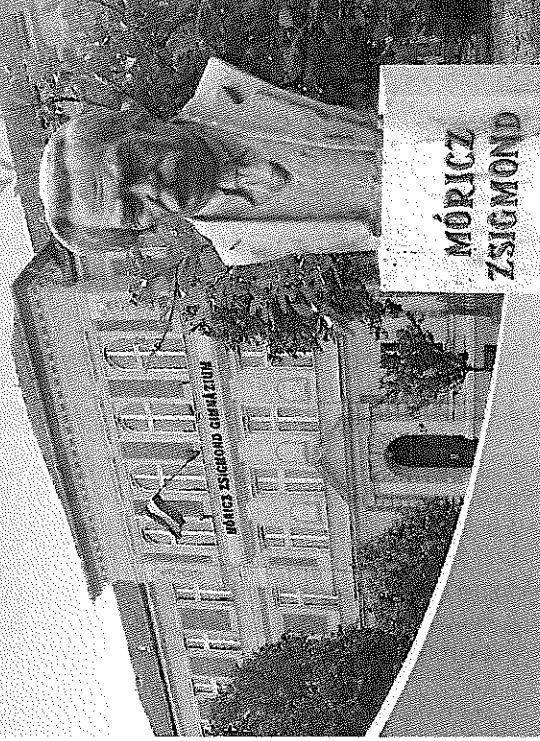

A Vásár utcán végighaladva, az Ady Endre utcára betérve Kiss Tamás költő szülőházán emléktáblát találunk, az udvaron még áll a költő gyermekkorában is meglévő, az általa versben is megörökített két tujafa. A Vásár utca végén jobbra fordulva eljutunk a város legnagyobb temetőjéig.

A Déli temető bejáratánál két kopjafa áll, az 1739-ben pusztító pestis járvány áldozatainak emlékére. Készítette Nagy István Zoltán 1999-ben. Ebben a temetőben nyugszanak a korábban már említett Illéssy-család tagjai az Illéssy-sírkertben. Fejfaik, sorsuk a magyarság, a Kunság sorsáról és szenvedéseiről mesélnek. Itt nyugszik Keszi-Hajdú Lajos lelkész-tanár, aki 1848-49-es hazafiúi tevékenységéért gályarabságot is szenvedett, majd hazatért, valamint Dr. Pallagi Gyula gimnázium igazgató, Mórincz Zsigmond nagybátyja

A gimnáziumtól a Tájházig és a gémeskútig

A Református templom mellett a főutcán található az 1893-94-ben Alpár Ignác tervei alapján készült Református Főgimnázium épülete, mely ma helyileg védett. Homlokzatán város címer, a református egyházkerületünk és a gimnázium címere látható. Az épület több emléktáblát is őriz (lásd az e kiadvány végén lévő táblázatot). Első emeletén kivételes természetrajzi gyűjteményt találunk, mely Jermey Gusztáv nevével viseli. Udvarán az egykori igazgatólakás előtt Móróc Zsigmond bronzba öntött melliszobrát láthatjuk. Pallagi Gyula, Móróc nagybátyja volt itt igazgató. Az író önéletrajzi ihletésű, „Légy jó mindhalálig” című regényének végén Isaák „Géza bácsi” Nyilas Misit elviszi egy másik iskolába. Így került ide Móróc is nagybátyja szárnyai alá. 1899-ben itt érettségizett. Az említt regény folytatása a „Forrábor” című, mely Móróc kisújszállási élményein alapszik.

A gimnázium épülete mellett nyílik a Pallagi Gyula tér. Ezen a téren állt egykor a helyi zsinagoga. Az épület ma is áll, de eredeti funkciója nem ismerhető fel. Előtte Fekete Imre kezdeményezése és munkája nyomán 1989 óta emlékfal áll a II. világháború kisújszállási zsidó áldozatainak névsorával.

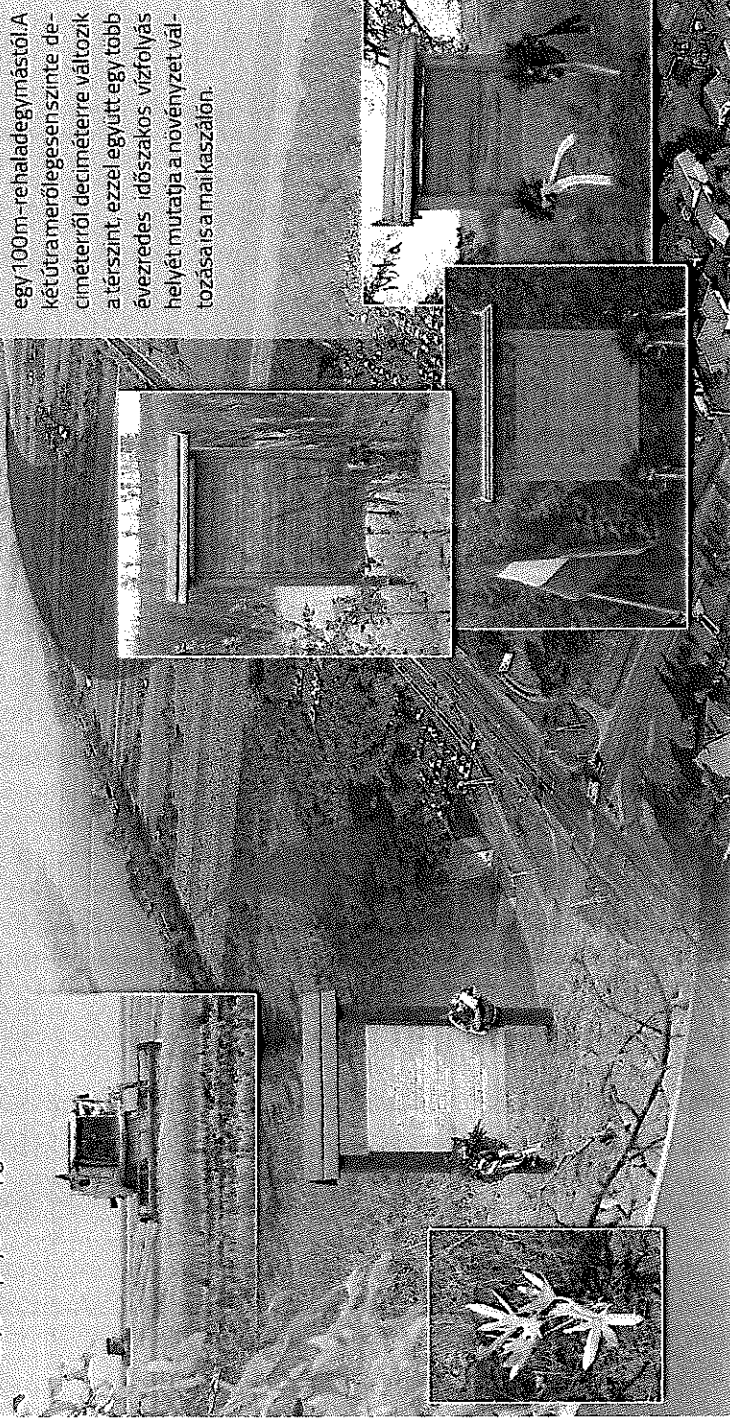

Az emlékfal hátoldalára és az épület falára 2009-ben három újabb márványtábla került. Kettő közülük a templom építésének körülményeit megörökítő felújított eredeti tábla, míg az épület falára a zsinagoga eredeti állapotát bemutató vésett kép került. A munka Oláh Lászlónak, valamint a Városvédő és -Szépítő Egyesület kezdeményezésének, anyagi áldozatvállalásának köszönhető.

A főutcán továbbhaladva Karcag felé elérünk a Tájházig. A családi visszaemlékezések szerint 1676-ban épült, eredeti állapotában megmaradt nádfedeles Ábri-ház, jellegzetes kun parasztház. Benne gyakran alkotnak a helyi szalma- és csúrhéfonók és a csipkeverők. A város lakosainak egykor legfontosabb megélhetési forrása az állattartás, legeltetés volt. Ennek állít emléket a Tájháztól mintegy háromszáz méterre, a József Attila és Gyep utca kereszteződésében található gémeskút itatóval, amelyet 2011 tavaszán létesített a Városvédő és -Szépítő Egyesület. A kút mellett áll egy faragott pásztor és kutyája, az előbbi Nemes Sándor famíves, az utóbbi pedig Rózsa Imre és Csomortán Melinda faragók munkája. A Pásztorokodás emlékhelyén információs tábla tájékoztatja az ide látogatókat.

A Papgáttól a Csivag-érig, majd a Gyalpáron át a Nagyrétre

Valaha folyóink nem voltak gátak közé szorítva. A vasút- és a főutak töltései sem védtek a települést az áradásoktól. Az Alföld mocsaras területein több tíz kilométerre is elhatoltak a kiáradó folyók. A főutcán kelet felé haladva a város határát jelző tábla előtt balra fordulva, ahol az installációs táblát találjuk, a vasúttal párhuzamosan a régi 4-es úton egy nem létező táblát láthatunk a környezetéből alig kiemelkedő földszív tetején. 1786-ban a tiszai áradásoktól védő Mirhő-gát átszakadt. A várost a református lelkészek által irányított lakosság földgát építésével védte a víztől. A töltés olyan jó minőségben készült, hogy nem szántott, nem művelt darabjai a mai napig láthatók, a népnyelv „Papgátnak” nevezi.

A régi 4-es főút egyre keskenyülő aszfaltosávján továbbhaladva elérünk a 2008-ban elhelyezett Nagy- és Kis-Csivag-ér helyét megjelölő táblához. Ezen a helyen a régi és az új 4-es (nem az elkerülő) csak mintegy 100m-re halad egymástól. A két útra mérőlegesen szinte deciméterről deciméterre változik a térszint, ezzel együtt egy több évezredes időszakos vízfolyás helyét mutatja a növényzet változása is a mai kaszálon.

Avasút és aközutak töltései, valamint a Tisza és a Berettyó gátjainak megépítése előtt ez a két ér szállította áradások idején a víz többletet hol egyik, hol másik irányba. Nevük a fennmaradt mintegy 30 km szög egyike, csillagot jelent. A hajdani vízi világ csöppnyi emléke nagyobb események idején visszatér, gyakran az emléktábla is vízben áll.

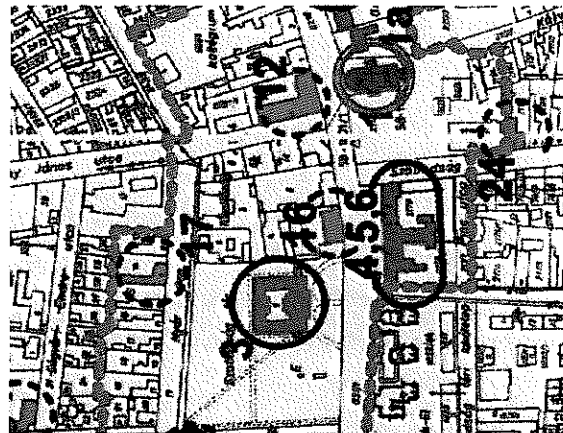
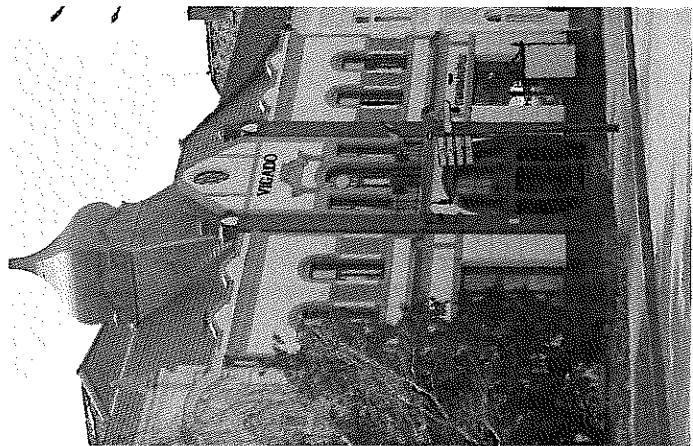
A vasút visszavetődhet a főútra, és folytathatja útját a lecsapolt nedves rétek és mocsarak helyén zöldellő, vagy éppen az aszfalttól kinlódó szántóföldek között a Hortobágy felé. Tekintetünket jobbra fordítva völgyerdőt pillanthatunk meg a síkságon. Erre, a Gyalpár irányába, az 1970-es évekig kisvasút haladt Dévaványára.

Először rizsföldek mellé érünk, ahol az Ecsegfalva felé vezető út keresztje a „kőhídnál” a Kakat ér csatornát. Az út mindkét oldalán állt egykor tanyasi iskola egy-egy bekötőúton. A Nagyréten – az út bal oldalán – a Lipcsey-iskola (a mai Máriaalka borkortanyával majdnem szemben) az egyetlen református tanyasi iskola működött. Az út jobb oldalán elterülő Kisréten a Göröngyösi iskola állt. Emeljük ki a tábla őrzőit.

ÖRÖKSÉGÜNK

A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők.

A műemléki védettségű templom körül kialakított műemléki környezet a Rákóczi utca – Nyár utca – Dózsa György utca – Vásár utca – Plac utca – Kossuth utca közötti terület.

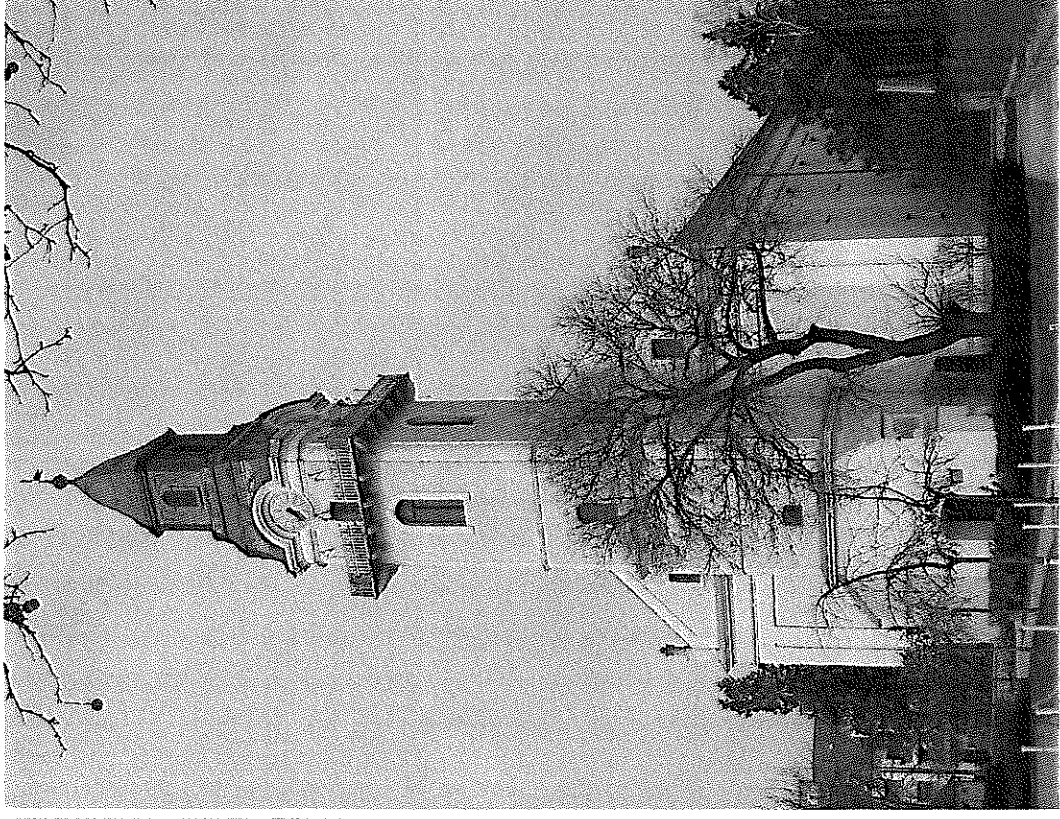
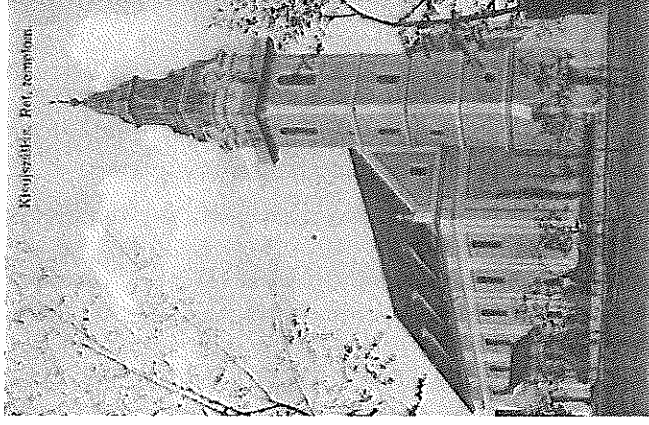
Református templom /Műemlék/

A torony alsó részét 1741-1743 között Venczel debreceni építőmester emelte. Később 1754-1755-ben új vályogtemplomot készítettek. 1785-ben kezdték az új impozáns templom építését, amely a bejáratok fölötti homlokpárkányok kövébe vésett 1788-as évszámok tanúsága szerint, még az évben befejeződött. Rábi Károly gyöngyösi építőmester egyidejűleg két ölel megemelte a torony magasságát is. A toronytető Kráter János egri ács munkája volt. 1828. július 10-én villámcsapás következtében kigyulladt a templom tetőszerkezete, a toronnyal együtt. Az 1828 nyarán megkezdett helyreállítás és átépítés 1830-ban fejeződött be, klasszicista stílusban.

A ma is látható külső felújítást 1986-88-ban végezték el, a templom építésének 200. évfordulójára, illetve a toronysisak belső faszervezete és külső rézlemez borítása néhány évvel ezelőtti teljes cserére került.

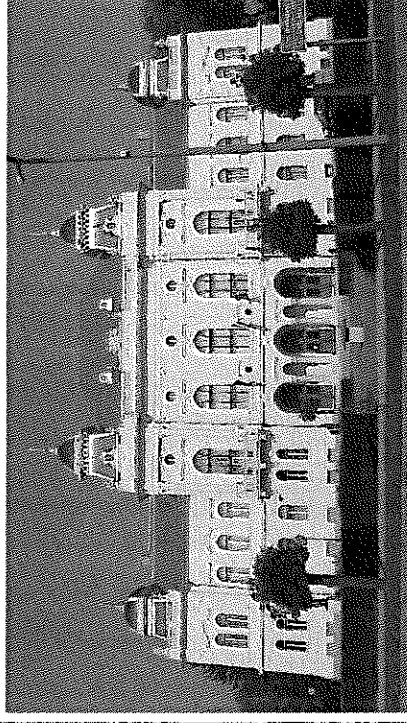
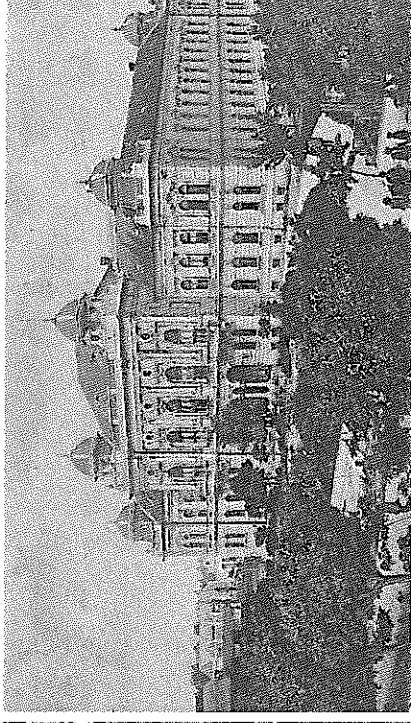
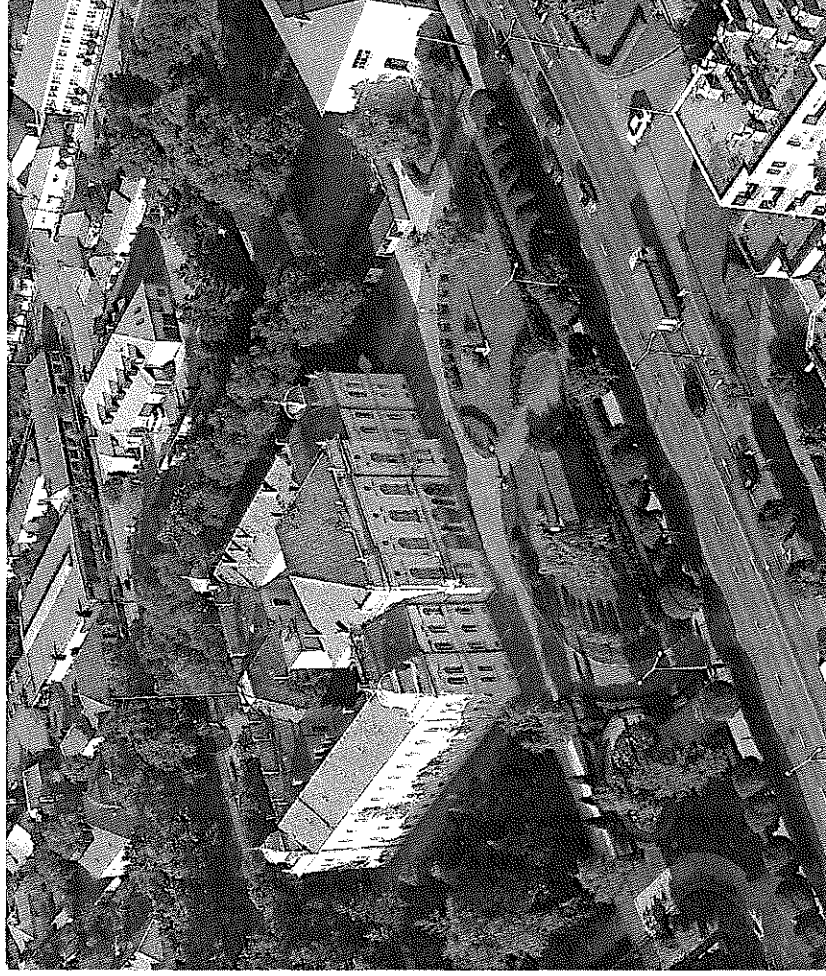
Az Országos Műemléki felügyelőség 1953-ban nyilvánította műemléknek.

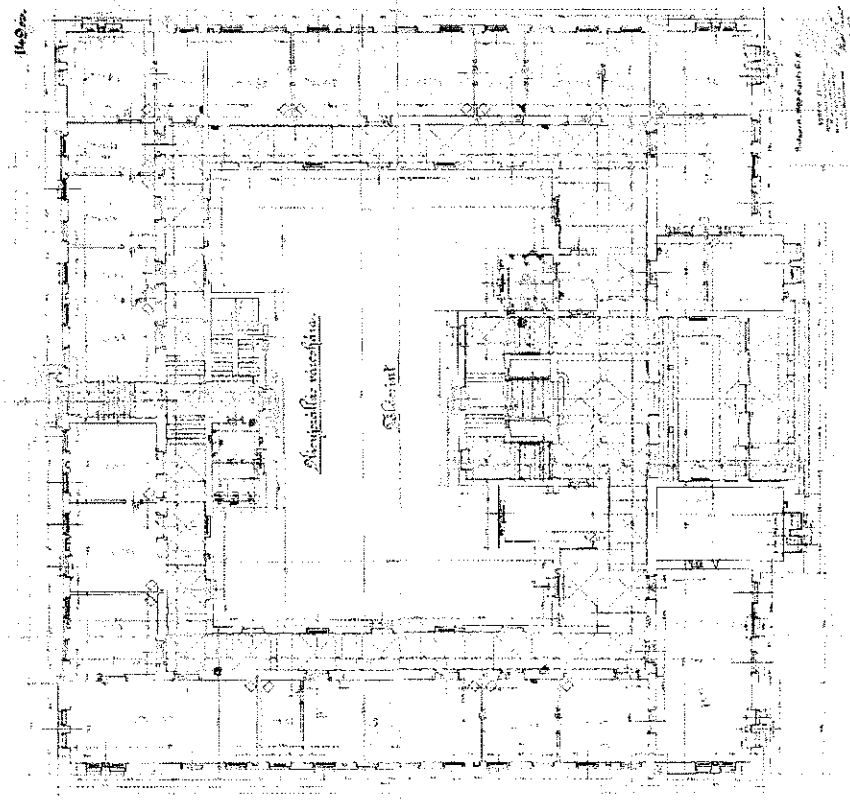
A háromhajós alaprajzi elrendezés egyszerűsége, a süvegboltozatokat tartó erős pillérek, a falazott karzatmellvédek füzérsízei és a karzatok kialakítása gazdagítják a templombelső.

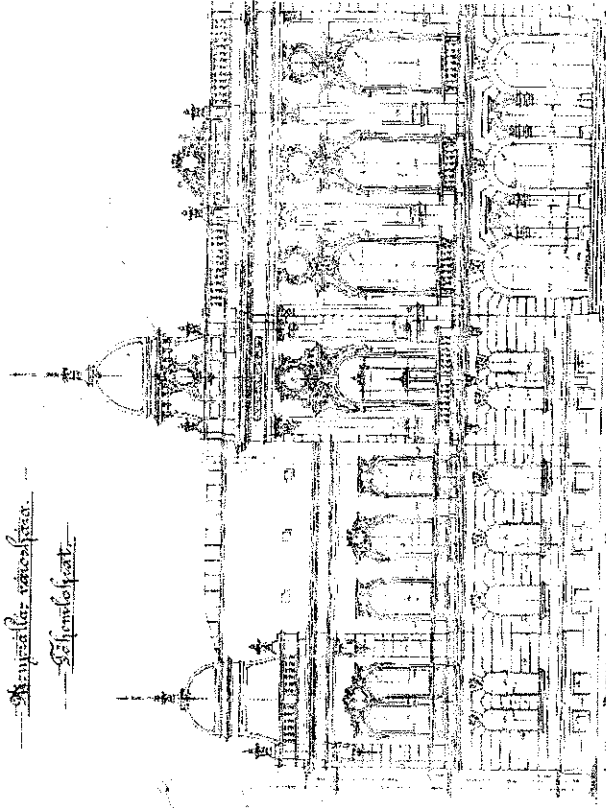
Városháza /Műemlék/

A városközpont ékessége a Szabadság téren álló városháza. Sokáig „városházpalotának” hívták, impozáns épülettömbje miatt. Sokak számára meglepő, hogy eredetileg nem főúri palotának, hanem hivatali épületnek tervezték. Az első közgyűlést 1900-ban tartották a Módl Lajos tervezte városházban, amely alig több mint egy év alatt épült fel. A megvalósult tervet tervpályázat alapján választották ki. A második világháborúban az épület találatot kapott. A két középső torony és az általuk közrefogott tetőrész teljesen leégett, és elpusztult a nagyterem is. Újjáépítették, de sajnos a két torony már nem került vissza a helyére.

Széchenyi palota
Széchenyi palota

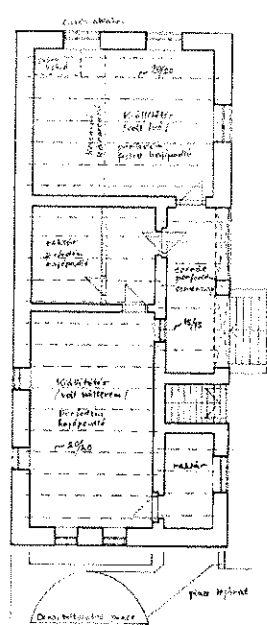

Széchenyi palota

Széchenyi palota

Morgó csárda /Műemlék/

A Petőfi utca 5. sz. alatt található a régen híres Morgó csárda, ma Néprajzi kiállító terem. Ez a népi műemlék épület 1781-ben Rabl Károly építész tervei alapján készült. Az épületben korábban iskola is működött. Az 1920-as években ipari tanoncok, majd elemis diákok iskolája lett. 1971-ben kapott itt helyet a néprajzi gyűjtemény, melyet a nagyobb teremben lehet megtekinteni. A kisebbik osztályteremben egy kunsági szobabelsőt alakítottak ki. Századfordulós berendezések és a gazdálkodási eszközök tekinthetők meg a gyűjteményben.

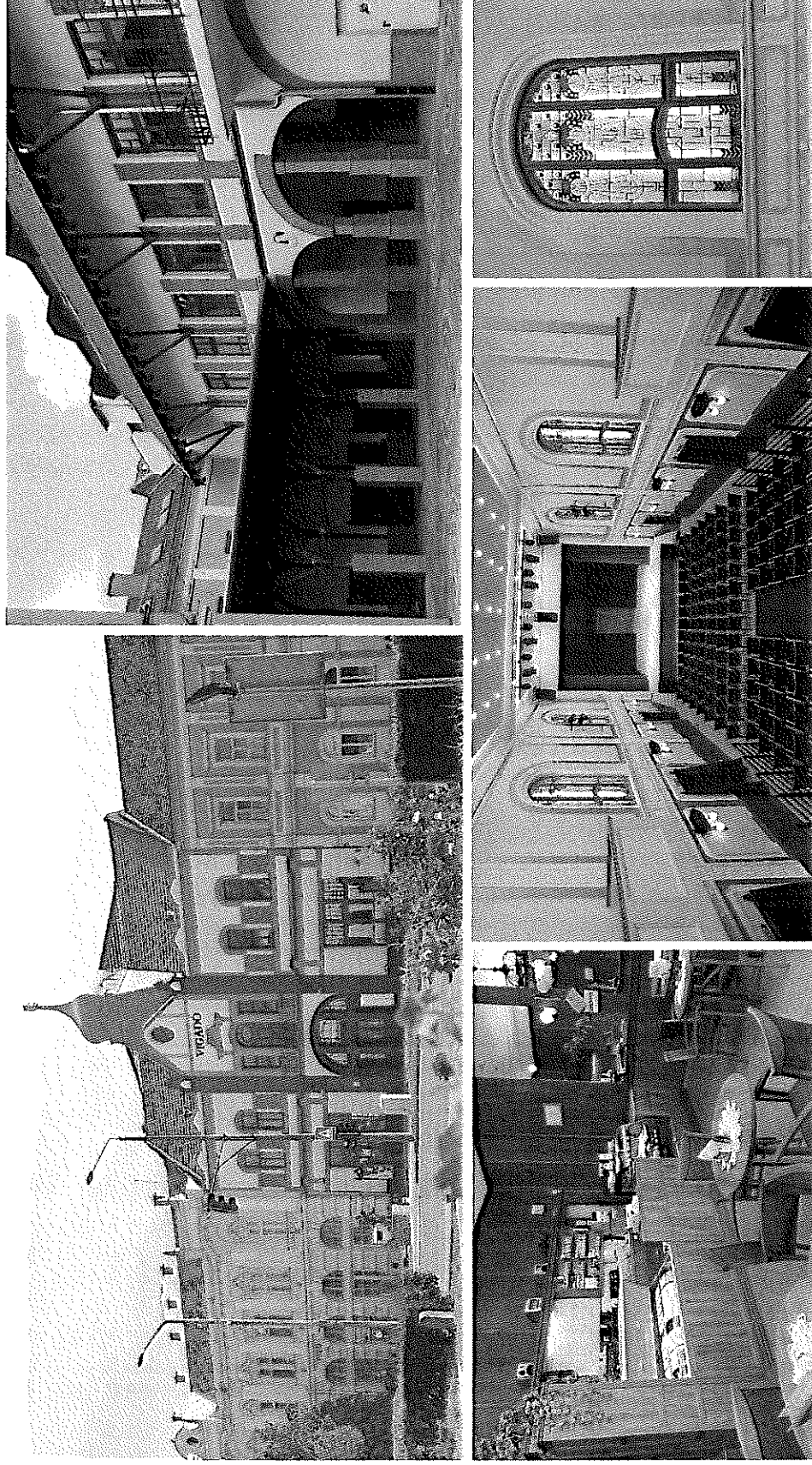
Petőfi utca 5.
Egykori iskola,
földszintes ház
1781-1782

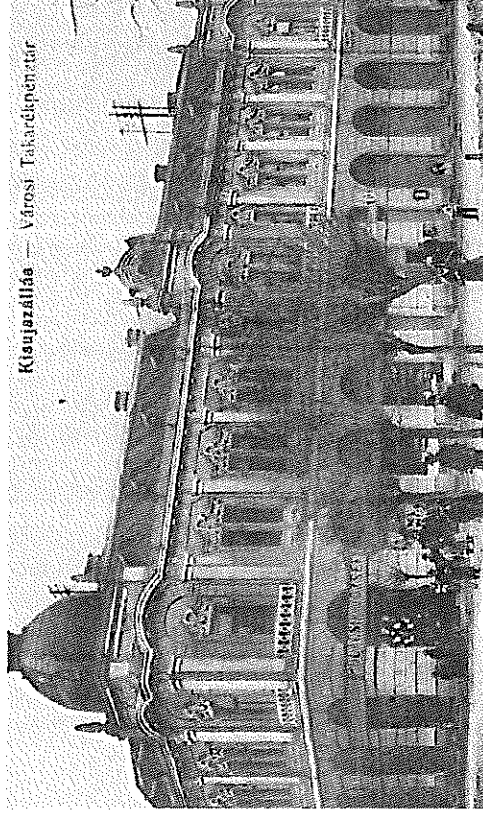
AZ EGYKORI MORGÓ CSÁRDA

Vigadó /Műemlék/

Az 1911 - ben épült Vigadó számtalan szépséget rejt, de legmegkapóbb díszei a hatalmas ólomüveg ablakok. Az impozáns épület ma újra régi pompájában tündököl.

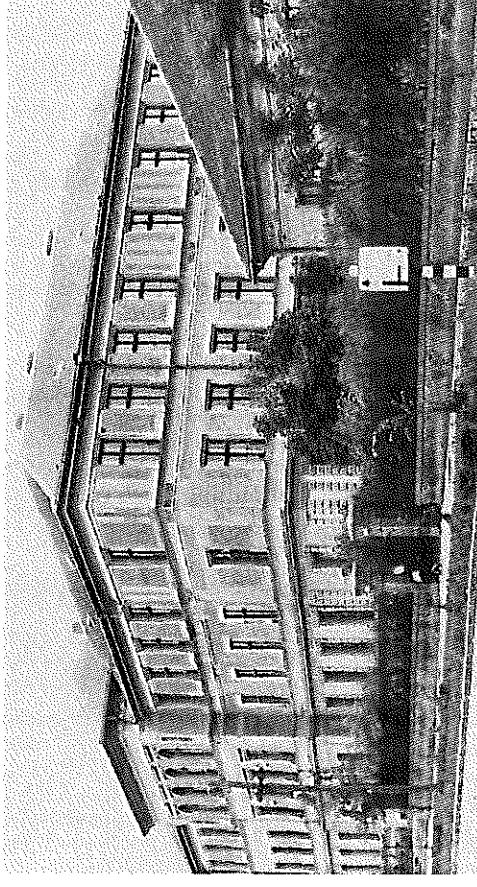

Egykori Városi Takarékpénztár /Kiemelt helyi védelem/

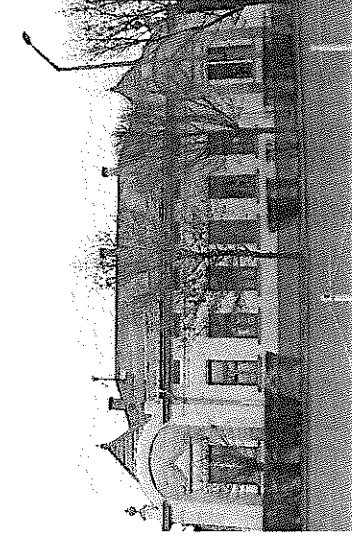

Kisajzárálása — Városi Takarékpénztár

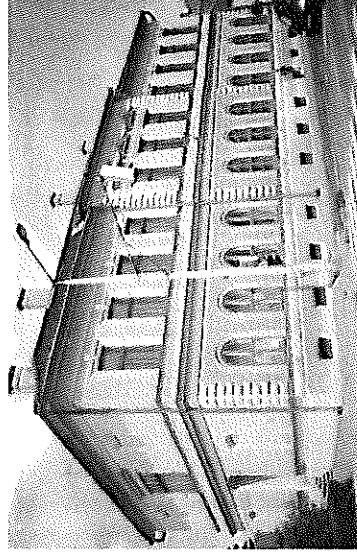
Móricz Zsigmond Gimnázium /Kiemelt helyi védelem/

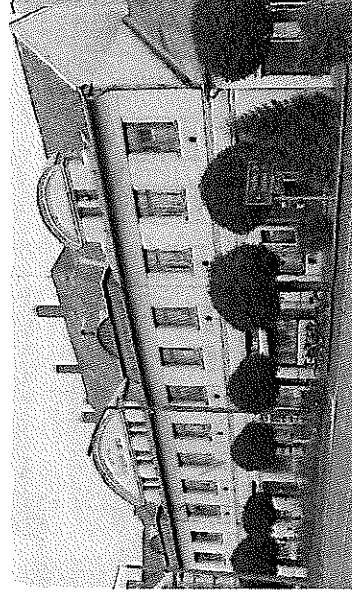
Kiemelt helyi védetségű épületek:

Széchenyi úti Óvoda

Általános iskola - Egykori Járásbíróság (Szabadság tér 5.)

Általános iskola (Arany János utca 1.)

Városi Zeneiskola (Pákóczi utca 3.)

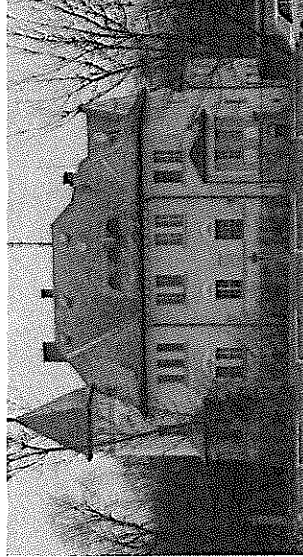
Orvosi rendelő (egykori Bárány Szanatórium)

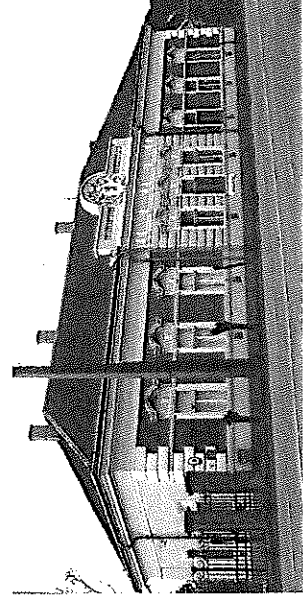
Gyógyszertár (Kossuth u. 12.)

Egykori „Pirulás” Takarékpénztár (Vásár utca 16.)

MÁV Oszdtálmérnökség Székház (Báthory utca 28.)

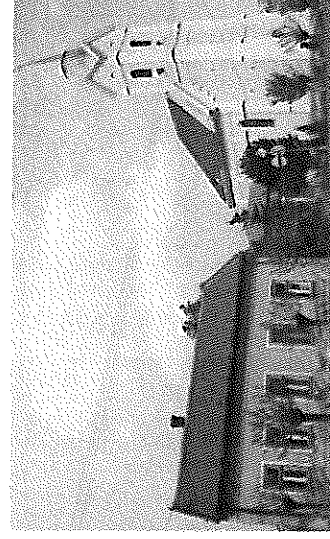
Kollégium (Deák Ferenc utca 14.)

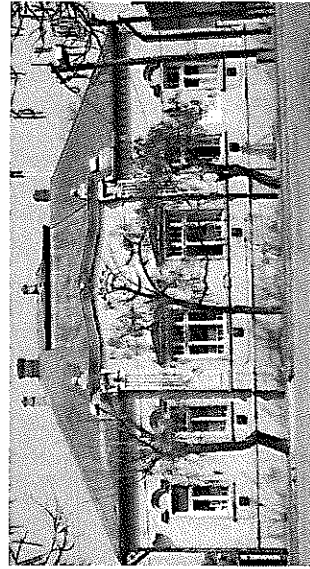
MÁV állomás épülete (Pillangó utca 21.)

Általános iskola - Egykori Korona Szálló (Szabadság tér 7.)

Római Katolikus Templom (Deák Ferenc út 19.)

Orvosi rendelő - Egykori kereskedőház (Nyár utca 7.)

Polgárház (Béla király utca 32.)

Népi épület (Vásár utca 23.)

Tájház (Széchenyi utca 58.)

Gazdaház (Nyár utca 69.)

Gazdaház (Illéssy utca 43.)

- Védett épületek
- Városnéző sétaut 1. sz. (javaslat)
- Városnéző sétaut 2. sz. (javaslat)
- Műemléki környezet
- Történelmi településrész (Településképződélmény övezet határa)

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

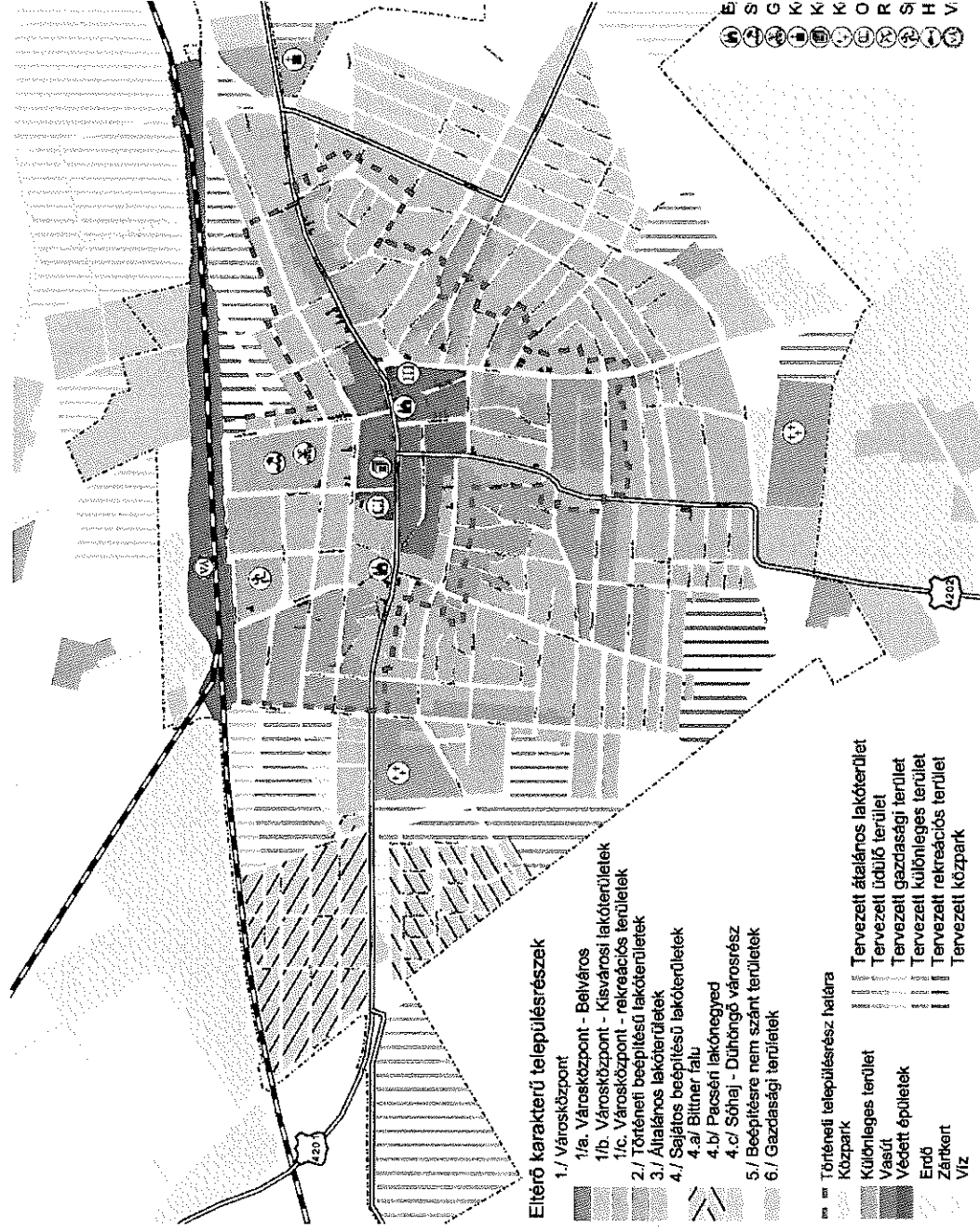
Eltérő karakterű településrészek lehatárolása, a települések kép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával.

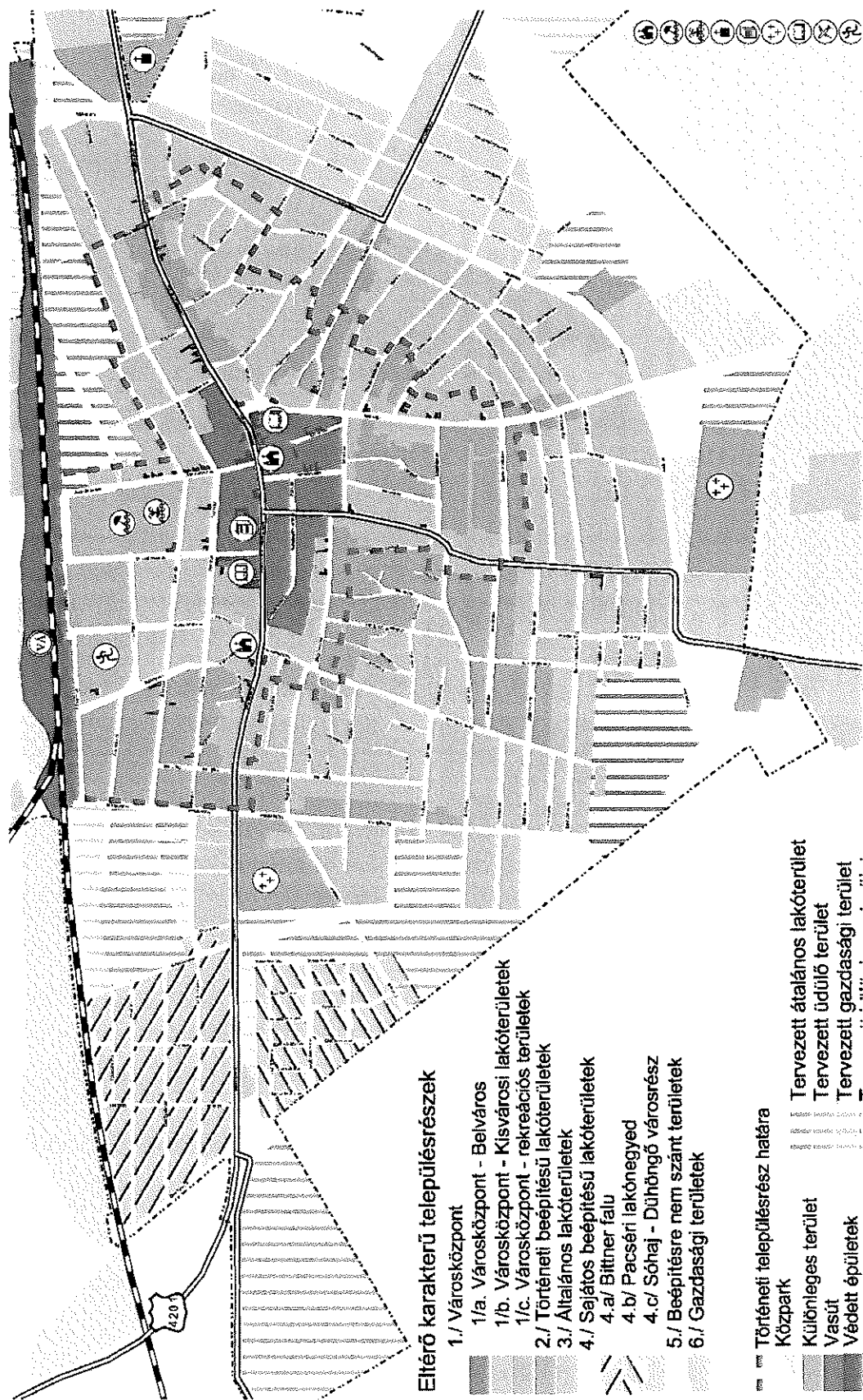
Kisújszállás településképeiben önálló karakterű terület alkot, a városközpont /1/, de a városközponton belül, is többféle településképi jellegzetességű területet lehet megkülönböztetni. Zártorú, illetve „hézagosan” zártorú, a belváros, ahol legalább földszint+ 1 emeletes épületek alkotják a településképet. Ezzel megegyező beépítési mód jellemzi a Városközpont kisvárosias lakóterületeit, azzal az eltéréssel, hogy itt már csak földszintes épületeket lehet találni.

A történeti beépítésű lakóterületeken /2/ a földszintes épületek adják a településképi jellegzetességet. Az épületek utcavonalhoz viszonyított helyzete, azonban változatos. Előkert nélkül, utcavonalon álló, illetve az utcavonaltól tovább elhelyezett épületek egyaránt megtalálhatóak. Ez jelenti a beépítés történetiségét.

Az általános lakóterületek /3/ településképi jellegzetességét a földszintes, magastető, előkertes családiházak beépítés jelenti.

A sajátos beépítésű lakóterületek /4/, egy-egy korszak jellemzőit hordozzák magukon, és viszonylag egységes beépítést építészeti jellemzőket mutatnak.

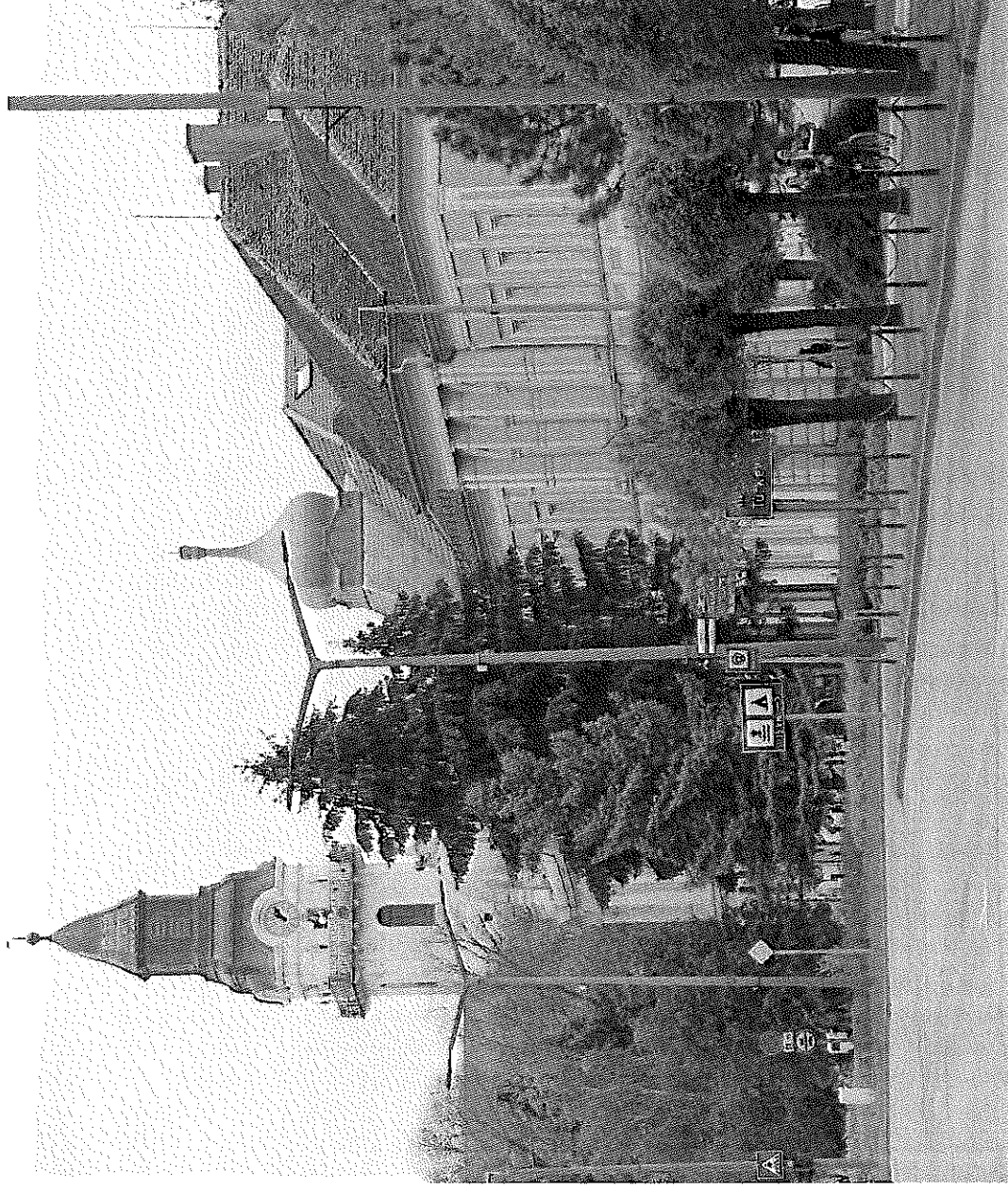

A belvárost, az egykori 4. sz. főút mentén kialakult intenzívebb beépítés jellemzi. Fsz+ 1 emeletes az 1900-as évek elején épült impozáns épületek (városháza, Vigadó, Bank, egykori járásbíróház, általános iskola, gimnázium) sorakoznak egymás után. A belváros nyugati részén, a településképet a Szabadságtéri lakótelep modern épülettömbjei egészítik ki.

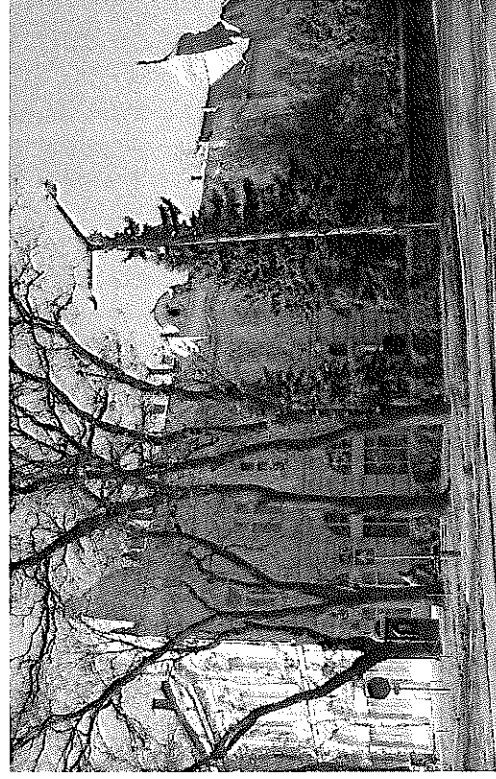
A belváros értékeihez tartozik, a városháza körül kialakított, nagyméretű park, rendezvényterrel, pihenő- és játszó területekkel, valamint a műemléki védettségű református templom körüli Kálvin téri park.

A belváros kisebb léptékű, beépítésű része a belváros délkeleti oldala (a Kálvin utca, Szabadság utca, Mikes utca menti ingatlanok) valamint a belváros észak-keleti oldala (Nyár utca menti beépítés). Itt zárt- hézagosan zárt sorú, előkert nélküli fsz+ 1 emeletes épületek elhelyezését írja elő a hatályos szabályozási terv, bár a Kálvin utcán, a Nyár utcán, a Mikes utcán és a Szabadság utcán részben, még ma is csak földszintes épületek találhatók.

A Kálvin utcai, régi hangulatot máig őrző, földszintes üzletépületei méltóak lennének arra, hogy a szabályozás „léptéket váltson”, és megőrizve a településképi értékeket (az egykori üzletutca hangulatát is), módosítson a szabályozási előírásokon.

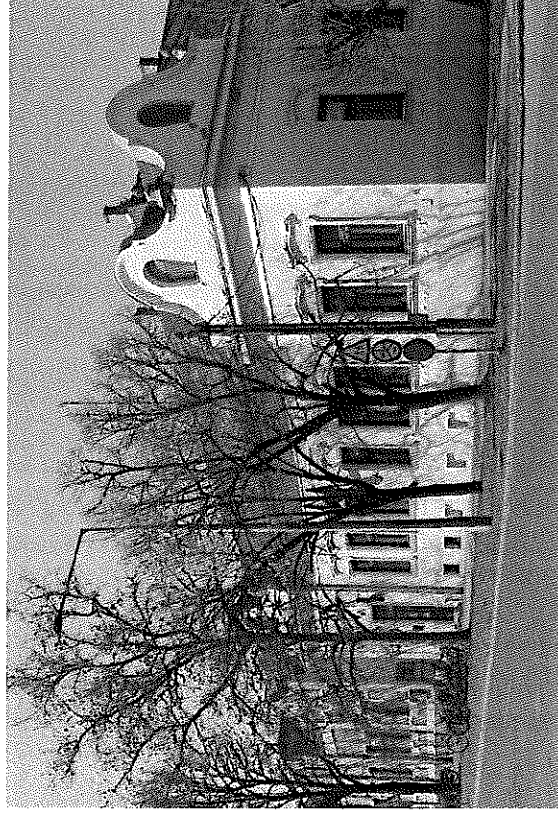
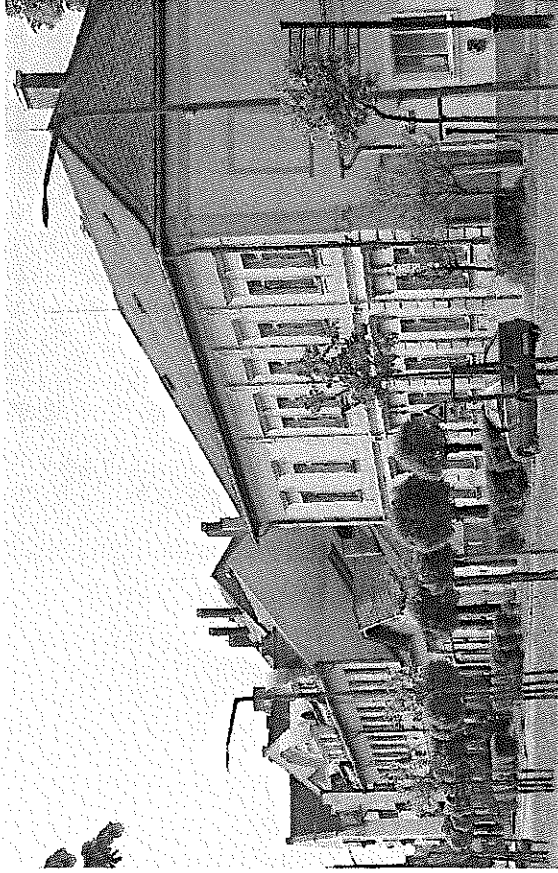

Bank, Posta

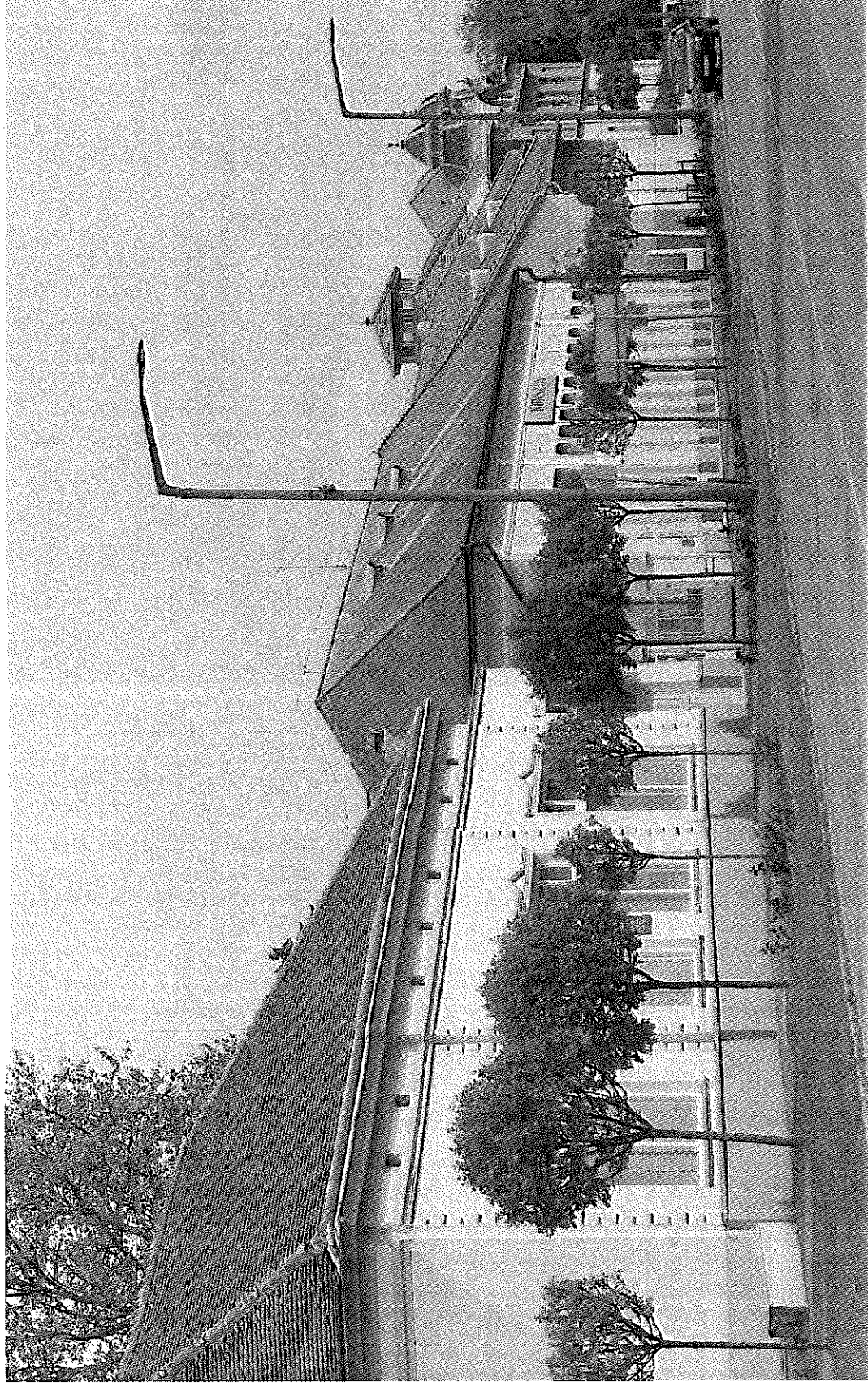
Református templom

Móricz Zsigmond Gimnázium

Kossuth Lajos Általános Iskola

A belváros nyugati szélén, a Deák Ferenc utca északi oldalán elhelyezkedő kereskedő házak, melyek már a városközpont kisvárosi lakóterületeinek településképi jellemzőit mutatják. A helyi építészeti értéket képviselő épületek folytatásában a belvárost nyugati oldalon lezáró általános iskola épülete, mely országos tervpályázat eredményeként valósult meg, és ami példásan illeszkedik a történeti településképhez.

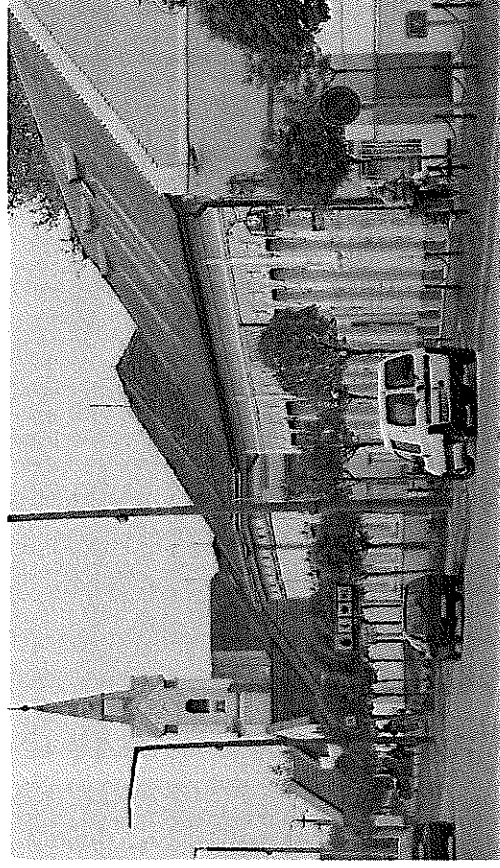
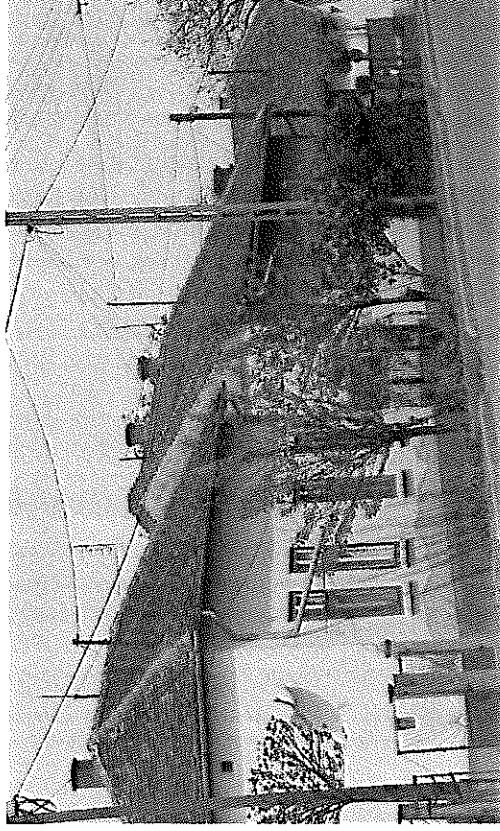
1. VÁROSKÖZPONT

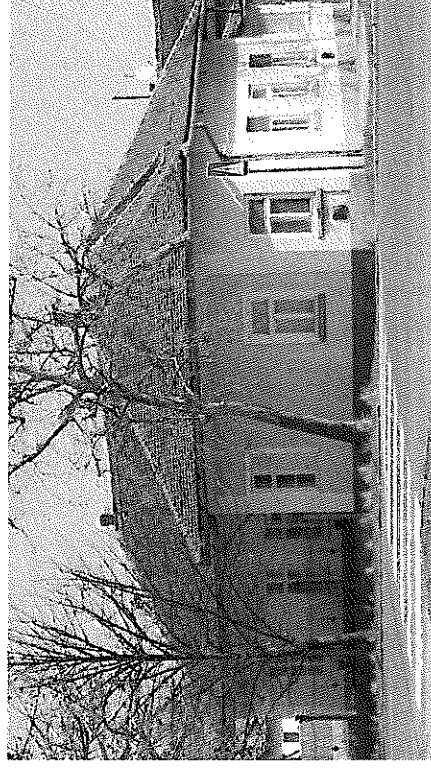
b) Kisvárosi lakóterületek

A városközpont kisvárosias lakóterületeinek jellemzője, hogy földszintes, magastetős, oldalhatáron álló beépítési módban telepített, utcavonalon álló épületek alkotják, a jellemző utcaképet. Az épületek az utca felé, szinte soha sem fordulnak oromfallal. Jellemzően utcával párhuzamos tetőgerincű, nyeregtetős épületeket lehet látni. A tetőket az esetek többségében teljes kontyolással készítik. E jellegzetességek adják a kisvárosias képet.

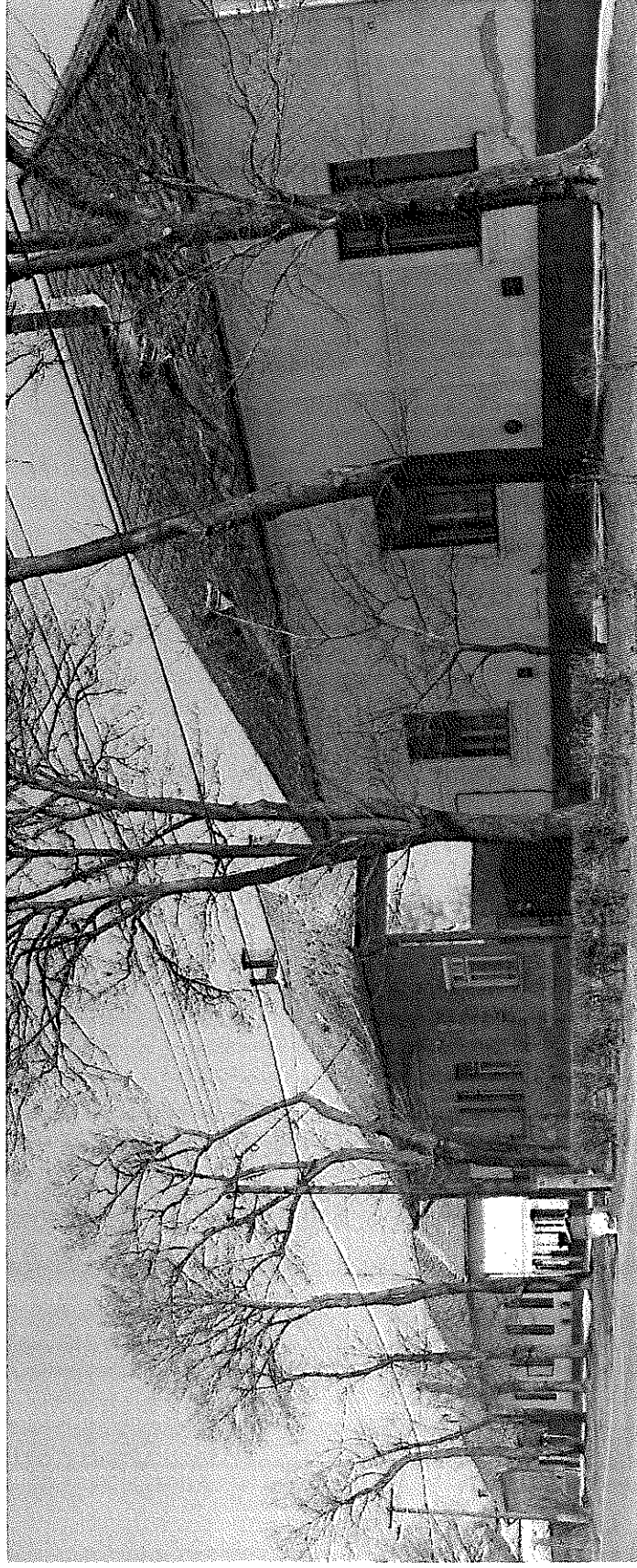
A kisvárosias jellemzőket mutató utcaképek néhány különleges karakterét képviseli, a városháza mögötti (Nyár utcai beépítés), az Arany János utca keleti oldalán kialakult védett utcakép, és a Széchenyi utca északi oldalán, a Mészáros utca- Varga utca közötti, ugyancsak helyi védettségű utcaszakasz.

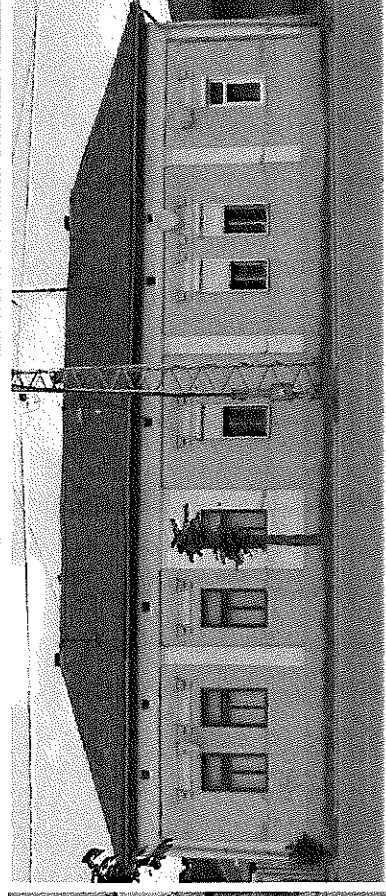
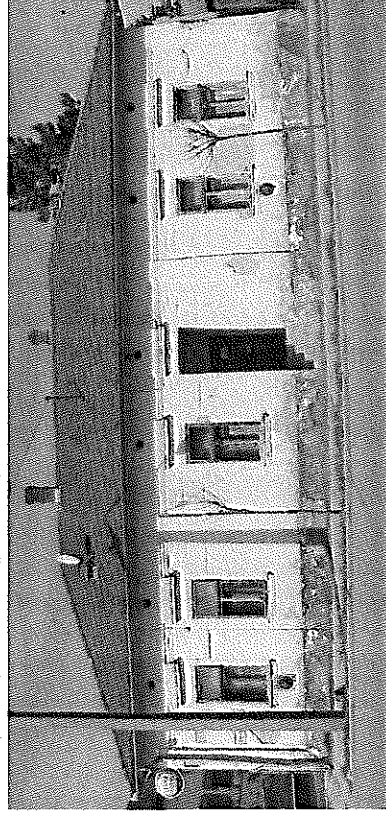
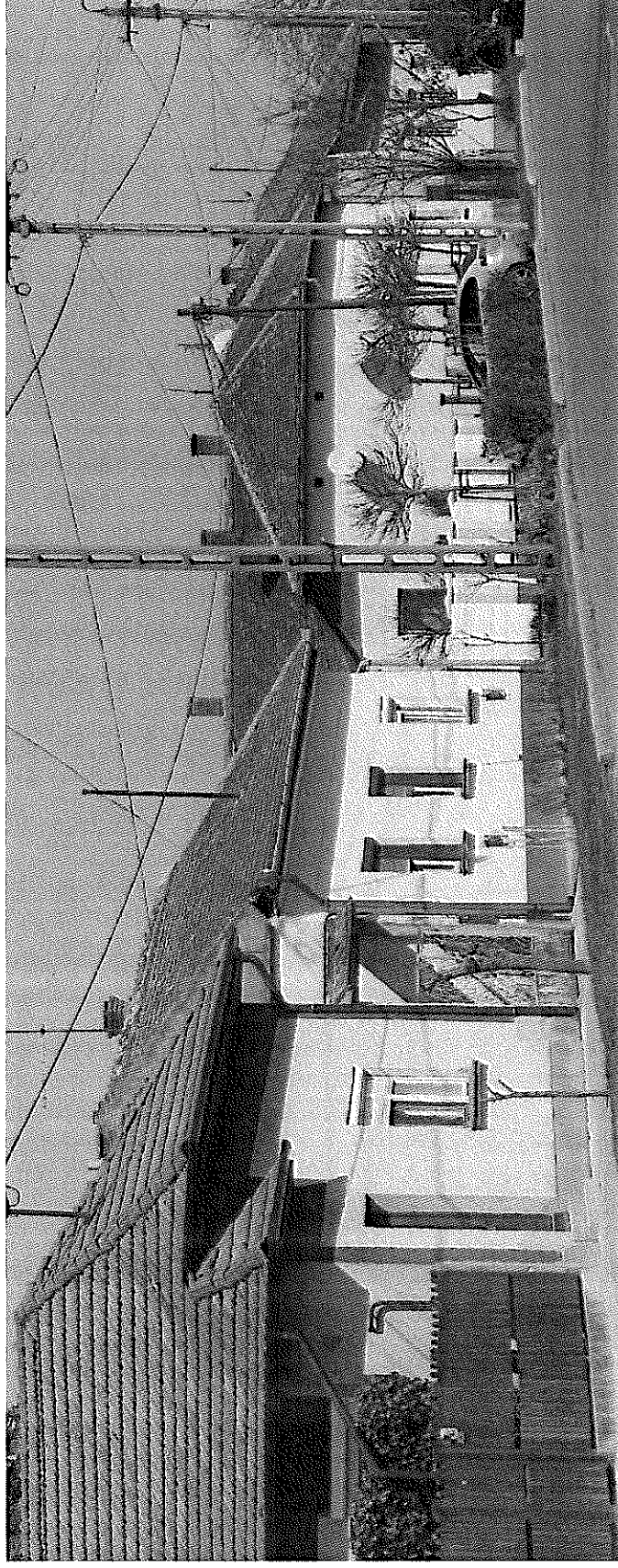
A belvárost északon határoló Nyár utca egyik oldalán a városháza körüli park, másik oldalán, a képen látható lakóépületek sorakoznak. A park feől feltűnő térfal, a városközpont „csendesebbik” oldalának meghatározó részét képezi, emiatt különösen fontos, a harmonikus utcakép megőrzése. A kisvárosias hangulatot az utcavonalon álló, utcával párhuzamos tetőgerincű, oldalról kontyolt tetővel fedett épületek adják.

A fürdő tömbjét keleti oldalon határoló Arany János utcát Kísérő lakóépületek jó arányú, egyszerű tömegű épületei, finom díszítéseivel a múlt század hangulatát idézik fel. A hagyományos kisvárosi hangulatot őrző utca helyi védelem alatt áll.

Az egykori 4. számú főút (városba keleti irányból bevezető Széchenyi út) forgalma, a várost elérülő út megépítésével jelentősen lecsökkent. A kisvárosi arculatú, utcavonalon álló épületek esetében, az előkertek hiánya, ma kevésbé hiányzik. Az épületek erőse magassága, tömege is szűk határok között mozog, ami hozzá tartozik az utcakép jellegzetességéhez. A közel azonos színű és anyagú tetők felületét nem törik meg álló tetőablakok, tetőfelépítmények.

A Széchenyi utca kiskisvárosi hangulatot őrző épületei az Arany János utca– Mészáros utca közötti szakaszon, utcaképi védelem alatt állnak.

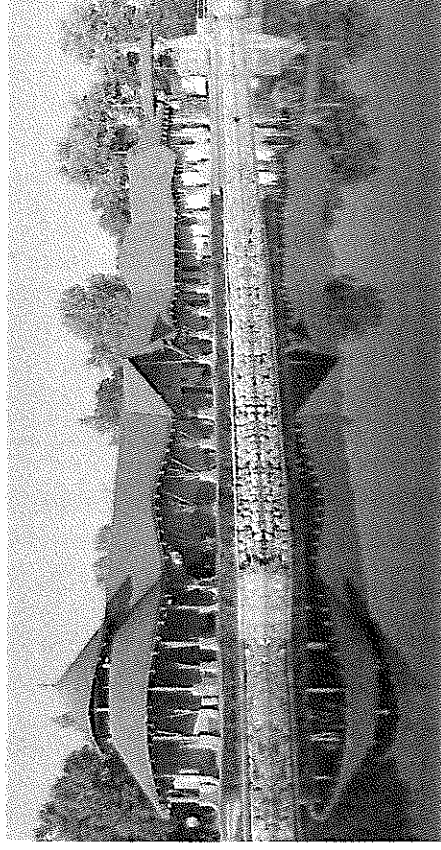
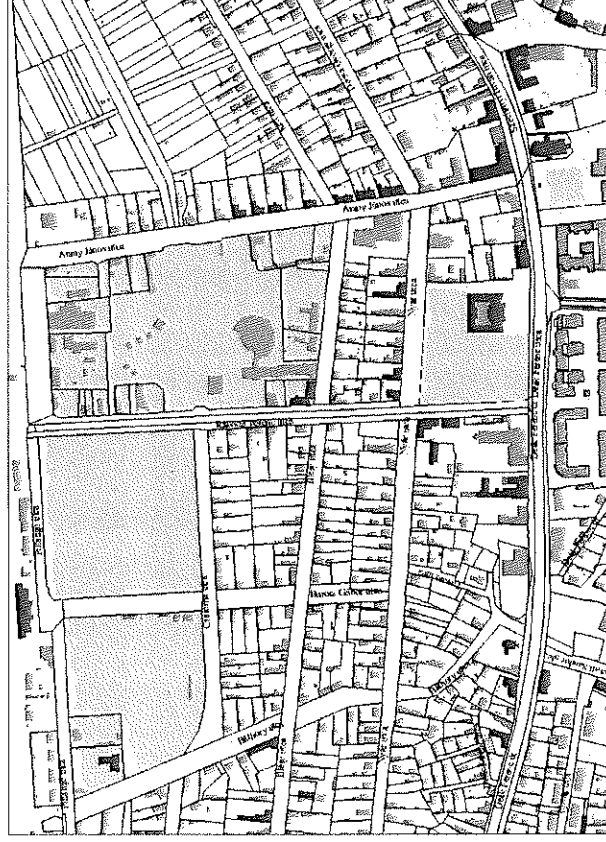
A városközpontba déli irányból bevezető Kossuth Lajos utca mentén, is előkert nélküli, oldalhatáron álló beépítés alakult ki, földszintes, magastetős épületekkel. A Mikes utca sarkán álló gyógyszerár épülete, kiemelt helyi védettségű.

1. VÁROSKÖZPONT

c) Rekreációs területek

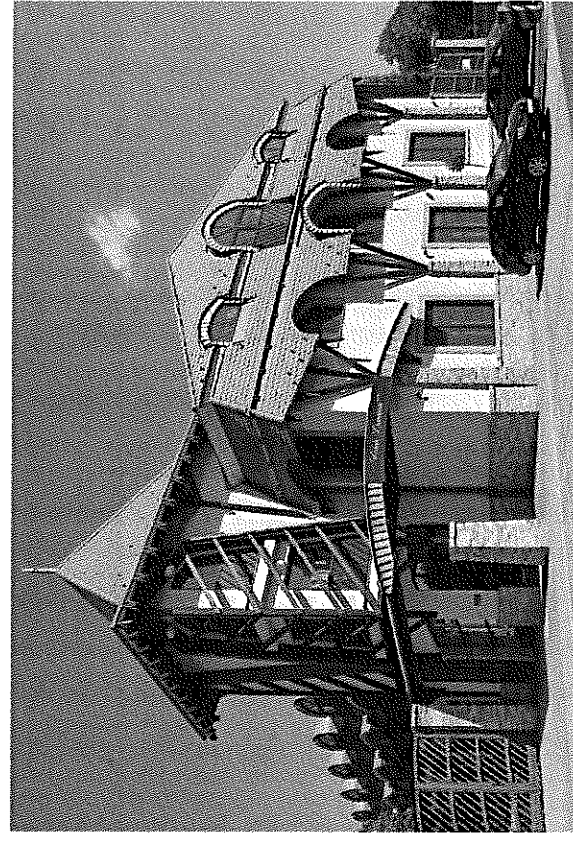
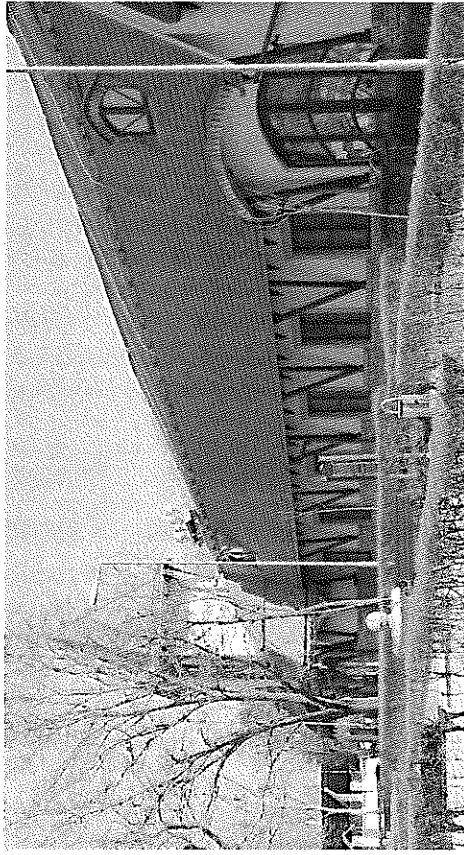
Kisújszállás településképi jellegzetességét jelenti, hogy a városközpont északi részén, a vasútállomás és belváros közötti területen, pihenő- és rekreációs területek alakultak ki. Itt található a Kumánia Strand- és Gyógyfürdő, a hozzá kapcsolódó gyógyszálló, az ifjúsági szállás- kemping, illetve a létesítmény távlati fejlesztésére szánt tömb, az Erzsébet liget, valamint a labdarúgó pálya és kapcsolódó létesítményei.

A rekreációs területek közé sorolható, a városháza körül kialakított park, ahol rendezvényterület, zenepavilon, pihenő- és játszó területek találhatók, és a műemléki védettségű templom körül kialakított Kálvin-park is. A rekreációs területeken megvalósult épületek (a külső utcakép felől mindenképpen) egységes építészeti hangulatot képviselnek, melyhez a jövőben is érdemes szigorúan alkalmazkodni.

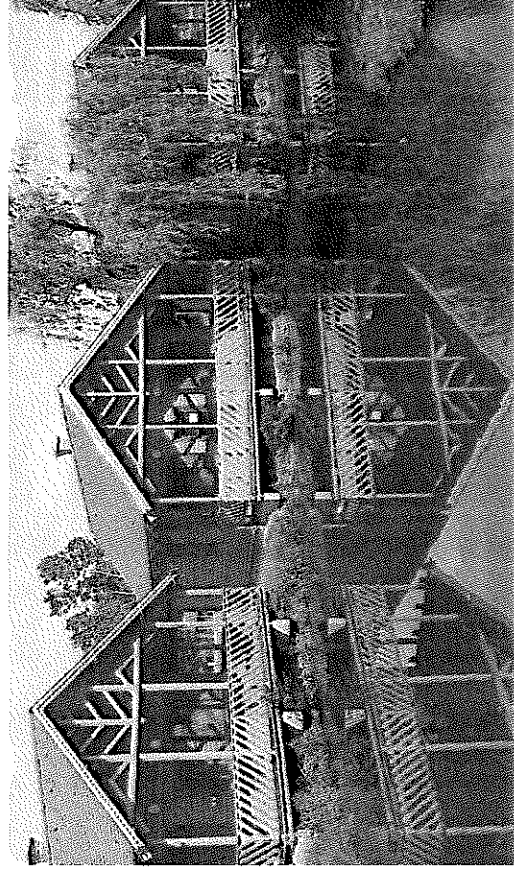
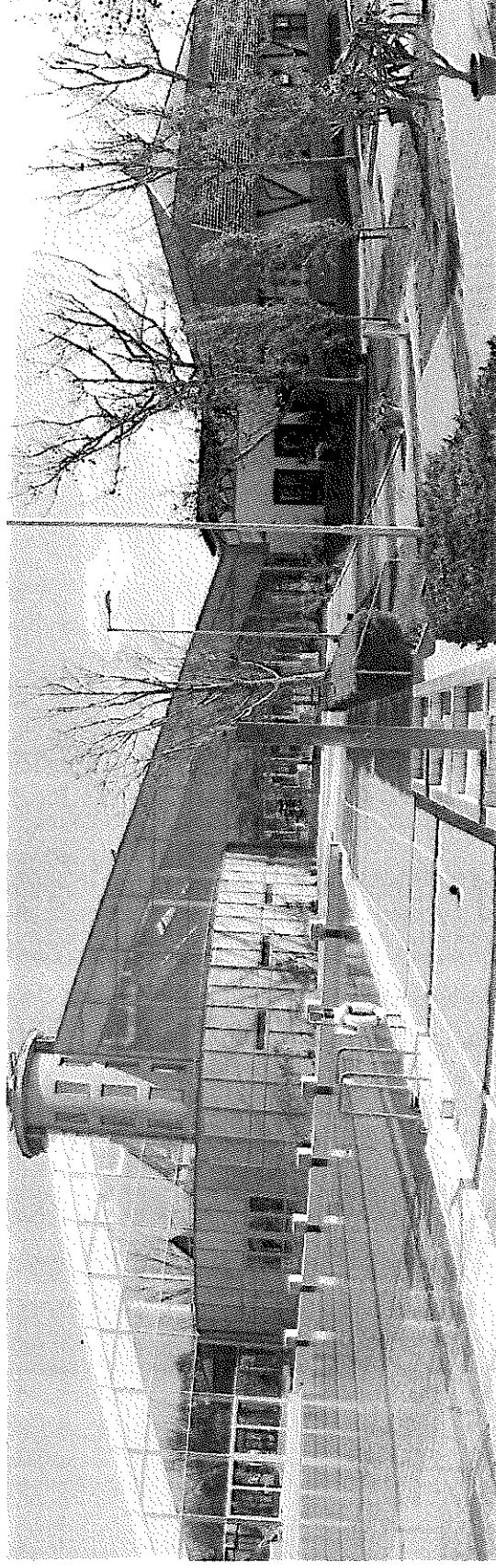

Felül az Ifjúsági Szállás és Kemping fogadó épülete.

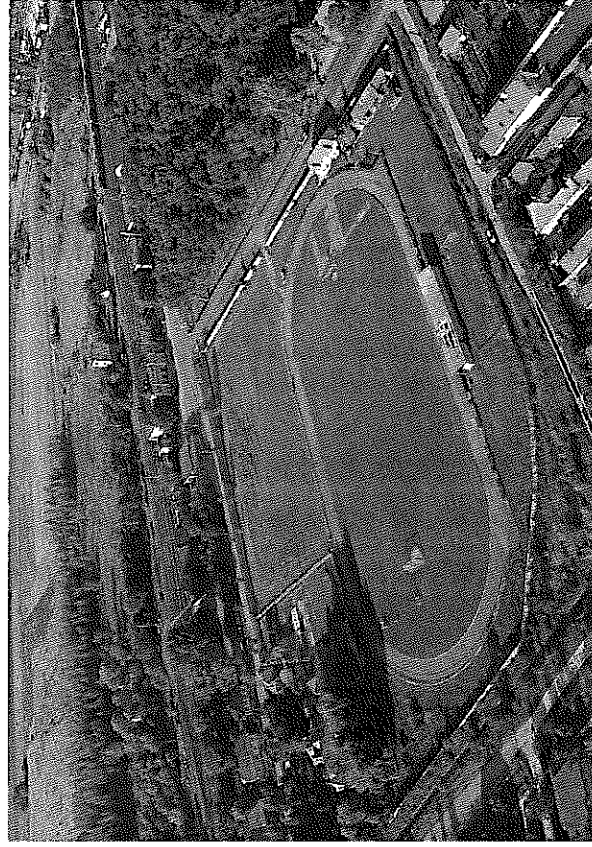
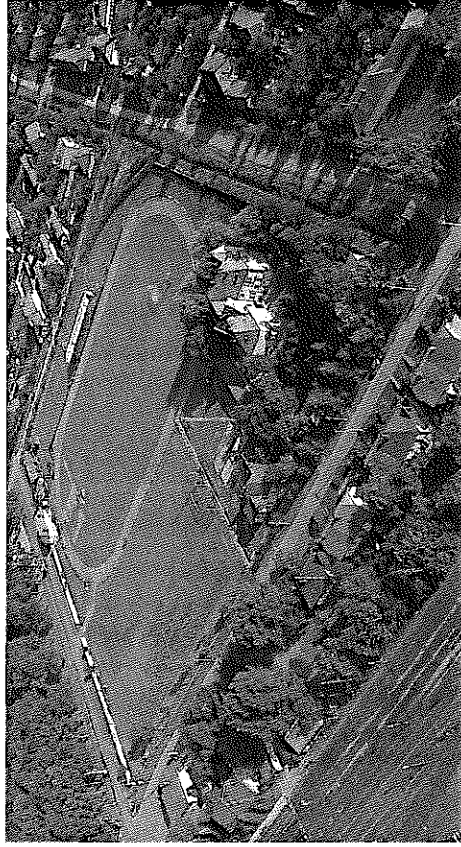
Alul a strand- és gyógyfürdő, kemping és ifjúsági szállás tömbjéről készített légi felvétel.

A Kumánia Strand és Gyógyfürdő épülete, bejárati része, valamint a Rákóczi Ferenc utca vonalára kiépített markáns- hangulatos kapuzat. A jobb alsó képen a Kumánia Gyógyszálló épülete, mely építészeti egységet alkot a gyógyfürdő épületével.

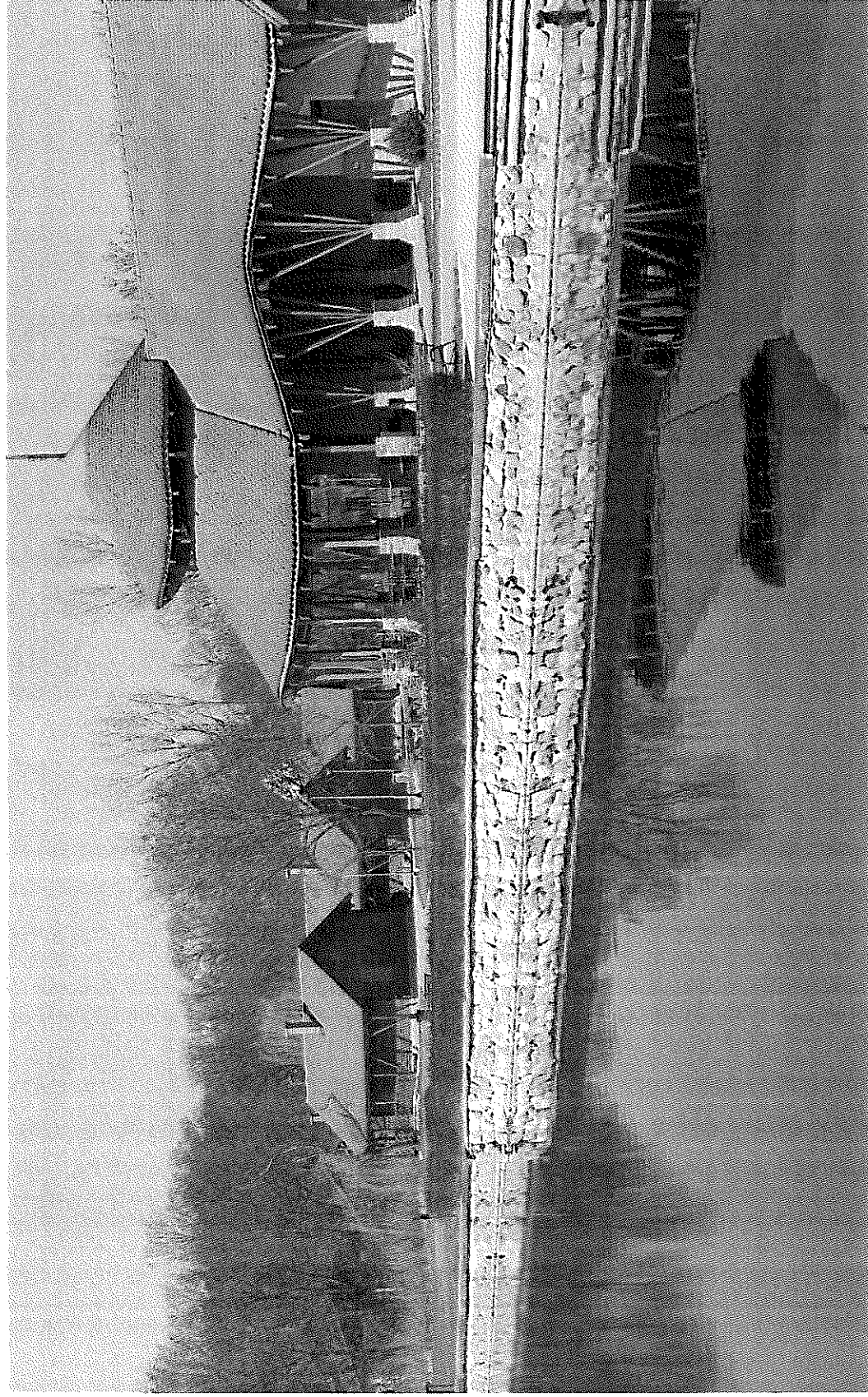

A Gyógyfürdő épülete a strand felőli oldalról, jobbról a gyógyfürdő épületének északi, öltözőket magába foglaló épülete és az ifjúsági szállás fogadó épülete, az Arany János utcán.

Porcsalmai Lajos Sporttelep

Erzsébet - liget

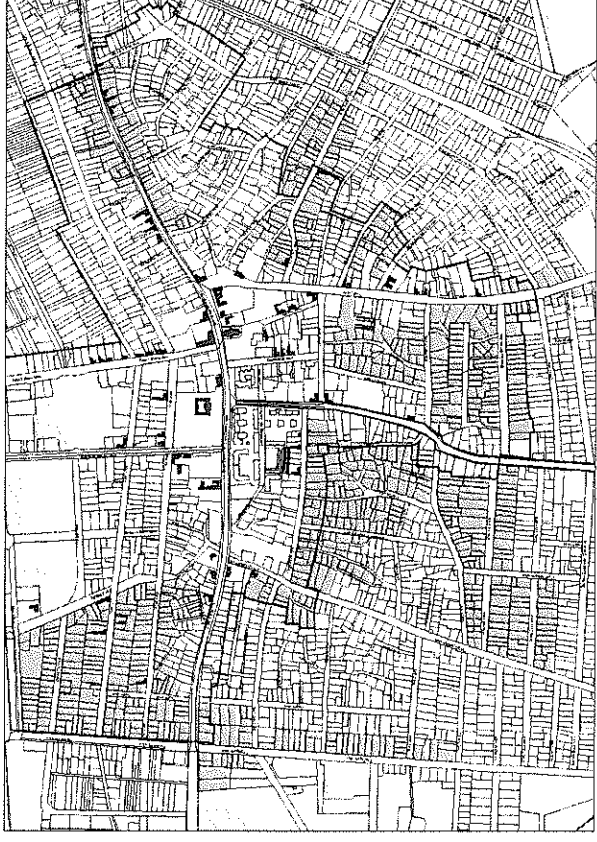

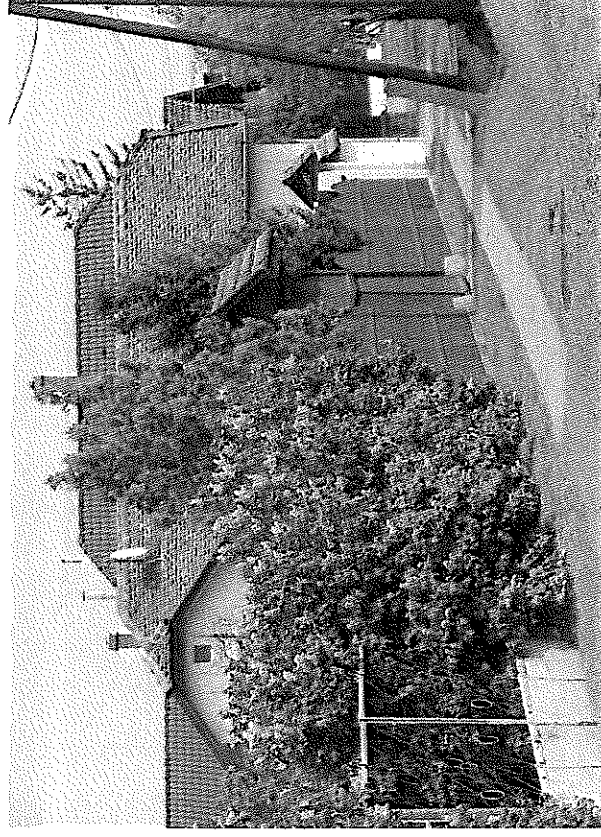
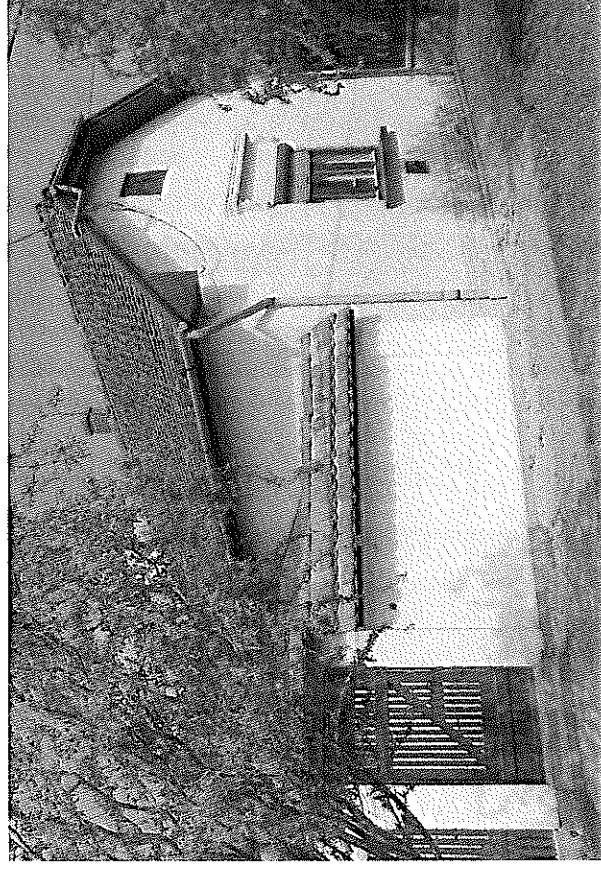
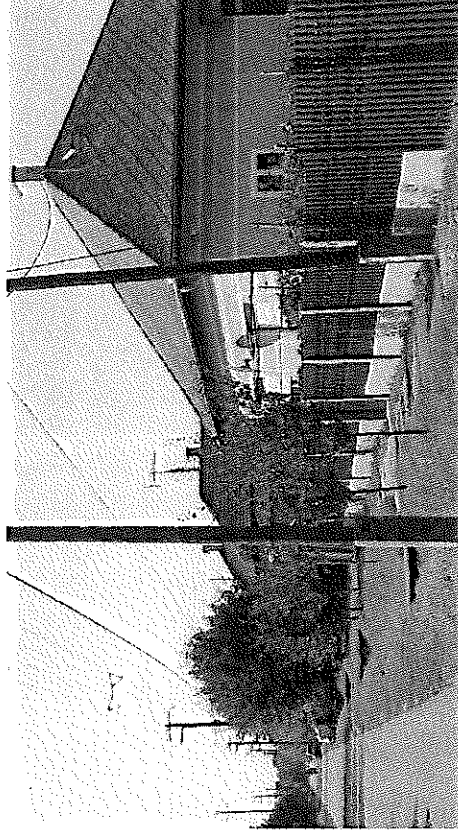
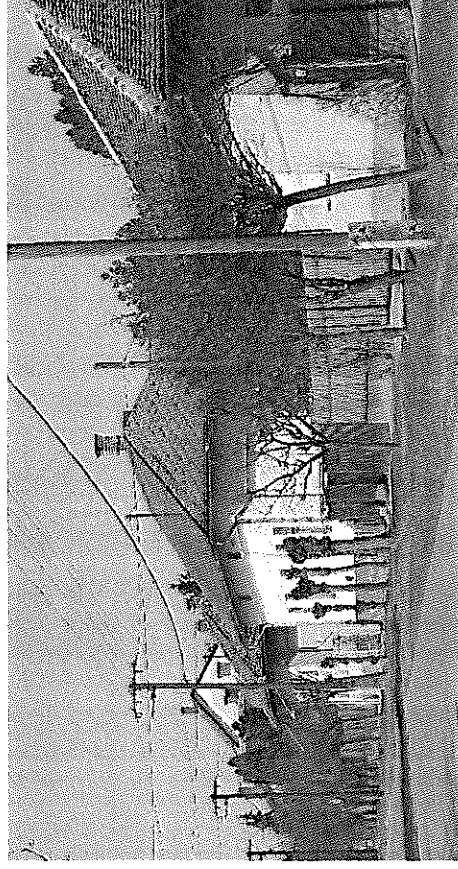
2. TÖRTÉNETI BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

A városközpont előkert nélküli, kisvárosias karakterű területét, olyan lakótömbök veszik körül, ahol a földszintes, oldalhatáron álló beépítési mód szerint elhelyezett épületek, utcavonalhoz viszonyított helyzetüket tekintve, vagy az utcavonalon állnak, attól 3-5 méter távolságra helyezkednek el.

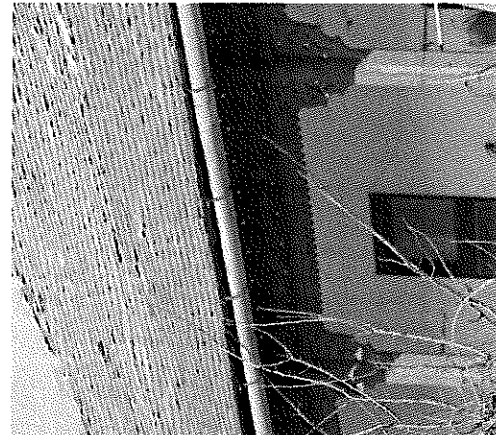
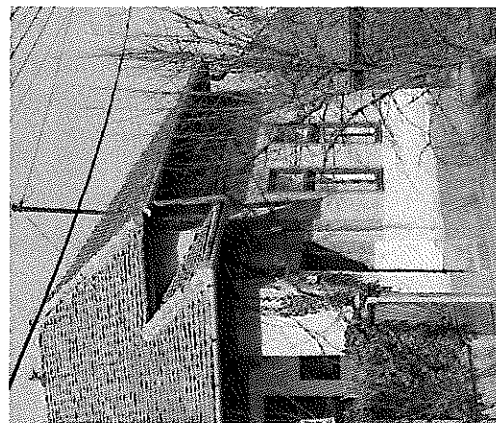
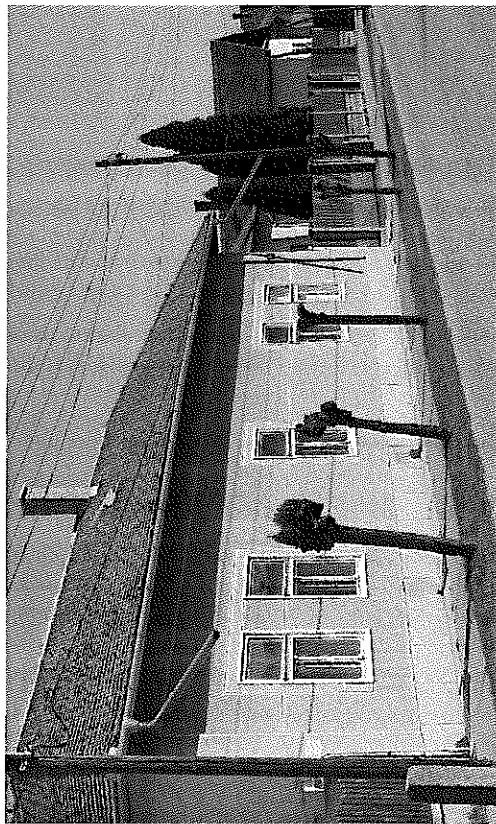
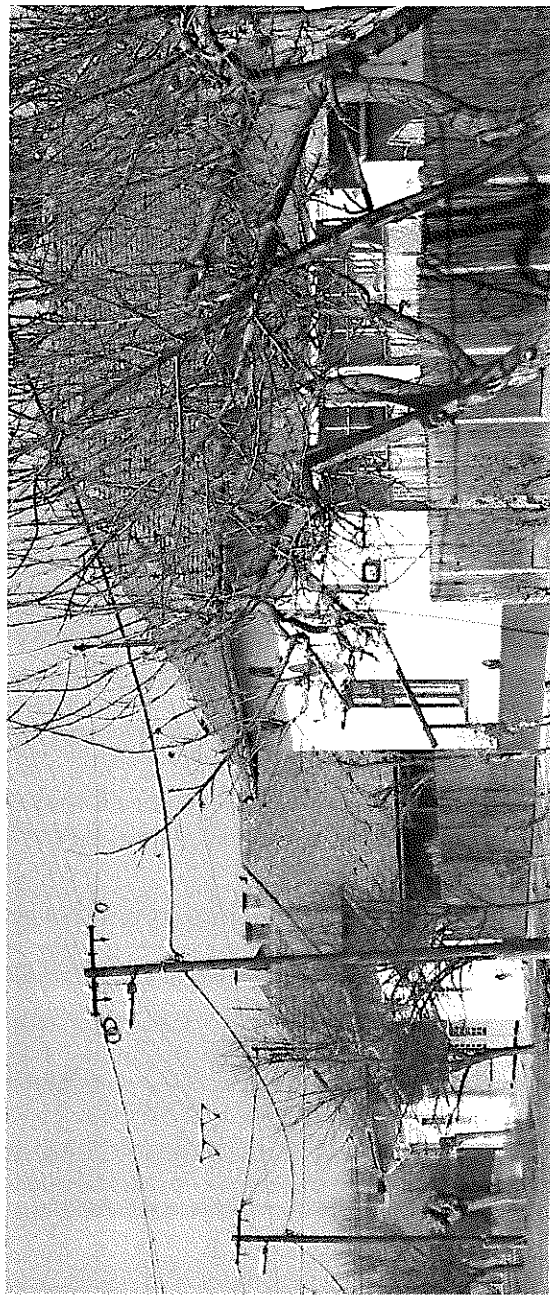
Az épületek elhelyezkedésében tapasztalható vegyes elrendezés is a történeti jellegzetesség részét képezi. Természetesen az épületek arányai, az alkalmazott anyagok és színük is részei a történeti településképnak.

Az épületek többsége itt is utcával párhuzamos tetőgerinccel készült, vagy ha utcára merőleges tetőgerincű nyeregtető készült, akkor ott teljes kontyolást alkalmaztak, mert az ormfal idegenül hat a hagyományos településképben.

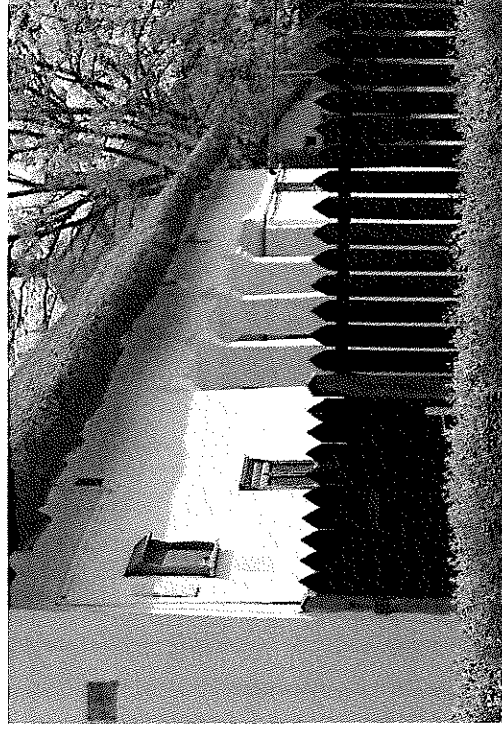
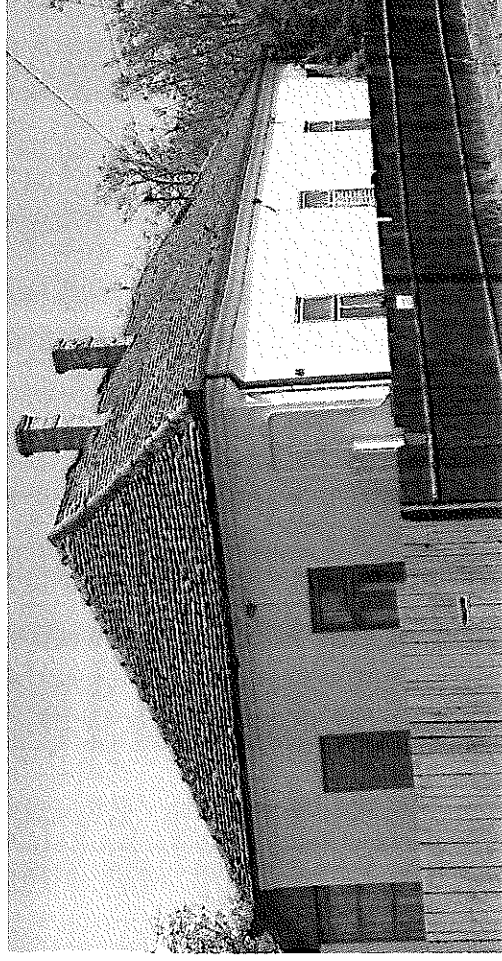

A „történeti beépítésű” lakóterületeken, egyesén találhatók utcavonalon álló, és kis előkerttel elhelyezett épületek.

Az Illéssy és Nyár utcák utcravonalon álló, helyi építészeti jellegzetességeket hordozó, lakóépületei. Jellegzetes az oldaltornácot lefedő tető utca felőli visszakontyolása, a bejárat hangsúlyosabbá tétele. Oldalsó oromfalak ritkán jelennek meg az utcaképből, az utcával párhuzamos gerincű nyeregtetőket általában teljes kontyolással alakítják ki.

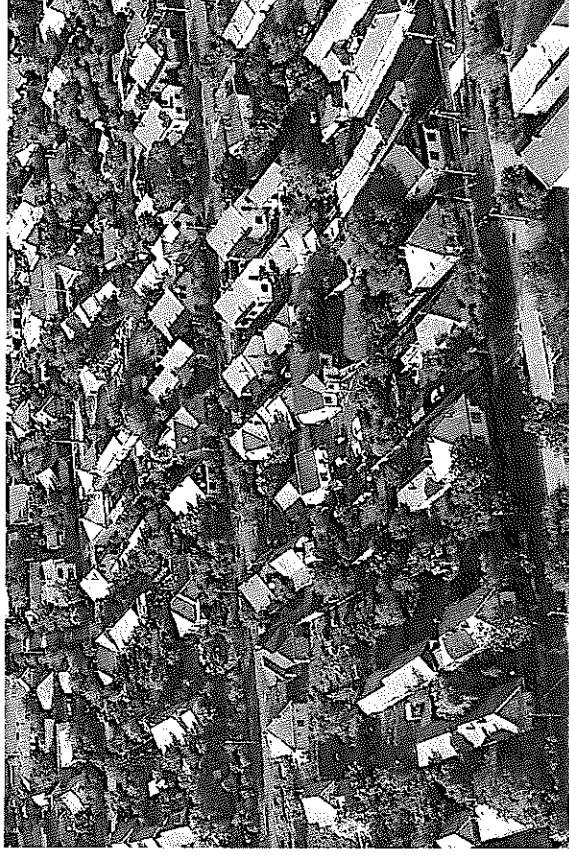

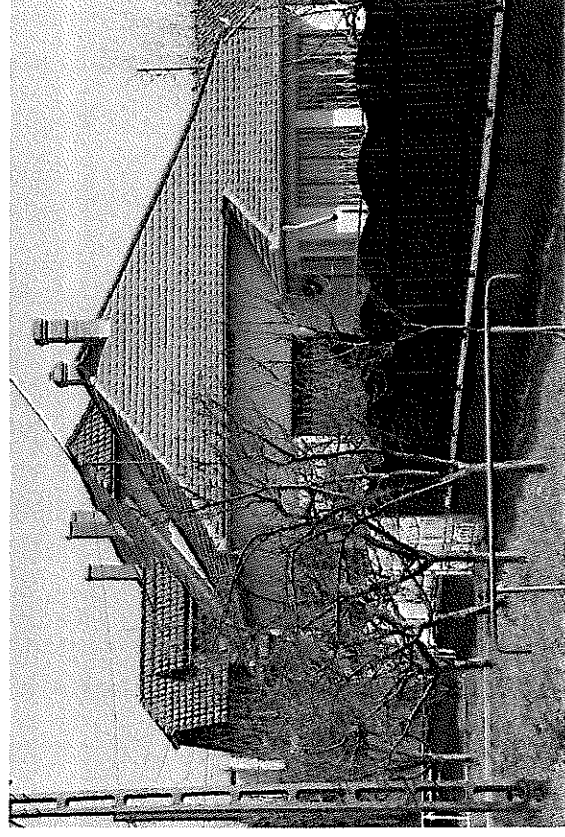
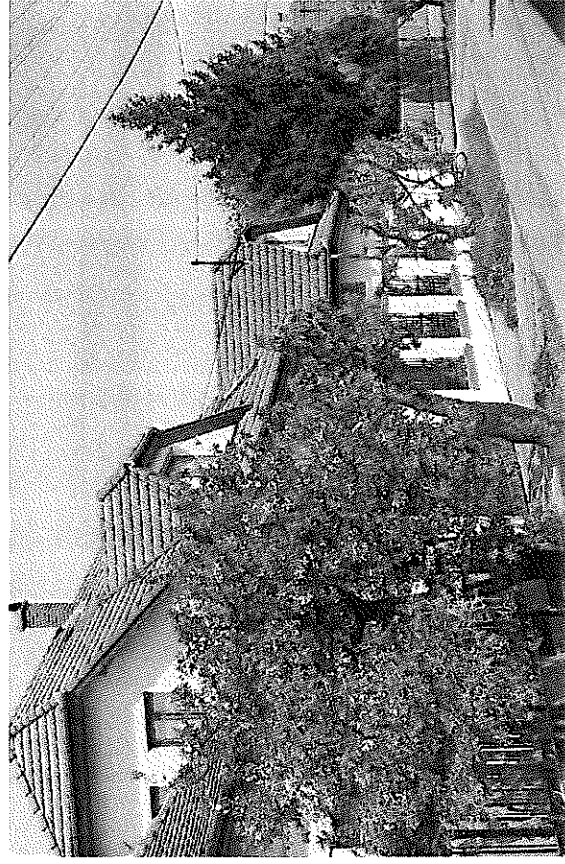
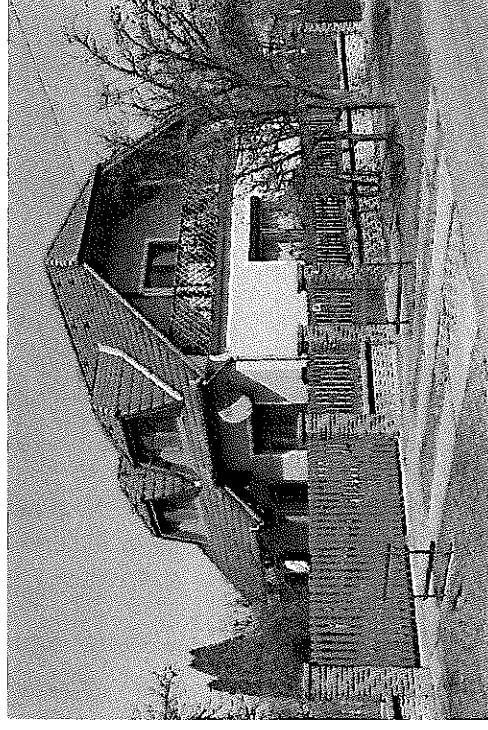
A „történeti beépítésű” lakóterületeken, egyesek találhatók utcavonalon álló, és kis előkerttel elhelyezett épületek. Történeti- építészeti értéket képviselő, helyi védettségű lakóépületek is szép számmal találhatók a területen. A fenti képek Széchenyi utcán álló helyi védettségű épületeket, és azok részleteit mutatják be példaként, illetve a bal alsó felvételen már a Széchenyi utcából nyíló, József Attila utca egyik, ugyancsak helyi értéket hordozó, a városra jellemző, régi lakóépület látható.

3. ÁLTALÁNOS LAKÓTERÜLETEK

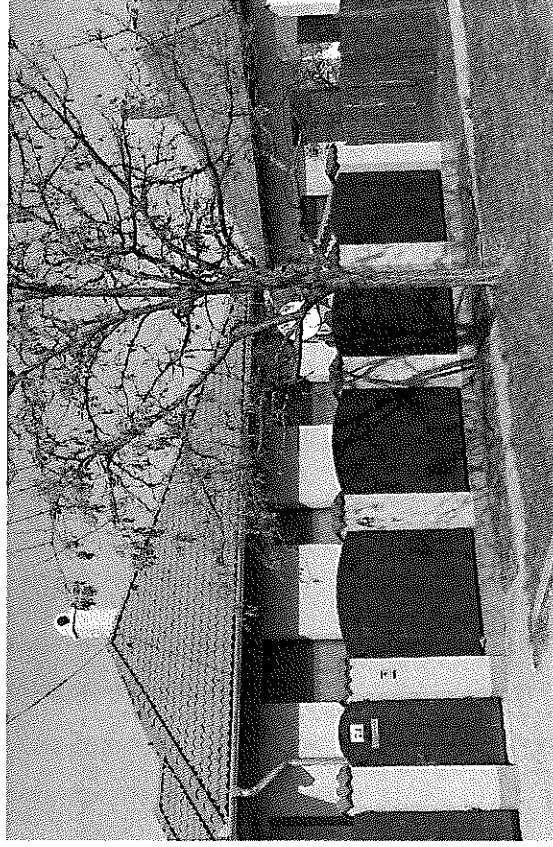
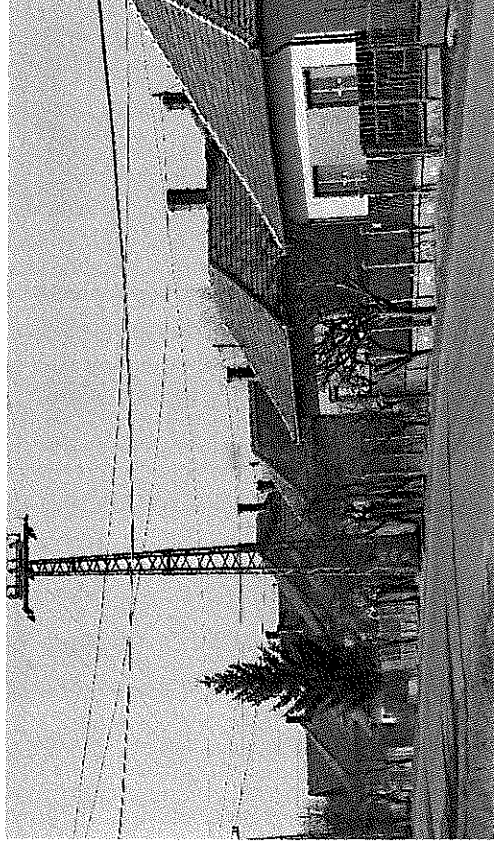
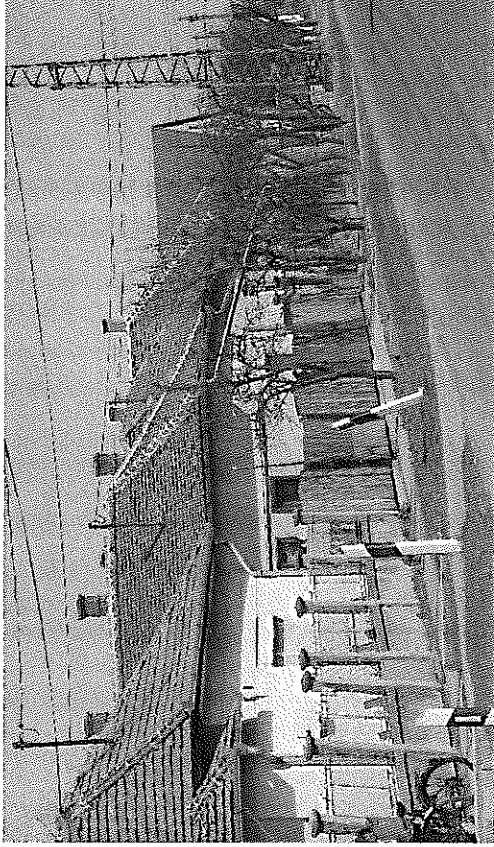
A történeti településrészen kívüli területeket az oldalhatáron álló, előkertes beépítés jellemzi. A településképet földszintes, magastetős épületek határozzák meg. Itt már vegyesen alkotják, az utcaképet az utca felől oromfallal, illetve oromfal nélkül kialakított épületek.

Az utcai kerítések jellemzően áttörtek, vagy félg áttörtek. Általános tetőfedő anyag a cserépfedés, de a palafedés alkalmazása is része a településképeknek.

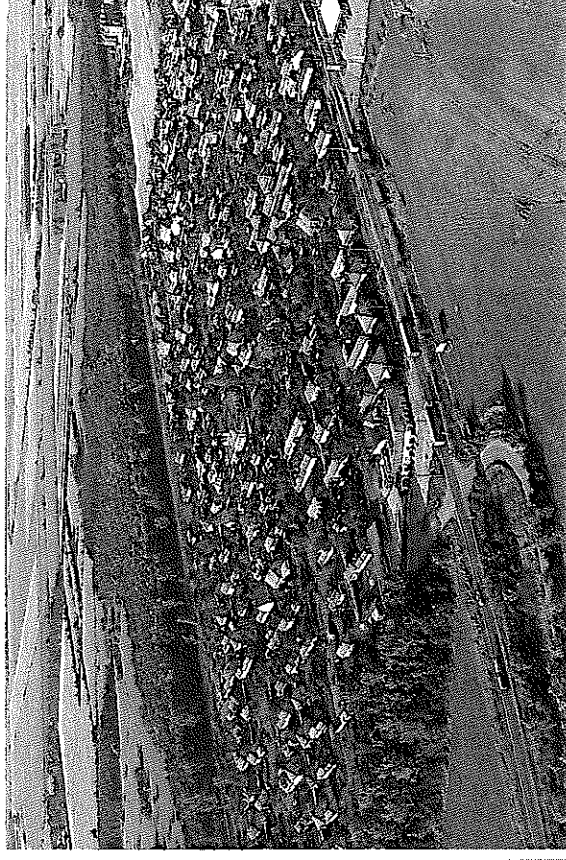
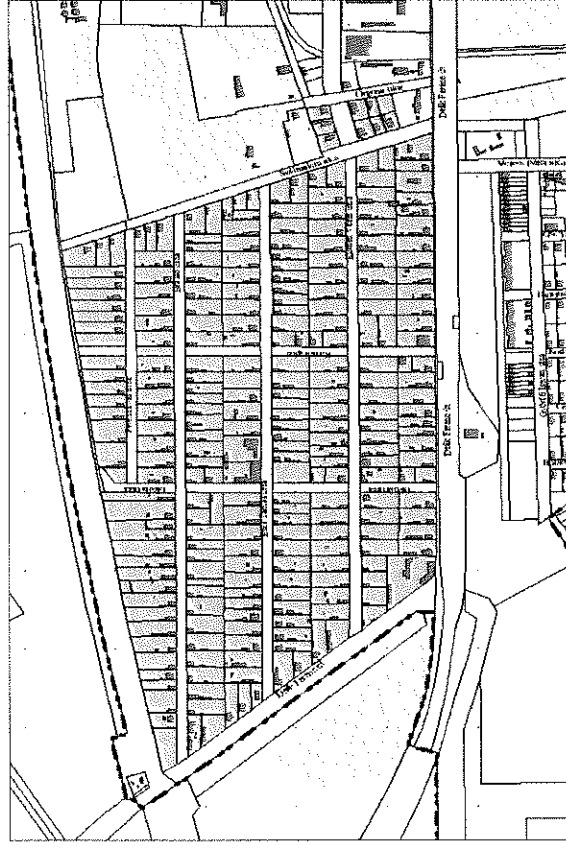
Az általános településképi karakter jegyeiket mutató lakóterületek néhány példája látható a képeken. (Pl. Dózsa György utca, Marjalaki utca) A földszintes, magastetős, oldalhatáron álló családi házak előkertesek. A tetők formája változatosabb, itt megjelennek az utcára merőleges tetőgerincű nyeregtetők, és az összetettebb tetőidomok is. A tetőkön a cserépfedés dominál.

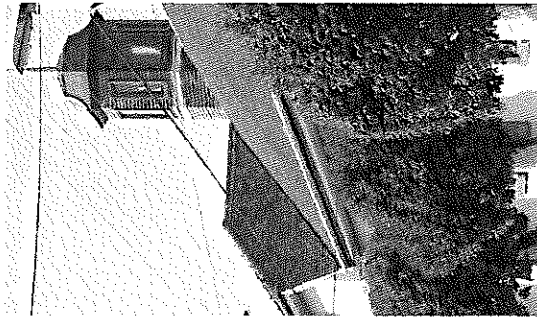

4. SAJÁTOS BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

a) Bittnerfalu

A területet az 1800-as években „hízlaló telepnek” hívták, mert állattartásra kijelölt városszerű területként használták. Később, az 1800-as évek vége felé, a területet megvásárló és azt lakótelekeknek felparcellázó tulajdonosa után nevezték el az újonnan beépülő településrészt Bittnerfalunak. Egy sajátos hangulatú és jellegzetességű, a régebbi időkben a város beépített területeitől kissé távolabb elhelyezkedő, elkülönült városrész volt. 1926-ban a településrész központjában, az Iskola utca sarkán egy általános iskola és úgynevezett iskola-templom is épült. Az 1800-as évek végén többnyire föld nélküli szegény emberek vásároltak itt lakóteleket, és építettek szerényebb lakóházakat. A területen sajátos (egyesedő) építészeti jellemzőket mutatnak a lakóépületek. Jellegzetes a tornác utca felől történő visszakontyolása, az így kialakuló kisebb tetőfelület teszi mozgalmasabbá az épületek utcaképből történő megjelenését.

4. SAJÁTOS BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

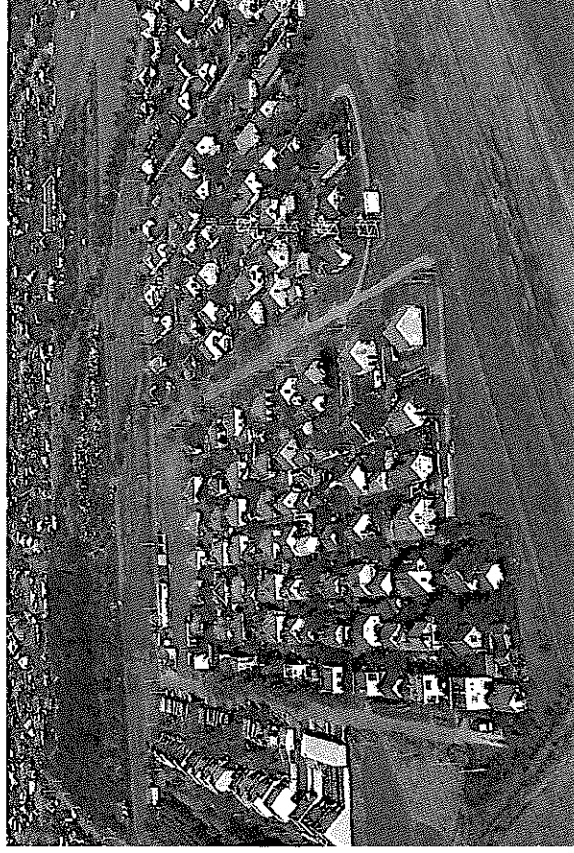
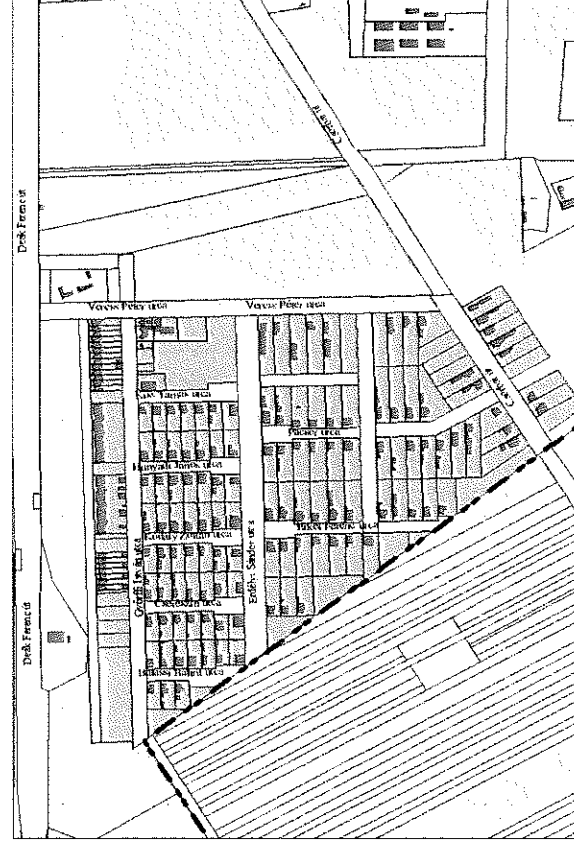
b) Pacséri lakónegyed

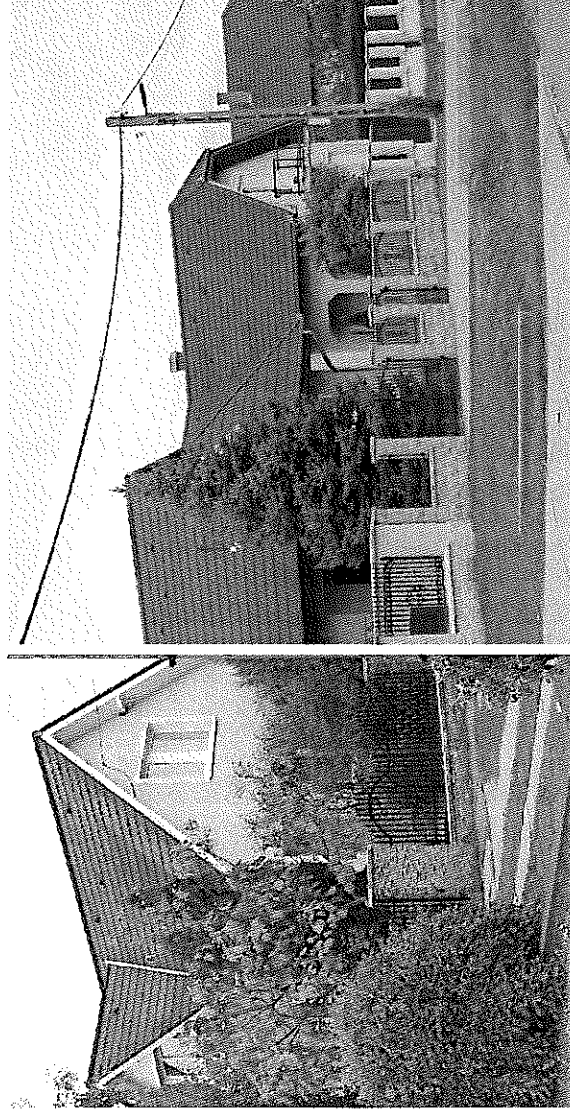
A családházas, kisebb részben sorházas beépítésű lakónegyed az 1960-as évek végén-1970-es évek elején épült. (Korábban benzinkúti lakótelepnek nevezték.)

A lakónegyed jó adottságú, száraz területen alakult ki. A közel egy időszakban, igényesen megtervezett és beépített terület ma még a város szélén különállóan található, de az igényes lakókörnyezet és a körülötte tervezett fejlesztések miatt értékes.

A településkép egyik itteni jellegzetességének számít, a sorházas beépítés felől induló utcák elején elhelyezett fsz+1 emeletes lapostetős épületek sora.

Ezt követően már földszintes, magastetős, oldalhatáron elhelyezett, előkertes épületek sorakoznak. Az épületek többsége utcára merőleges tetőgerinccel épült, gyakori a tetőtér beépítése, és ebből adódóan, az utcai oromfalban megjelenő erkély.

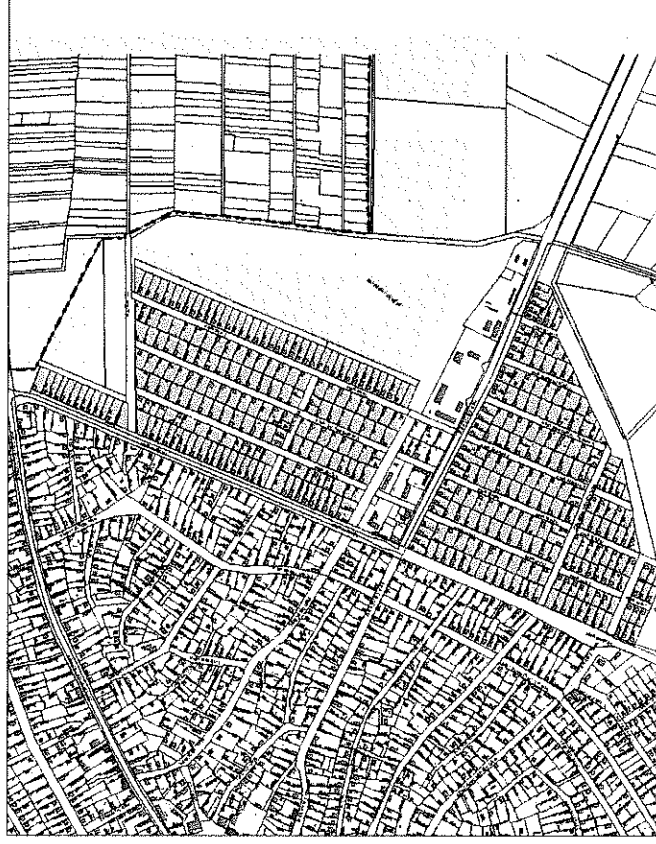

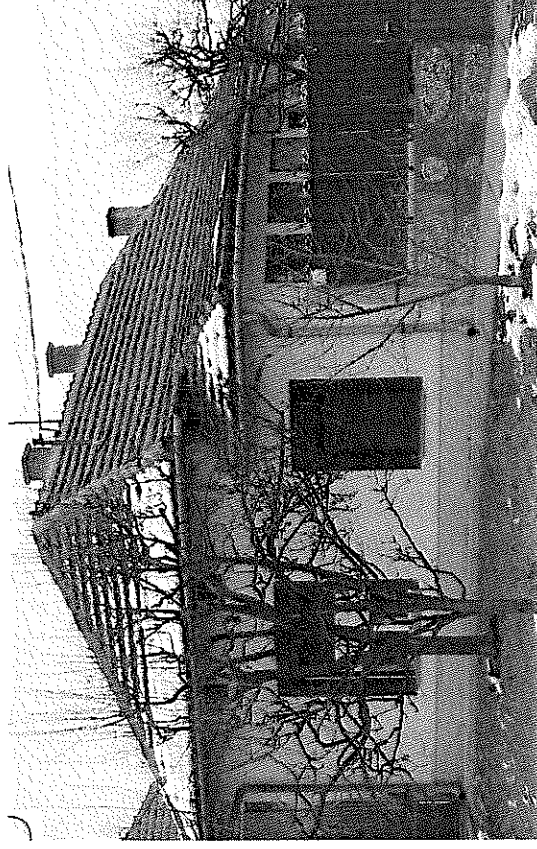
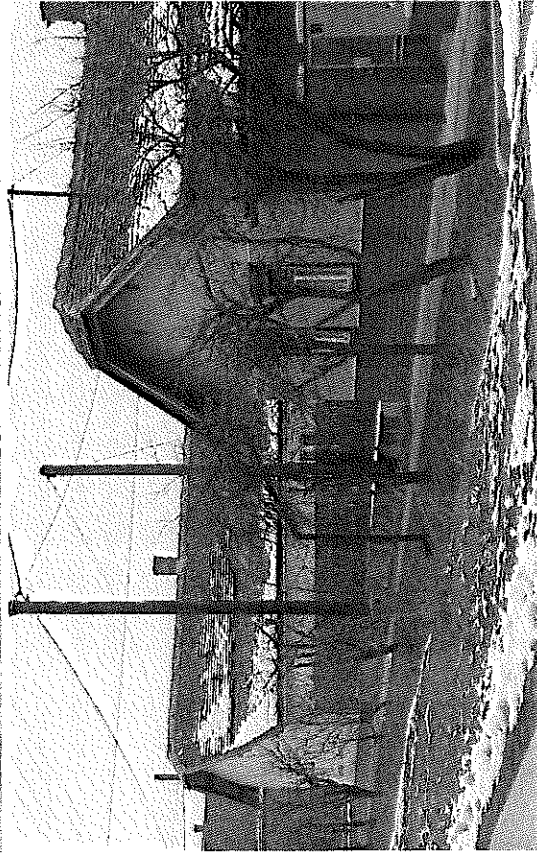
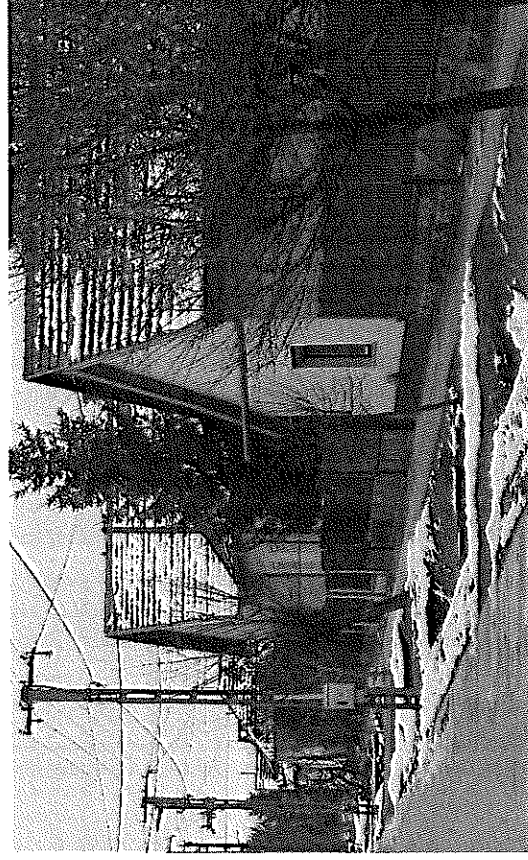

4. SAIÁTOS BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

c) Sóhaj-dűhögő városrész

A Keleti városrész kedvezőtlen adottságú, belvízveszélyes területen alakult ki. A város átlagnál nagyobb arányban találhatók itt alacsony komfortfokozatú lakások, mely a kedvezőtlen adottságokkal is összefügg. A földszintes, magastetős, kisebb tömegű épületek oldalhatáron álló beépítési mód szerint lettek elhelyezve, jelentős részben az utcavonalon, előkert nélkül, de a településképből az előkertes épületek is előfordulnak. Az utcára merőleges tetőgerincű és utcával párhuzamos tetőgerincű épületek vegyesen alkotják a településképet.

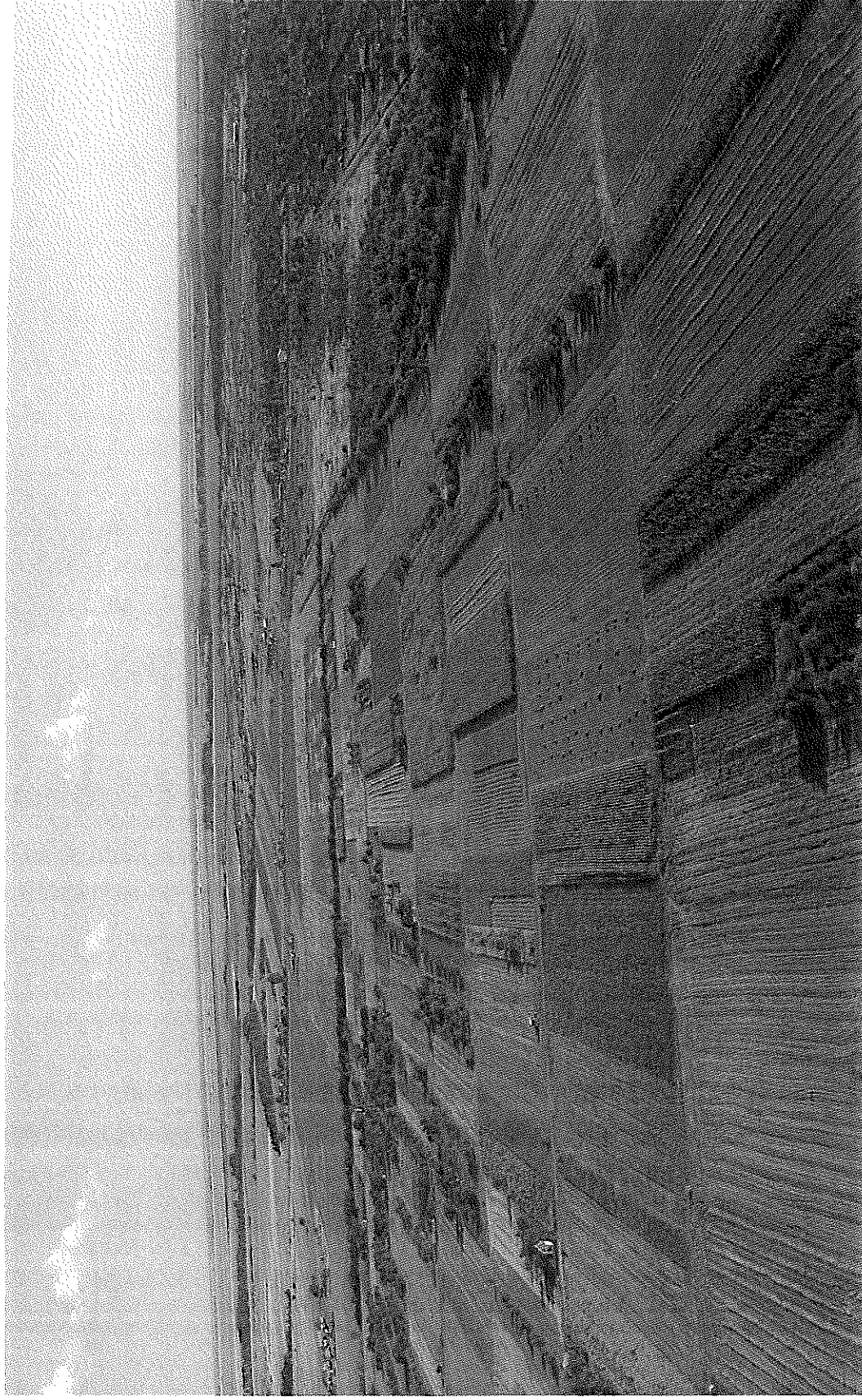
5. BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A város három középtáj (Nagykunság, Hortobágy, Nagy- Sárrett) peremén fekszik. A területét átszelő természetes és mesterséges vízfolyások árvíz és belvíz szempontjából súlyosan kitették a különösen termőföldjeinek hasznosíthatósága vonatkozásában. E tekintetben az Alföld egyik legsajátosabb területén fekszik. A térségben mindig is a víz volt és maradt a táj legfontosabb formáló, lényegét adó jellemzője, mely jövőbeni sorsát is alapvetően meghatározza. Lényegében a víz talajalkotó szerepe „áldás és átok” egyidejűleg, hiszen a rendkívül kis szintkülönbség (alig 1-3 méter), de sokszor még a néhány 10 cm-es terepszintkülönbség is eldönti, hogy az időszakosan megjelenő vízborítás mely területeket önti el, illetve melyek maradnak vízborítás mentes hátnak.

A „három földnek” is nevezett kistájat a víz tájformáló szerepe mellett szélsőséges klimatikus- és ökológiai adottságok is jellemzik. Összes területének több mint egyharmada mezőgazdasági hasznosítás szempontjából kedvezőtlen, gyenge termőképességű, gazdaságossági szempontból még extenzív szántóföldi művelésre is alkalmatlan. Az ökológiai adottságban rejlő lehetőségek történeti távlatban a rideg állattartást, a kalászos gabonatermesztést, az apróvad gazdálkodást, haltenyésztést, majd később a rizstermesztést állították a középpontba.

A város külterülete nem bővelkedik kiemelkedő értékekben, de igen sok olyan élőhely található, amelyek fenntartása, megőrzése feltétlenül indokolt. Kiemelkedő természeti értékek a Kisújszállási Öregerdő, természetvédelmi terület. 1998. évben a területet bemutató leírás helyzetértékelés készült. A Kisújszállási Öreg- vagy Nagyerdő a valamikori tatárjuharos lösztölgyesek és sziki tölgyesek maradványának tekinthető, azaz reliktum erdő. Az erdő ősi jellegénél fogva azon növények menedékhelye, melyeket a környék egyéb területén már nem találhatunk meg. Egy „kis nemzeti park”. Az Öregerdő ritkaságánál és végetörténeti jelentőségénél fogva fontos természeti érték. A terület tudományos rezervátumjellegű megőrzése szükséges. Helyi természeti védelem alá kerül az Öregerdőtől keleti irányban a 4. számú út vonaláig húzódó gyepterület. Az erdők ölelésében lévő terület hangulati és látványkép védelem alatt áll.

A városból keleti irányba (Karcag- Debrecen irányába) kivezető egykori 4. sz. főút és környezete. Alul a város keleti szélé, a keleti temető. Az út két oldalán zártkertek, illetve a fejlesztési tervekben hétvégiházak üdülő terület fejlesztésre kijelölt területek. A fenti tő, a téglagyári tő, mely már horgásztóként hasznosított.

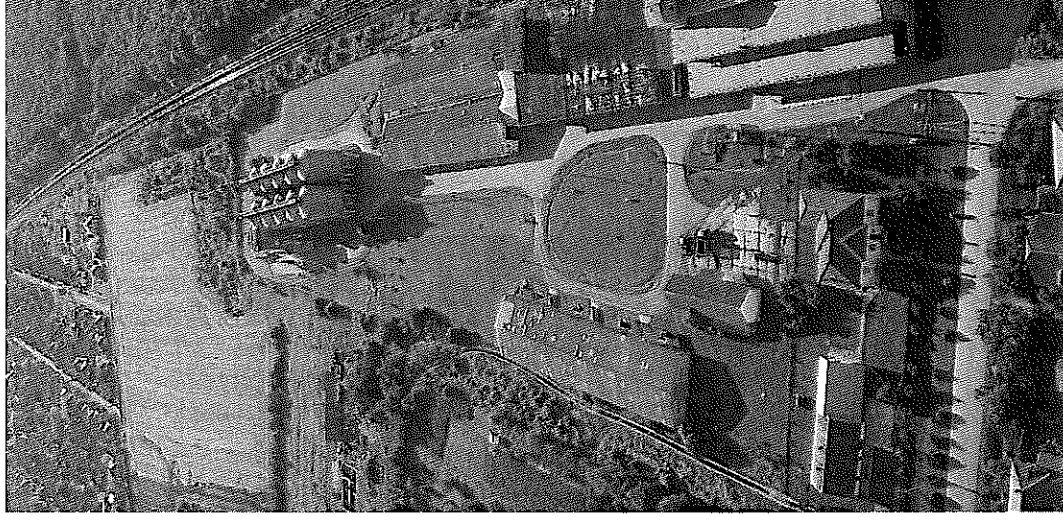
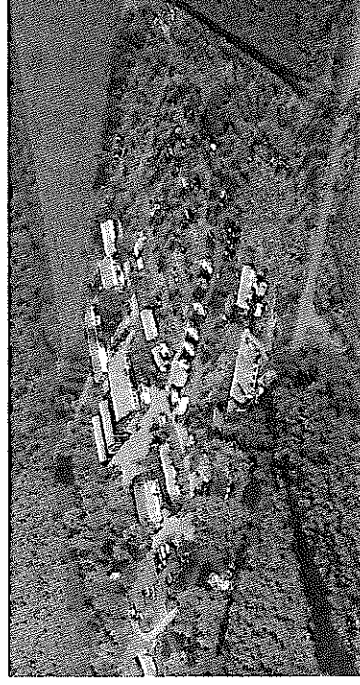
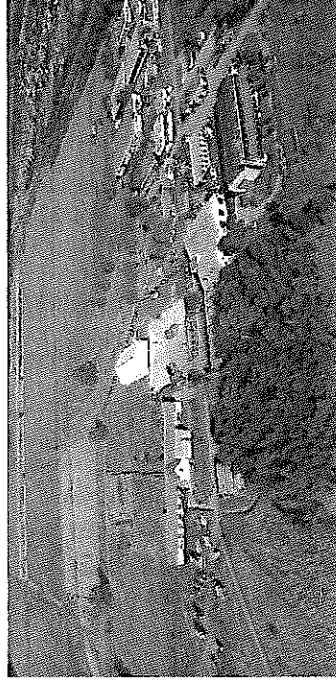
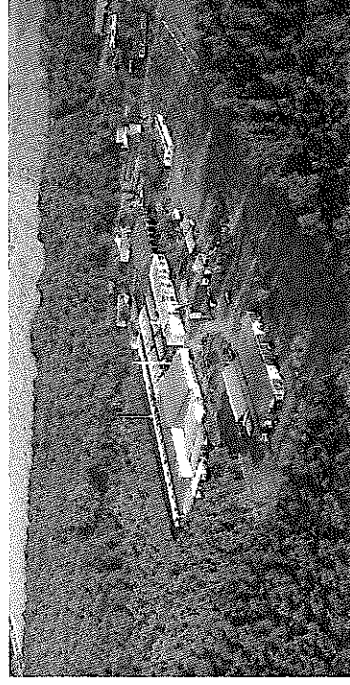
Kisújszállás nyugati irányból. Balra a védett „Öregerdő”. A közúti felüljáró a Budapest- Záhony vasútvonalon ível át.

6. GAZDASÁGI TERÜLETEK

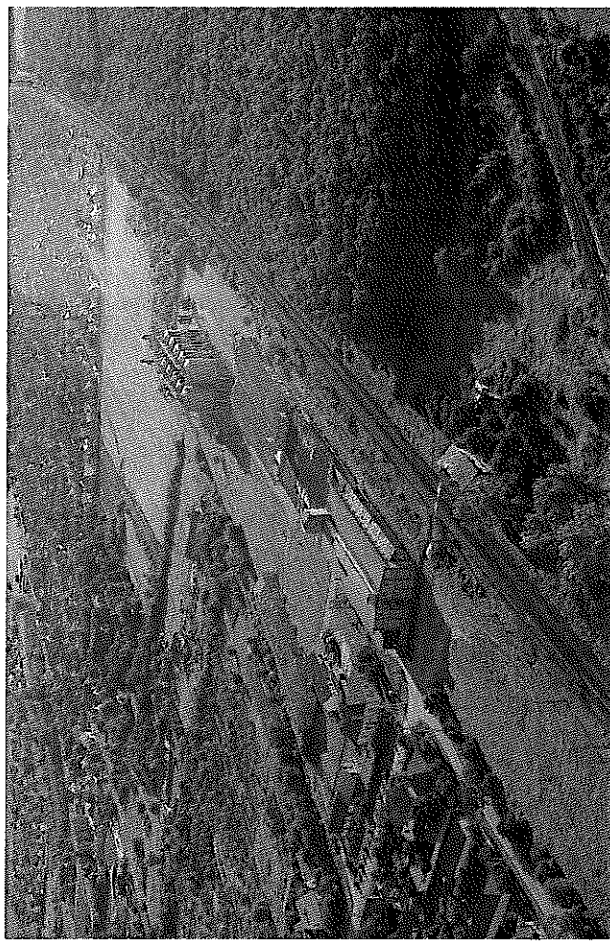
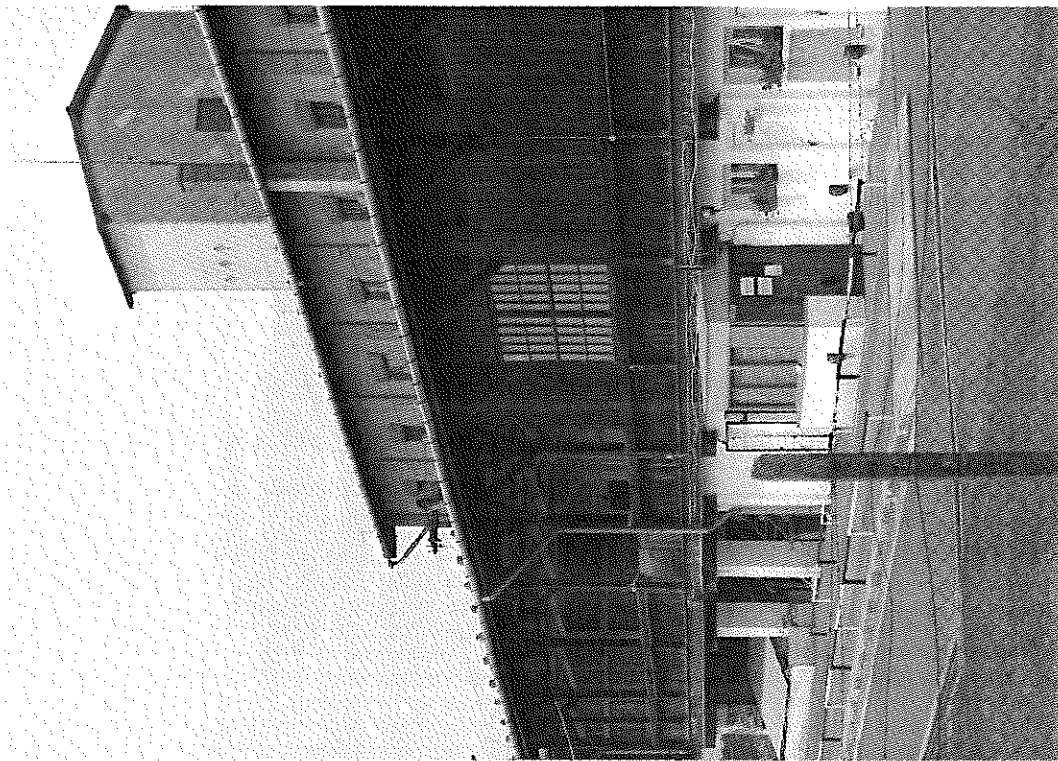
Kisújszállás legjelentősebb ipari területe, a várost északon határoló Budapest–Záhony vasútvonal, várossal átellenes oldalán alakult ki. Jelentős kiterjedésű bővítési területek is kijelölésre kerültek itt. Ipari vállalkozások települtek meg a város délkeleti szélén. Kereskedelmi szolgáltató gazdasági vállalkozások, főként a városba bevezető országos utak mentén alakították ki, telephelyeiket. Utóbbiak településképi jelentségük nagyobb, hiszen a „városkapu” szerepét is be kell tölteniük, jónéhány esetben.

A két légi felvételen, az északi iparmegyed működő vállalkozásai láthatók. Alul, a Budapest–Záhony vasútvonal. A vasút melletti tó, tűzvíz tározó funkciót tölt be.

A város különböző helyin működő gazdasági vállalkozások telephelyei, légi felvételeken. Jobbra a belterület keleti szélén működő téglagyár. A középső felvételen a belterület északi oldalán, a vasút mellett elhelyezkedő Concordia Gazdacentrum gabonátárolója. Központ épülete, mint ipari emlék, helyi védelem alatt áll. Baloldalon a Contarex Agrotechnikai Kft. telephelye, és egy mezőgazdasági vállalkozás telephelye a belterület déli szélénél közelében, és balra középen az északi iparnegyed és fölötté az távlati fejlesztésre kijelölt terület.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

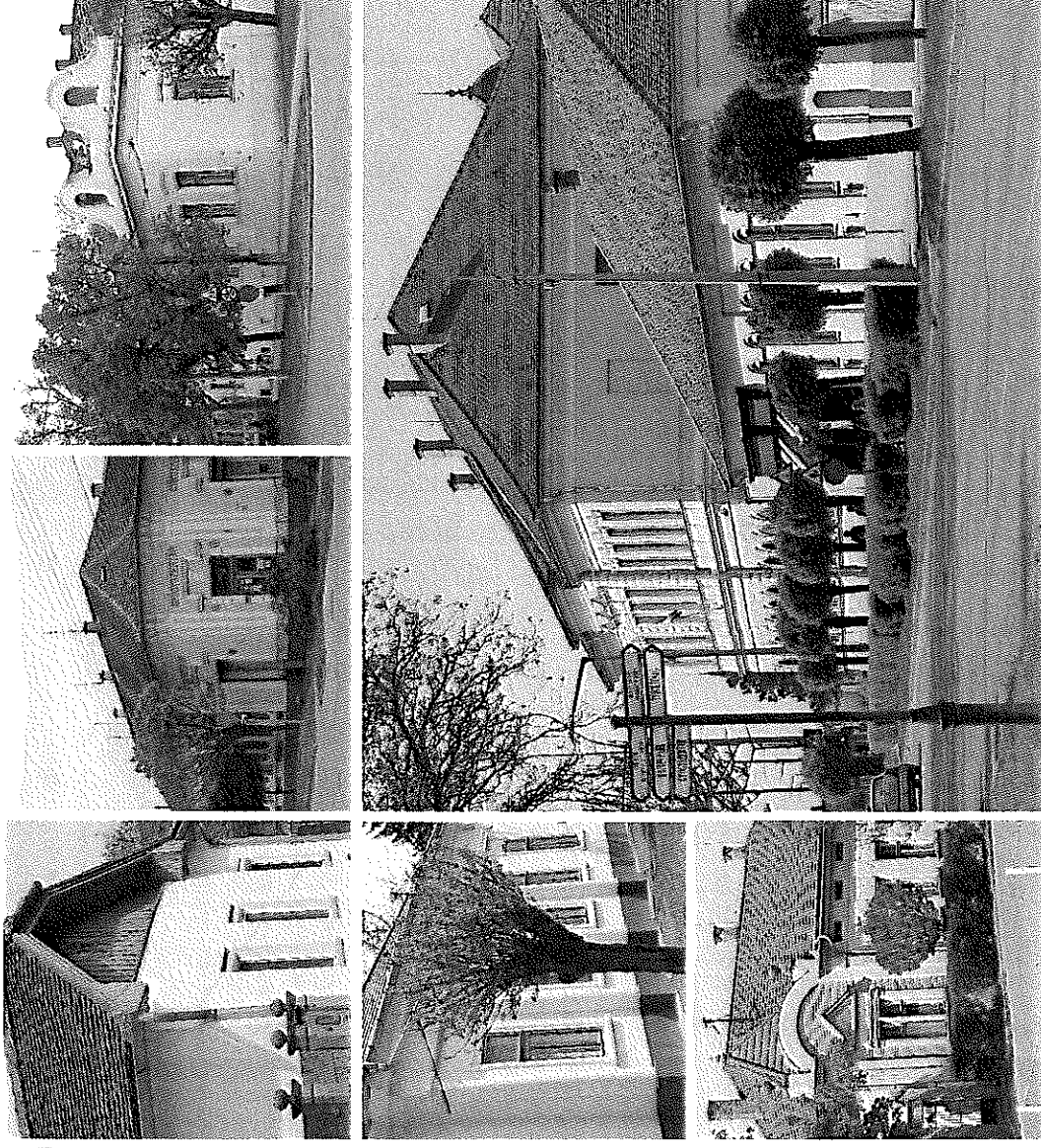
Egy település arculata, sajátos értékeinek megőrzése, egységes képének megővése- vagy megteremtése, az otthonosság érzésén túl, a helyi közösségek összetartó erejét is növeli.

E fejezetben a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások találhatók. A szép fogalma ugyan relatív, mégis meghatározható a közösség által általánosan elfogadott esztétikai szint, ami a települési környezetet általánosan elfogadott, jellemző értékeihez való igazodást tekint mércének.

Ha külföldön járunk, és szívünkhöz közelinek érzünk egy települést, a maga egységes megjelenésével, hangulatával, hiába építünk az ott látottal azonos (pl. mediterrán, vagy alpesi) házat a saját településünkön, nem éled fel az ott tapasztalt otthonosság érzése. Ezt úgy érhetjük el, ha saját települési környezetünk értékeihez, hagyományaihoz illeszkedő házat- otthont építünk.

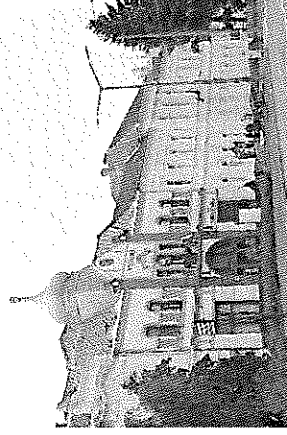
A település egyes (általában történeti) részei rendelkeznek ezekkel az értékekkel, de ha nincsenek ilyenek, nekünk (a közösségnek) kell azokat megteremtteni.

Az építészeti útmutató az egyes, jellegzetes településrészek arculatához való illeszkedésben kíván segítséget szolgálni, bemutatva a településképhez illeszkedő sajátosságokat, és azokat is, melyek a környezettől való bántó eltérést jelentenek és ezért nem ajánlottak.

1. VÁROSKÖZPONT

a) BELVÁROS /ajánlások/

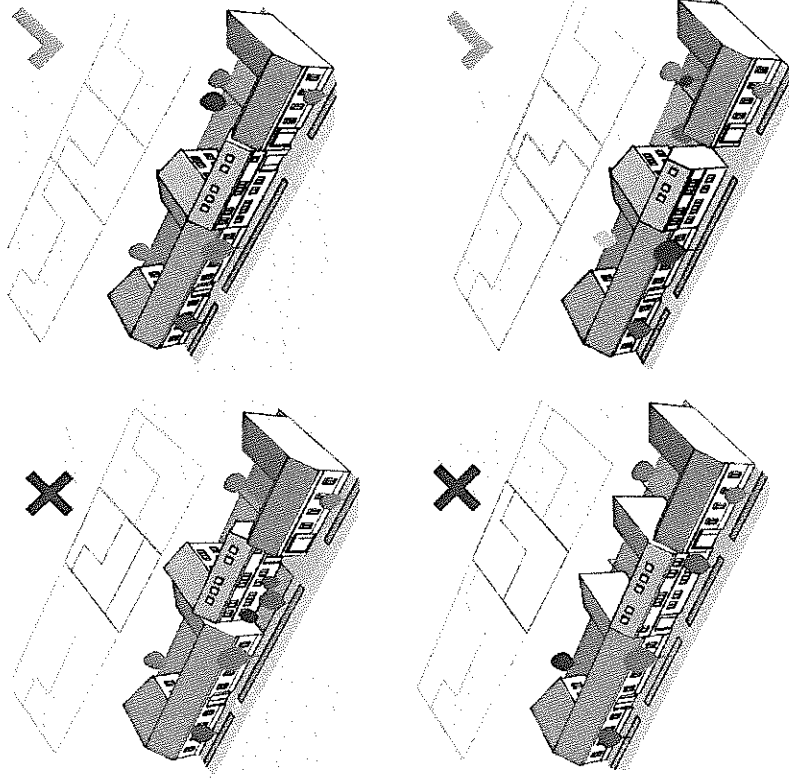
TELEPÍTÉS:

Kísújszállás belvárosának jellemzően két eltérő karakterű része alakult ki. Mindkét részére jellemző, hogy utcavonalon álló épületek alkotják, részben zárt sorú, részben oldalkertes (oldal határon álló beépítéssel.) Léptékét tekintve mégis jelentősen különböznek egymástól.

Az egyiket az országos utak menti (Szabadság tér, Deák Ferenc utca és Széchenyi utca. Kossuth utca belvárosi szakaszai mellett) épületek alkotják, fsz+1 és ennél magasabb, emeletes tetőtér beépítéses épületekkel és a régi nagybelformagasságú földszintes polgárházak, kereskedő házak és városi intézmények nagyobb tömegű, nagyobb ingatlanokon elhelyezett épületeivel. Szintén e léptékrendet képviselik, de XX. századi telepszerű beépítés jellegzetességeivel, a Szabadság téri lakótelep épületei, illetve annak részét képező, Deák Ferenc utcára néző épületek. (A szabályozási terven „Vt-2” és „Vt-2*”-jelű építési övezetek.

A városközpont másik jellegzetes részét, a belső területeken, csendesebb utcákon kialakult beépítés jelenti. Itt főként földszintes, néhány helyen földszint+ 1 emeletes, de egyértelműen utcavonalon álló épületek alkotják a településképet. Kisebb ingatlanokon, kisebb tömegű épületek találhatók itt. Az új emeletes épületek tömege nem csak az ingatlanok mérete miatt kisebb, hanem a tetőtér beépítése sem jellemző, mint harmadik hasznos épület szint.

A városközpontban az utcavonalon álló, előkert nélküli épületelhelyezés ajánlott. A főutak mentén egyértelműen zárt sorú beépítési móddal, csak a legszükségesebb esetekben épületközökkel (megszakításokkal).

MAGASSÁG ÉS TETŐFORMA

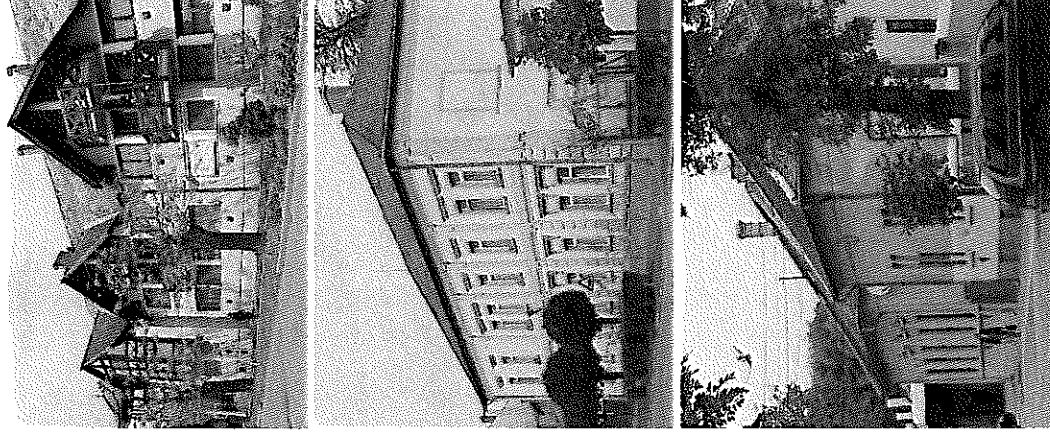
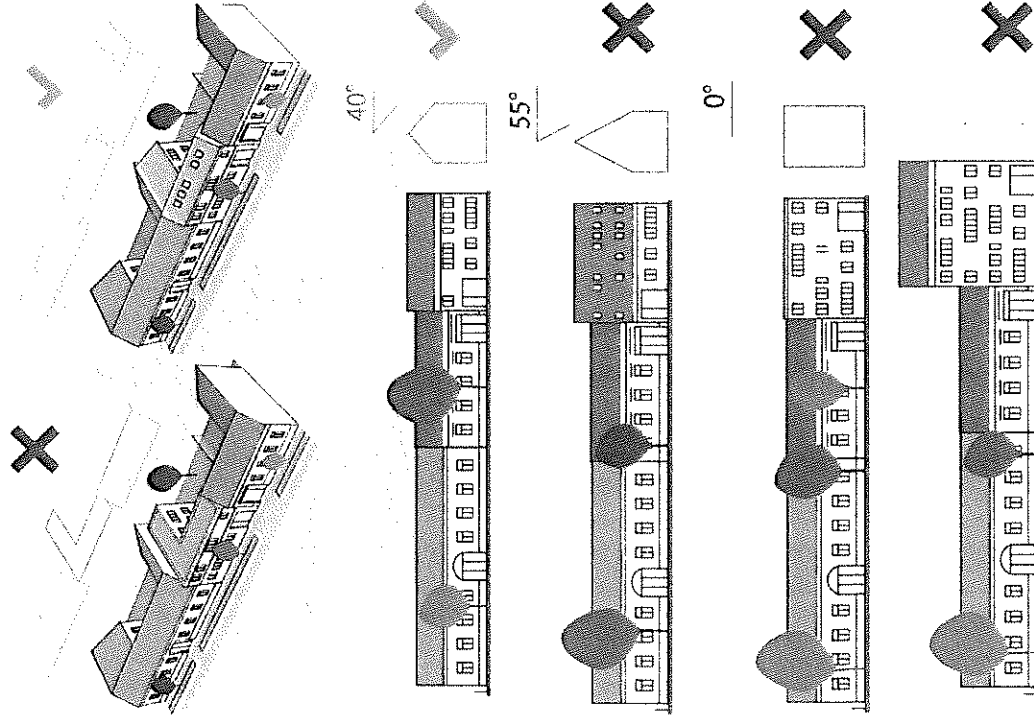
A „Vt-2*“-jelű építési övezetekben a helyi építési szabályzat 7,5– 12,0 m között, tehát igen tág határok között határozza meg a megengedett építménymagasságot. Annak érdekében, hogy az eltérő homlokzatmagasságú, egymás melletti épületek harmonikus utcaképet alkossanak, kerülni kell, a túlzott magasság-beli különbséget.

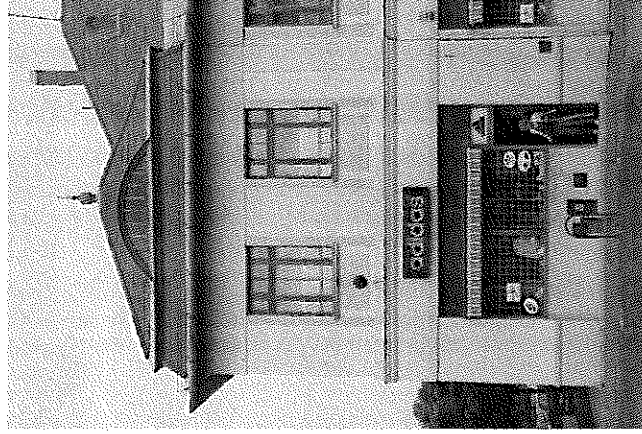
Erre megoldás lehet, az alacsonyabb épület melletti tömeg visszaléptetése, illetve az alacsonyabb épület esetében tetőfeléptmény, oromfal elhelyezése, mozgalmassabb tömegformálás. Mindemellett tekintettel kell arra is lenni, hogy a régi épületek egyszerűbb, gyakran szimmetrikus, tömegformálással, hangsúlyos párkányzattal készültek.

A „Vt-2“-jelű építési övezetben a hatályos Helyi építési szabályzat 6,0– 7,5 méter között határozza meg az építménymagasságot, ami egyben az utcai homlokzatmagasság kötelező sávját (mozgásterét) is jelenti. Tekintettel arra, hogy itt gyakoriak a nagy belmagasságú régi, földszintes épületek, az azokhoz történő megfelelő igazodás érdekében, ajánlott a „Vt-2*“ építési övezetben ajánlottakat is figyelembe venni, függetlenül attól, hogy a kötelező utcai homlokzatmagasság nem mozog túl széles határok között.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Az épületek magas tetővel létesültek, a lapostetős épület idegen a hagyományos településképben. Az alpesi- meredek tető és a mediterrán kis hajlású tető ugyancsak idegen a település képétől. Ajánlott a 35– 45 fok közötti hajlásszögű tetődomok alkalmazása.

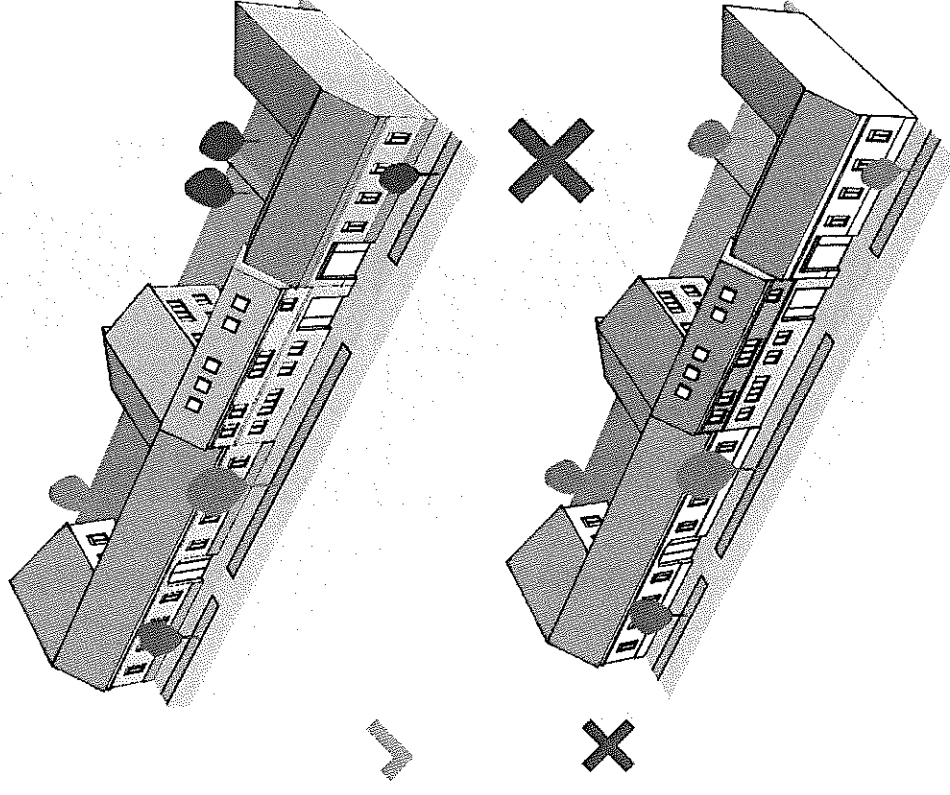

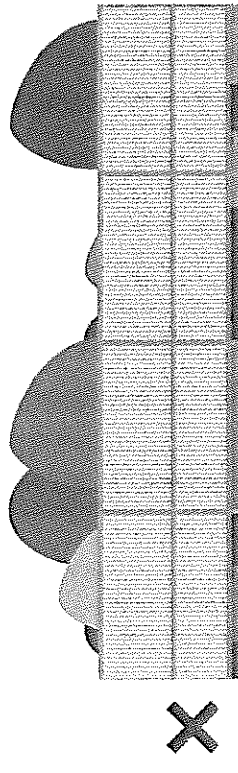
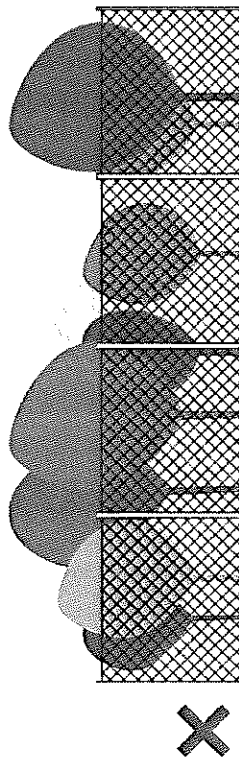
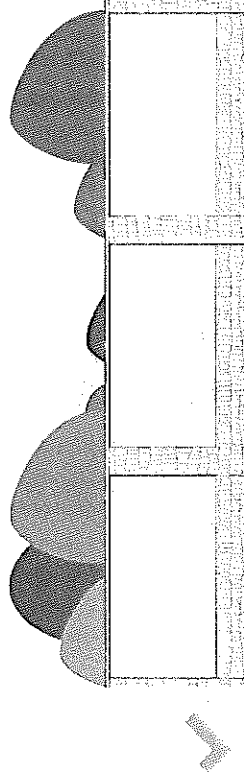
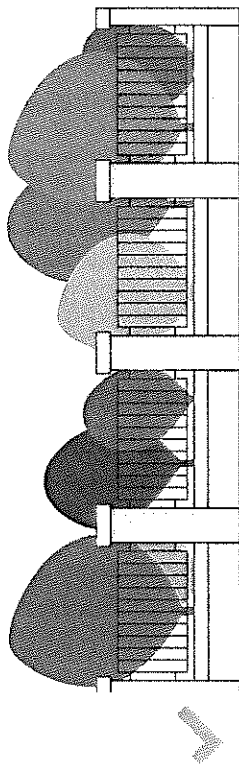
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

Kisújszállás településképeben a natúr, sárgásvörös cserépfedés van túlsúlyban, színesíti a településképet a helyenként megjelenő barna és szürke színű tetőfedés. A szürke palatetős épületekhez tartozó melléképületek esetében, sokszor szürke hullámpala fedést alkalmaztak, de ezek használatát javasolt a jövőben elkerülni. A hagyományos azbeszt adalékú palafedés alkalmazása már egyébként sem megengedett, a természetes pala pedig drágább tetőfedő anyag. Néhány újabb keletű épület felújítás esetén cserép mintázatú fémlemez fedést alkalmaztak, ami abban az esetben még elfogadható megoldásnak számít, ha színe a cserépfedéssel azonos, és felülete nem fénylő. Lehetőség szerint azonban, javasolt a hagyományos cserépfedést alkalmazni. Az épületek homlokzatában a fehér, a sárga, drapp színek és ezek árnyalatai a meghatározók, melyeket változatosabbá tesz a rózsaszín, és a halvány vörös/ téglavörös szín. Ez utóbbi színeket az oromfalak és homlokzatok díszítésénél is gyakran alkalmaznak. A hideg színek és főként az élénk színek vakolat színeként történő alkalmazása nem javasolt, mert idegen a hagyományos utcaképtől.

A szürkészöld szín azonban, a homlokzatok és a kerítések, kapuk esetében hagyományosnak számít.

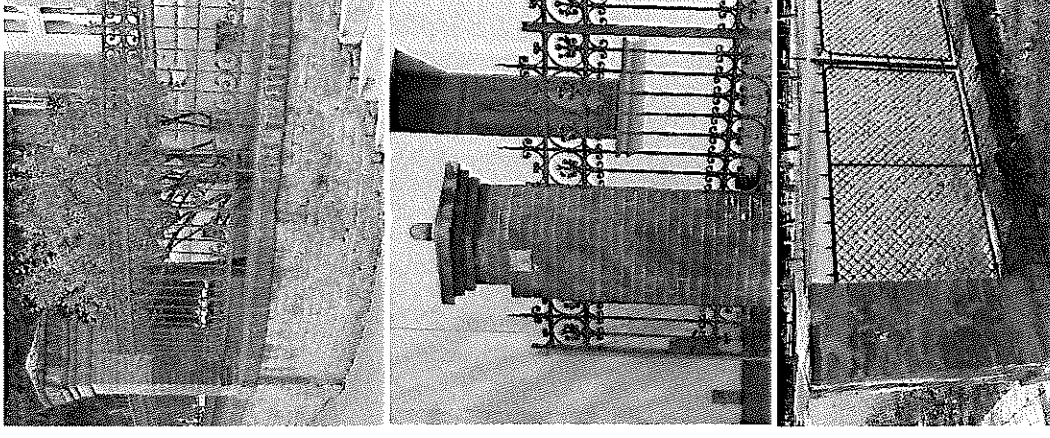
Az utcaképben idegen hatást keltenek fehér- sárga- vörös árnyalattól eltérő színű homlokzatok, a cserép színtől eltérő tetőfedések, különösen a zöld és kék színűek.

KERÍTÉSEK:

Az utcai kerítés az egyik fontos meghatározó eleme Kísújszállás településeképének is. A városközpontban, főként a főutak mentén kialakult, többnyire zárt sorú beépítés esetén, egyértelműen a tömör, falazott kerítés építése ajánlott, az épülettel szerves egységben. Itt a kerítések is magasabbak, hiszen a közel 3 méter magasságú épített kerítés teszi „egésszé” a helyenként megszakadó zárt sorú beépítést. Ha a kerítés mögötti udvar funkciója megkívánja a közterület felé való kapcsolódást, a nagyméretű kapunyílás, vagy a teljesen áttört kerítés is ajánlítható. Ilyen esetben is lábazattal, falazott oszlopokkal ajánlott a kerítést elkészíteni, igényes (pl. kovácsoltvas) kerítésmezőkkel.

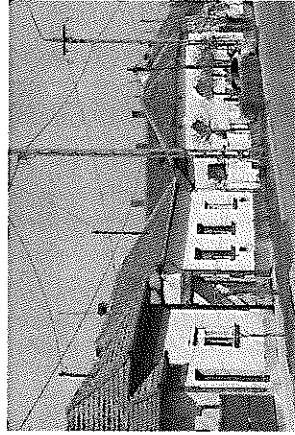
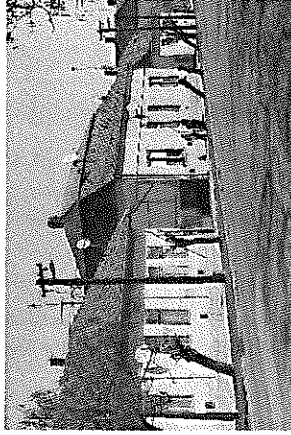
A belső utcákon, ahol kisebb léptékű épületek sorakoznak, ugyancsak ajánlott a zárt hatású, épülettel összhangban megvalósított kerítés, de itt a kerítés mezők deszkából is készülhetnek. Fontos itt is a nagyobb kerítésmagasság, a kerítés mezők legalább 80 %-os tömörsége.

1. VÁROSKÖZPONT

b) Kisvárosi lakóterület

/ajánlások/

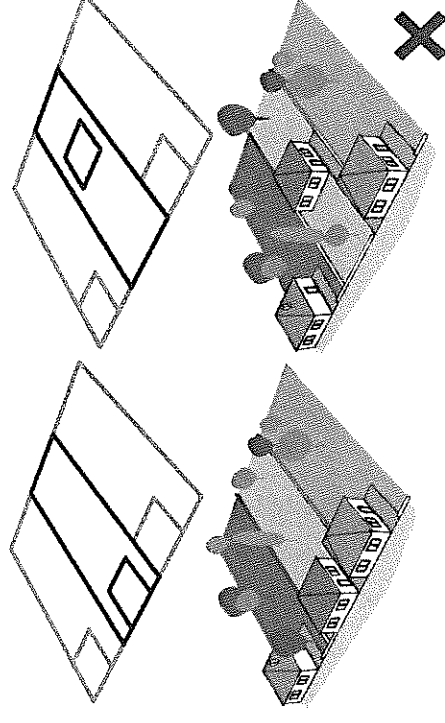
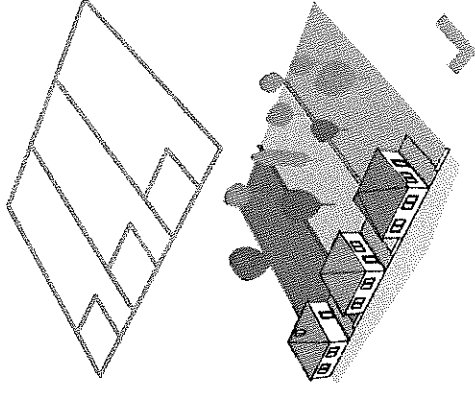

TELEPÍTÉS:

A telkek beépítése jellemzően oldalhatáron álló, előkert nélkül. Megtört az egységes utcaképet, ha az épület az utcai telekhatártól távolabb kerül elhelyezésre.

A 18 méternél szélesebb telkeken, vagy saroktelken, az épület az előírások szerint lehatárolható építési helyen belül szabadon állóan is elhelyezhető.

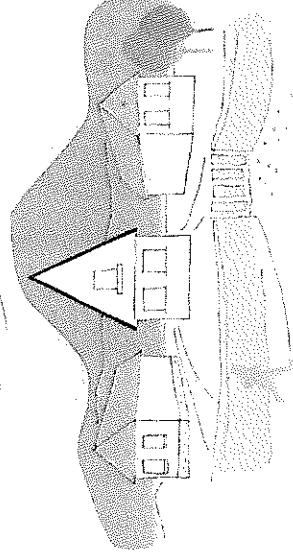
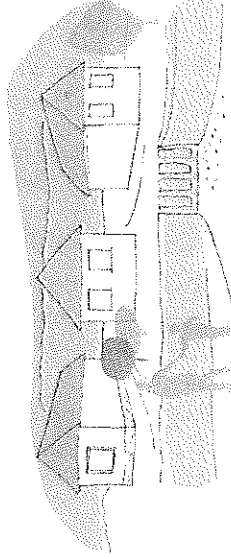
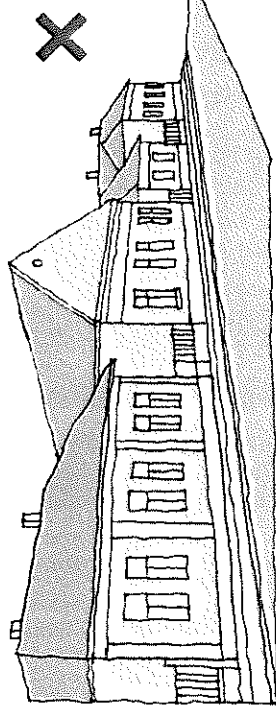
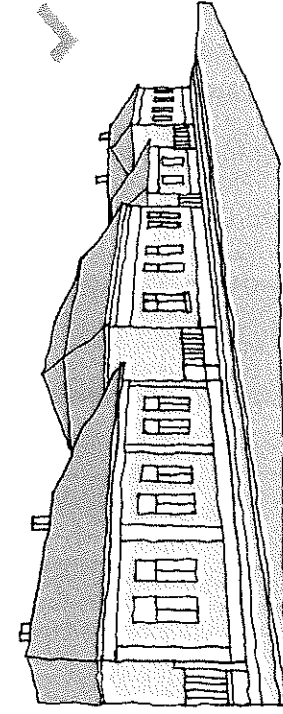
Gyakorlat az úgynevezett „hajlított” „L” alakú házak.

MAGASSÁG ÉS TETŐFORMA

A városközpont kisvárosias beépítésű lakóterületeit a Hész egyrészt „Lk-2” és „Lk-2+” építési övezetekbe sorolja, ahol a megengedett utcai homlokzatmagasság 4,0 méter és 5,5 méter közötti értékben van szabályozva, másrészt a városközpont szélén „Lk-3” építési övezet is ki lett jelölve, ahol az utcai homlokzatmagasság alsó értéke nincs meghatározva, felső értéke 4,5 méter.

Az érvényben lévő építési előírások csak földszintes épületek elhelyezését teszik lehetővé, illetve a megengedett 5,5 méter utcai homlokzatmagasság két szintes épület elhelyezésére úgy ad lehetőséget, hogy az ne emelkedjen ki túlzottan a földszintes épületek sorában.

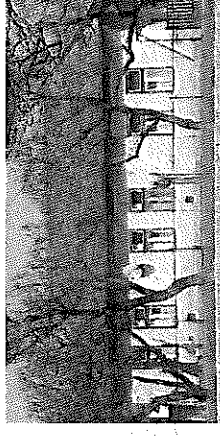
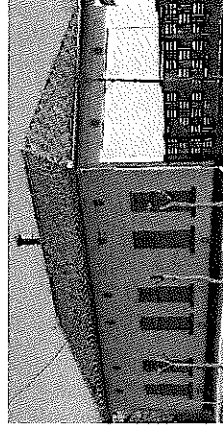
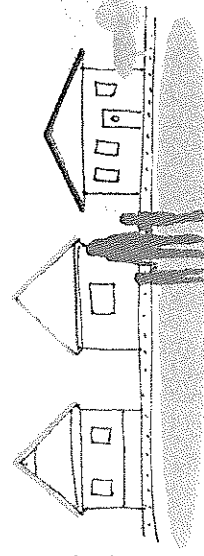
Nagyobb belmagasságú földszint esetében már részben tetőtéri, vagy mansard jellegű kialakítás képzelhető el. A terepszinttől kissé megemelt padlósínt esetén hasonló a lehetőség. Földszintes épület esetén a tetőtér térfallal történő megemelése és a tetőtér jól hasznosított beépítésére azonban megfelelő lehetőséget biztosít a szabályozás.

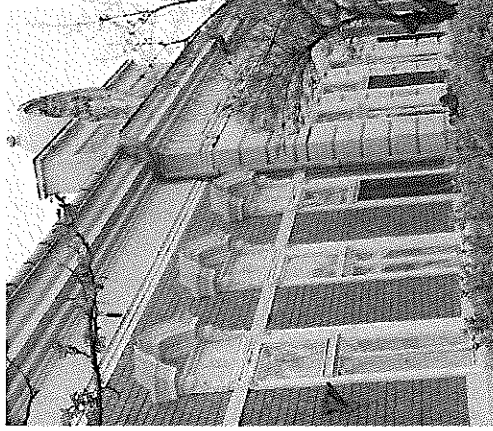
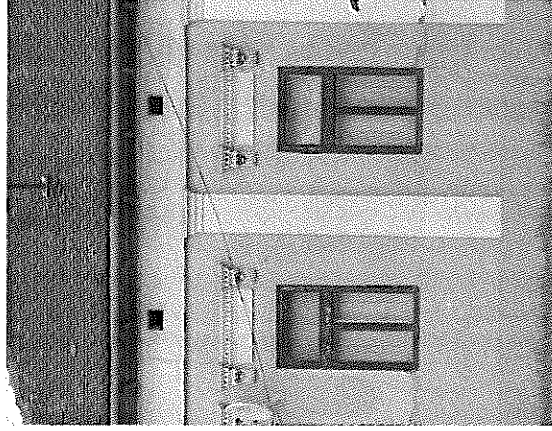
A kisvárosias utcaképet az utcával párhuzamos tetőgerincű nyeregtetők jellemzik, ahol az oldalsó oromfalak alkalmazása helyett, a tető teljes kontyolása a jellemző. Az oldalsó oromfal sem nevezhető idegen építészeti elemnek, de alapjában véve nem ajánlott. Az utcára merőleges tetőgerinc és utcán megjelenő oromfal építése idegen az utcaképtől.

A földszintes épületeken nem jellemző az álló tetőablakok alkalmazása, a kisvárosias lakóterületeket az egyszerű tetőidomok jellemzik.

TETŐHÁLÁSSZÖG

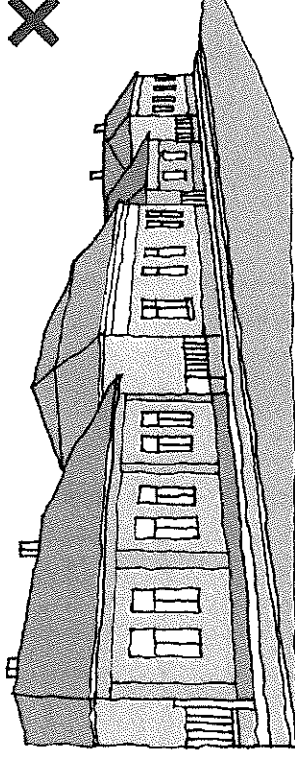
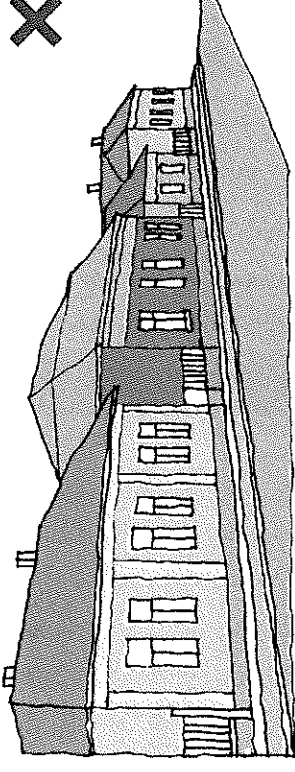
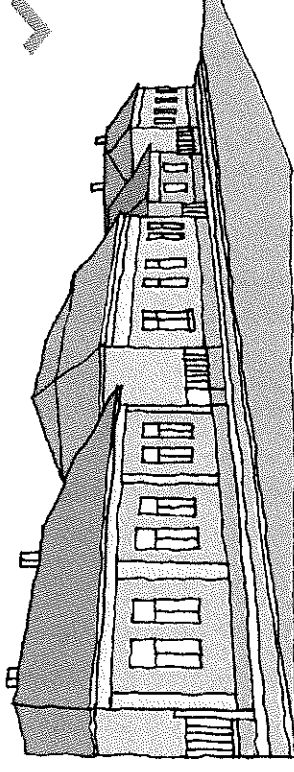
Az épületek magas tetővel létesültek, a lapostetős épület idegen a hagyományos településképben. Az alpesi- meredek tető és a mediterrán kis hajlású tető ugyancsak idegen a település képétől. Ajánlott a 35-45 fok közötti hajlásszögű tetőidomok alkalmazása.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

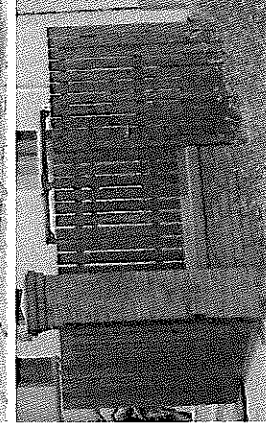
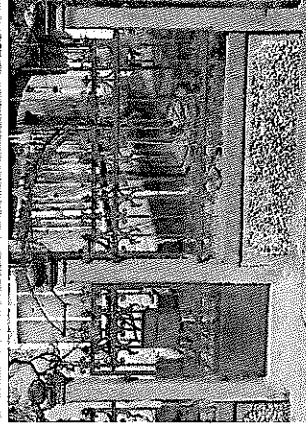
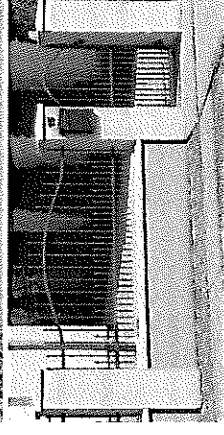
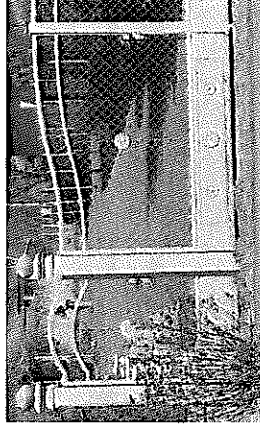
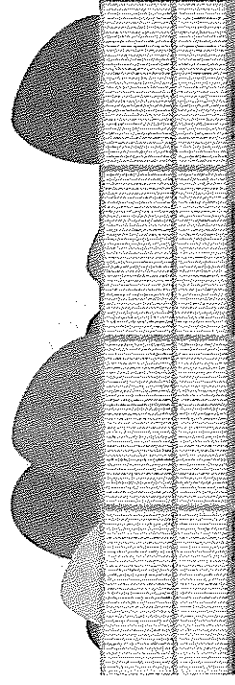
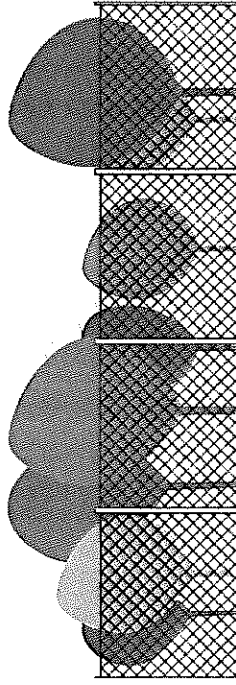
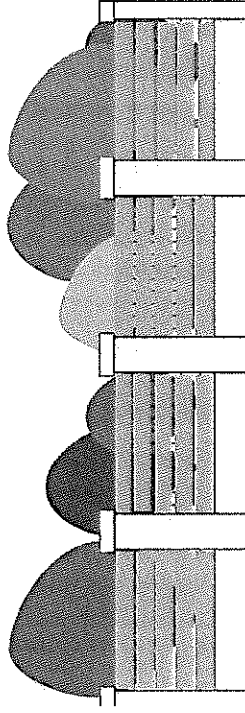
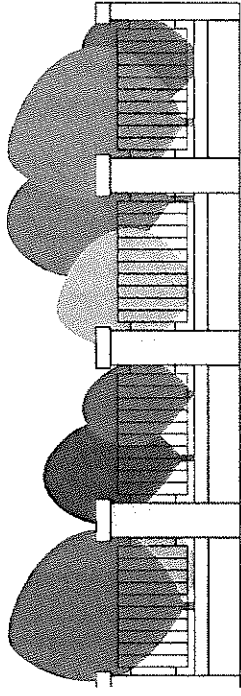
Kisújszállás településképében, és a városközpont kisvárosi lakóterületein különösen, a cserépfedés az egyeduralgkodó. Nem idegen az utcaképben a szürke színű palafedés sem, de az azbeszt anyagú palafedés egészségre gyakorolt káros hatása miatti, használatból történt kivitálása miatt ritkábban fordul már elő. (A valódi palafedés magas költsége miatt nem terjedt el.) A tetőfedés színéként a cserépszín számíthat. A tetőfedés színéknél a cserépszín általános műt hagyományosnak. A településkép általános jellemzőit figyelembe véve, a barna, sötét- és világos szürke szín is illeszkedik az utcaképbe, a városközpont utcaképileg védett részein azonban ajánlott csak cserépfedést alkalmazni, színében illeszkedve a környezeti adottságokhoz. A bitumenes zsindelyfedés tetőkön való alkalmazása nem ajánlott. Az épületek homlokzatában a paszellszínek alkalmazása az elterjedt. Az élénk, rikító színek idegenül hatnak az utcaképben. Az erősebb színek közül egyedül a téglavörös szín, ami esetenként jól tud illeszkedni a településképhez. A kék, zöld színű tetőfedés különösen bántóan jelent meg az utcaképben. Figyelmet kell fordítani a homlokzati tagozatok színezésére. Más hatást érhetünk el a tagozat fal színénél világosabb, vagy annál sötétebb tónusra való színezésével. Mindkettő lehet megfelelő megoldás, de egyes történelmi korok ezt más- más elven alkalmazták.

KERÍTÉSEK:

A városközpont kisvárosias beépítésű lakóterületein, az utcavonalon álló épületek között jelennek meg a kerítések. E kerítéseket az épület homlokzatával ajánlott együtt kezelni, azzal egy építészeti egységet képezve. Épített jellegű, lábazattal és oszlopokkal tagolt kerítés a megfelelő a kisvárosi környezetben, ahol vagy legalább 80 %-ban tömör kerítésmezőt, vagy áttört, lehetőség szerint kovácsoltvas kerítésmezőket ajánlott készíteni.

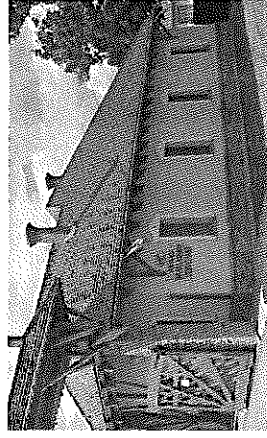
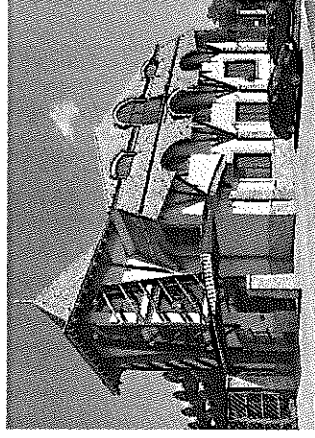
A lábazat nélküli drótfonatos kerítések, a lábazat és oszlopok nélküli teljesen tömör kerítések, főként, ha azok trapézlemezből, vagy hullámlemezéből készülnek, bántóan jelennek meg az utcaképpben.

1. VÁROSKÖZPONT

c) Rekreációs területek

/ajánlások/

TELEPÍTÉS, MAGASSÁG:

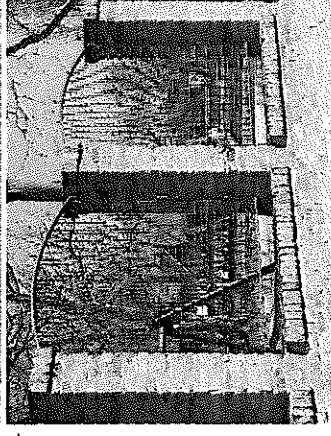
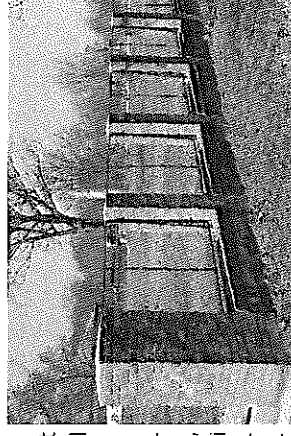
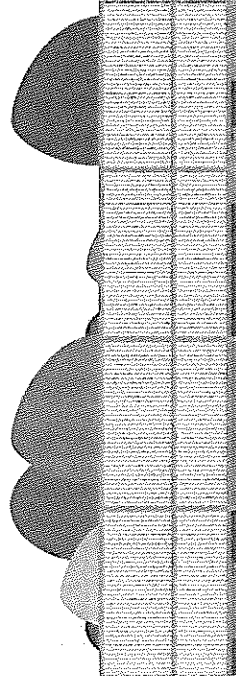
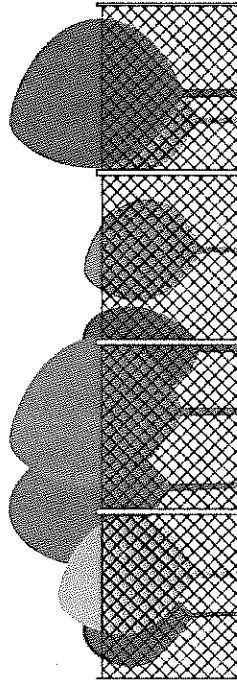
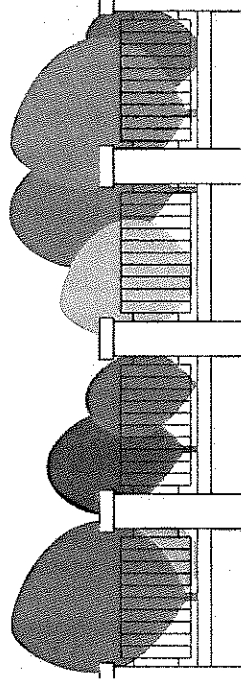
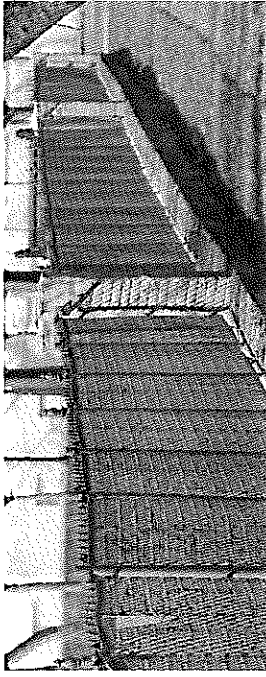
A városközpont rekreációs területeit a strandfürdő tömbje, az Erzsébet-liget, a városháza körüli többfunkciós park képezi. Az épületek-építmények telepítése, területrészenként eltérő. A strandfürdő tömbjének külső peremén, értelemszerűen a városközpont kisvárosias lakókörnyezetének elvárásait fogalmazza meg, szabályok formájában a Helyi építési szabályzat. Az Illésy utca felől szabadon álló, előkert nélküli beépítési mód az elvárás, 4,5m -6,0 méter közötti utcai homlokzatmagassággal, földszintes- földszint+ 1 emeletes magastetős épületekkel, míg a tömb többi részén csak a megengedett legnagyobb építménymagasság van szabályozva, 9,0 méter értékben.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK:

Fontos, hogy az idegenforgalom szempontjából és településképi szempontból is kiemelt jelentőségű terület, egységes és minőségi építészeti arculatot mutasson. A Strand- és Gyógyfürdő területére kiírt országos tervpályázat, majd ezt követően, pályázati támogatással megvalósult gyógyfürdő és gyógyszálló épülete, az ugyan-csak megvalósult kemping és ifjúsági szállás épületei meghatározták azt az építészeti arculatot, melyhez ajánlott az elkövetkező építések során is igazodni.

A helyi építészeti hagyományokhoz igazodva, a sárgás-vörös cserépfedés, a homlokzat színében a világos színek, főként a fehér, halvány sárga színek alkalmazása, a homlokzaton megjelenő fa szerkezetek, a nyerstégla alkalmazása ajánlott.

KERÍTÉSEK:

A városközpontban elhelyezkedő rekreációs területeken, a kerítések, kapuk, sajátos szerepet töltenek be. E funkciójukból adódóan, a teljesen áttört, akár lábazat nélküli, vagy a lábazattal készült, oszlopokkal tagolt, de áttört kerítésmezőkkel épített kerítéseket ajánlott építeni.

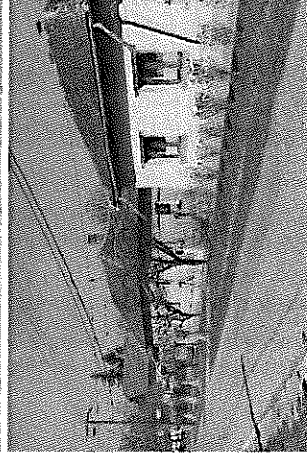
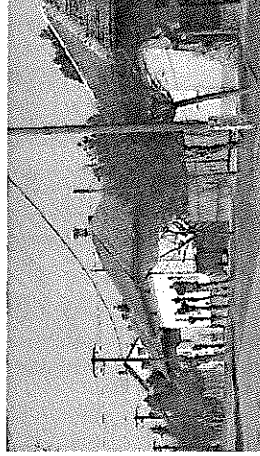
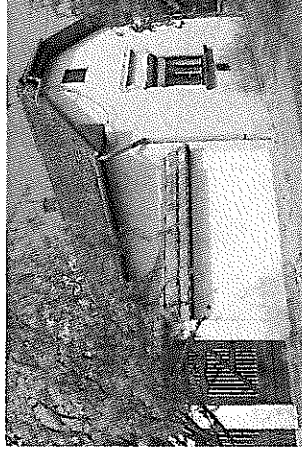
A kerítések falazott részeinek anyagául a nyers-téglát, az áttört kerítésmezőkhöz a kovácsoltvas, fém pálcás, vagy Haidekker kerítésmezők alkalmazása ajánlott. (Utóbbi hullámosítással merevített drótfonattal, kovácsoltvas keretézéssel és díszesével készített igényes kerítés típus.)

A kerítések magassága, a körülhatárolt terület funkciójától, illetve az abból adódó elvárásoktól függ.

Külön jelentőséggel bírnak azok a kapuzatok, melyek valamilyen bejáratot jelenítenek meg, hangsúlyoznak. Fontos ezeket igényesen, a helyi hagyományokhoz igazodva megtervezni és elkészíteni. Pl. A városháza körüli park bejáratánál készített „Kun kapu”, vagy gyógyfürdő Rákóczi utcára kiépített, karakteres bejárat kapuzata.

2. TÖRTÉNETI BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

/ajánlások/

TELEPÍTÉS:

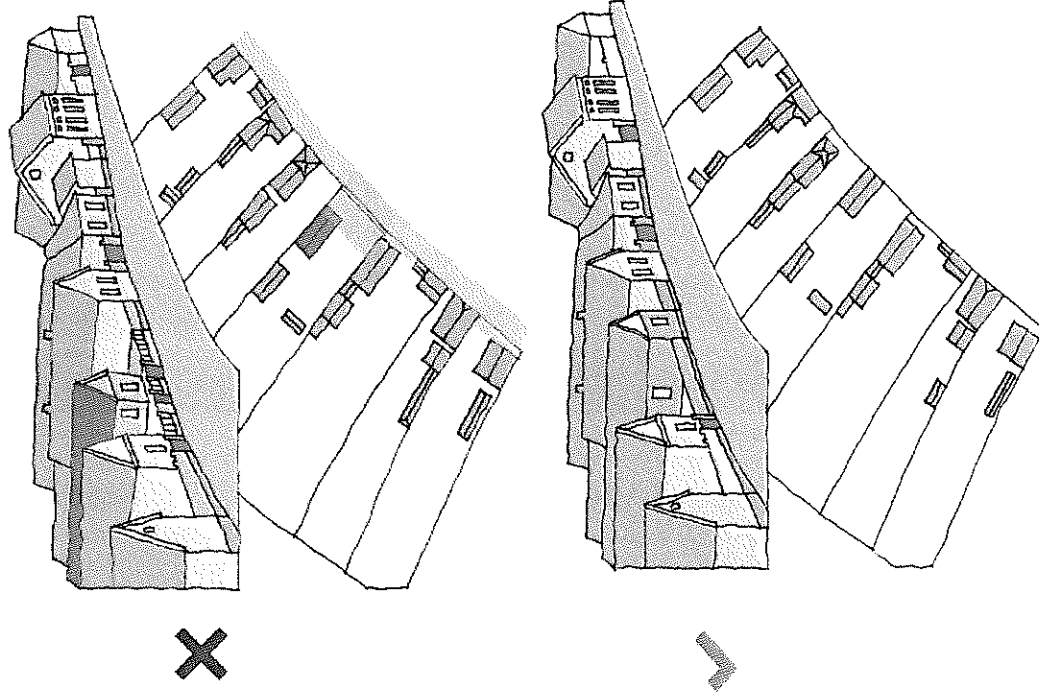
A telkek beépítése jellemzően oldalhatáron álló. Az épületek meghatározó többsége ténylegesen az oldalhatáron áll, csak kivételes esetekben helyezték az oldalhatártól 1–1,5 méter „csurgó távolságra”. A történeti településrészen az épületek egy része utcavonalon áll, vagy előtte csak kis (1,5 m, legfeljebb 3,0 m mélységű) előkertet alakítottak csak ki.

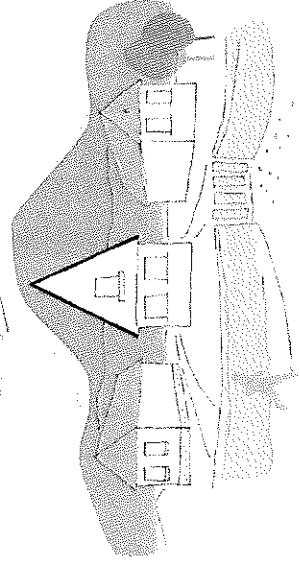
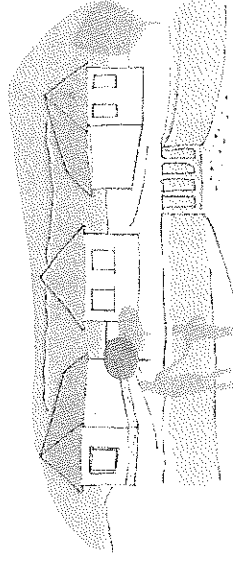
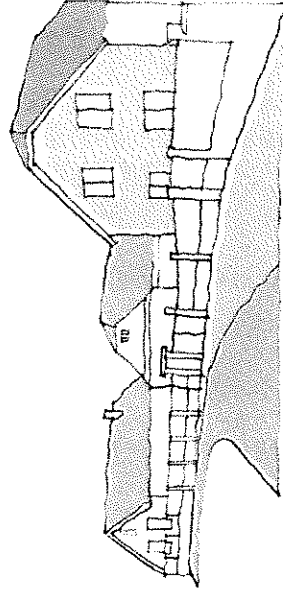
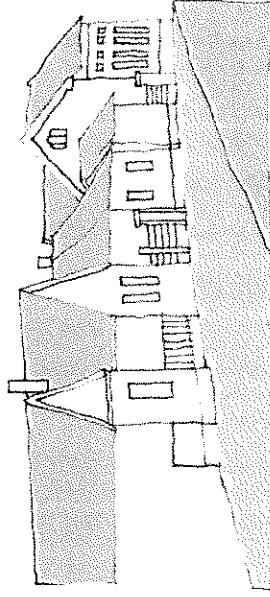
A jogszabályi fogalom használatát szerint a beépítés módja oldalhatáron álló, előkert nélküli, ugyanis az építési hely (a teleknek az a része, ahol épületet el lehet helyezni) az utcavonalhoz csatlakozik. A köznap szóhasználat szerint az épületek elhelyezése előkert nélküli- illetve kismélységű előkertes beépítés. Az igazolás és jellegzetes utcaképet az alábbi telekbeépítések változatossága adja:

- Előkertrtel elhelyezett lakóépület, a telek teljes hosszában egységes, áttört kerítésmezővel, tömör kapuval.
- Kis előkertrtel elhelyezett lakóépület, esetenként utcavonalra kihelyezett tároló épülettel.
- Utcavonalon álló lakóépület és utcavonalon elhelyezett nyári konyha, vagy tároló épület.

Az utcavonalon álló épületek és a tömör kerítés anyagában, színezésében, építészeti kialakításában egy egységet alkot.

A kerítések felújításakor zavaró megoldásnak számít, ha az utcai ablakok előtt is zárttá alakítják a kerítést.

MAGASSÁG ÉS TETŐFORMA

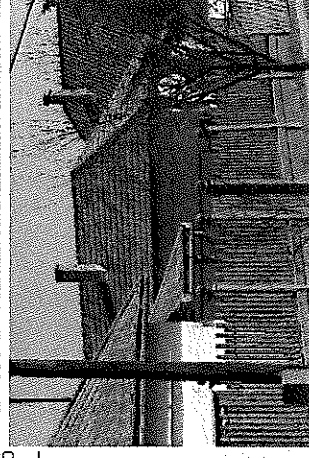
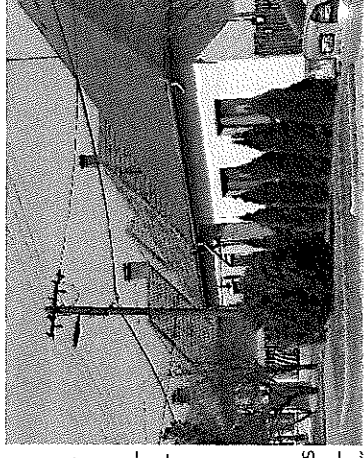
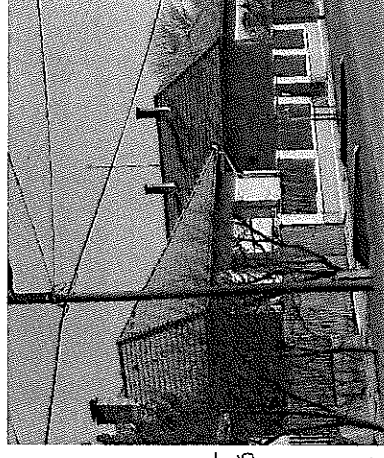
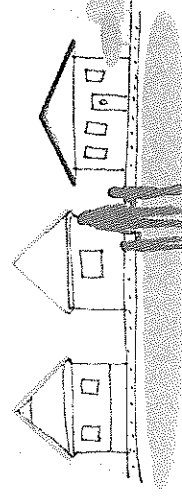
A történeti településrészen a földszintes épületek a meghatározók. Ezen belül, az utcai homlokzatmagasság, viszonylag tág határok (3,0- 5,0 méter) között mozog, hiszen utcával párhuzamos tetőgerincű, kiemelt padlómagasságú- nagy belmagasságú- emelt párkányzatú polgárházak, utcára merőleges tetőgerincű- tornácos parasztházak és utcavonalon álló – utcával párhuzamos tetőgerincű tároló épületek, nyári konyhák, vegyesen alkotják a jellegzetes utca-képet.

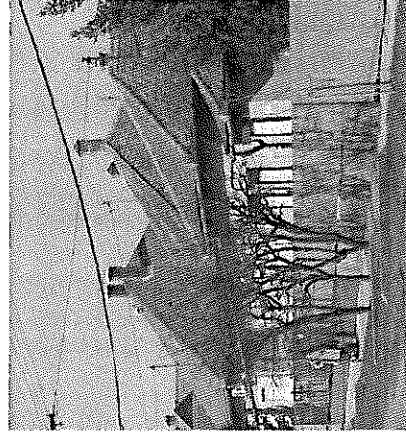
Az emeletes épület, vagy az utcai oromfalban kialakított, emeleti szintként megjelenő nyílászárók zavaróak az utcaképben.

Az utcaképet vegyesen alkotják utcára merőleges tetőgerincű, oromfalas, utcára merőleges tetőgerincű- teljes- vagy kis kontyolású és utcával párhuzamos tetőgerincű épületek. Ezek változatossága, és a helyenként több azonos tetőformából adódó egyöntetűség adja az utcakép sajátos hangulatát.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Az épületek magas tetővel létesültek, a lapostetős épület idegen a hagyományos településképben. Az alpesi- meredek tető és a mediterrán kis hajlású tető ugyancsak idegen a település képétől. Ajánlott a 35-45 fok közötti hajlásszögű tetőidomok alkalmazása.

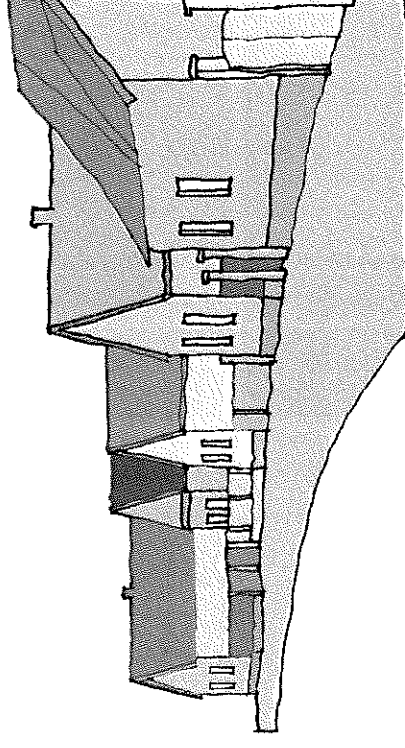
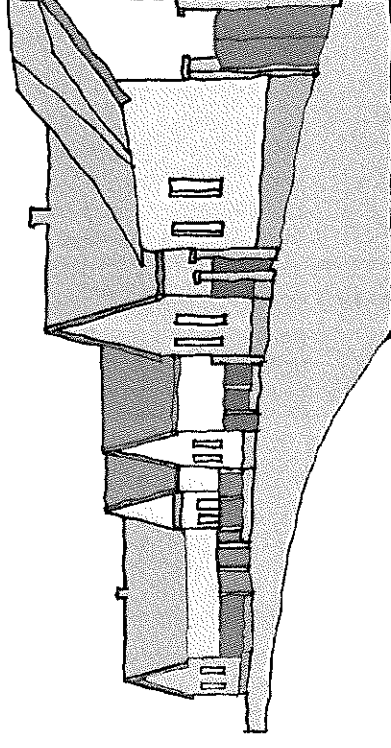

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

A településképben a natur, sárgásvörös cserépfedés és a szürke palafedés váltakozó megjelenése a jellemző, amit a lakóépületek és melléképületek fedésénél egységes alkalmaztak és alkalmaznak. A szürke palatető épületekhez tartozó melléképületek esetében, sokszor szürke hullámpala fedést alkalmaztak, de ezek használatát javasolt a jövőben elkerülni. A hagyományos azbeszt adalékú palafedés alkalmazása ma már nem megengedett, a természetes pala pedig drágább tetőfedő anyag, így várható azok jövőbeli lecserélődése. Épület felújítás esetén cserép mintázatú fémlemez fedés is alkalmazható, ami abban az esetben elfogadható megoldás, ha színe a cserépfedéssel, vagy a középszürke palafedéssel azonos, és felülete nem fénylő.

Az épületek homlokzatában a fehér, és a halvány meleg- pasztellszínek a jellemzőek. (Sárga, drapp színek, melyeket változatosabbá tesz a rózsaszín, és a halvány vörös/ téglavörös szín. Ez utóbbi színeket az oromfalak, és homlokzatok díszítésénél is alkalmaznak. A hideg színek (kék, zöld) vakolat színeként történő alkalmazása nem javasolt, mert idegen a hagyományos utcaképtől. A kerítések színében a tető színének tónusai, illetve az annál valamivel barnásabb, vöröses-barna, szürkés- barna színek a jellemzőek. Az élénk színek a környezetben idegenül hatnak.

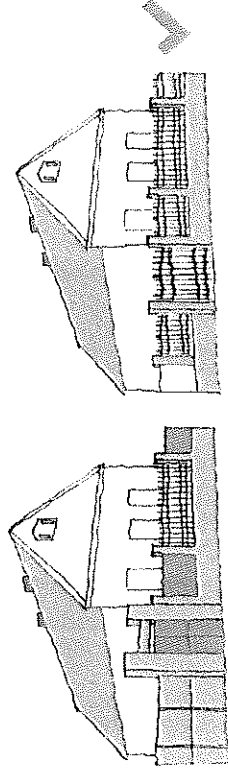

Az utcaképben idegen hatást keltenek fehér- sárga- halvány meleg színányalattól eltérő színű homlokatok, a cserép és középszürke pala színtől eltérő tetőfedések, különösen a zöld és kék, élénk piros, fekete színek. A kerítések színében a hideg színek, az élénk színek zavarólag hatnak.

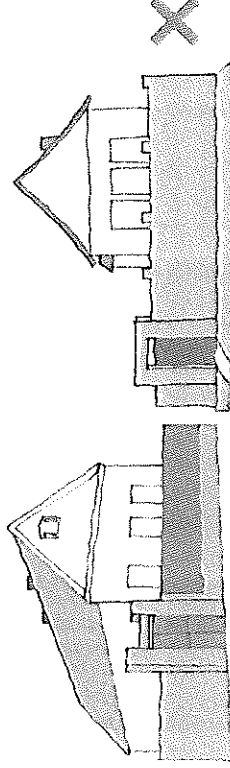
KERÍTÉSEK:

A néhány helyen még megtalálható „történeti jellegű” kerítés jellemzője, hogy az utca felé tömör kerítésmező készül, de az épület utcai homlokzata előtt, áttört kerítésmezőt készítettek, általában kovácsot vasból.

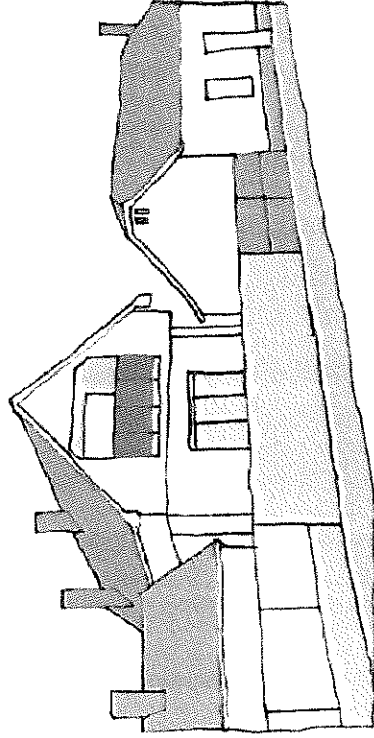
A történeti kerítések között az is gyakori, amikor a teljes telekszélességben áttört kerítés készül. Ilyenkor lábazatot készítettek, a kerítést oszlopokkal tagolták, és az áttört kerítésmezők vagy díszített kovácsoltvas kivitellel, készültek, vagy léckerítés készült.

Az utcai ablakok előtti kerítésmezők áttörttek, tömörre tételük zavaró hatású. Megfelelő megoldás az is, ha a kerítés teljes hosszában áttört. Jó megoldás az is, ha csak az utcai ablakok előtt áttört a kerítés, máshol pedig tömör.

Különösen zavaró hatású, ha a kerítés lábazat, mezőkre való osztás nélkül

Az utcai oromfalban készített nagyméretű nyílás, erkély idegen az utcaképtől.

3. ÁLTALÁNOS LAKÓTERÜLETEK /ajánlások/

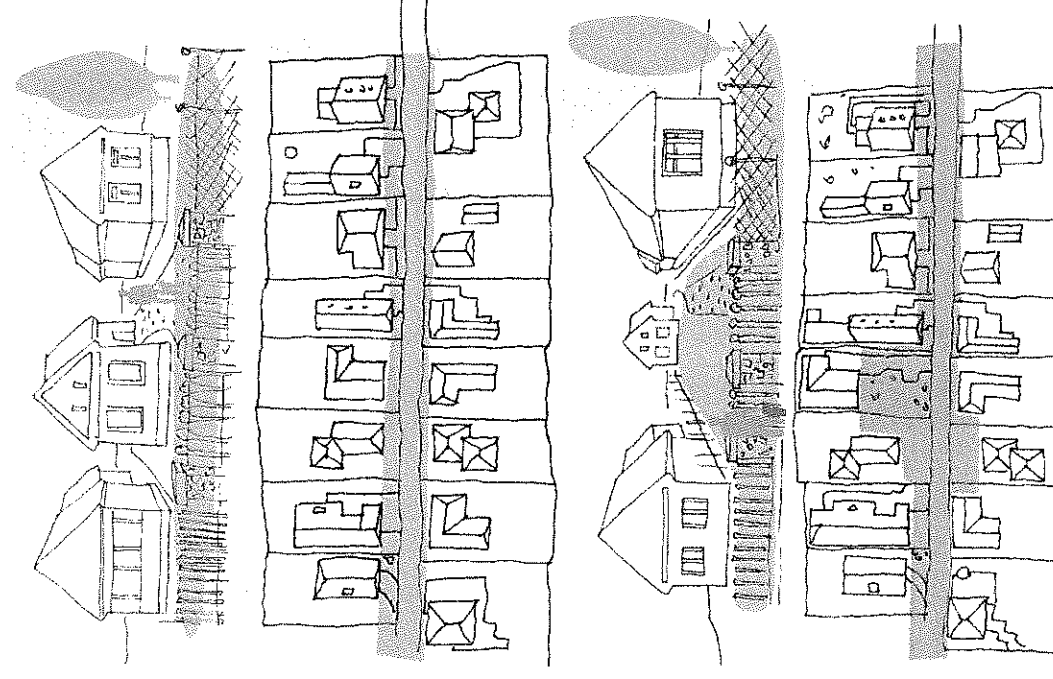
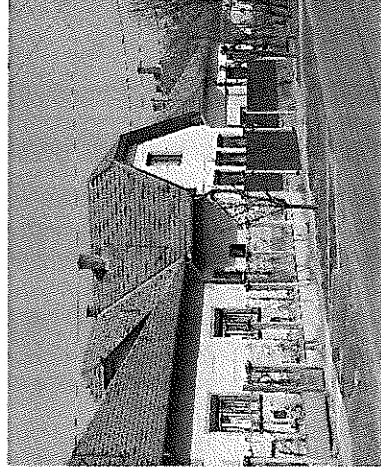
TELEPÍTÉS:

Kisújszálláson a történeti településrészen kívül elhelyezkedő, általános lakóterületeken a földszintes, magastetőű, oldalthátáron álló, előkertes beépítés az egyeduralgkodó.

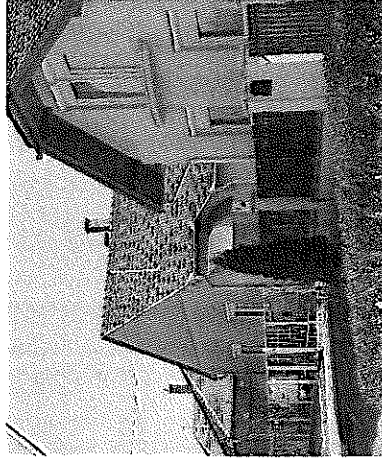
(Néhány kisebb, korábban kijelölt, egyedi sajátosságú utcarész található ugyan a városban, de ezek sziget-szerűen maradtak meg környezetükben.

(Pl. Ifjúság utcai emeletes társasházas beépítés, ben-zinkúti lakótelep fsz+1 emeletes sorházas beépítése.)

A beépítés jellegzetességét tekintve, a kialakult mélységű általában 5,0 méter mélységű előkertnél lényegesen nagyobb előkerttel elhelyezett épület hat idege-nül az utcaképből, és természetesen itt, az utcavon-nalra helyezett épület is csak saroktelken nem töri meg az egységes utcaképet.

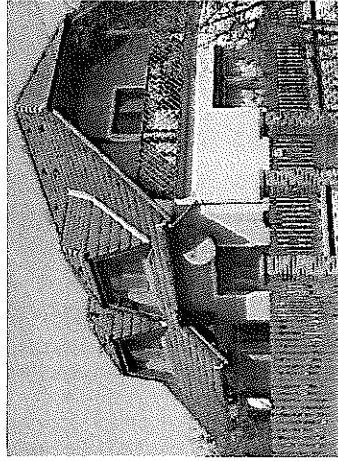
Egységes utcakép létrehozása egyenlő távolságra lévő épületekkel lehetséges.
Hátrahúzással megtörik az utca ritmusa.

MAGASSÁG ÉS TETŐFORMA

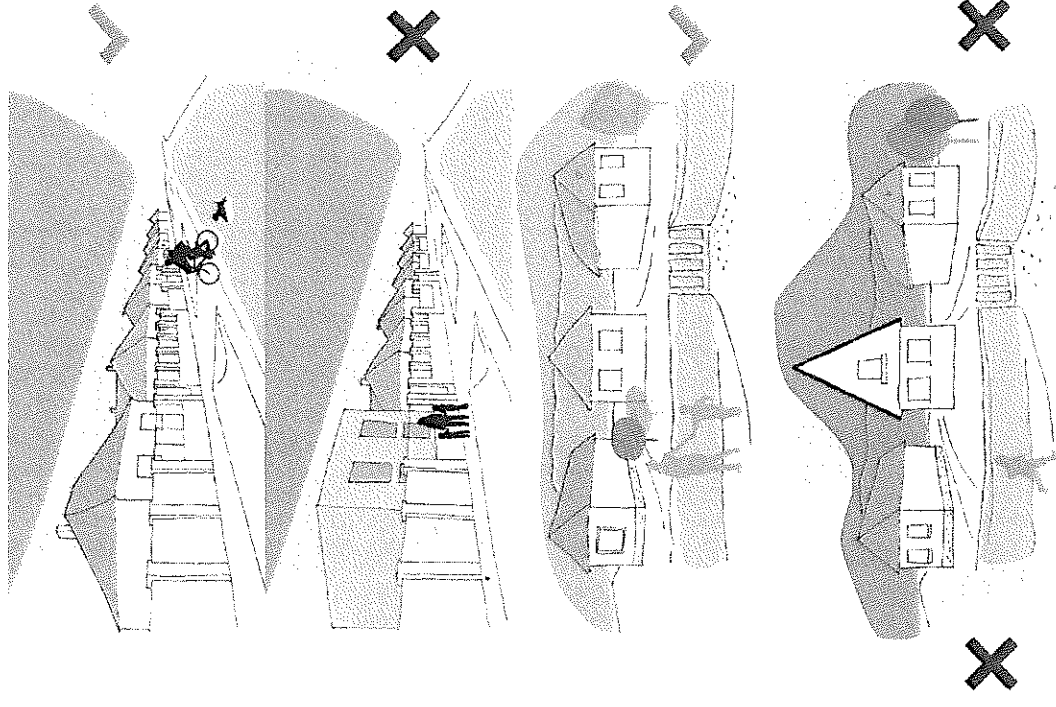
A többségében kertvárosi jellemzőkkel rendelkező lakóterületeken, szakítva a történeti településrészt nagyjobb részt jellemző utcavonallal párhuzamos tetőgerincű beépítésével, az épületek arculatát jóval vegyesebb kép jellemzi. Az utcára merőleges és utcával párhuzamos tetőgerincű épületek vegyesen alakítják az utcaképet.

Az utcai oromfal, a tetőfelületen megjelenő álló tetőablak, az oromfalon kialakított ablak vagy erkély egyaránt része a jellemző településképeknek.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Az épületek magas tetővel létesültek, a lapostetős épület idegen a hagyományos településképekben. Az alpesi- meredek tető és a mediterrán kis hajlású tető ugyancsak idegen a település képétől. Ajánlott a 35-45 fok közötti hajlásszögű tetőformák alkalmazása.

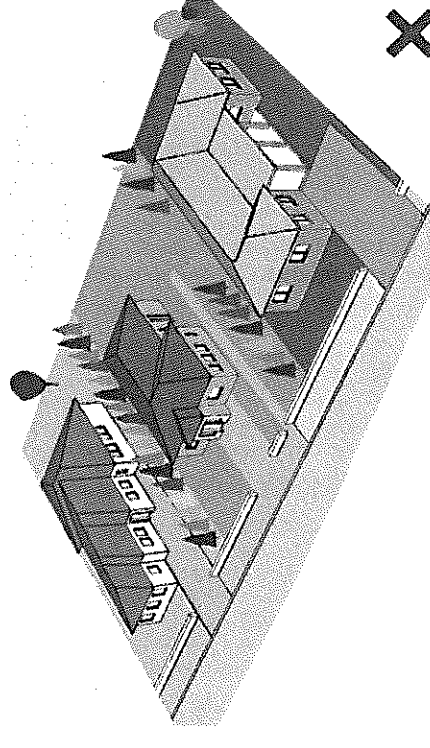
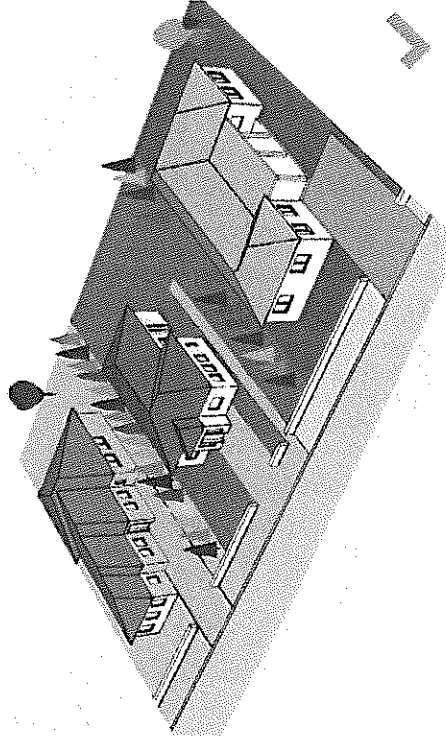

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

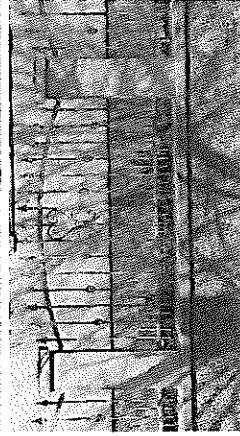
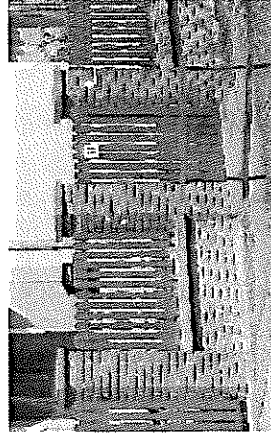
A településképpen a natúr, sárgászörös cserépfedés és a szürke palafedés váltakozó megjelenése a jellemző, amit a lakóépületek és melléképületek fedésénél egységes alkalmaztak és alkalmaznak. A szürke palatetős épületekhez tartozó melléképületek esetében, sokszor szürke hullámpala fedést alkalmaztak, de ezek használatát javasolt a jövőben elkerülni. A hagyományos azbeszt adalékú palafedés alkalmazása ma már nem megengedett, a természetes pala pedig drágább tetőfedő anyag, így várható azok jövőbeli lecserélődése. Épület felújítás esetén cserép mintázatú fémlemez fedés is alkalmazható, ami abban az esetben elfogadható megoldás, ha színe a cserépfedéssel, vagy a középzsürke palafedéssel azonos, és felülete nem fénylő.

Az épületek homlokzatában a fehér, és a halvány meleg- pasztellszínek a jellemzőek. (Sárga, drapp színek, melyeket változatosabbá tesz a rózsaszín, és a halvány vörös/ téglavörös szín. Ez utóbbi színeket az oromfalak, és homlokzatok díszítésénél is alkalmaznak. A hideg színek (kék, zöld) vakolat színeként történő alkalmazása nem javasolt, mert idegen a hagyományos utcaképtől. A kerítések színében a tető színének tónusai, illetve az annál valamivel barnásabb, vöröses-barna, szürkés- barna színek a jellemzőek. Az élénk színek a környezetben idegenül hatnak.

Az utcakepben idegen hatást keltenek teher- sárga- halvány meleg színnyalattól eltérő színű homlokzatok, a cserép és középzsürke pala színtől eltérő tetőfedések, különösen a zöld és kék, élénk piros, fekete színűek. A kerítések színében a hideg színek, az élénk színek zavarólag hatnak.

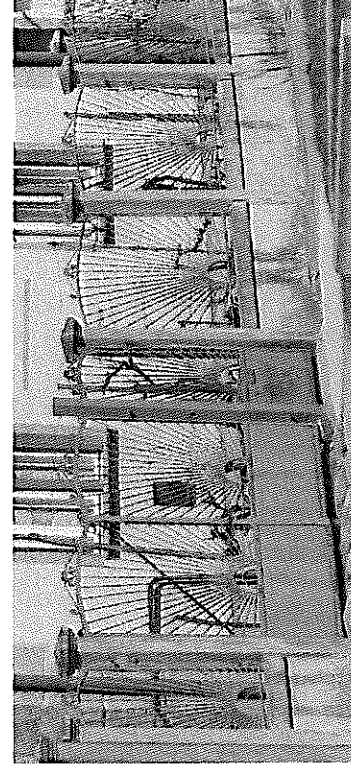
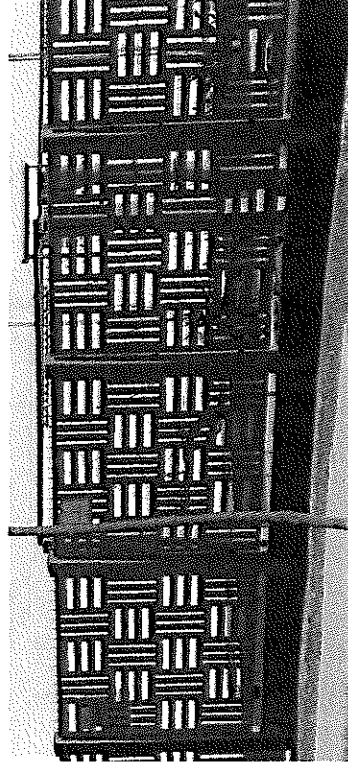
KERÍTÉSEK:

Az utcai kerítés az egyik fontos meghatározó eleme Hajdúnánás külső, hagyományos beépítésű lakóterületeinek településképeiben is.

Az előkertés beépítési módból adódóan, az áttört kerítésmezővel készült kerítések a jellemzőek. Zavaró a településképeben, ha a kerítések a kialakultnál magasabbra, vagy alacsonyabbra épülnek.

Különöse zavaró, ha a teljesen tömör kerítés tagolás nélkül, fémlemezből készül, ahol még a színe is elüt a környezetétől.

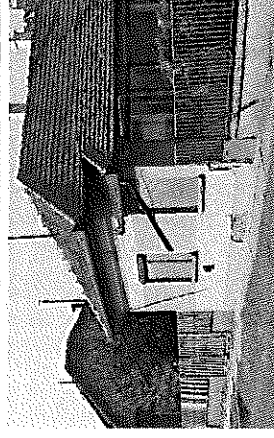
Fémlemezből is készíthető úgy kerítés, hogy az ne tűnjön ki a hagyományos kerítések sorából. Fontos, hogy felületi tagozása, színe is megfelelő módon legyen megválasztva. Készüljön kerítés is, ami a hagyományos deszkakerítések jellemzője volt.

4. SAJÁTOS BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

a) Bittner falu

/ajánlások/

TELEPÍTÉS, MAGASSÁG:

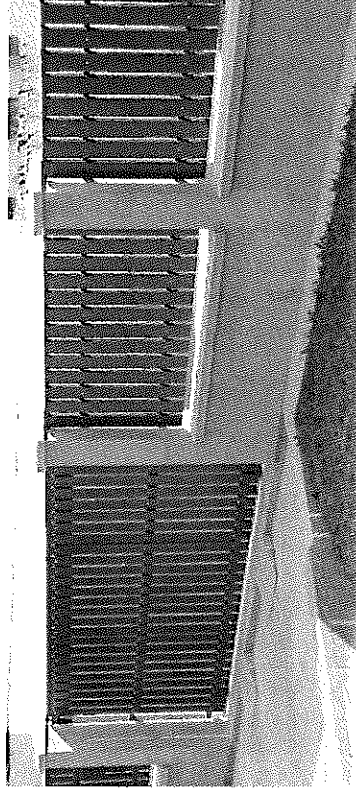
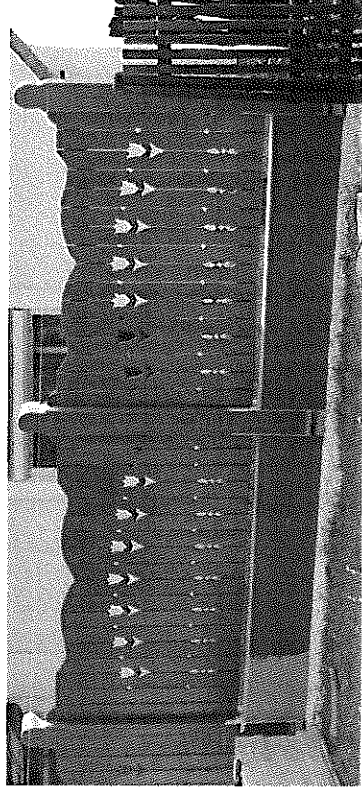
Kisújszállás belterületének északnyugati szélén elhelyezkedő, önálló egységet képező lakóterülete, sajátos hangulatú, településképi jellegzetességgű városrész. Oldalhatáron álló, előkertes- vagy előkert nélküli közel azonos léptékű lakóépületek alakítják a településképet. A falusias léptékű lakóházak párkánymagassága a 4,0 méter általában nem haladja meg. Utcára merőleges tetőgerincű, de teljes kontyolású nyeregtetővel fedettek, ritkább esetben sátoztetések, de az utcaképpen nem jellemző az oromfal megjelenése. Az épületek tetőterét nem építették be. Jellegzetes építészeti elemnek számít, az oldaltornácot lefedő tetősík különálló kis kontyolással történő visszamezszése, a bejáratí rész hangsúlyosabbá tétele.

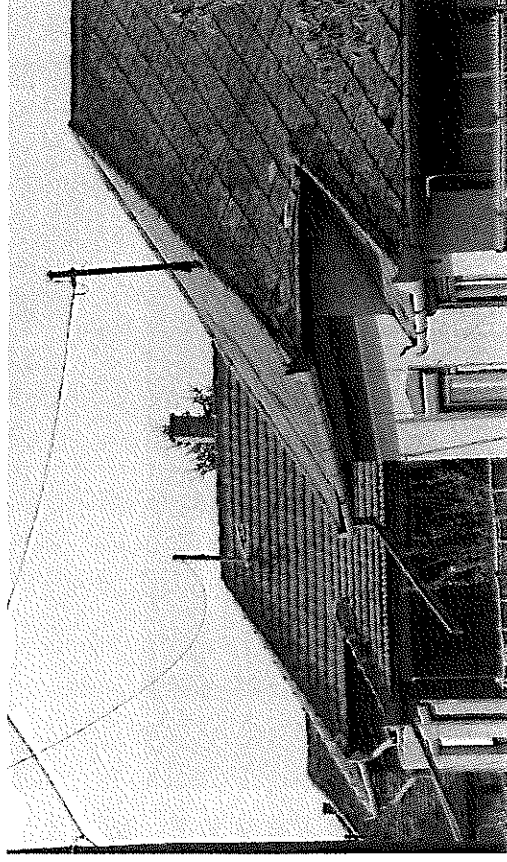
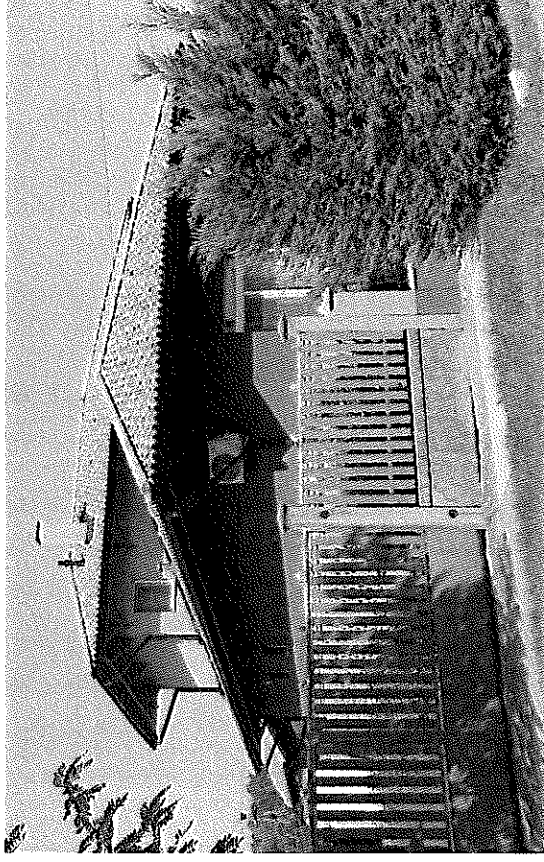
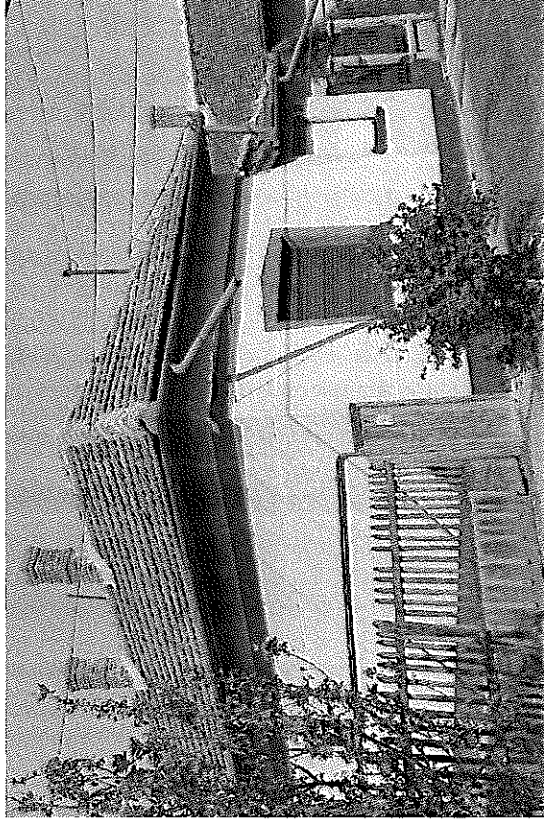
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK:

Az épületek színeiben a fehér mellett főként a drapp, és halvány barna színek dominálnak, homlokzati díszítésükben a vörös és erősebb barna színárnyalatok is előfordulnak. Itt az épületek kisebb tömege mellett, az utcaképet az erőteljesebb, barnásabb, da pp- vörös színek jellemzik. A kerítések színében is ezek a színek dominálnak, de ezen kívül megjelenik a zöld melegebb színárnyalata is.

KERÍTÉSEK:

Érdekes és ajánlott sajátosság a kerítéseknek az a jellemzője, hogy a lábazati rész körében ugyancsak fából készült, de tömör deszkázással, míg a kerítésmezők szinte mindig függőleges lécezések.

A bemutatott képek közül három a településkép hagyományos jellemzőit mutatja be. A jobb felső kép egy újabb keletű épületet mutat be, amely a tetőfedés alakjával és megmunkálásával, eltérősége ellenére is visszaadja a régi épületek sajátosan megmunkált tetejének hangulatát. Az épület színei és a kerítés kialakítása is a helyi hagyományokhoz igazodik. Az utcaképhez egyszerűsége, mássága ellenére, is jól illeszkedik.

4. SAJÁTOS BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

b) Pacséri lakónegyed

/ajánlások/

TELEPÍTÉS, MAGASSÁG:

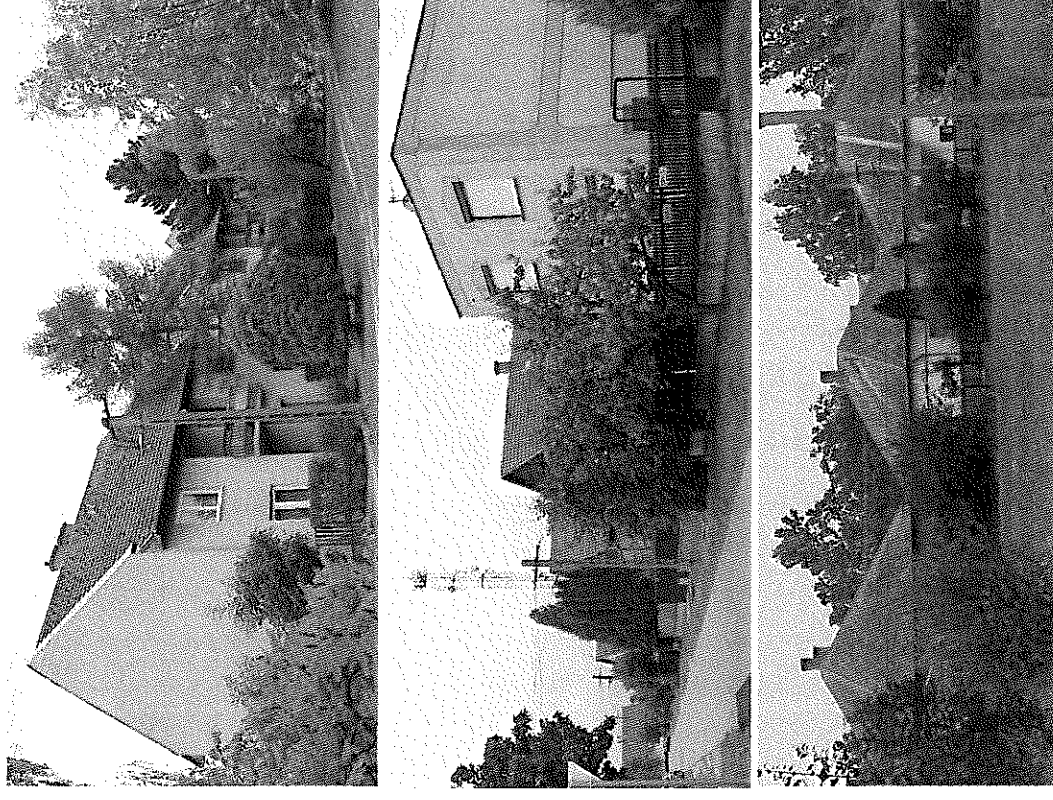
Kisújszállás belterületének nyugati szélén helyezkedik el, az egyedi telepítési tervek alapján beépült korábban „benzinkútinak” nevezett, családiházas lakónegyed, melynek északi szélén sorházak épültek. A lakónegyed A családiházas, szabályos utcaosztású területen, oldalhatáron álló, előkertes lakóépületek létesültek, csaknem kivétel nélkül utcára merőleges tetőgerinccel, ahol a tetőtér általában beépítésre került, és az utcai oromfalban a tetőtérbeépítés miatt, erkélyt is építettek.

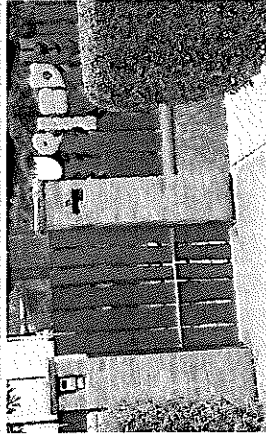
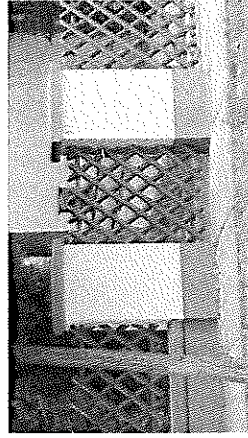
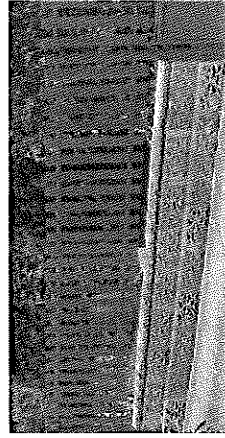
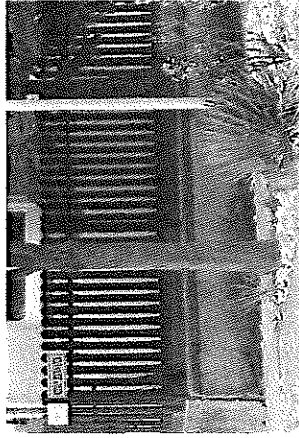
Az ilyen tetőformájú épületek illeszkednek jól a településképhez.

Egyedi sajátosság, hogy az észak–déli irányú utcák északi végén, a saroktelkeken fsz+ 1 emeletes, lapostetős lakóházak épültek, településképi kompozíciós megfontolásból. Úgy ajánlott a Helyi építési előírásokban szabályozni, hogy ez a sajátosság megőrizhető legyen. A régebbi beépítésű lakónegyed szélső utcáját szürke palafedésű sátoztetős épületek sora zárja.

A lakónegyed keleti oldalát jelentő Veres Péter utca mentén új építésű családi házak helyezkednek el, szintén utcára merőleges tetőgerincű nyeregtetővel fedve, de az utca felül kis kontyolással alakították ki a tetődíszet.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK: A lakónegyed régebben épült részein a cserépfedés mellett, a szürke palafedés is meghatározó, de az új építésű területen a vörös, sárgászöld, és barna cserépfedés az elterjedt.

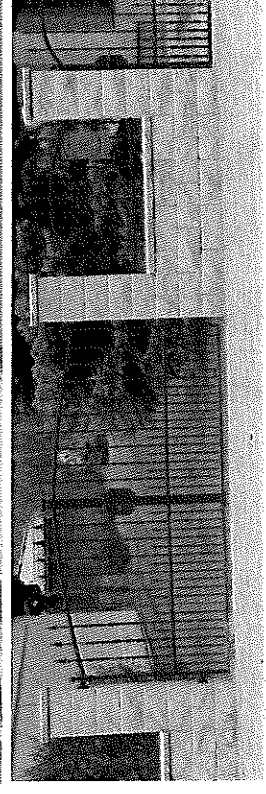
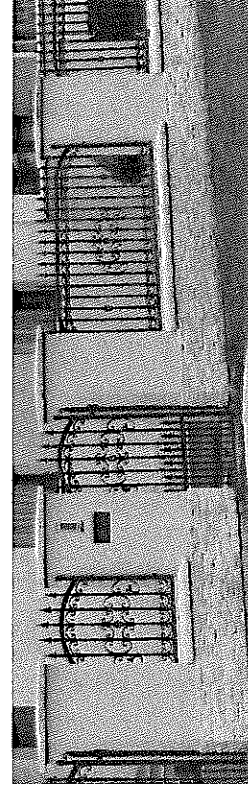
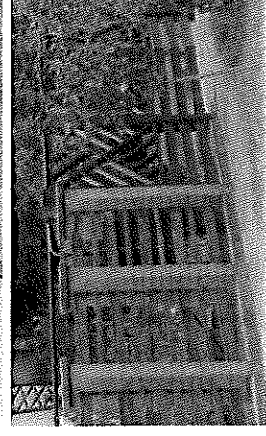
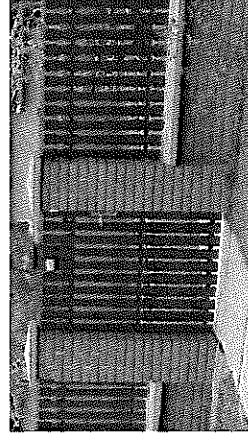

KERÍTÉSEK:

Az új építésű területeken, az épülettel egy építészeti egységet képviselő, épített jellegű kerítések a jellemzőek és ajánlottak.

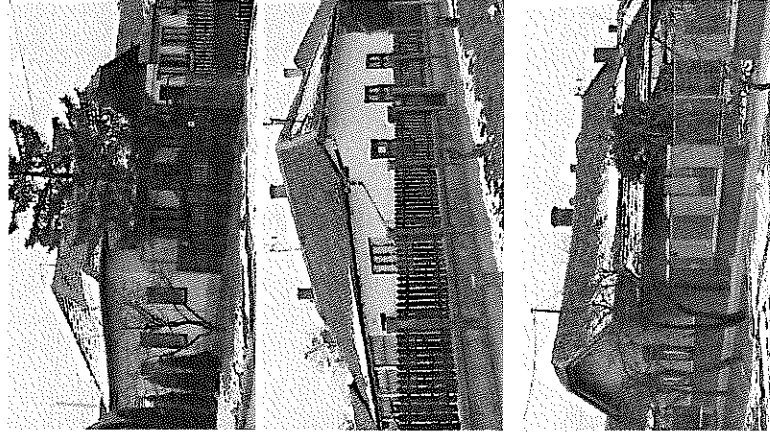
Általában falazott lábazattal és oszlopokkal, vakolva, vagy kő, illetve téglaburkolattal ellátva. A kerítésmezők jellemzően elegáns kovácsoltvas kivitellel, vagy függőleges illetve vízszintes fa lécezéssel készültek.

A régebben kiépült részekben falazott, vagy beton lábazattal készültek a kerítések, de oszlopokkal való tagolásuk, kerítésmezőkre történő tagolások nem általános.

4. SAJÁTOS BEÉPÍTÉSŰ LAKÓTERÜLETEK

c) Sóhaj-dűhögő városrész /ajánlások/

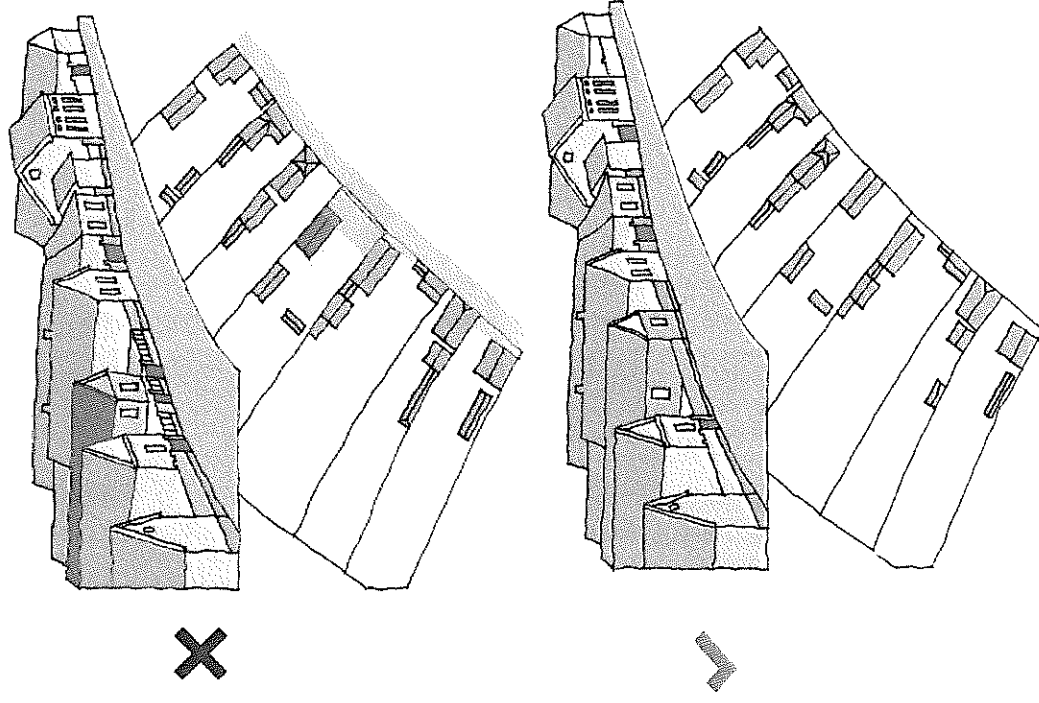
TELEPÍTÉS:

A falusias építési övezetbe sorolt településrészen, oldalhatáron álló, földszintes családi házak épültek. Az építési helyet tekintve a beépítés előkert nélküli, de az adottságokat alapul vevő Helyi építési szabályozás az épület utcavonalra, vagy attól 3,0 méterre történő elhelyezésére is lehetőséget ad, melyet az építendő igényei szerint dönthet el.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK:

Az alkalmazandó anyagok és színek tekintetében, a falusias jellegét és az építészeti hagyományokat is figyelembe véve, a „Bittner falu” esetében megfogalmazott ajánlások a mértékadók.

Az épületek cseréppel történő fedése a jellemző, illetve kisebb arányban szürke színű pala fedés is megtalálható.

MAGASSÁG, TETŐFORMA:

A lakóházak utcai homlokzatmagassága jellemzően nem haladja meg a 4,0 métert. A terület beépítése nem jellemző, de ha erre sor kerülne, ajánlott a párkánymagasságot a kialakult, jellemző magassághoz igazítani.

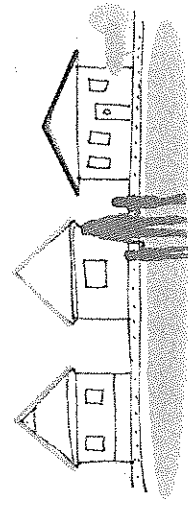
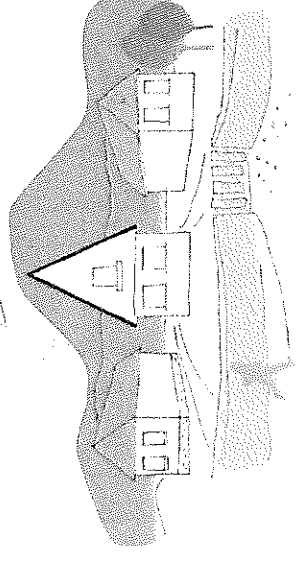
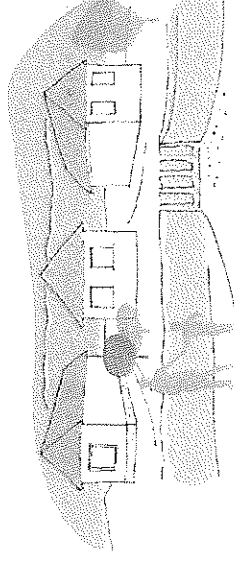
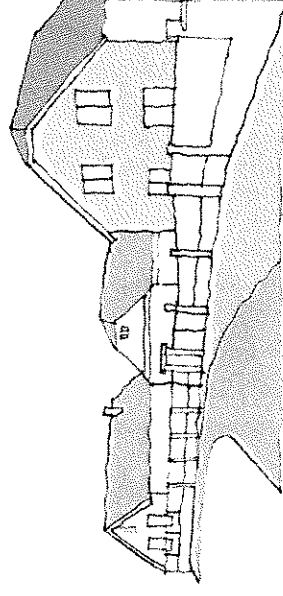
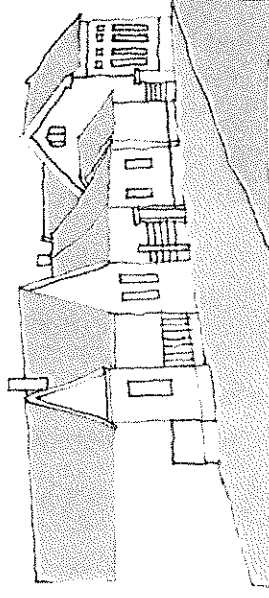
Az épületek tetőformája változatos. Illeszkedik a településképhez az utcára merőleges tetőgerincű oromfalas nyeregteretű fedett épület is, de az utcára merőleges tetőgerincű nyeregteretű teljes kontyolása általánosabbnak mondható. Fontos a kialakult utcaképet megvizsgálni, és ahhoz igazodó tetődomot megtervezni-, megépíteni egy ide kerülő új épület esetében.

Egyes utca szakaszokon a sátorteretű épületek jellemzőek, de ezek utcaképi megjelenése közel azonos, a teljes kontyolású nyeregteretű épületekével.

A tetők hajlásszögét tekintve, a 35- 45 fok közötti hajlásszög alkalmazása ajánlott.

KERÍTÉSEK:

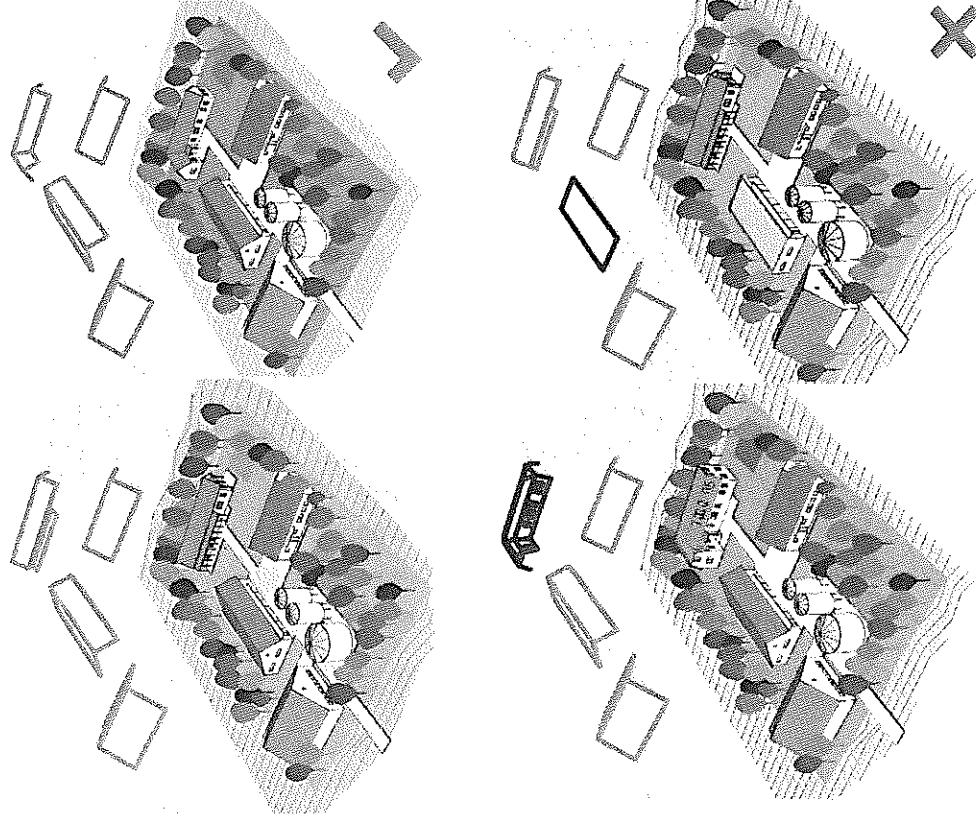
A településrész kerítéseire, hasonlóan az alkalmazott anyagok és színek esetében megfogalmazottakhoz, a „Bittner falu” elnevezésű településrészre vonatkozó ajánlások fogalmazhatók meg.

5./ BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK /ajánlások/

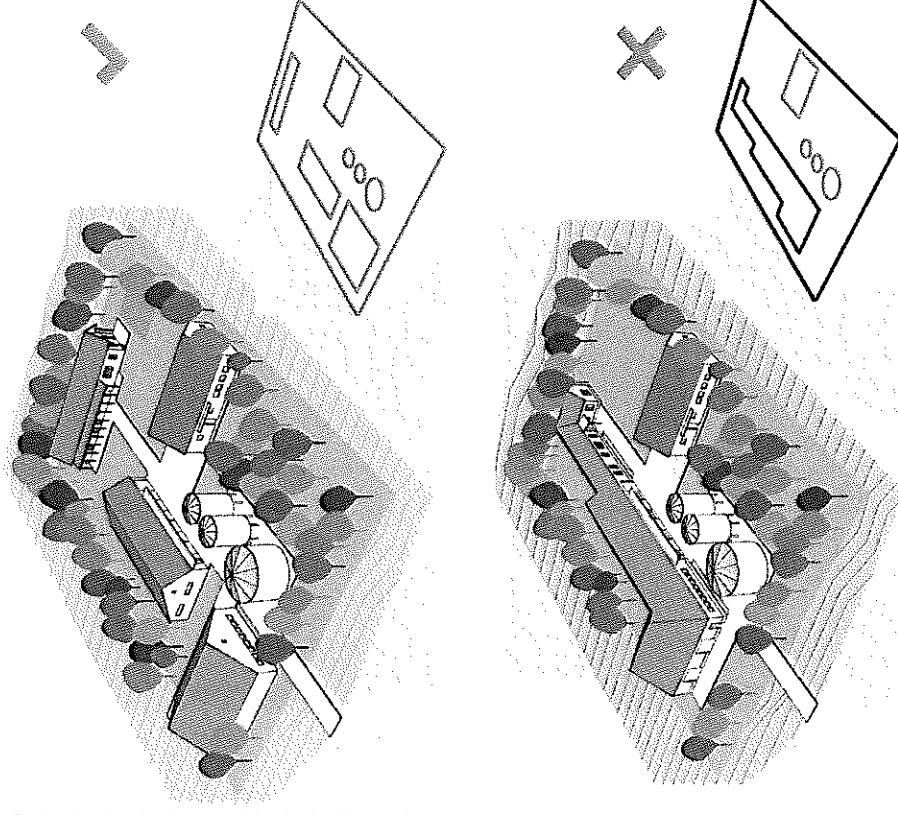
Kisújszállás igazgatási területének keleti szélé „Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő” terület országos övezetbe tartozik. A belterülettől nyugati irányban elhelyezkedő Öregerdő és környezetében lévő legelő területek, valamint a belterülettől délkeleti irányban található egykori csordalegelő az ökológiai hálózat része, mint magterület. E területeken a tájképi értékekhez való igazodás érdekében az építmények megjelenésére vonatkozó ajánlások kerületek kidolgozása:

- Szabadon álló, vagy majorszerűen csoportosított, mezőgazdasági építmények helyezhetők el. Az épületek homlokzati képében a fehér, vagy (a tájban hagyományosan alkalmazott világos színű) homlokzati megjelenés az elvárás. Táji idegen színezés (pl. kék, élénkpiros, stb.), nem alkalmazható. Az épületeket magas tetővel kell kialakítani.
- A látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a tervezés, mind pedig a megvalósítás során kiemelten kell érvényesíteni.

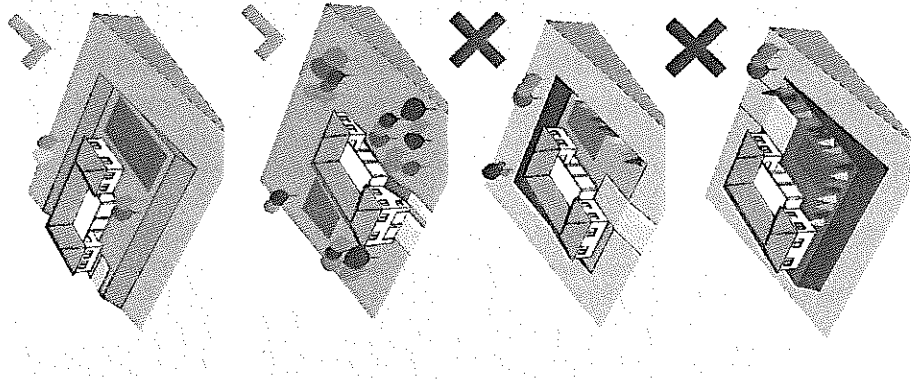

- Az építmények megengedett legnagyobb épületmagassága legfeljebb 8,0 méter lehet, mely alól kivételt képeznek a mezőgazdasági üzemi területeken létesülő technológiai építmények. Ezen építmények esetében az épület falazata, tetőzete nem készülhet tükröződő felülettel.
- Tájképet zavaró építménynek számítanak és nem helyezhetők el azok az építmények, melyek a táj alapvetően hagyományos jellegével szemben erősen modern, ipari mezőgazdasági karaktert hordoznak, a hagyományos tájalkotó elemektől, a tájból erőteljesen elütnek.

Az egyszerű, nyeregvetős épületek illeszkednek a hagyományos alföldi táj képébe, míg a z eltérő hajlásszögű- összetett tetőfelületek (pl. mansard tető), a lapos tető, idegenül hatnak. A tájtól idegen az élénk színűre festett homlokzatú épület, az élénk színek alkalmazása, a hagyományos eltérő színű tetőfedő anyagok használata.

6: GAZDASÁGI TERÜLETEK /ajánlások/

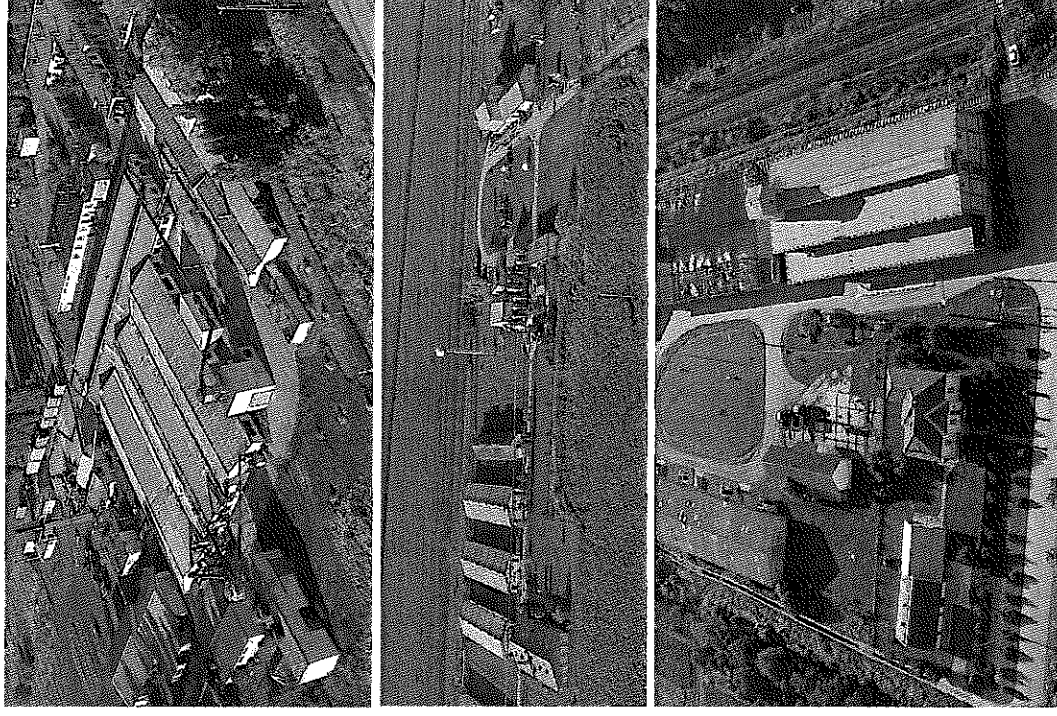

TELEPÍTÉS:

Az ipari üzem funkciósméjája - hasonlóan minden speciális funkciójú épületegyütteshez - gondos technológiai tervezés eredményeként alakul ki. A telken az épületek általában szabadon állóak. A nyersanyagok, félkész termékek beszállítása és a késztermék elszállítása a technológiától, a rendeltetéstől függően jelentősen eltérő területet igényelhetnek. Külön szempont a környezeti hatások kezelése, ami védelmi és biztonsági célú területekkel növelheti az üzem területigényét. A településrendezési szempontból meghatározó teherforralomra méretezett közlekedési rendszer és a megfelelő méretű épületek a kiszolgáló udvarra (rakodóudvarra) szerveződnek. Az ellenőrzött ki-beszállítás, ki-beleptetés visszahat a telek kialakítására és belső szervezésére is. A vendégek és az alkalmazottak parkolói az épület előtt vagy mellett, általában elkülönítve helyezkednek el. Az épületek biztonsága sok esetben szükségessé teheti az épületek körülfalását (tűzoltóút). A telkek beépítettsége a funkciótól és a zöldfelületek előírt mértékétől függően igen szélsőséges értékek között változhat, de általában 40% fölé csak sajátos esetben emelkedik.

TEREPALAKÍTÁS, TÁJBAILLESZTÉS

Az építmények kivitelezésekor igyekezzünk a földmunkákat minimalizálni, kerüljük a talaj felesleges bolygatását, amennyiben a területen már meglévő növényállomány található, törekedjünk annak megővására, hiszen egy beállt növényzet kialakulásához hosszú évekbe van szükség. Az épület tervezésekor igyekezzünk az épületet minél inkább tájba illeszteni, kerüljük a hatalmas, környezetéből túlzottan kiugró épülettömegek alkalmazását, a nagy magasságokat.

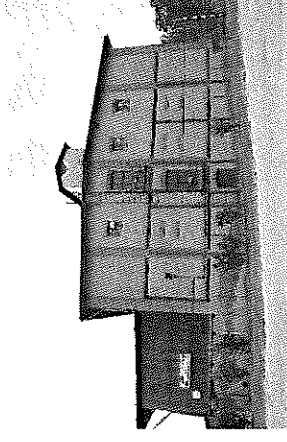
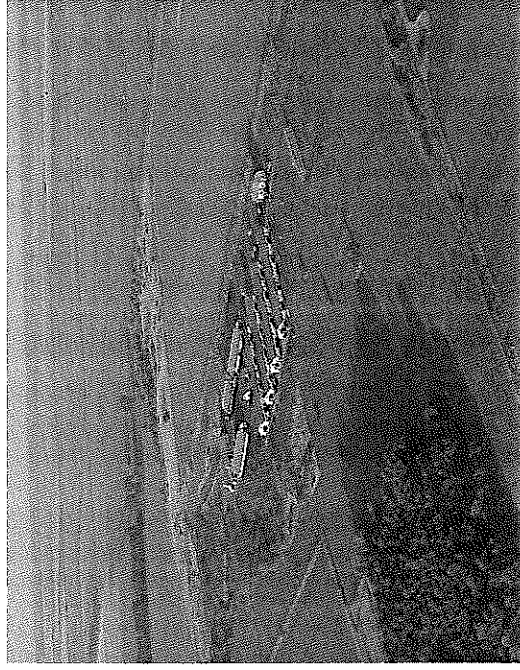
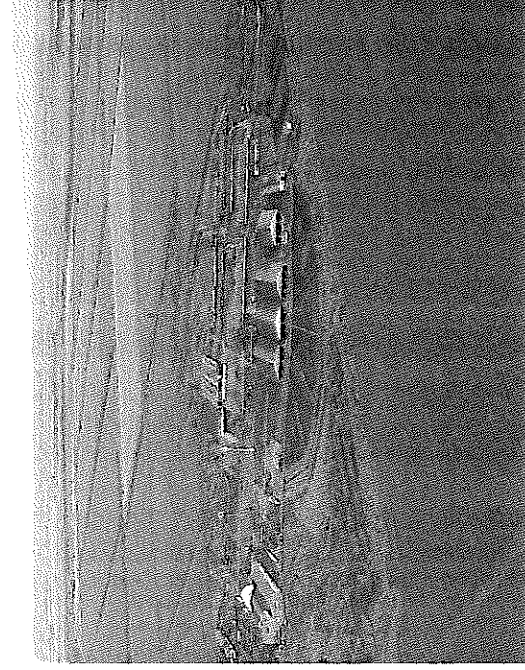

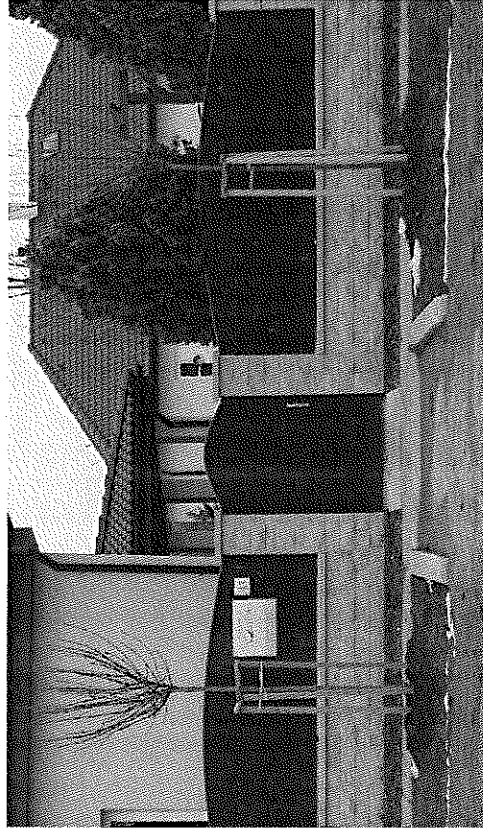
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

Az ipari, gazdasági építmények általában nagy felületen jelennek meg a tájban, ezért nem mindegy, milyen anyagokat és színeket használunk. Az épületek színének megválasztásakor járjunk el körültekintően, próbáljunk semleges árnyalatokat választani, ezzel is segítve a környezethez való illeszkedést. Fémlemezfedés gyakori fedési forma az ipari, gazdasági területeken, de itt is kerüjük a tájidegen, rikító színek használatát. Javasolt: pasztell, földszínek használata

KÖRNYEZETALAKÍTÁS

Az épületek mellett fordítsunk időt és energiát az épület környezetének megtervezésére is, kérjük szakember segítségét ebben. A parkos, zöld környezet többféle funkciót is betölt, egyrészt esztétikailag javítja a környezet minőségét, megtőrzi az épületek monotonitását, feloldja a burkolt felületek egyhangúságát, másrészt mikro klimatikus hatásai révén javítja a levegő minőségét. Amennyiben az ipari, gazdasági tevékenység zavaró hatású a környezetre nézve (zaj, légszennyezés, bűz), gondoskodjunk megfelelő védősáv/védőfásor kialakításáról, az objektum takarásáról. A védősáv tervezése során felmerülő fontos szempontok: a védősáv szélessége, a védősávot alkotó növényfajok összetétele, növények tűrőképessége, ültetési távolság stb. A növényfajokat a helyi adottságoknak megfelelően válasszuk ki, a talaj minősége, a terület fekvése, benapozottsága, a növény szárazságtűrő képessége is fontos szempont. Érdemes az ipari, gazdasági létesítmények fogadó részét, a bejárat környékét hangsúlyozni színes növényültetésekkel, ezek vonzzák a tekintetet, és pozitív benyomást keltenek az ide érkezőben. Gondoskodni kell a növények megfelelő vízellátásáról, különösen, ahol nagy felület burkolt, így fokozott a hőfelvétel, hőleadás mértéke és kevés a növény ültetőközege.

KERÍTÉSEK

Az utcai kerítés az egyik fontos meghatározó eleme Kísújszállás településképének is. Az egyes eltérő karakterű településrészekhez készített ajánlások, a kerítésekre vonatkozóan is megfogalmazták a jellegzetességeket, az ajánlásokat.

A következőkben összefoglalóul kerülnék bemutatásra, olyan kerítések, kapuk, melyeket jó szívvel lehet ajánlani, példaként azok számára, akik a jövőben kerítésük felújítását, vagy új kerítés építését tervezik.

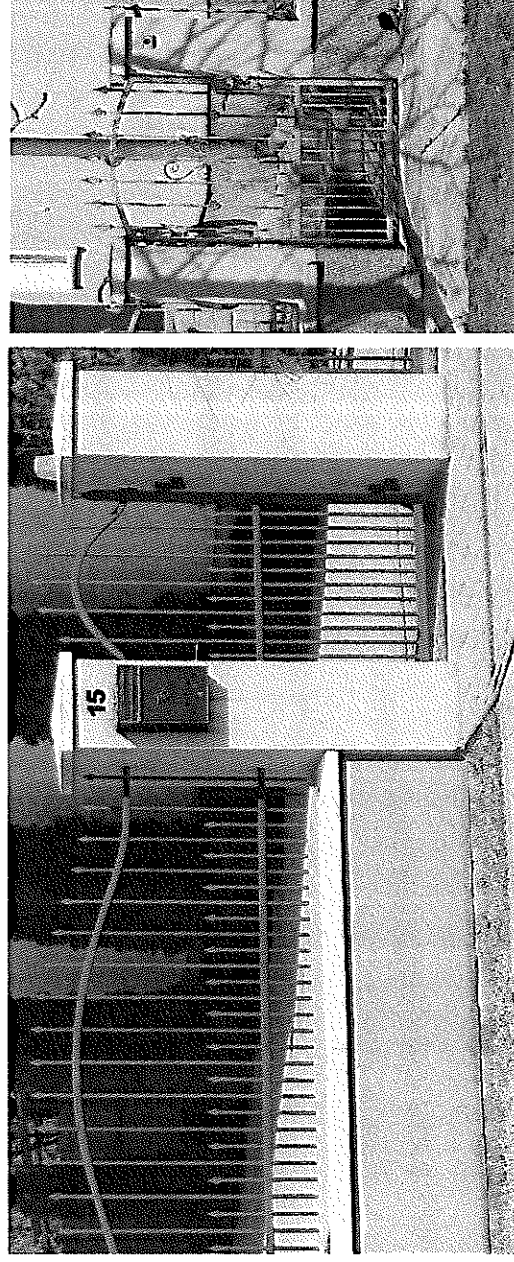
Az épülettel egységet alkotó kerítések, melyeket anyaghasználatban, színeiben az épülettel összehangolva készítenek, mindig harmonikusabban jelennek meg az utcaképbén.

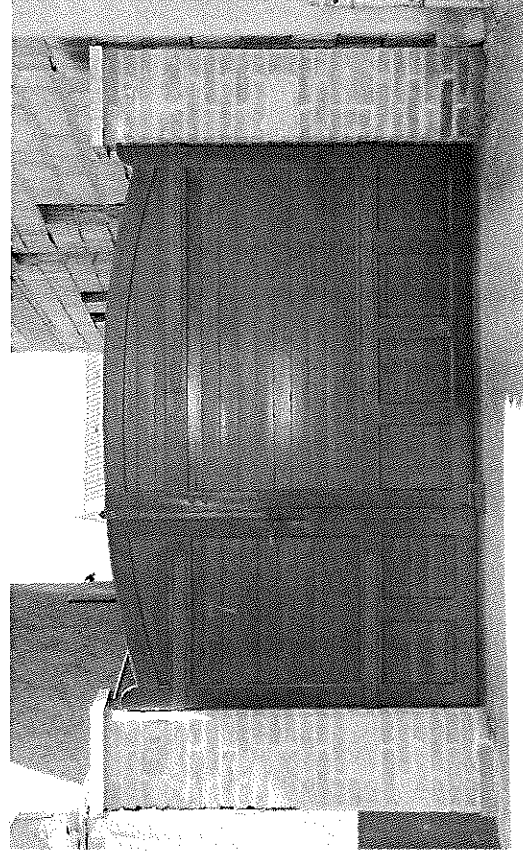
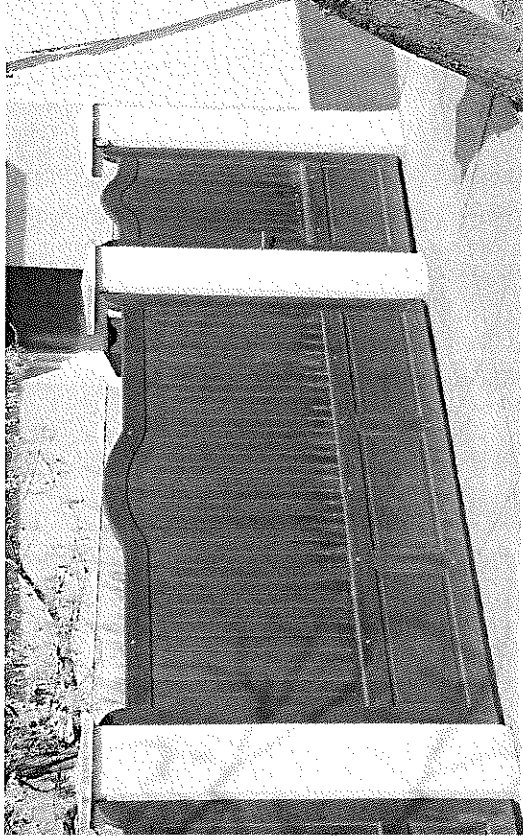
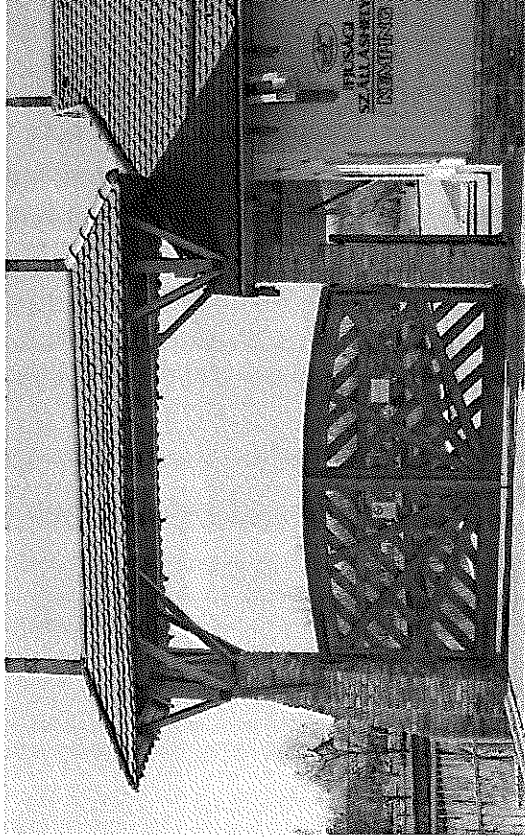
A kis előkerttel elhelyezett épületek előtti kerítést az utcai homlokzat előtt, (de az utcai ablakok előtt mindenképpen) áttört kerítés mezővel ajánlott készíteni, szép megoldás a díszes, kovácsoltvas kivitelű.

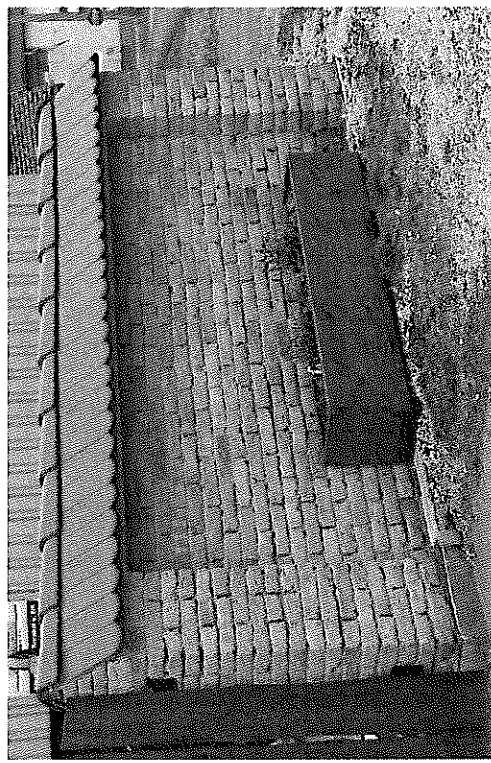
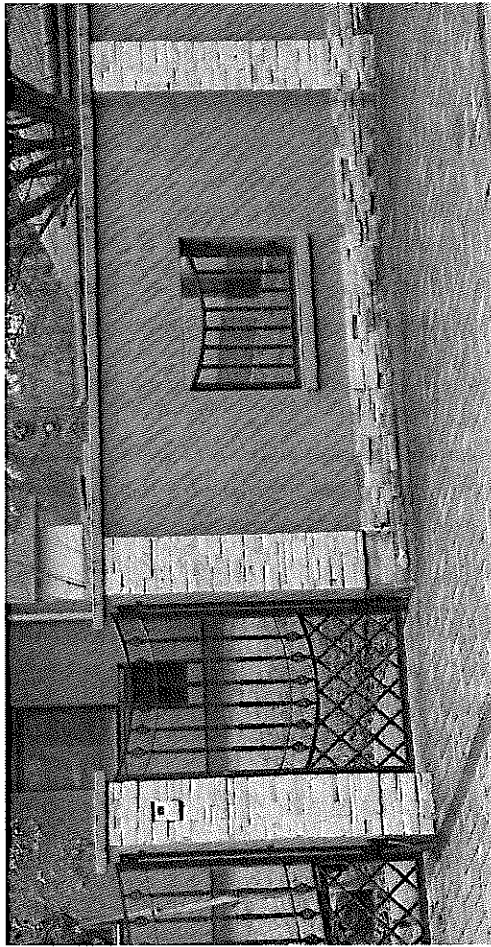
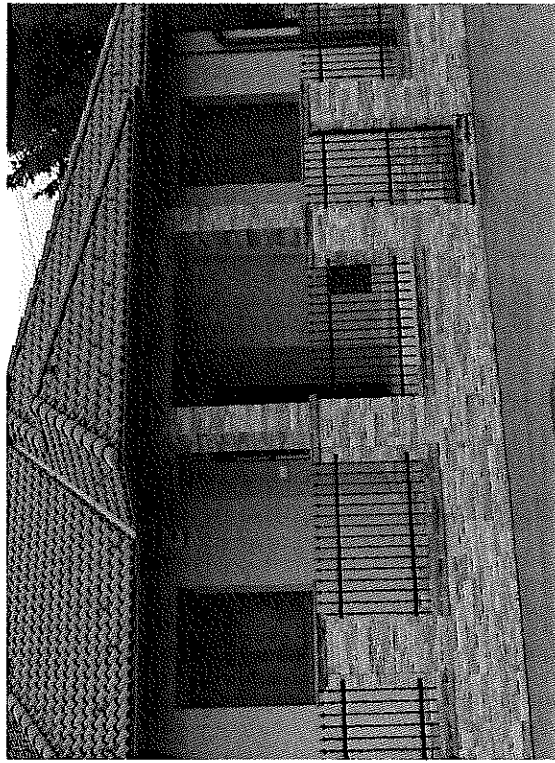
A kerítésben létesülő bejáratú ajtók, kapuk, az eredeti deszka- fa kivitel helyett, már gyakran fémlemezre cserélődtek.

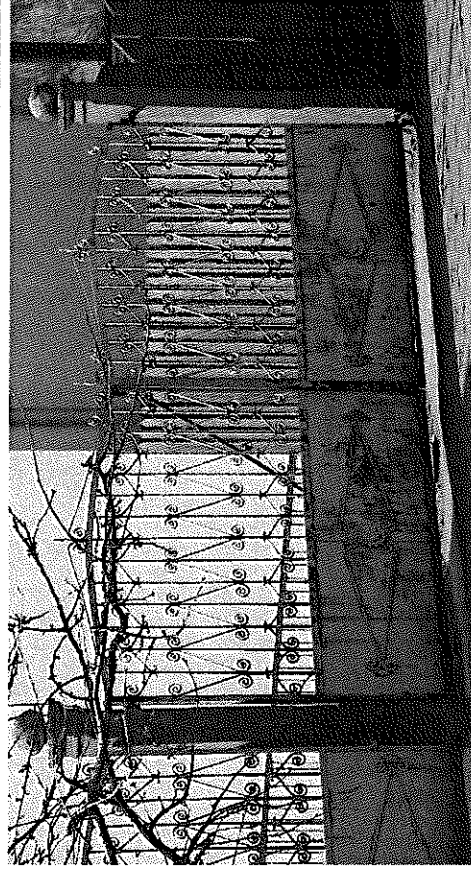
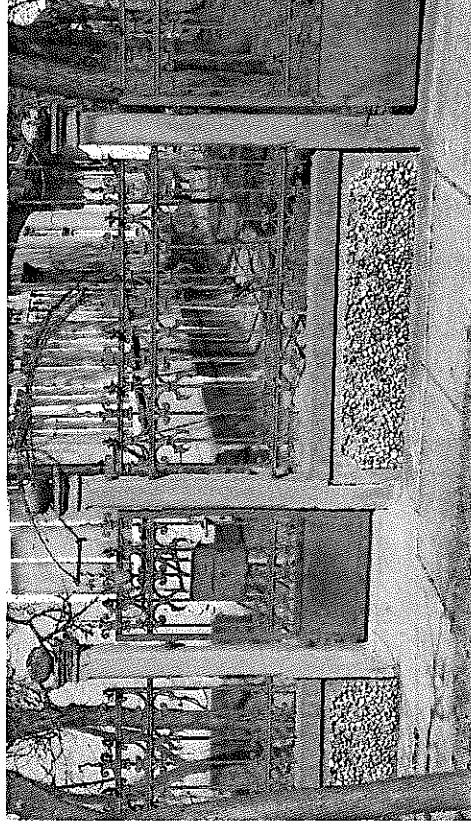
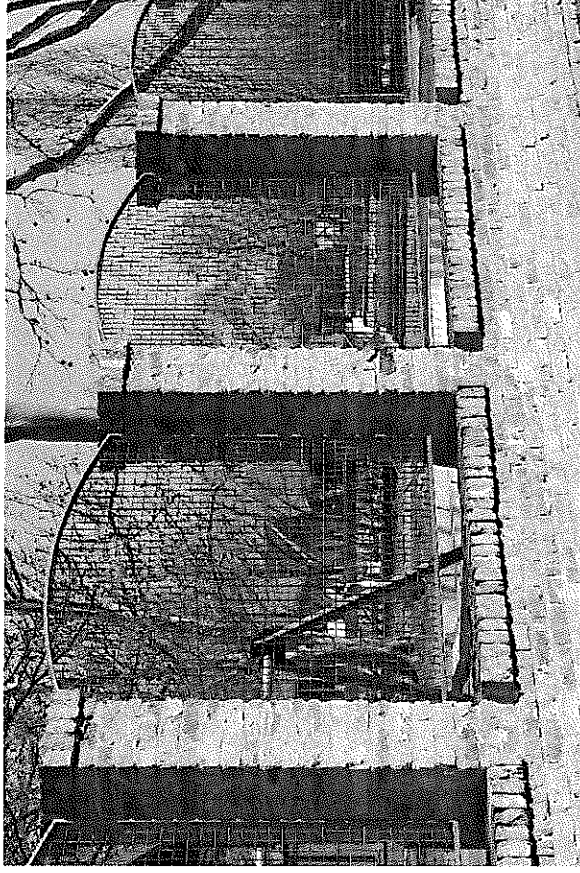
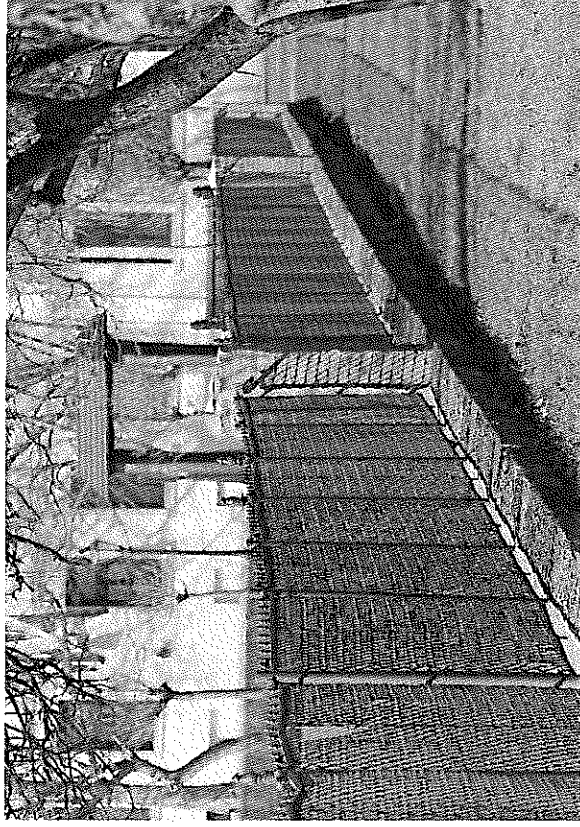
Ez az anyagváltás abban az esetben illeszkedik a hagyományos utcaképbe, ha színe a fa kapuk megjelenésével azonos. (Nem fénylő, natúr fémlemez hatását kelti.) Fontos, hogy felületi megjelenése (borított-sága) ugyancsak a deszkából készült „társaihoz” hasonló, sima felületű- vagy tagolt, esetleg díszített legyen!

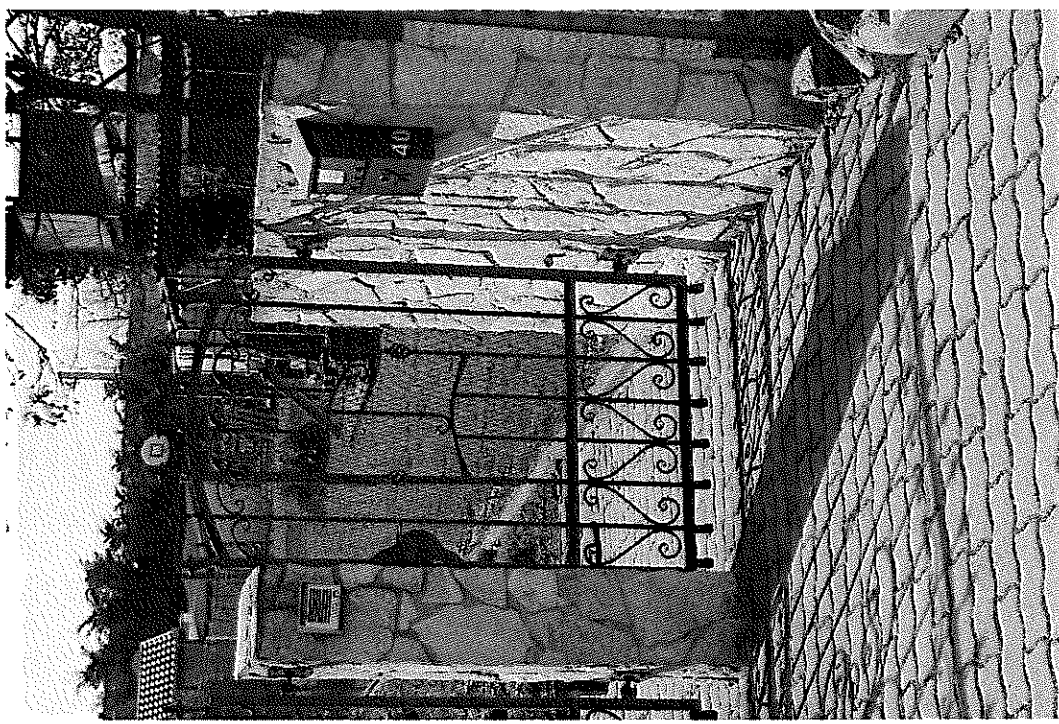

Gyakran a kerítés betétek is fémlemezre cserélődnek, ami különösen zavaró hatású, ha egyrészt a kapuk esetében leírt elvárásoknak nem tesz eleget. A fémlemezből készülő kerítések esetében különösen fontos, hogy a kerítések mezőkre való osztottsága, lábazati rész kialakítása maradjon meg. Fontos továbbá, hogy a kerítésmező látható felső (esetleg alsó) éle ne maradjon meg a fémlemez vékonyágában, hanem vastagságot mutató szegéllyel készüljön!

KERTEK

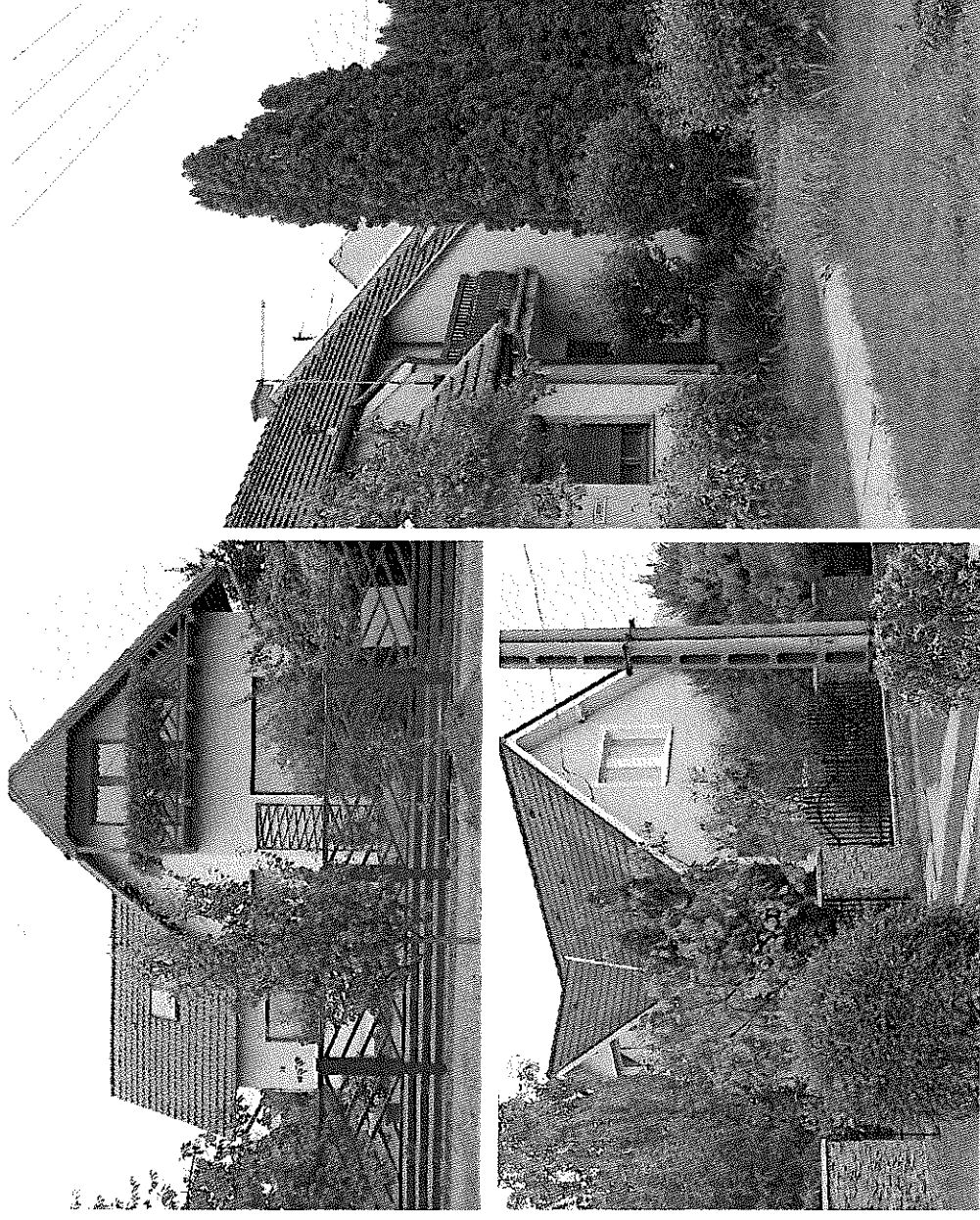
A nagy arányban utcavonalon álló épületek sorát, kis (1,5- 2,0- es előkerttel elhelyezett lakóépületek szakítják meg helyenként.

Azokon a helyeken, ahol az épületek előkert nélkül, vagy csak kis előkerttel lettek elhelyezve, az előkertek díszítésénél, virágosításánál nagyobb szerepet kaphat az épületek előtti közterület.

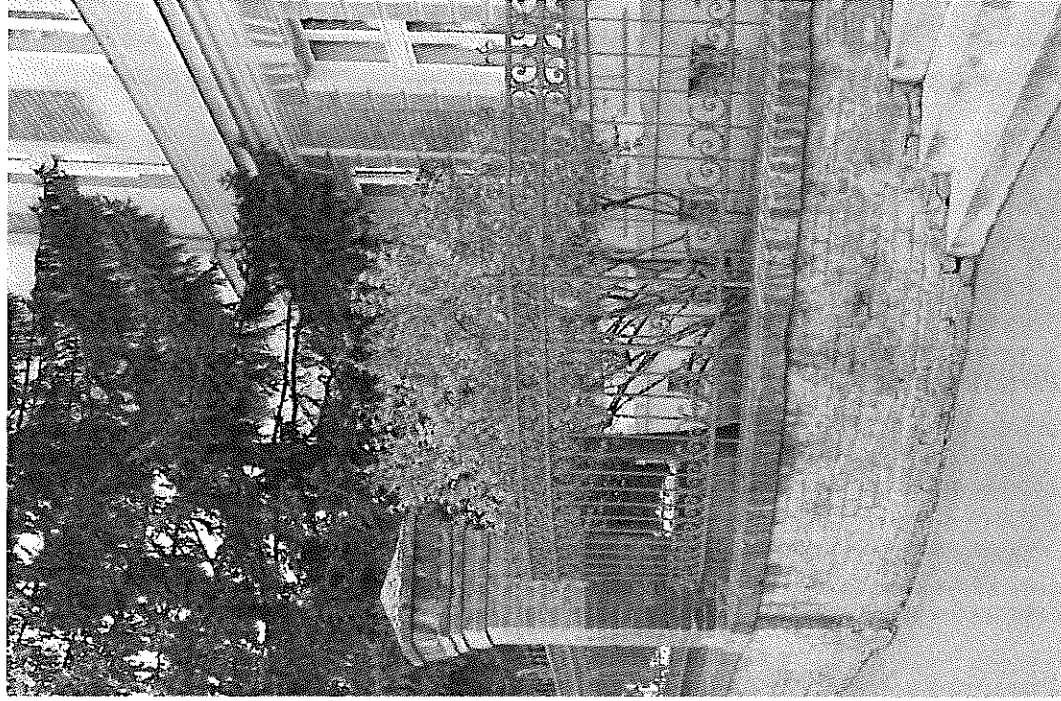
Ahol áttört utcai kerítések és nagyobb előkertek létesültek, az előkert természetesen nagyobb hangsúlyt képez az utcaképben.

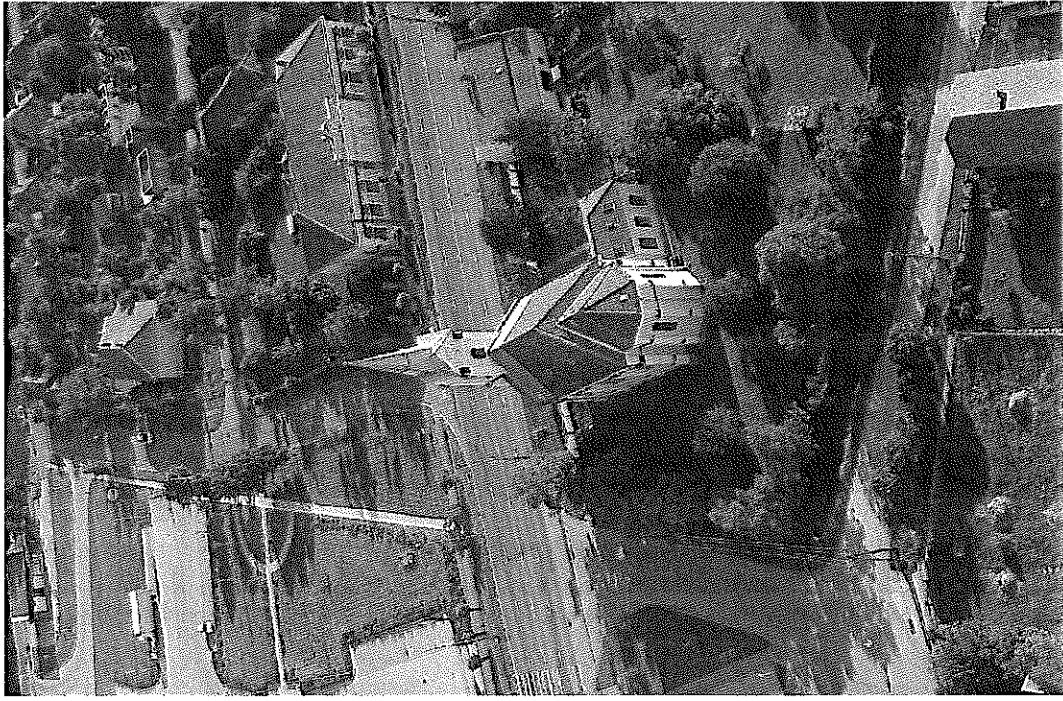
A településképpen több helyen is hangsúlyosan jelennek meg a hátsó kertek. Egyrészt a település felé közúton érkeve, továbbá a mezőgazdasági területekre vezető utakról.

A hátsó kertek a belterületen közlekedve is több helyen feltáru l. A kertek hagyományos használata, az ott elhelyezkedő melléképületek is hozzá tartoznak a település hangulatához, szépségéhez.

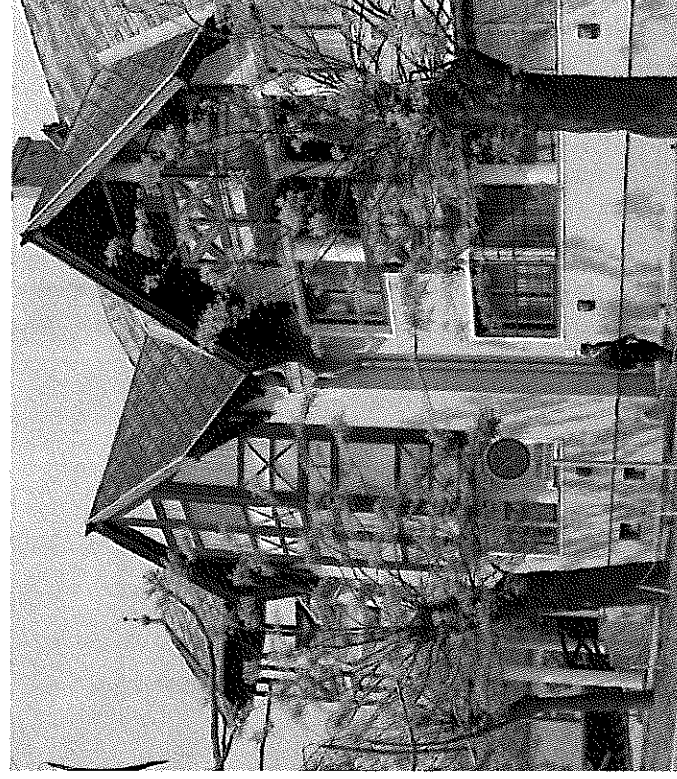
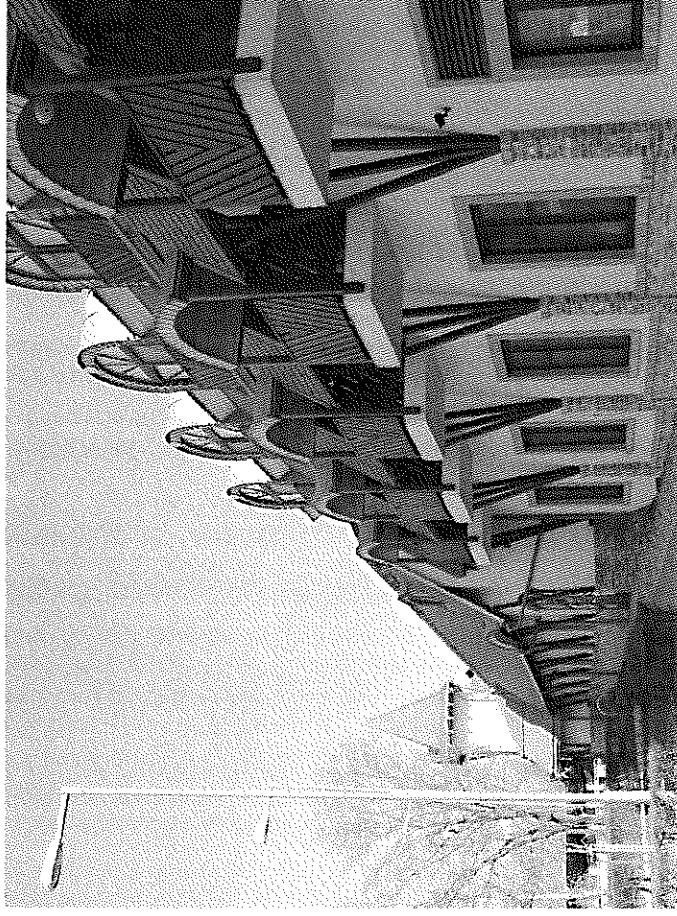

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

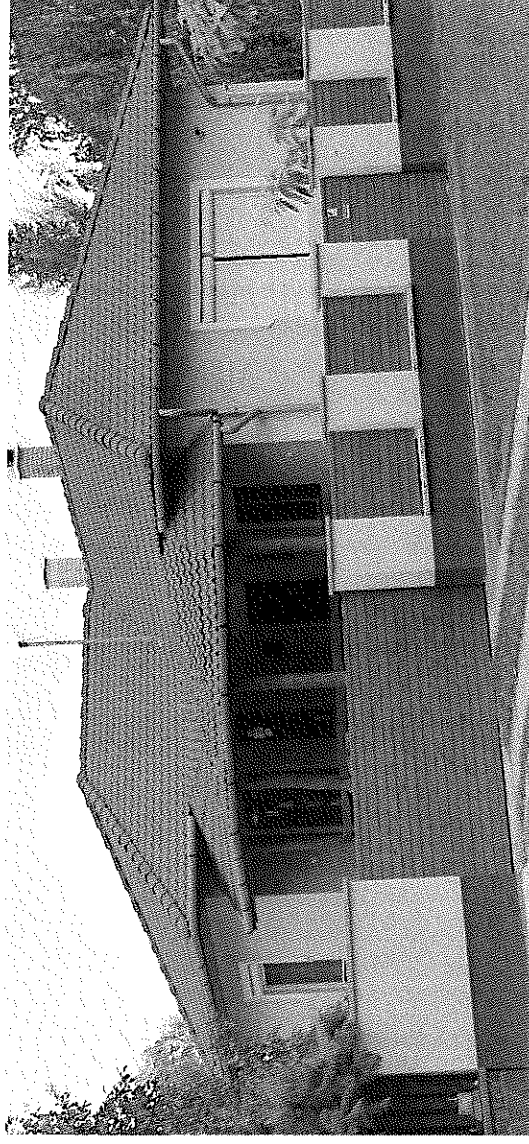
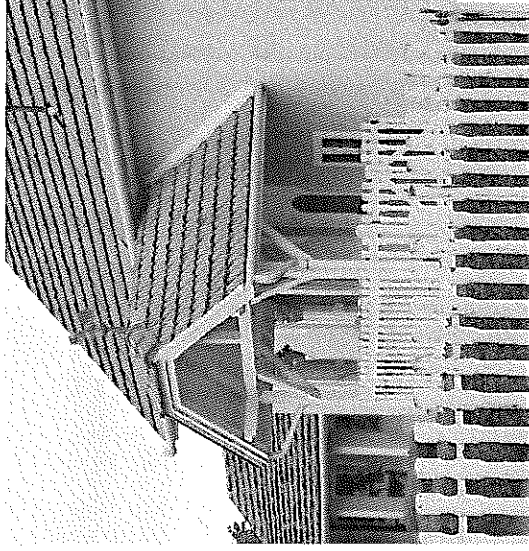
Erkélyek főként Kisújszállás belvárosában, a többszintes beépítésre szabályozott területeken, és azokban a kertvárosias–kisvárosias övezetekben fordulnak elő, ahol a tetőtér beépítés is igénybe az építettökné. A falusias karakterű övezetbe sorolt területeken, ahol a tetőtér beépítése nem igény és nem jellemző, erkélyt sem építenek, és az utcaképpen is zavaróan hat.

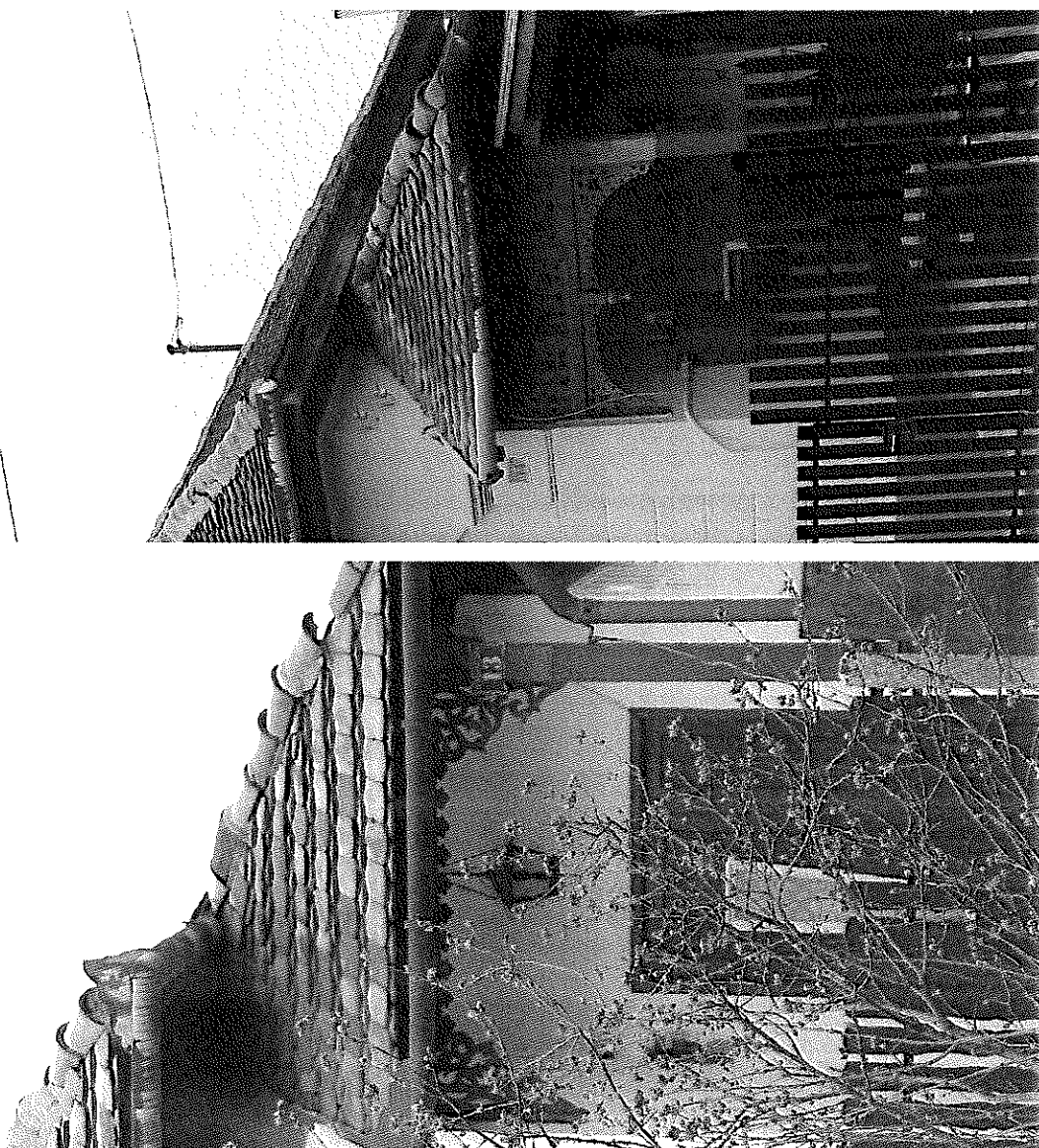
A tornácok az utcakép díszeként jelennek meg. Az oldal tornácokat, a polgárházak esetében gyakran beüvegezték. Általában négyzetes oszlopokkal készültek, fejezetüket ritkábban díszítették.

A mai épületek esetében, inkább fedett teraszokat építenek, melyekre szép példák is találhatók a településen.

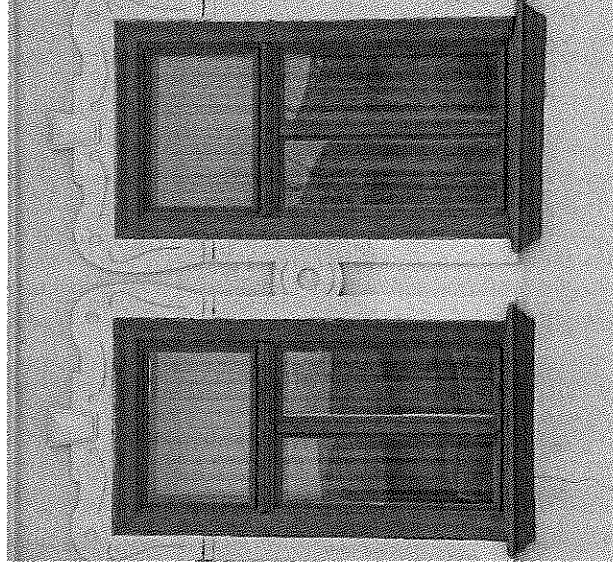
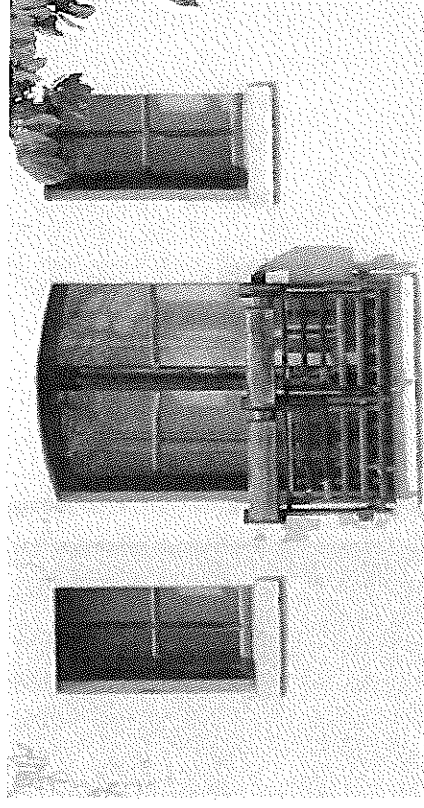

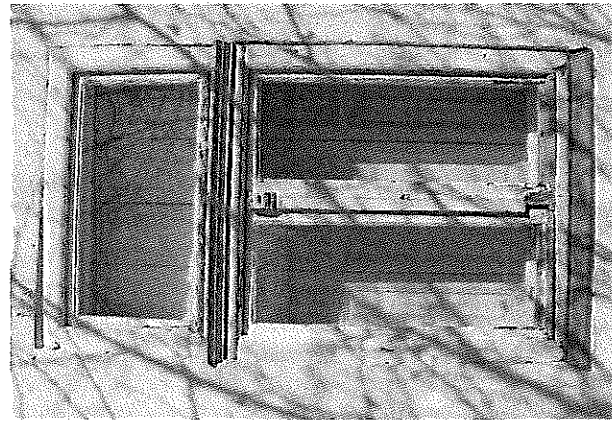
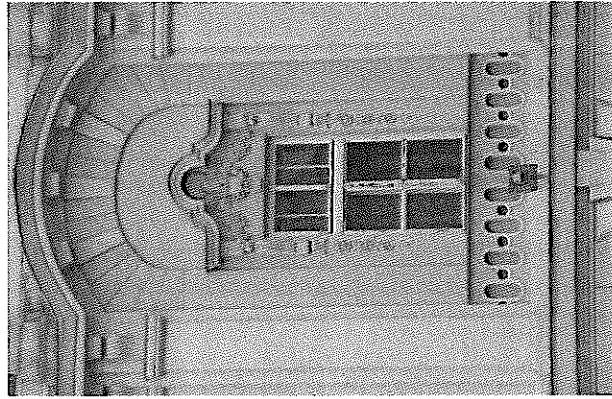
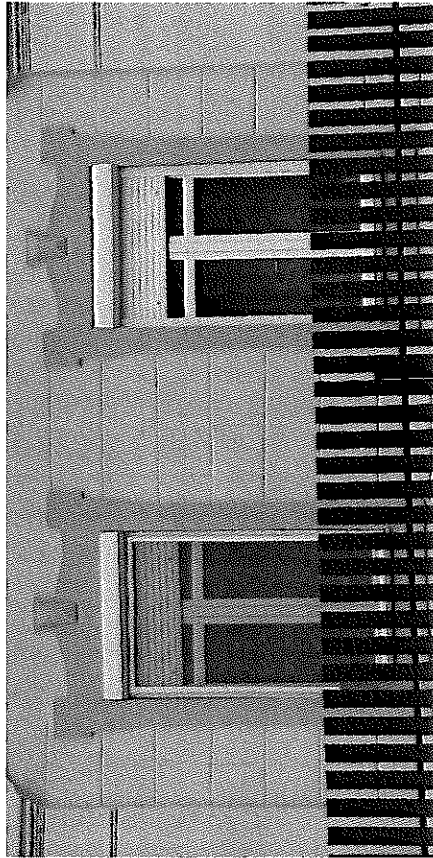
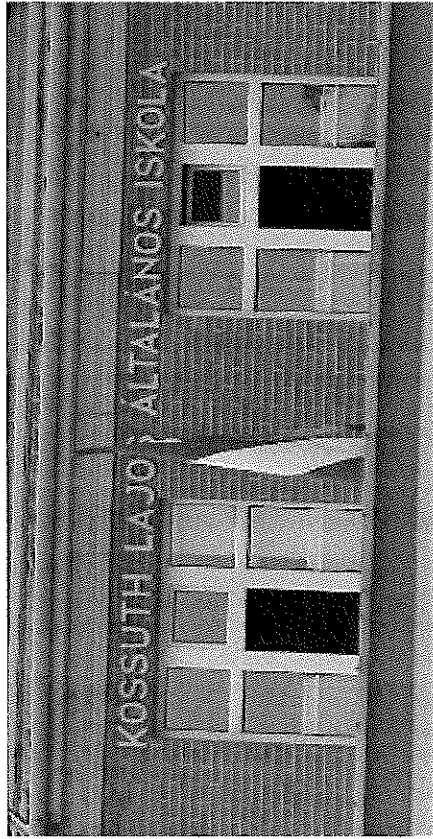

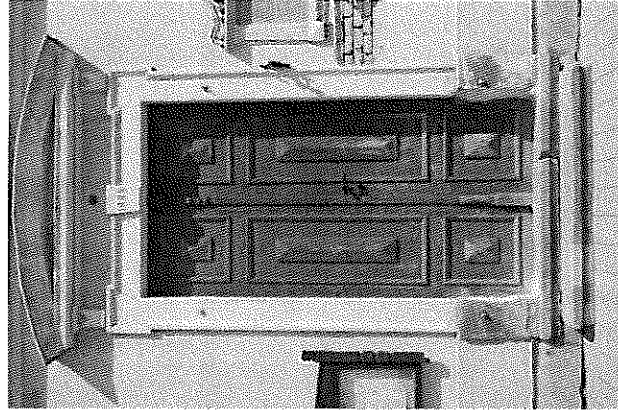
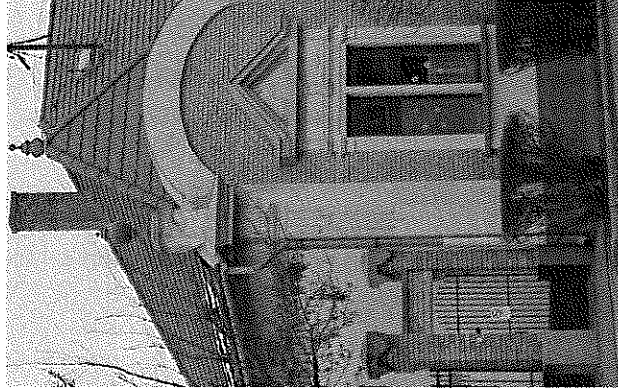
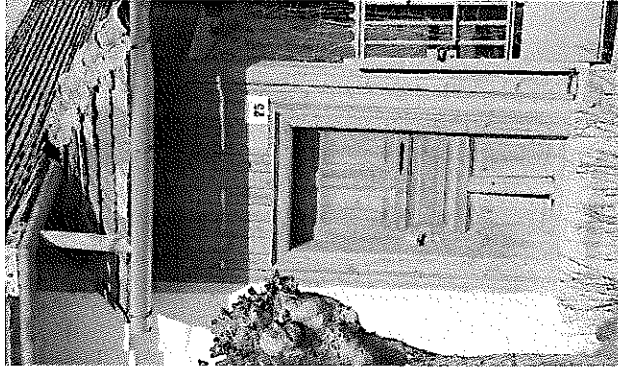
AJTÓK, ABLAKOK

A különböző korokban épület házak, eltérő belmagasságúak, így a nyílászárók arányai is másak. A nagyobb belmagasságú épületek esetében nyújtott arányú ablakok készültek, több vízszintes osztással. Az új épületek esetében előszeretettel alkalmaznak nagyobb felületű, szélesebb ablakokat, kevesebb osztással. A nagyobb felületű nyílászárók alkalmazásához a jobb hőszigetelésű mutatók is hozzájárulnak. Fontos elv, hogy régi épületek felújításakor, átalakításakor, lehetőség szerint ne változtassuk meg az ablakok arányát és osztásrendjét.

Ha az új épület történeti értékű utcakép része lesz, lehetőség szerint hagyományos arányrendszerű nyílászárók készüljenek. A nyílászárók arányán sokszor az alkalmazott osztásrendszer is javítani tud. A műanyag nyílászárók alkalmazása a fa nyílászárók mellett, ma már elterjedt alternatíva. Fontos azonban a hagyományos színek alkalmazása.

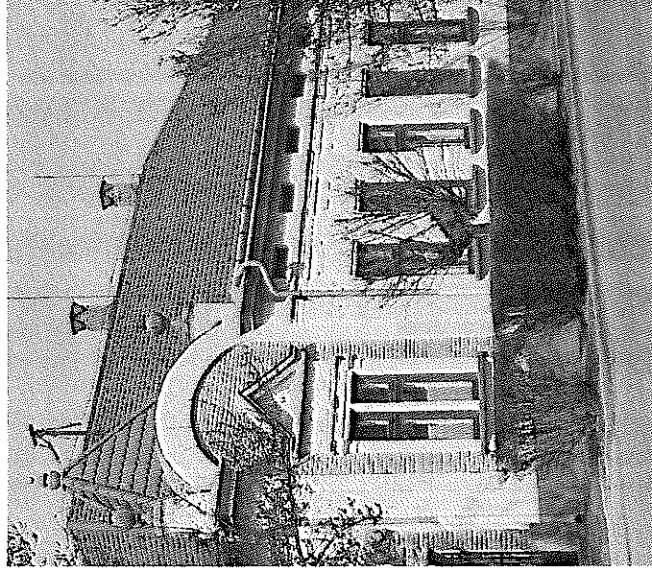

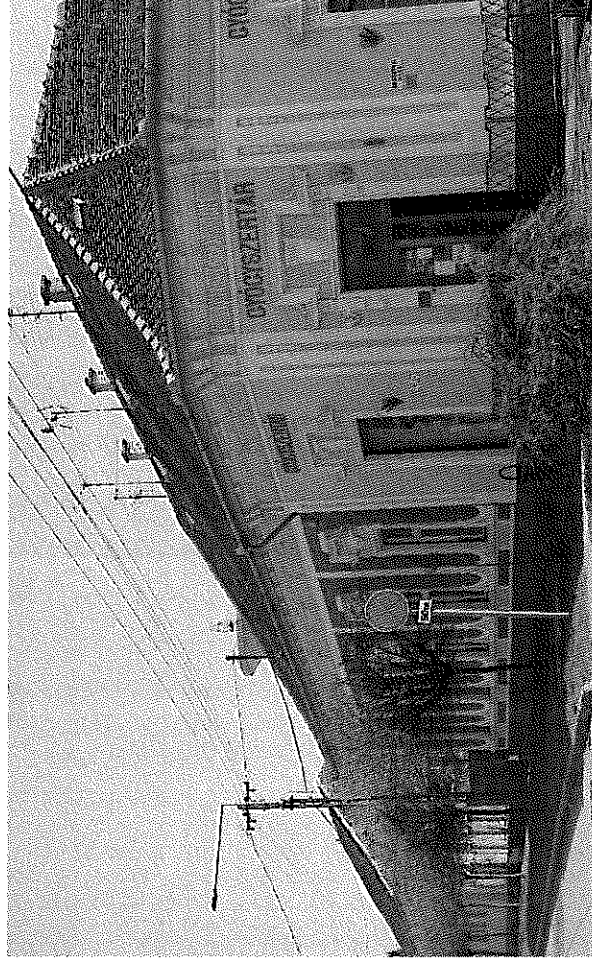
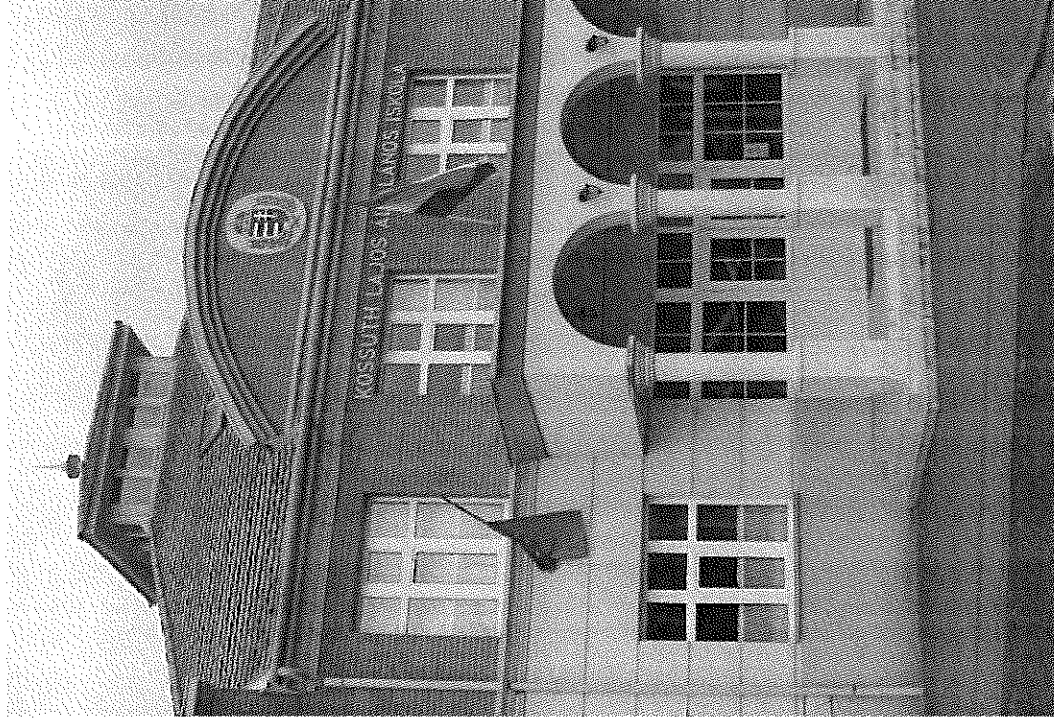

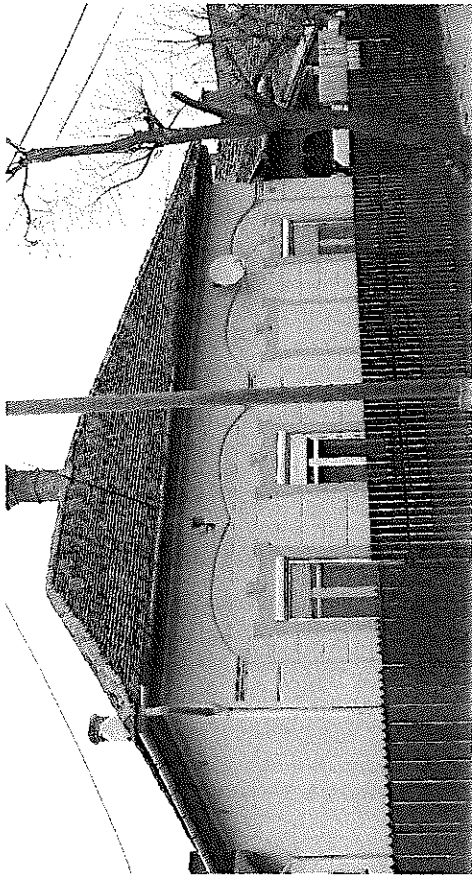
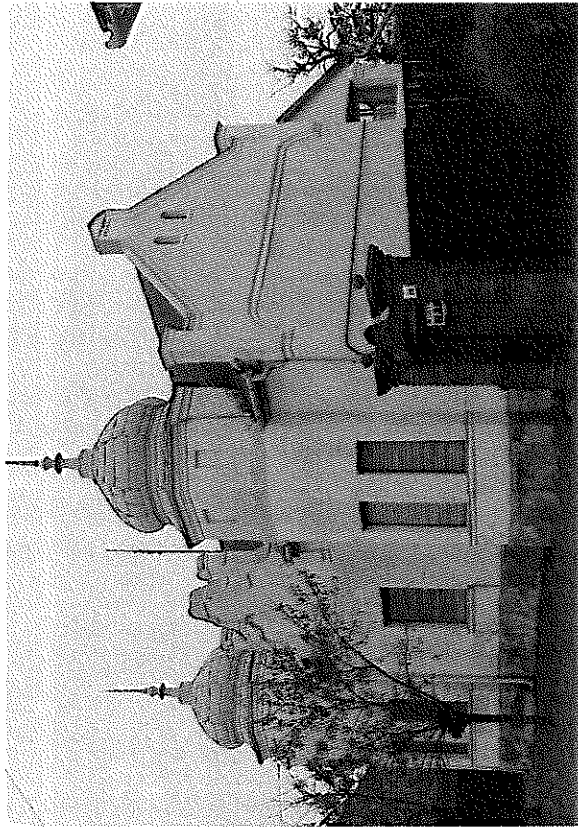
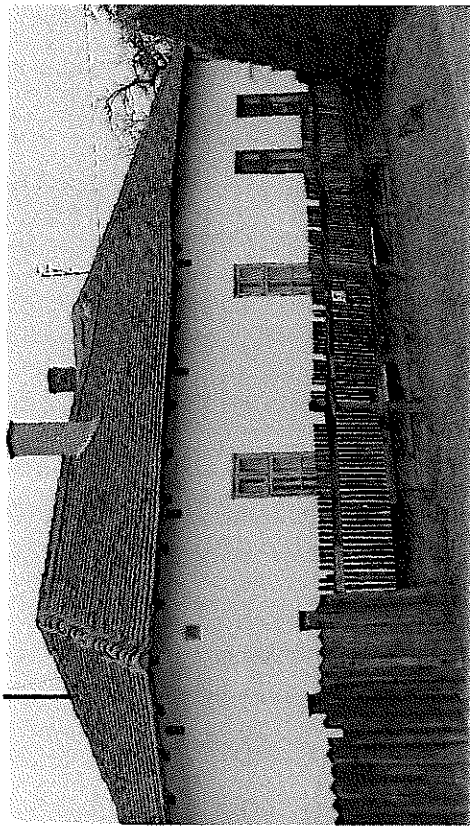
HOMLOKZATKÉPZÉS

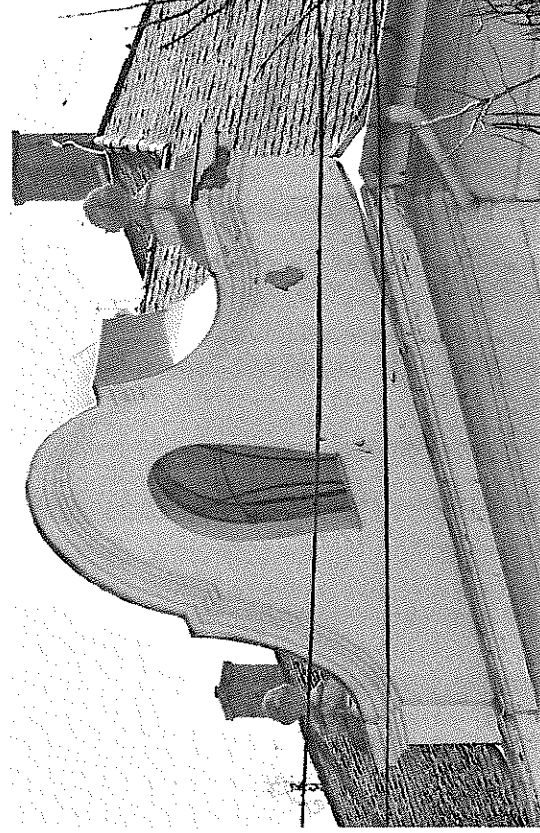
A modern épületek egyszerűbb, letisztultabb homlokzattal készülnek, mégis fontos, hogy a minőséget is képviselő szép részletek, műves felületek is fellelhetőek legyenek az épületen. A településekbe való illeszkedésnek fontos eszköze a megfelelő színek alkalmazása, az épületek homlokzatán, kerítésén.

Az épületek homlokzatán a fehér- sárga- drapp- színek árnyalatai mellett időnként a halvány rózsaszín, a téglavörös szín is megjelenik. Idegenül hatnak az utcaképben a zöld- kék, és egyéb hideg színek. A kerítéseken, kapukon, ajtókon és ablakokon gyakran alkalmaznak a barna színárnyalatai mellett, a szürkét, a zöld különböző (nem élénk) színárnyalatait is. A vörös (natúr) téglaburkolat, esetleg a kő burkolat, kiegészítő homlokzat burkoló felületként is dísz lehet az épületnek.

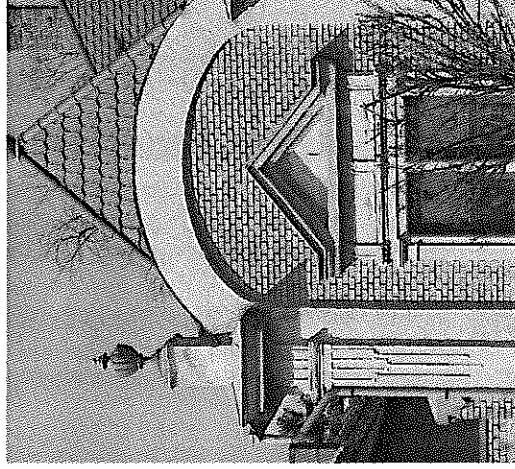

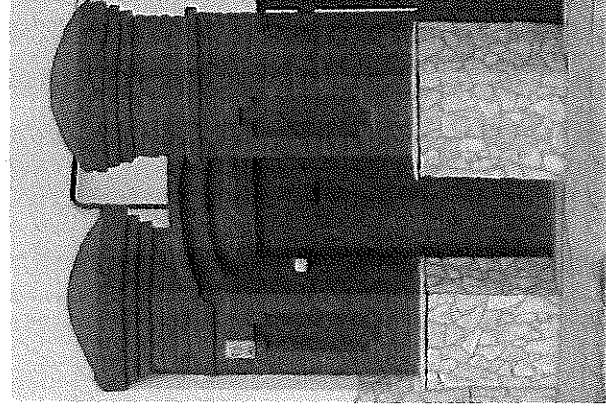
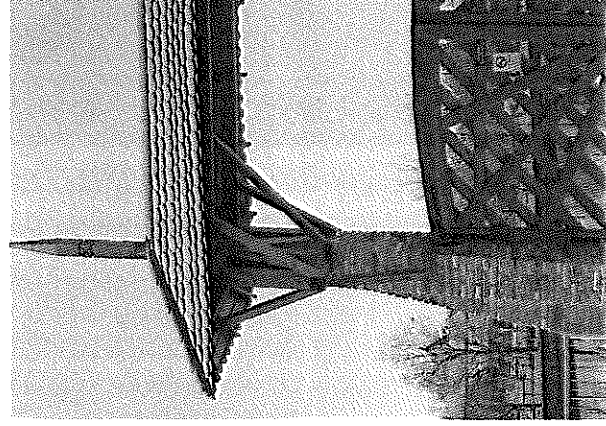
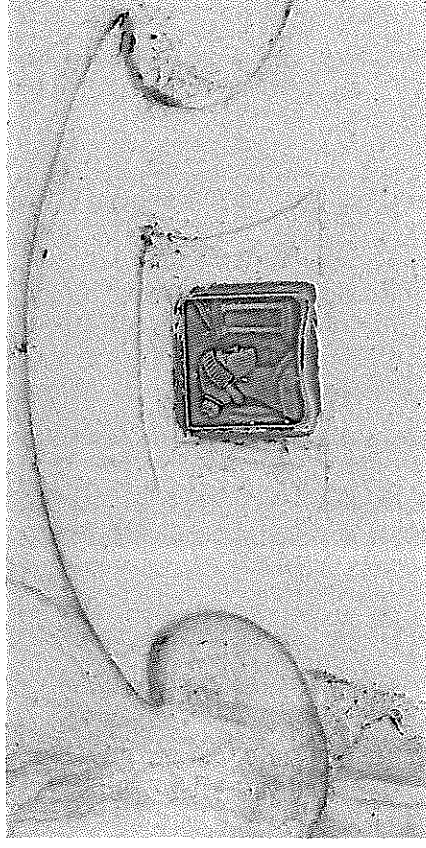
RÉSZLETEK

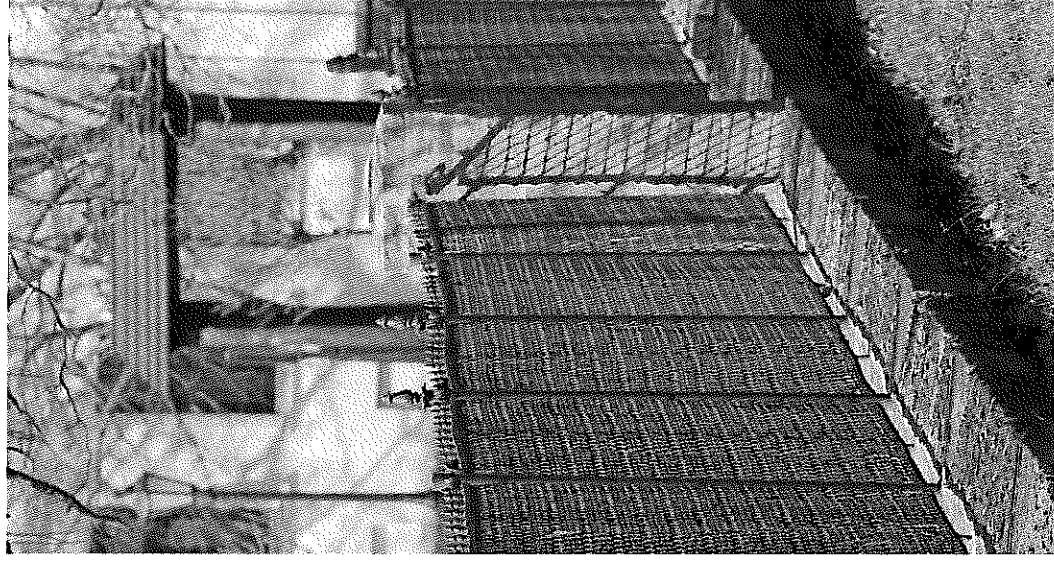
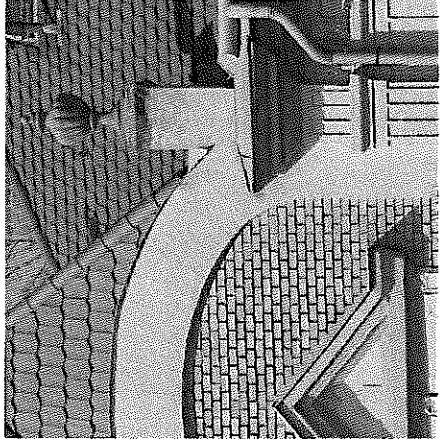
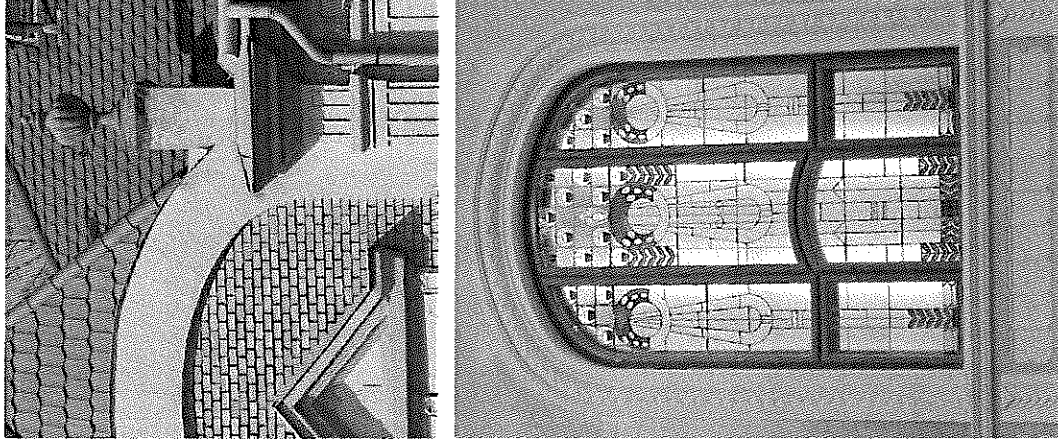
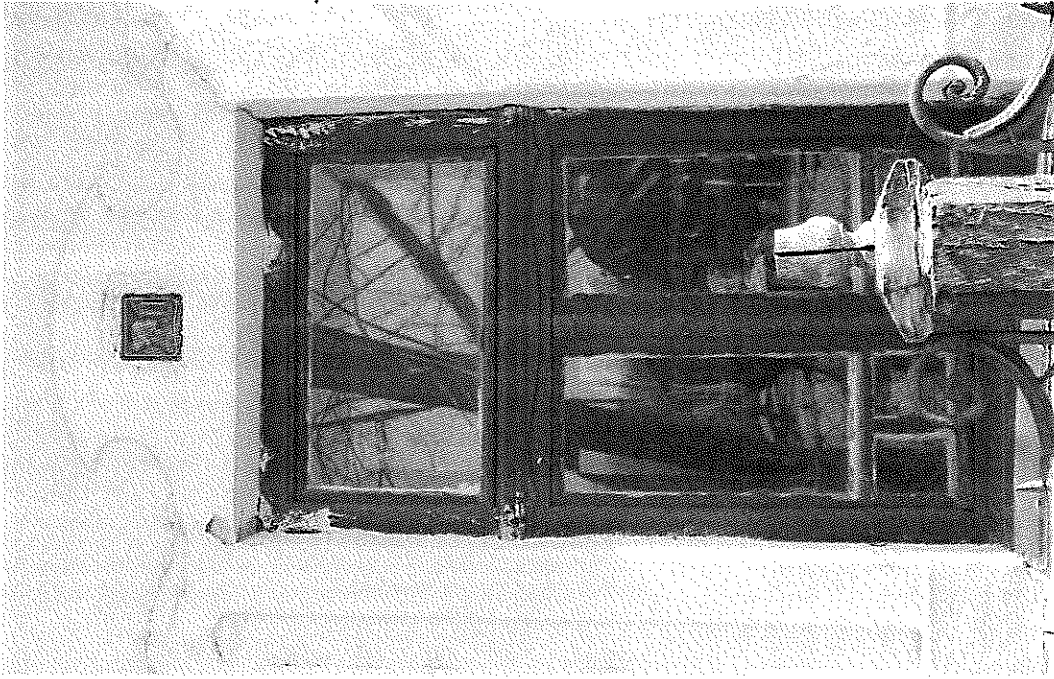
A régi épületek finom díszítései, nem csak szépek, hanem a szakmai tudást- hozzáértést is sugallják. A modern technológia, a teherbíró anyagok alkalmazása feleltette velünk a csapolások, áthidalók, erősítő szerkezetek szűkségességét, melyek, mint részletek, sokszor a díszei is voltak az épületeknek.

A statika, a szerkezeteket érő erők ugyanúgy működnek, bár a modern szerkezetek alkalmazásával egyszerűbb és letisztultabb homlokzatú épületek, kerítések készülnek. Ha modern anyagokat alkalmazunk, de szeretnénk a homlokzaton megjelenő részletekben megőrizni valamit a régi hangulatból, ügyeljünk arra, hogy a valódi szerkezeti- statikai szerepnek megfelelően jelenjenek meg ezek a díszítések.

Egymás mellett nézve a régi és az új építésű, műves építészeti megoldásokat, talán jobban átérezzük annak fontosságát, és megértjük, hogy a jól megmunkált természetes anyagok, a szakmai tudás, az egyszerűség és a finom részletek jól megválasztott aránya mindig időtálló és szép lesz.

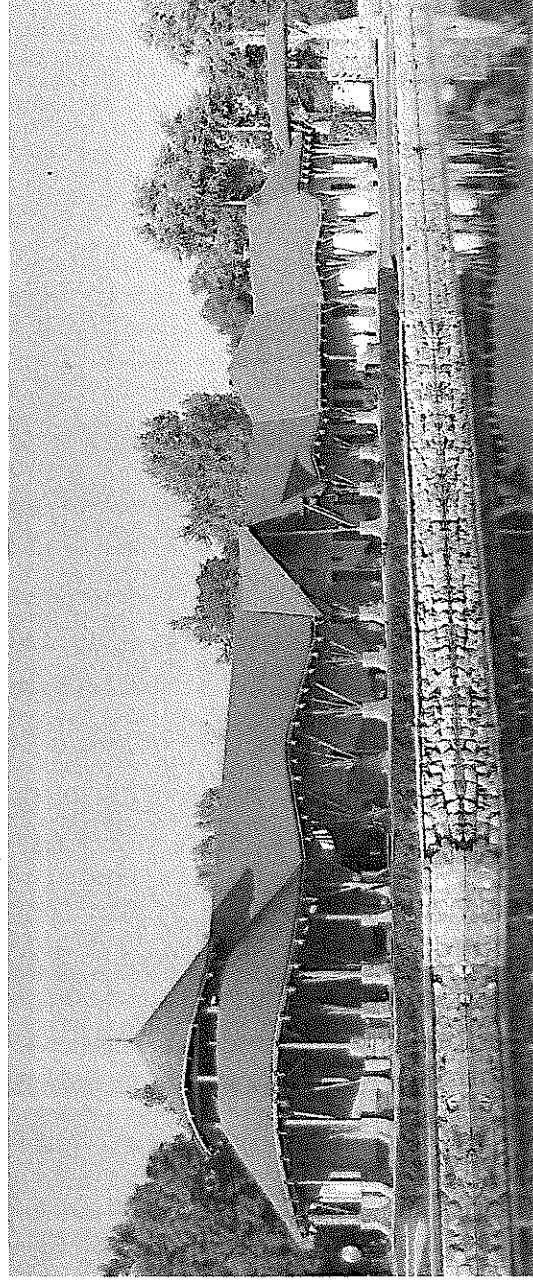
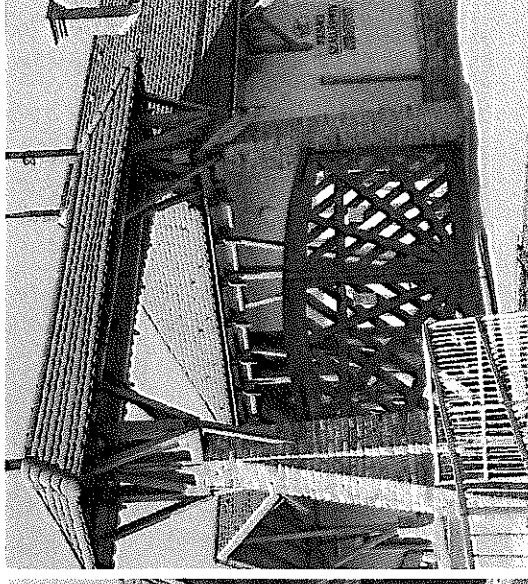
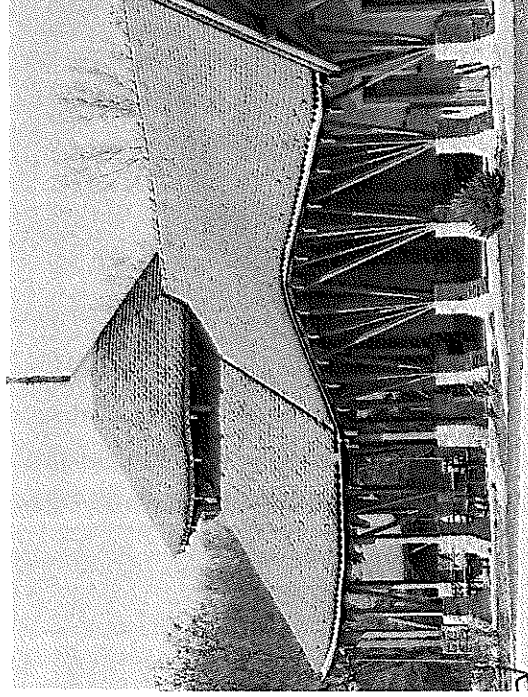

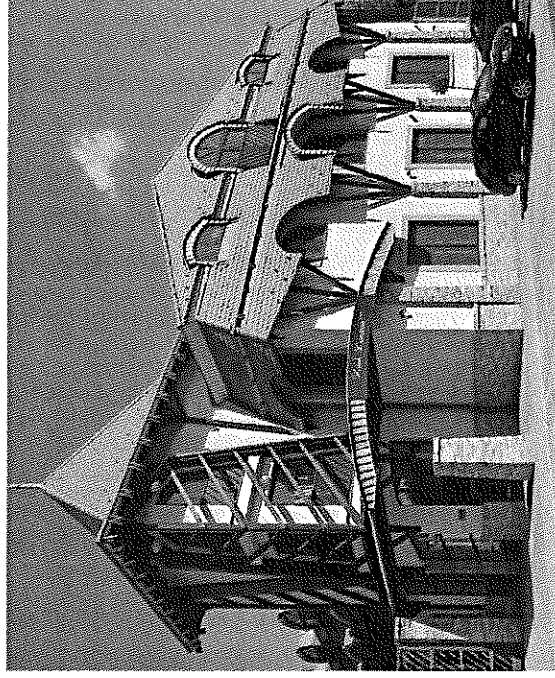
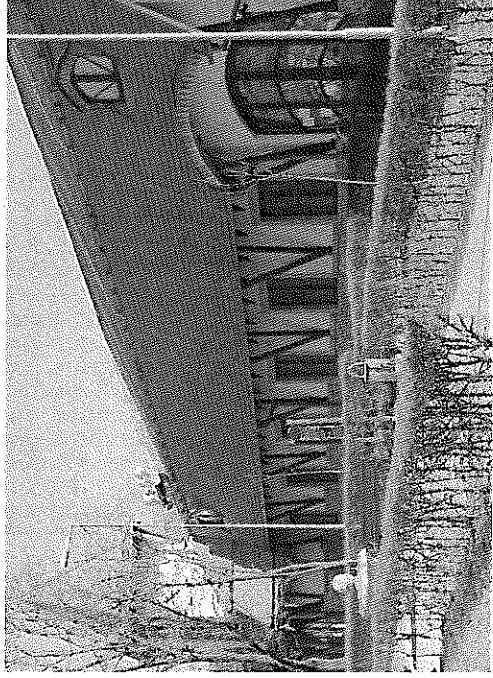

JÓ PÉLÁK: ÉPÜLETEK

A strand- és gyógyfürdő tömbjének meghatározó, stílust teremtő épülete, az Arany János utcán elhelyezkedő, ifjúsági szállás, mely Hayde Tibor építész tervező munkáját dicséri.

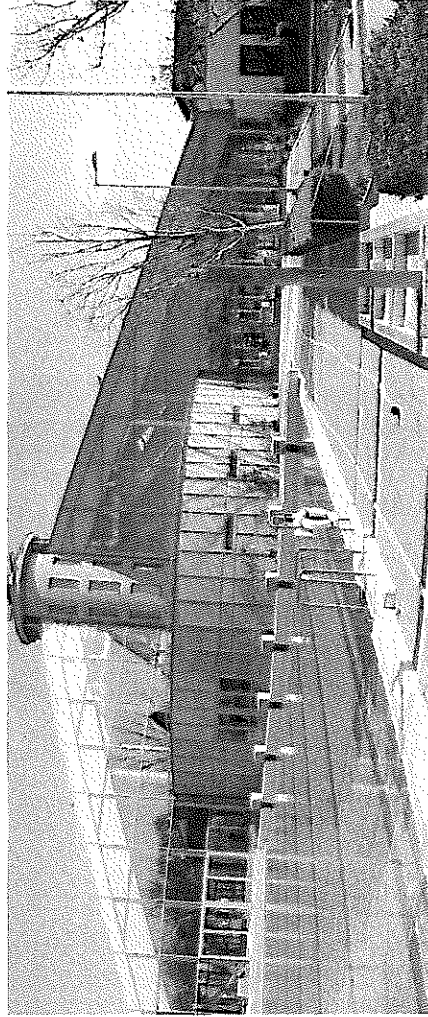
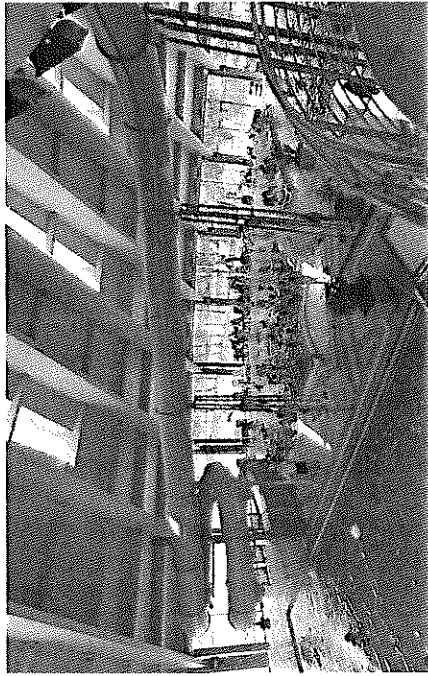
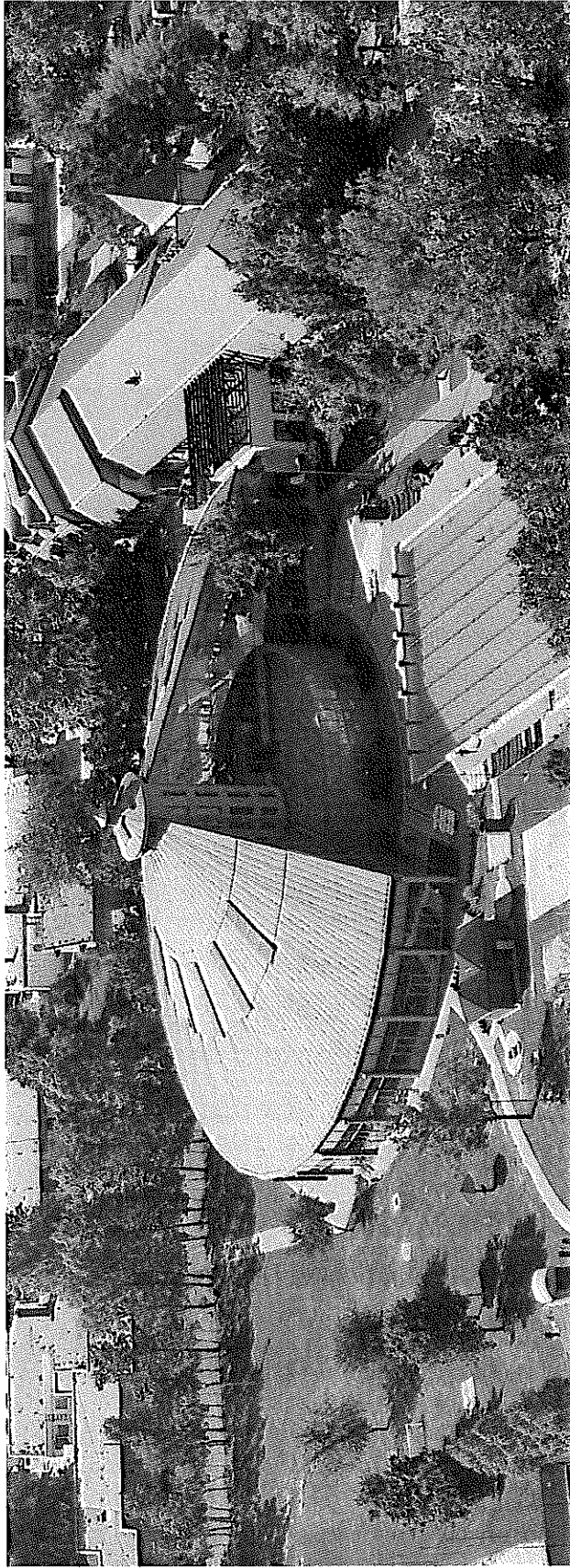
Az épületen és kerítésen itt alkalmazott anyagok és színek kötődnek a település hagyományaihoz, de organikus tömegképzésével új hangulati elemet is hozott a településképbe.

A Kumánia Strand és Gyógyfürdő épületei már Kisújszállás jelképévé váltak. A településképben megjelenő épületeket, a gyógy-
szálló épületét szinté Hayde Tibor építész tervezte.

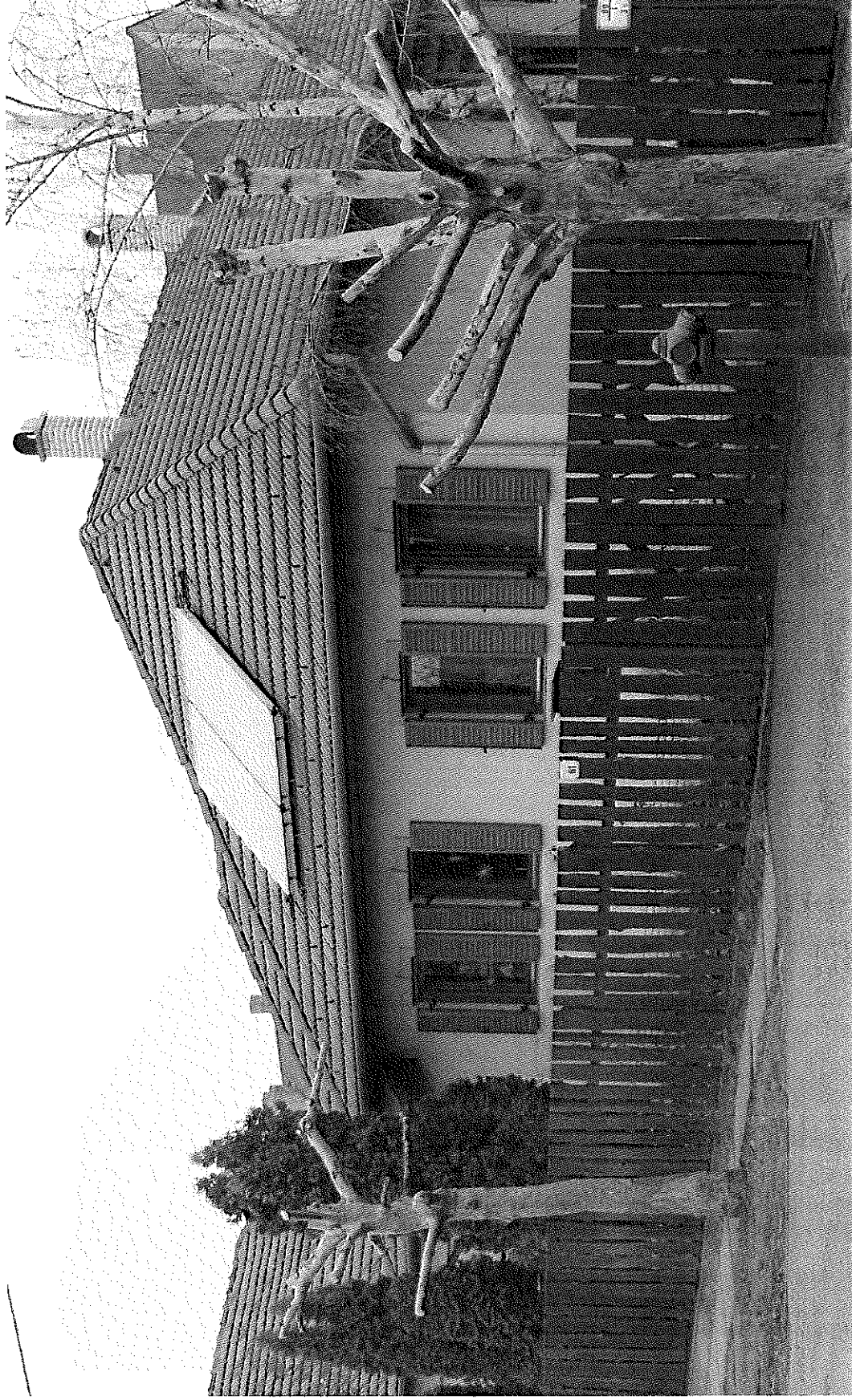
(A strandfürdő belső részén elhelyezkedő, településképpen kevésbé hangsúlyosan megjelenő modern szerkezetű épületét darvas Imre építész tervezte.)

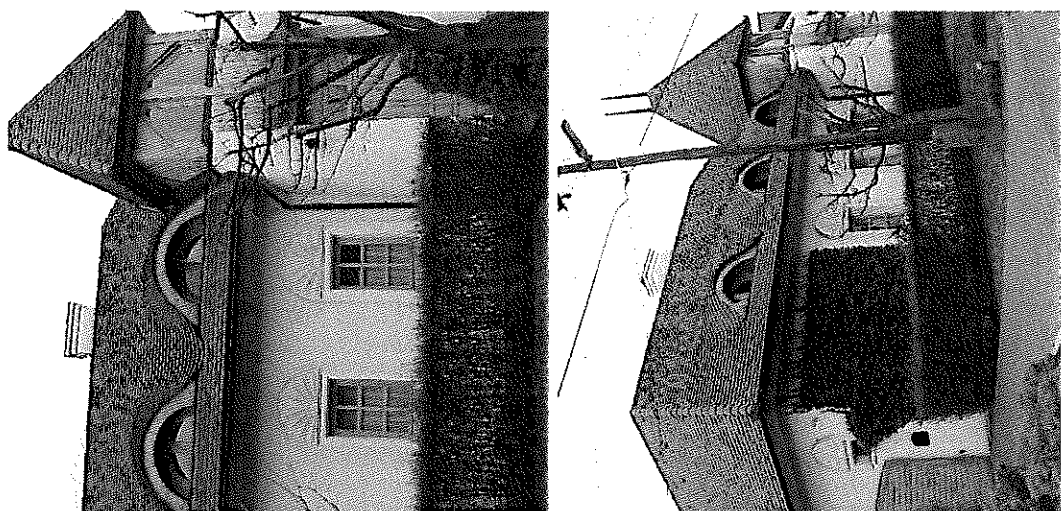
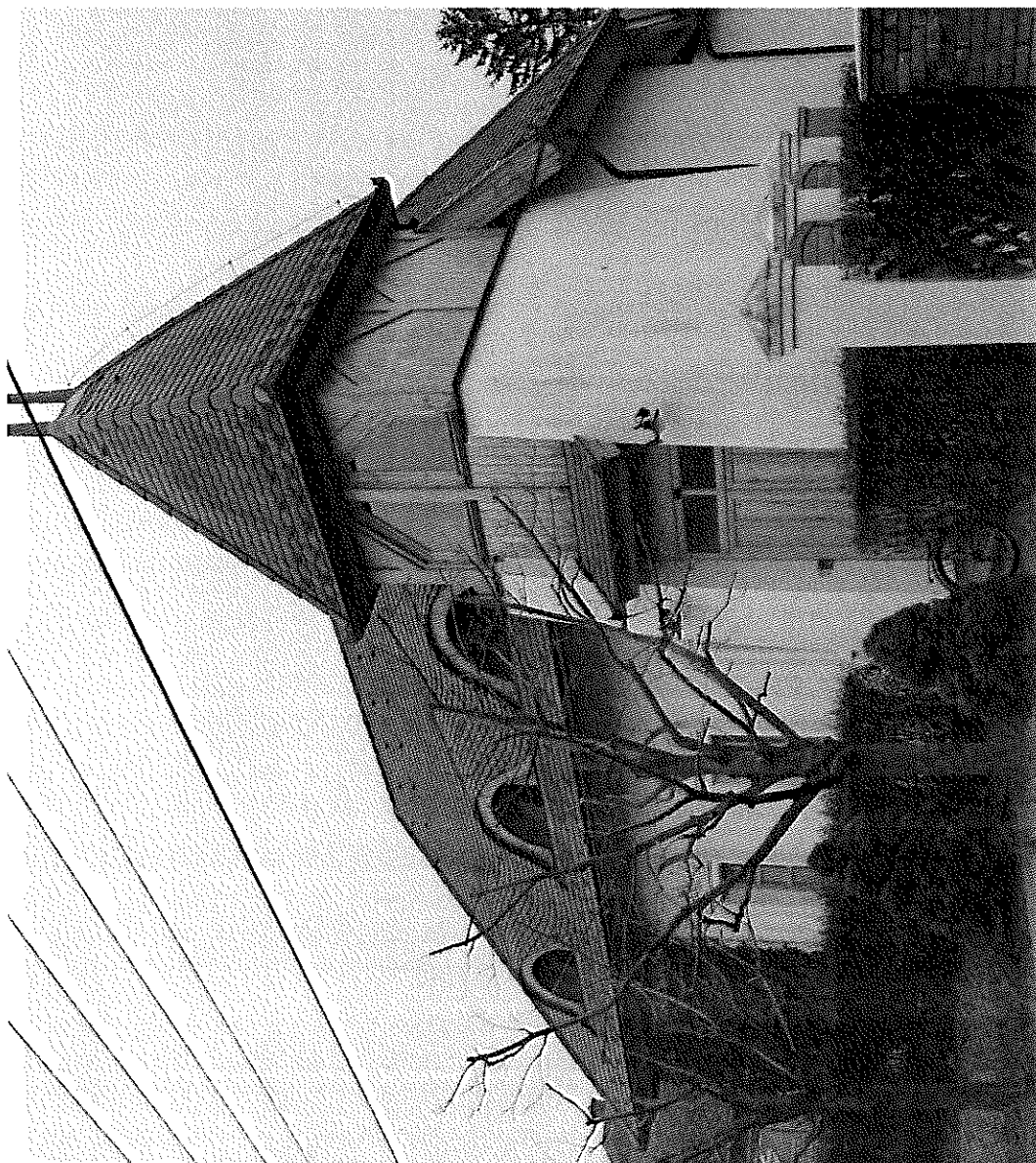

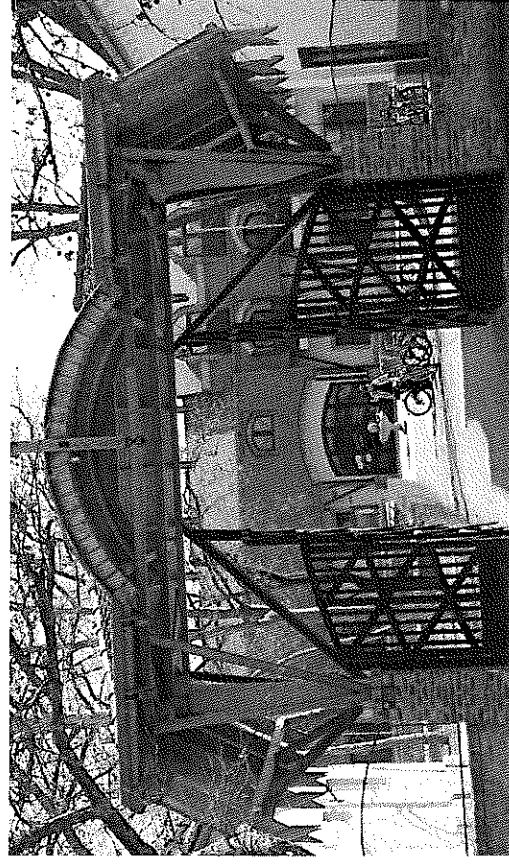
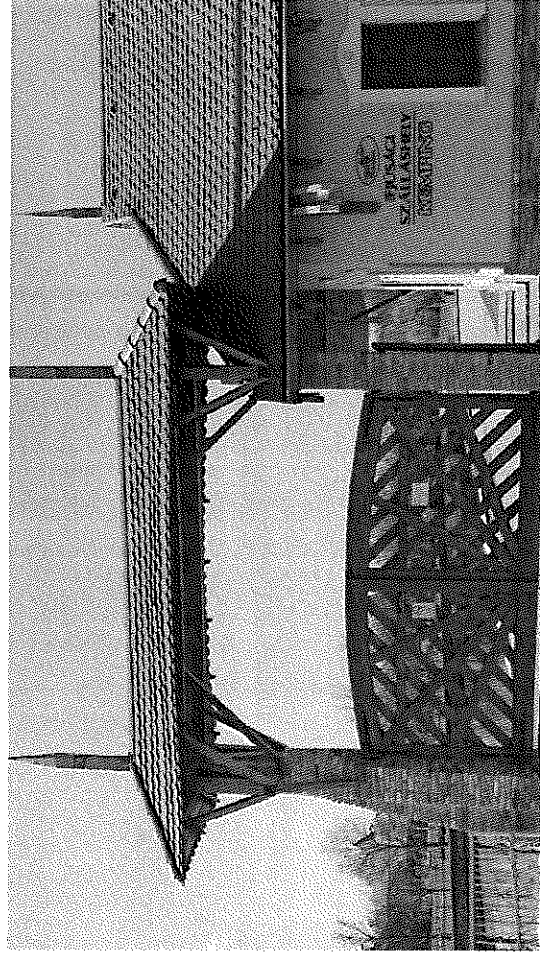
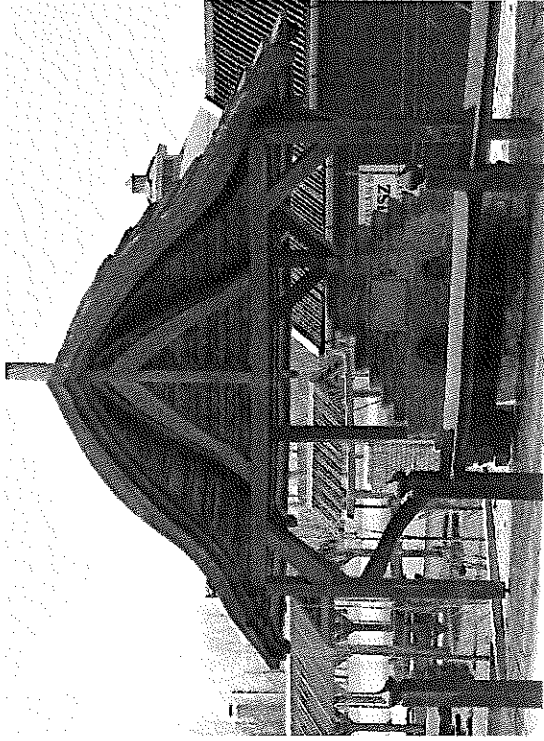

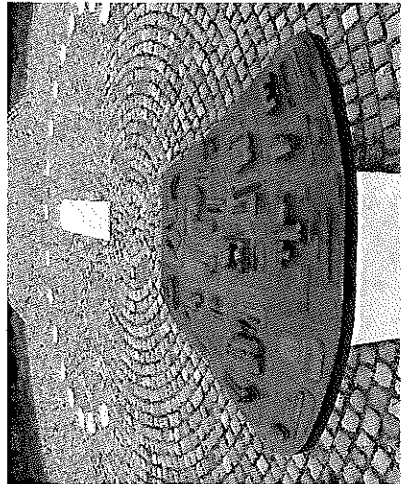

JÓ PÉLÁK: UTCÁK, TEREK

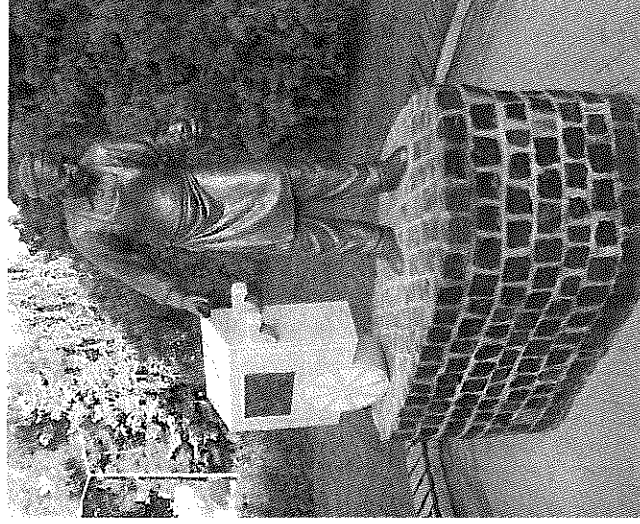
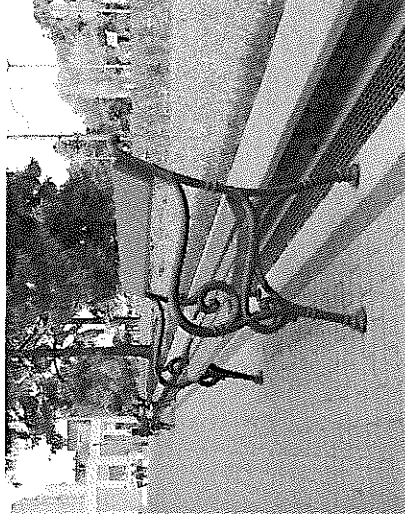
Trianoni - emlékmű

Városháza

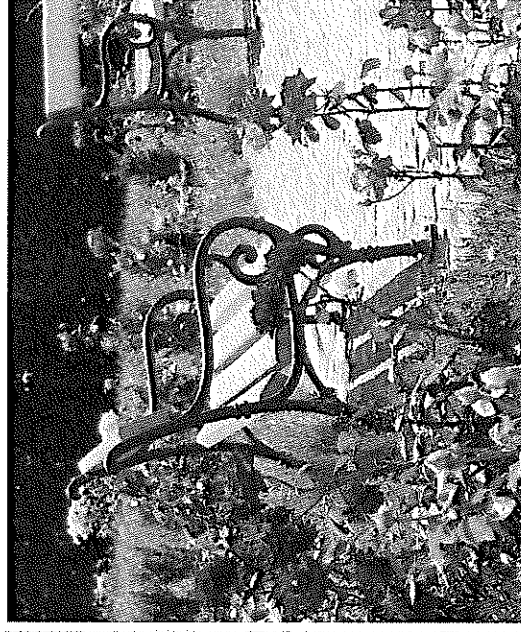
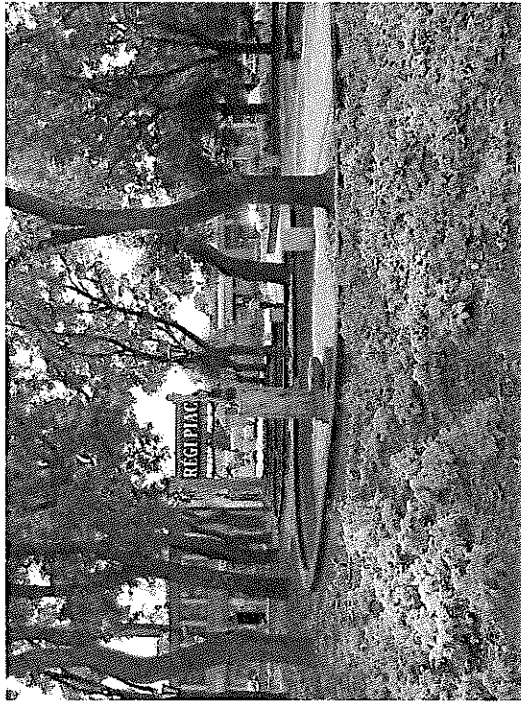

Vigadó Kulturális Központ

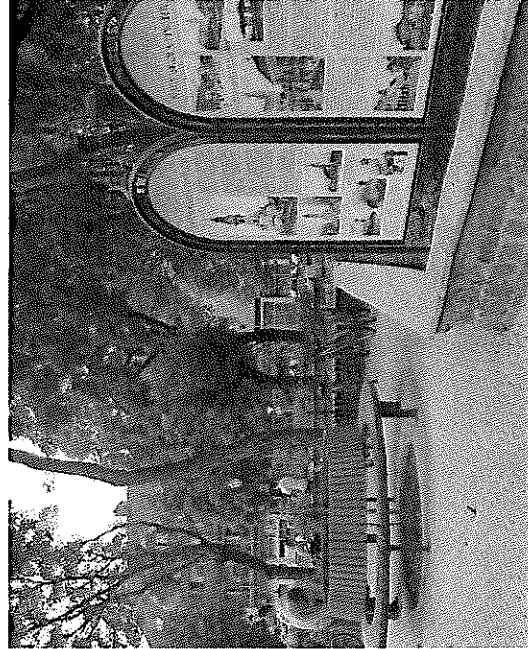

Bagaméri szobra

Kiss Tamás költő, református lelkész szobra

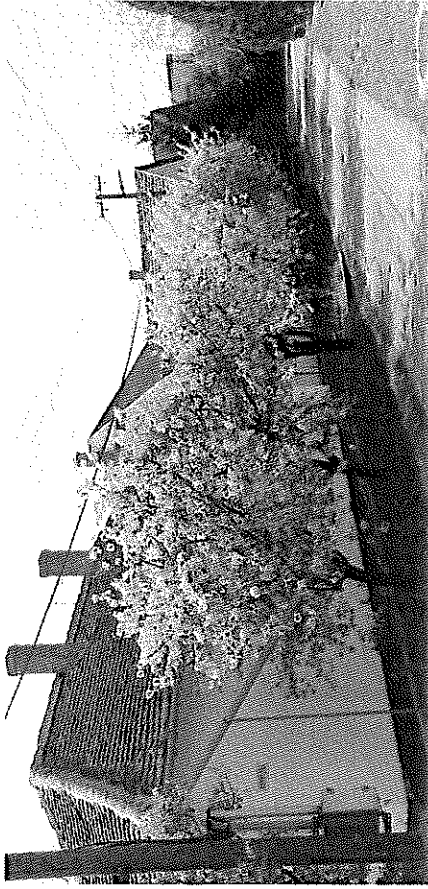
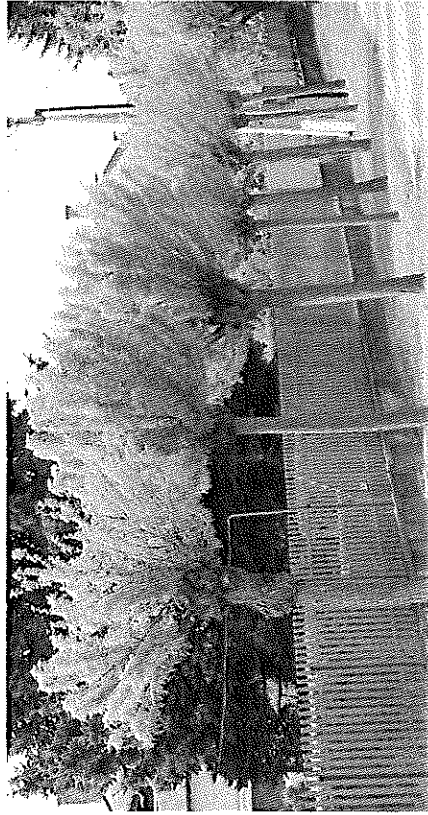
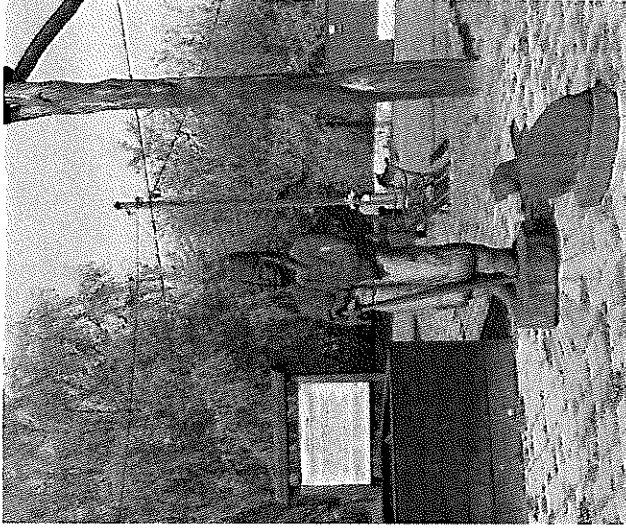
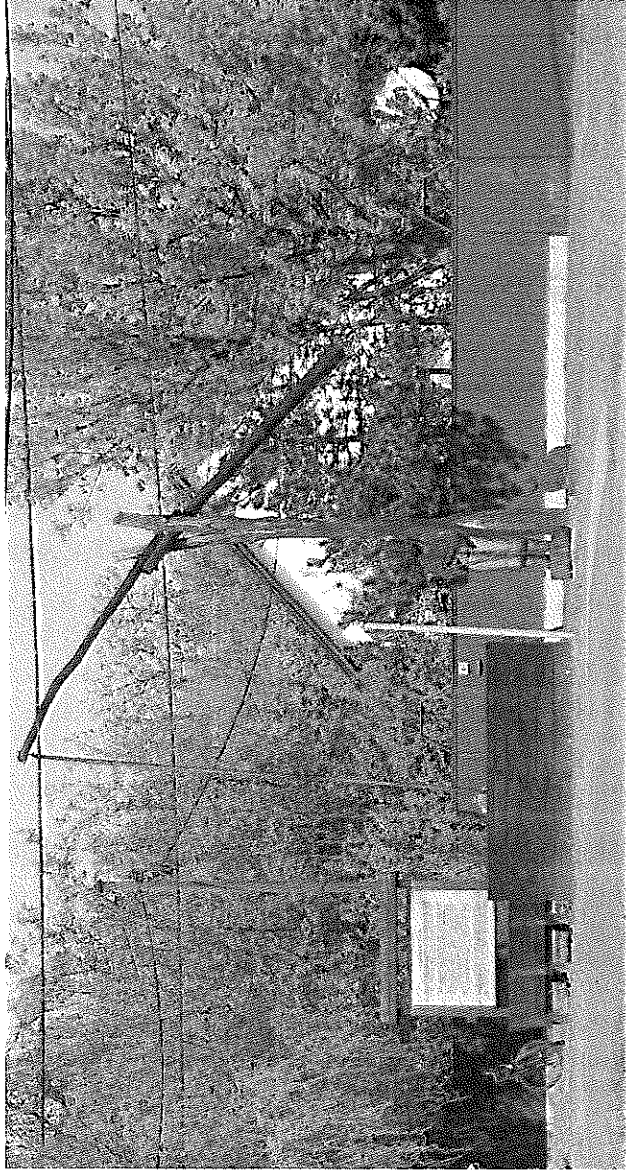

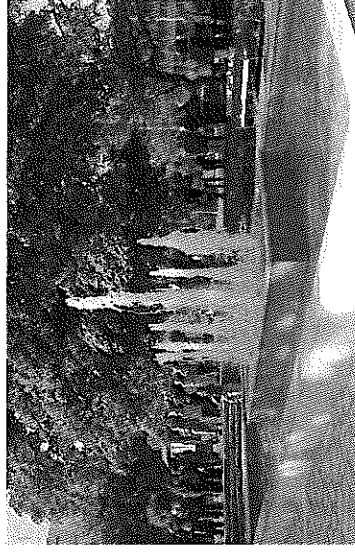
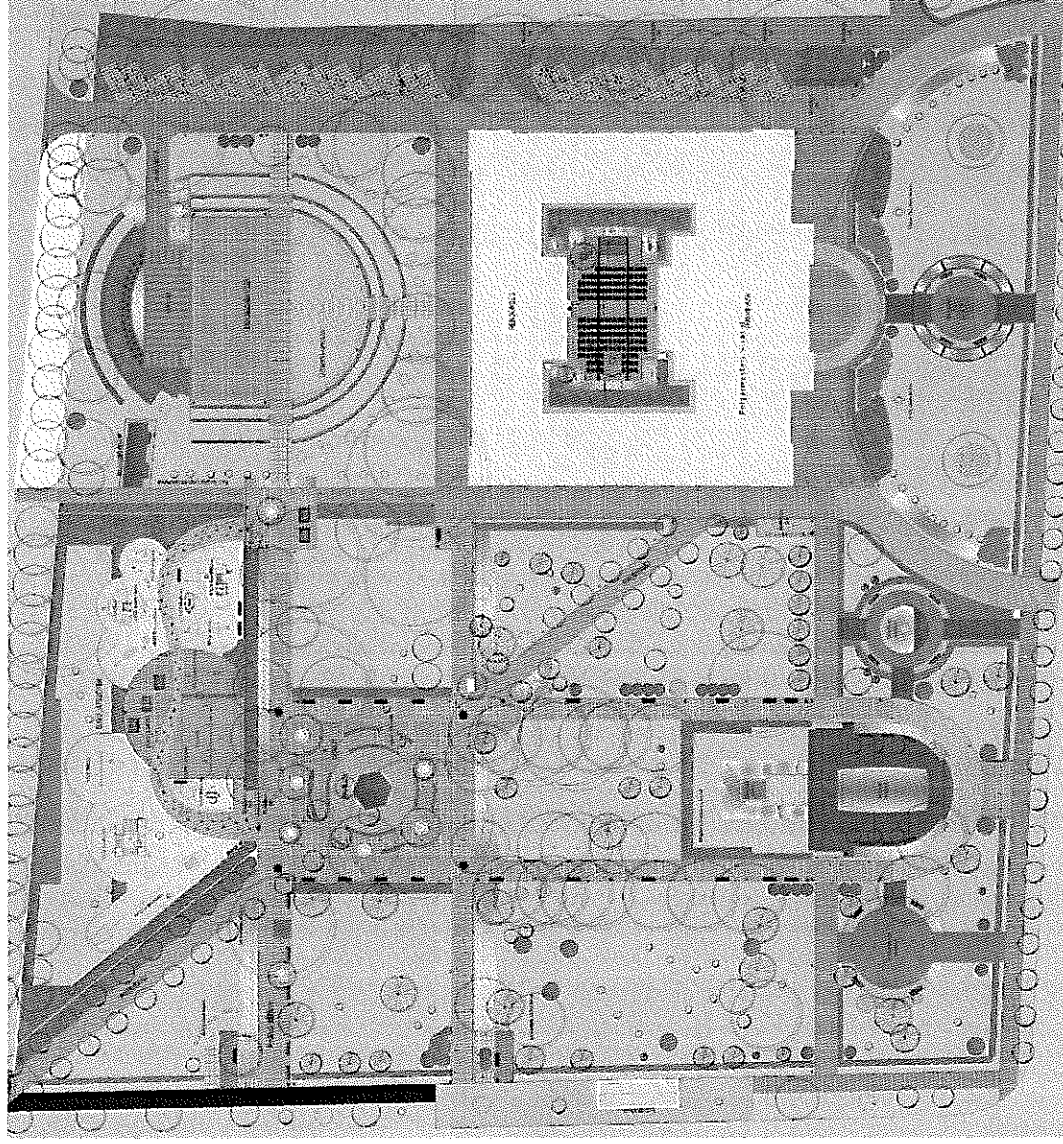
Régi piac

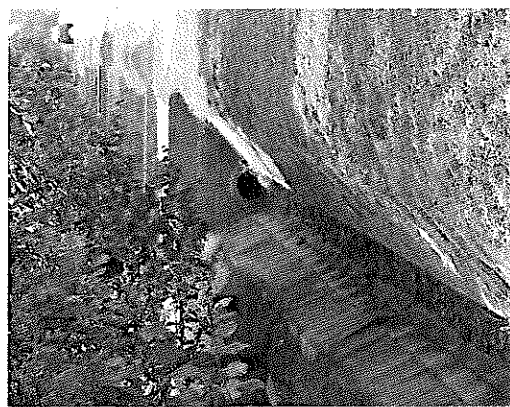
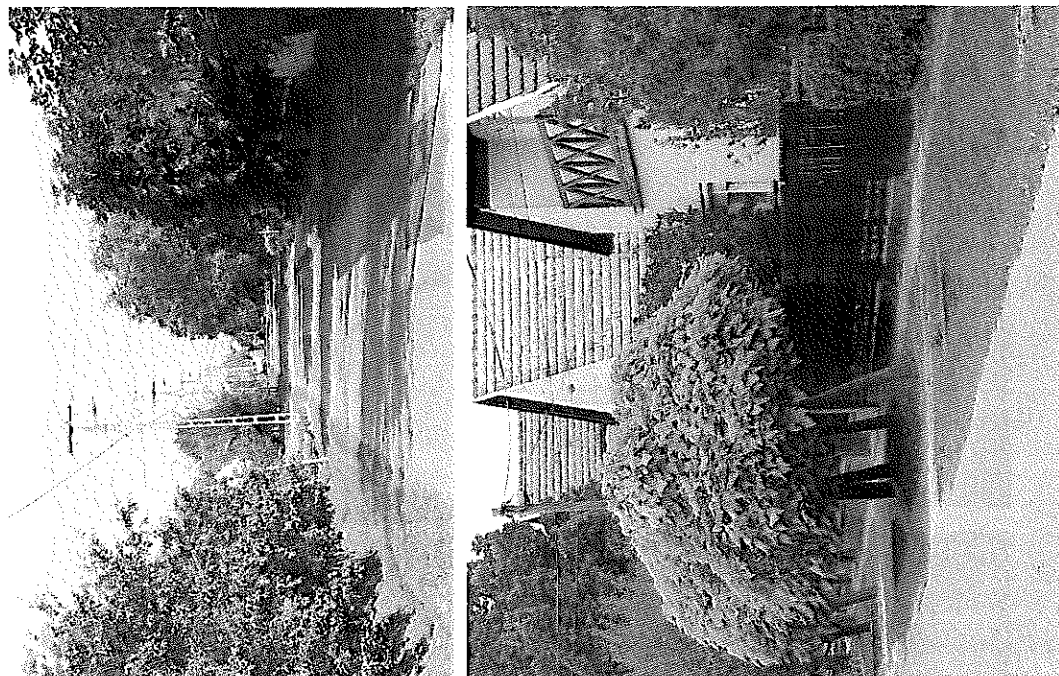

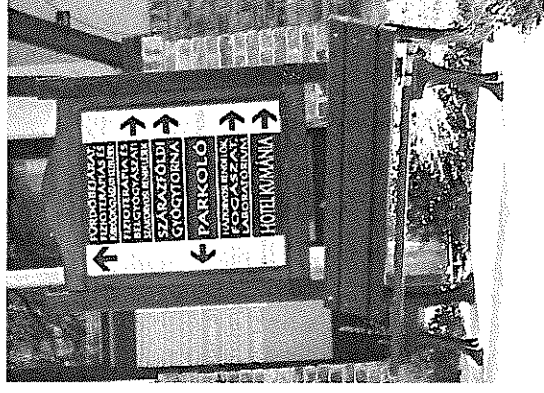
„Piacos fiú” szobra

JÓ PÉLÁK: SAIÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

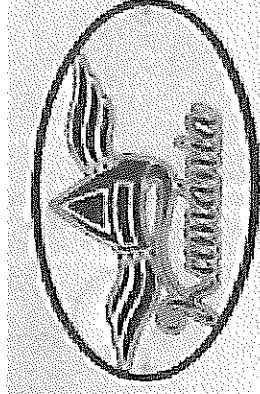
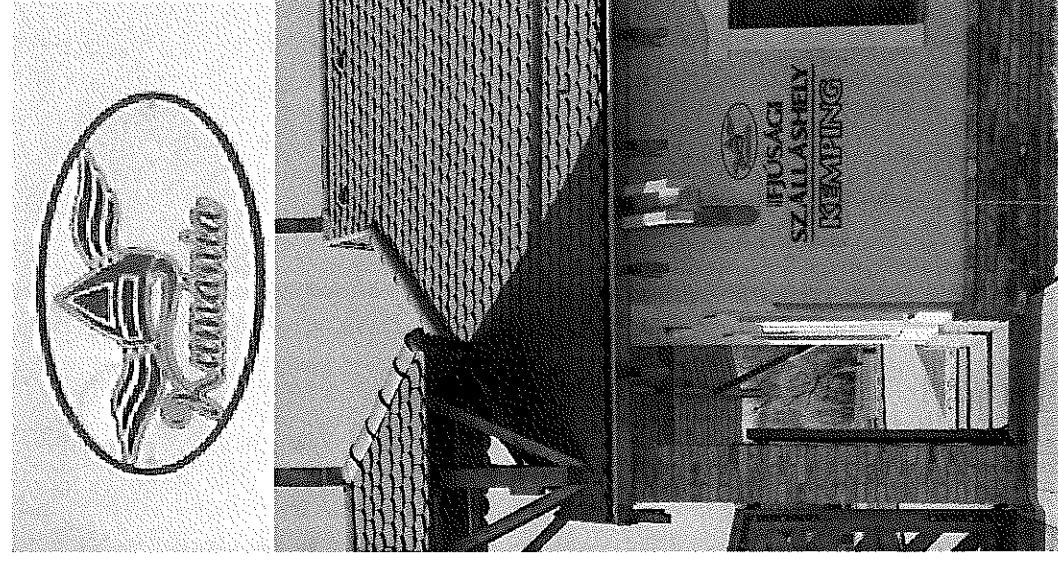
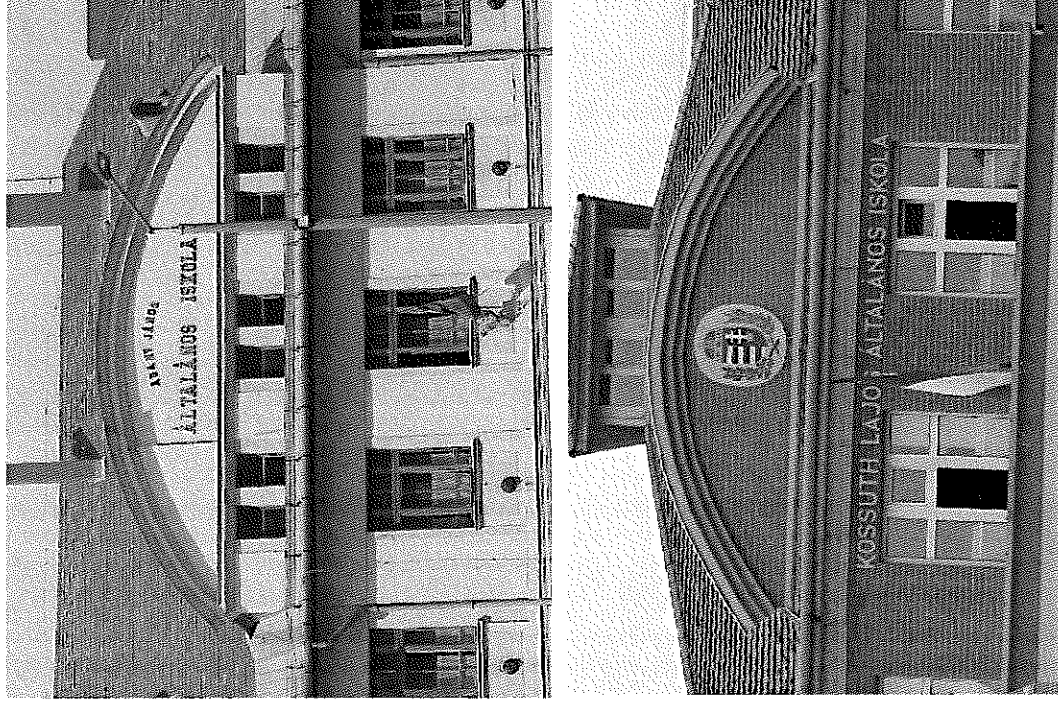
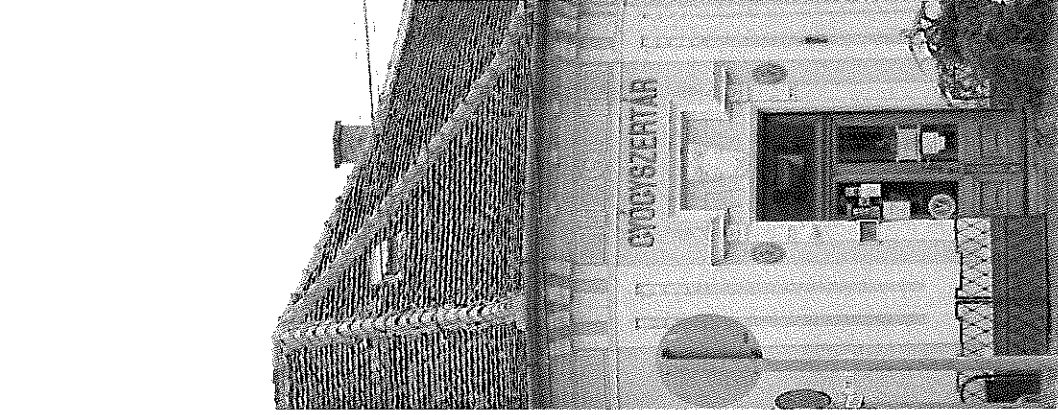
A hirdetések és reklámok, meghatározó részét jelentik a településeknek, emiatt a településképi rendelet önálló fejezetét képezik az erre vonatkozó rendelkezések/ előírások.

A bemutatott példák a reklámokat- üzletfeliratokat mutatják, ahol az épületek homlokzati jellemzőit is figyelembe véve, egymással is összehangolva kerültek azok elhelyezésre.

Az igényesen megformált hirdetőtáblák, tájékoztató táblák a köztéri bútorokkal együtt, ugyancsak fontos, meghatározó elemei a településképeknek.

IMPRESSZUM

A Településképi Arculati Kézikönyv a „településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény, továbbá a „településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012.(XI.8.) kormányrendelet alapján készült.

MEGRENDELŐ:

KISÚJSZÁLLÁS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Honlapcíme: www.kisujszallas.hu

E-mail: kisujph@kisujszallas.hu

Címe: 5310 Kisújszállás, Szabadság tér 1.

Telefon: 06-59/520-222

Polgármester: Kecze István

Főépítész: Zsemberi István

SZERKESZTETTE, SZÖVEG, FOTÓ:

Zsemberi István okl. építészmérnök

A 11. oldaltól – 20. oldalig bemutatott anyag forrása:

Séták Kisújszálláson – emlékhelyek, szobrok, látnivalók” c. kiadvány fotomontázsai és szöveges leírásainak rövidített változata.

(Kiadta: Kisújszállási Városvédő és- Szépítő Egyesület. Fotók: Balogh Beáta, Boda János, Dr. Tóth Albert, Kocsisné Monoki Julianna, Losonczy József, Szabó Erika, Tatár-Balla Ágnes, Szepesi Jenő, Tóth Tünde. Az eredeti kiadványt szerkesztette: Nagy Lajos.

Légi fotó: Kisújszállás önkormányzata által megrendelt repülőgépes felvételek: Készítette: Szalay Péter

TÉRKÉPI MELLÉKLETEK:

Zsemberi Márk

GRAFIKAI TERVEZÉS:

A Lechner Tudásközpont által kidolgozott minta felhasználásával készült.

